

REPUBLIKA HRVATSKA
ISTARSKA ŽUPANIJA

GRAD PULA-POLA
GRADONAČELNIK

REPUBBLICA DI CROAZIA
REGIONE ISTRIANA

CITTA DI PULA-POLA
IL SINDACO

Klasa: 302-01/11-01/1
Urbroj:2168/01-01-02-01-0019-11-2
Pula, 21. siječnja 2011.

**GRADSKO VIJEĆE
GRADA PULE**

Predmet: Prijedlog Strategije razvoja Grada Pule
- dostavlja se

U predmetu razmatranja i utvrđivanja prijedloga Strategije razvoja Grada Pule, temeljem članka 61. Statuta Grada Pula-Pola («Službene novine» Grada Pule br. 7/09 i 16/09), Gradonačelnik Grada Pule dana 21. siječnja 2011. godine, donio je

ZAKLJUČAK

1. Utvrđuje se prijedlog Strategije razvoja Grada Pule.
2. Akt iz točke 1. sastavni je dio ovog Zaključka.

3. Ovaj Zaključak proslijedit će se Gradskom vijeću Grada Pule, na nadležno postupanje.

Ovlašćuju se Boris Miletić, Gradonačelnik Grada Pule, Fabrizio Radin, zamjenik Gradonačelnika Grada Pule, Vera Radolović, zamjenica Gradonačelnika Grada Pule, Bernard Zenzerović, pročelnik Ureda Grada, Nikolina Radulović, zamjenica pročelnika Ureda Grada, Danijel Ferić, pročelnik Upravnog odjela za proračun i gospodarstvo, Giordano Škuflić, pročelnik Upravnog odjela za prostorno uređenje, Damir Prhat, pročelnik Upravnog odjela za komunalni sustav i imovinu, Erik Lukšić, pročelnik Upravnog odjela za društvene djelatnosti, Gordana Lanča, pročelnica Službe za zastupanje Grada i Mirjana Benčić, pročelnica Službe za unutarnju reviziju, da sudjeluju u radu Gradskog vijeća po prijedlogu akta, te da se izjašnjavaju o amandmanima na isti.

4. Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

**GRADONAČELNIK
Boris Miletić, v.r.**

Na temelju članka 39. Statuta Grada Pula-Pola ("Službene novine" Grada Pule broj 7/09 i 16/09), Gradsko vijeće Grada Pule na sjednici održanoj dana __. siječnja 2011. godine donosi

STRATEGIJU RAZVOJA GRADA PULE

Članak 1.

Donosi se Strategija razvoja Grada Pule, koja čini sastavni dio ovog akta.

Članak 2.

Strategija razvoja Grada Pule stupa na snagu danom donošenja.

Klasa: 302-01/11-01/1
Urbroj:
Pula,

GRADSKO VIJEĆE GRADA PULE

**PREDSJEDNIK
Denis Martinčić**

O b r a z l o ž e n j e

Grad Pula donio je 21.08.2008. godine Zaključak o pristupanju izradi „Strategije razvoja Grada Pule“, (Službene novine Grada Pule br. 7/08), te se krenulo u operativnu izradu iste. Na javnom natječaju, kojeg je proveo Pulski centar za Poduzetništvo, kao najpovoljnija prihvaćena je zajednička ponuda Sveučilišta u Rijeci i Inženjerskog biroa d.d. Zagreb.

Strategija razvoja grada Pule izrađena je uz izuzetnu podršku i suradnju naručitelja i svih njegovih sastavnica od Radne grupe u kojoj su zastupljeni svi profesionalni nosioci javnih funkcija do Partnerskog odbora koji su sačinjavali predstavnici najšireg kruga zainteresiranih građana, javnih i poslovnih subjekata grada Pule.

Strategija se objektivno odnosi na razdoblje od 10-ak godina, tj. razdoblje u kojem je realno moguće i provesti zacrtane ciljeve razvoja. U mjeri u kojoj je to moguće, Strategija razvoja grada Pule nastoji biti razumljiv i jednostavan dokument, primjenjiv u osmišljavanju razvoja grada Pule. Postojeće komparativne prednosti treba iskoristiti na taj način da Pula postane prema utvrđenoj viziji razvoja: "Grad po mjeri čovjeka, infrastrukturno i ekološki sreden te integriran u suvremene europske trendove". Iz tog se razloga Strategija razvoja bazira na osnovnim strateškim ciljevima, kao što su Uspješno gospodarstvo, Održivi razvoj, očuvanje i optimalna alokacija resursa, kao i na Visokoj kvaliteti usluga za stanovništvo.

Iz tako definiranih strateških ciljeva proizašlo je i sedam strateških razvojnih prioriteta, kao što su:

- jačati i razvijati ljudske resurse
- razvijati gospodarstvo temeljeno na znanju i novim tehnologijama
- bolje turistički valorizirati kulturne resurse i atrakcije
- jačanje identiteta grada, razvoj pulskog zaljeva i unapređenje starogradske jezgre
- poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata
- izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti
- sustavno izrađivati, provoditi i pratiti prostorne planove.

Nositelj provedbe Strategije razvoja grada Pule je Pulski centar za poduzetništvo (PCP) sa zadatkom da sam ili u suradnji s vanjskim partnerima provodi kompletnu stručnu pripremu za kvalitetno donošenje odluka.

Navedeno upućuje na zaključak koji je sadržajno naglašen i u samoj Strategiji, a to je da prihvaćena Strategija ne čini kraj zadatka, već predstavlja temeljac ustrajnog stručnog i znanstvenog, partnerskog promišljanja razvoja grada Pule. Zadovoljstvo stanovništva, zaposlenika, turista i poslodavaca grada Pule krajnji je i najviši cilj ove Strategije. Iskustvo dobiveno njezinom izradom i spremnost za njezinu provedbu nedvojbeno upućuje na izglednost njene realizacije.

PROČELNIK

Danijel Ferić, v.r.

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

prosinac, 2010.

GRAD PULA

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

Prosinac, 2010. godine

Sveučilište u Rijeci

Centar za održivi razvoj

Bazična institucija: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija

i

Inženjerski biro d.d. Zagreb

ZNANSTVENO-STRUČNI TIM

Prof. dr. sc. Branko Blažević - voditelj tima
Dr. sc. Mladen Mlinarević
Prof. dr. sc. Milena Peršić
Prof. dr. sc. Dora Smolčić Jurdana
Dr.sc. Katarina Bačić
Doc dr. sc. Adriana Jelušić
Dr. sc. Marinela Krstinić Nižić
Mr. sc. Lidija Bagarić
Mr. sc. Zvonimira Šverko Grdić
Michelle Bilić, mag. oec.
Ognjen Blažević, dipl.oec.
Milan Jukić, dipl. oec.
Anita Klanac, dipl.oec.
Marica Kuzmić, dipl. iur.
Damir Magaš, dipl. oec.
Daniel Nikić, dipl.oec.
Ivan Perić, dipl. ing.
Filomena Palić, mag.oec.

PARTNERSKA SKUPINA GRADA PULE

Glavni tim

Radna grupa

Partnerski odbor

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
1.1. TEMELJNE ODREDNICE.....	2
1.2. METODOLOŠKI OKVIR I POSTUPCI ISTRAŽIVANJA	3
1.3. OSNOVNI STRATEŠKI RAZVOJNI DOKUMENTI KAO POLAZIŠTE ISTRAŽIVANJA	5
1.3.1 Regionalni operativni program Istarske županije (ROP).....	6
1.3.2 Prostorni plan Istarske županije	8
1.3.3 Prostorni i Generalni urbanistički plan grada Pule	9
1.3.4 Strateške odrednice Prostornog plana i Generalnog urbanističkog plana grada Pule	11
2. PARTNERSKA SKUPINA GRADA PULE	13
2.1. STRUKTURA, NAČIN RADA I OČEKIVANI REZULTATI	13
3. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA.....	16
3.1. OSNOVNI PODACI.....	16
3.1.1 Položaj grada Pule u Županiji	17
3.1.2 Osnovne značajke prostora i prirodna obilježja	18
3.1.3 Stanovanje i površine	19
3.1.4 Stanovništvo	20
3.2. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA	22
3.2.1 Cestovni promet.....	22
3.2.2 Zračni promet.....	25
3.2.3 Pomorski promet.....	26
3.2.4 Željeznički promet	28
3.2.5 Telekomunikacije	29
3.2.6 Vodoopskrba	29
3.2.7 Odvodnja	29
3.2.8 Otpad.....	30
3.2.9 Energetika	31
3.2.9.1 Elektroenergetika	32
3.2.9.2 Plinifikacija	32
3.2.10 SWOT ANALIZA - Prostor, okoliš, infrastruktura.....	33
3.3. DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA.....	34
3.3.1 Institucije vlasti	34
3.3.1.1 Utjecaji zakonodavne regulative - viša razina ovlasti	34
3.3.1.2 Razina ovlasti lokalne samouprave Grada Pule	36
3.3.2 Proračun Grada Pule	38
3.3.2.1 Prihodi i primici u proračunu Grada Pule	39
3.3.2.2 Rashodi i izdaci u proračunu Grada Pule	40
3.3.3 Društvene djelatnosti	42
3.3.3.1 Odgoj i obrazovanje, sport i tehnička kultura u gradu Puli.....	43
3.3.3.1.1 Obrazovanje i znanost u gradu Puli	44
3.3.3.1.2 Predškolski odgoj	51
3.3.3.1.3 Sport i rekreacija	52
3.3.3.1.4 Tehnička kultura.....	55
3.3.3.2 Socijalna skrb i zdravstvo.....	56
3.3.3.2.1 Socijalna skrb u gradu Puli.....	57
3.3.3.2.2 Zdravstvo.....	61
3.3.3.3 Kultura	64
3.3.3.3.1 Kriteriji razvrstavanja kulturnih dobara.....	64
3.3.3.3.2 Nepokretna kulturna dobra	65
3.3.3.3.3 Pokretna kulturna dobra	69
3.3.3.3.4 Kultura u proračunu grada Pule	73
3.3.3.3.5 Istraživanje o strateškom razvoju kulture grada Pule	78
3.3.3.4 Civilno društvo.....	80

3.3.3.5	SWOT ANALIZA - društvena infrastruktura grada Pule.....	82
3.4.	PRIRODNO I KULTURNO NASLIJEDE TE NJIHOVA ZAŠTITA	89
3.5.	ZAŠTITA OKOLIŠA	89
3.6.	TURIZAM.....	92
3.6.1	Smještajna i prostorna resursna osnova turizma grada Pule.....	93
3.6.1.1	Smještajna resursna osnova.....	93
3.6.1.2	Prostorna resursna osnova.....	97
3.6.2	Turistička potražnja.....	98
3.6.3	SWOT ANALIZA - Turizam.....	103
3.7.	GOSPODARSTVO	104
3.7.1	Ostvareni bruto domaći proizvod grada Pule.....	104
3.7.2	Ostvarena zaposlenost na području grada Pule.....	107
3.7.3	Trgovačka društva grada Pule i njihovi rezultati poslovanja	109
3.7.4	Vanjskotrgovinska razmjena	112
3.7.5	Gospodarski objekti grada Pule od značaja za državu i Istarsku županiju.....	113
3.7.6	Pregled ključnih gospodarskih sektora.....	117
3.7.6.1	Brodogradnja kao vodeća industrijska gospodarska grana u Puli	117
3.7.6.2	Trgovina.....	123
3.7.6.3	Turizam.....	123
3.7.6.4	Poljoprivreda i ribarstvo	124
3.7.6.5	Građevinarstvo.....	124
3.7.7	Uloga Grada Pule u podizanju poduzetništva	125
3.8.	SWOT ANALIZA - GOSPODARSKOG SUSTAVA GRADA PULE.....	127
4.	MISIJA, VIZIJA, CILJEVI I STRATEŠKI PRIORITETI RAZVOJA GRADA PULE	129
4.1.	PRISTUP STRATEŠKOM PLANIRANJU RAZVOJA GRADA PULE	129
4.2.	ANALIZA RAZVOJNIH IZAZOVA GRADA PULE	131
4.2.1	Komunalna i društvena infrastruktura	133
4.2.1.1	Razvijenost komunalne infrastrukture	133
4.2.1.1.1	Gradska cestovna infrastruktura	134
4.2.1.1.2	Sustav odvodnje otpadnih i oborinskih voda	134
4.2.1.1.3	Sustavno gospodarenje otpadom	135
4.2.1.1.4	Energetska rješenja	136
4.2.1.1.5	Infrastrukturni tehnološki sustav	136
4.2.1.2	Valorizacija mogućnosti društvene infrastrukture	137
4.2.1.2.1	Valorizacija kulturnih resursa, atrakcija i aktivnosti	137
4.2.1.2.2	Kapaciteti za sport i rekreaciju	138
4.2.1.2.3	Socijalna politika	139
4.2.1.2.4	Institucionalna podrška civilnom društvu	140
4.2.2	Iskorištenost gospodarskog i obrazovnog potencijala	141
4.2.2.1	Iskorištenost gospodarskog potencijala	142
4.2.2.1.1	Poduzetnička aktivnost i diversifikacija.....	142
4.2.2.1.2	Poduzetnički duh.....	143
4.2.2.1.3	Jasna vizija i strategija gospodarskog razvoja	143
4.2.2.1.4	Usklađenost smještajne i ukupne turističke ponude sa suvremenim trendovima.....	144
4.2.2.2	Iskorištenost obrazovnog potencijala.....	144
4.2.2.2.1	Povezanost obrazovnih programa s potrebama tržišta.....	145
4.2.2.2.2	Usklađenost sustava cjeloživotnog učenja sa stvarnim potrebama gospodarstva i društvene nadgradnje	146
4.2.2.3	Značajna imovina u vlasništvu države koja nije u upotrebi	147
4.2.2.4	Potreba za većom decentralizacijom u državi	147
4.2.2.5	Tržište kapitala	148
4.2.3	Zaštita i upravljanje prirodnim resursima	149
4.2.3.1	Upotreba obnovljivih izvora energije (OIE).....	150
4.2.3.2	Korištenje prostora u funkciji poboljšanja kvalitete i uvjeta života građana	150
4.2.3.3	Bespravna gradnja.....	151
4.2.3.4	Urbano opremljene stambene zone.....	151
4.3.	MISIJA I VIZIJA GRADA PULE	152
4.4.	CILJEVI RAZVOJA GRADA PULE	154
4.4.1	Strateški ciljevi.....	154

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

4.4.1.1	Održivi razvoj, očuvanje i optimalna alokacija svih resursa	155
4.4.1.2	Uspješno gospodarstvo	156
4.4.1.3	Visoka kvaliteta usluga za stanovništvo.....	160
4.4.1.4	Stablo ciljeva grada Pule.....	161
4.4.2	Strateški prioriteti	161
4.4.2.1	Jačati i razvijati ljudske resurse (strateški prioritet 1)	162
4.4.2.2	Razvijati gospodarstvo temeljeno na znanju i novim tehnologijama (strateški prioritet 2)	163
4.4.2.3	Bolje valorizirati kulturne resurse i atrakcije i staviti ih u funkciju turističkog i ukupnog razvoja (strateški prioritet 3)	166
4.4.2.4	Jačanje identiteta grada kroz razvoj pulskog zaljeva i unapređenje starogradske jezgre (strateški prioritet 4)	167
4.4.2.5	Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata (strateški prioritet 5)	167
4.4.2.6	Izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti (strateški prioritet 6)	168
4.4.2.7	Sustavno izrađivati, provoditi i pratiti prostorne planove (strateški prioritet 7).....	169
5.	RAZRADA MJERA PO PRIORITETIMA	170
5.1.	TEMELJNA POLAZIŠTA.....	170
5.2.	RAZRADA MJERA PO STRATEŠKIM PRIORITETIMA	173
6.	KRITERIJI ODABIRA PROJEKATA ZA REALIZACIJU STRATEGIJE RAZVOJA GRADA PULE....	199
6.1.	PRISTUP PROBLEMU.....	199
6.2.	OCJENJIVANJE I RANGIRANJE PROJEKATA	203
6.2.1	Kriteriji za ocjenjivanje projekata	203
6.2.2	Rangiranje ocijenjenih projekata	206
6.2.3	Odluke o načinu ostvarenja potpore za svaki od prioritetnih projekata (pomoć u pripremi i/ili realizaciji).....	207
6.3.	PROCEDURA FORMIRANJA, IZMJENA I DOPUNA BAZE RAZVOJNIH PROJEKATA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA PULE	208
7.	POVEZANOST I USKLAĐENOST CILJEVA, PRIORITETA I MJERA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA PULE S CILJEVIMA ROP-A IŽ, NACIONALNIM RAZVOJNIM CILJEVIMA I CILJEVIMA EU	212
7.1.	USKLAĐENOST CILJEVA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA PULE S RAZVOJNIM CILJEVIMA ROP-A ISTARSKE ŽUPANIJE	212
7.2.	USKLAĐENOST CILJEVA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA PULE S NACIONALNIM RAZVOJNIM CILJEVIMA	213
7.3.	USKLAĐENOST CILJEVA GRADA PULE S RAZVOJNIM CILJEVIMA EU	215
8.	IZVORI FINANCIRANJA PRIORITETNIH PROJEKATA	219
8.1.	DOMAĆE LINIJE FINANCIRANJA.....	219
8.1.1	Proračun Grada	220
8.1.2	Ostali oblici domaćeg financiranja	221
8.2.	STRANI IZVORI FINANCIRANJA PROJEKATA.....	221
8.3.	OSTALI IZVORI FINANCIRANJA	225
9.	PLAN PROVEDBE STRATEGIJE RAZVOJA GRADA PULE	226
9.1.	INSTITUCIJE I MEHANIZMI PROVEDBE	227
9.2.	MONITORING	228
9.3.	EVALUACIJA	230
10.	ZAKLJUČNE NAPOMENE.....	231
	POPIS TABLICA.....	233
	POPIS SLIKA	234
	LITERATURA.....	235
	PRILOG I.	239

1. UVOD

Za dobro osmišljeno upravljanje ili vođenje razvoja neke države mora postojati planiranje koncipirano na tri razine: državnoj, regionalnoj i lokalnoj. Država tako izrađuje strateške dokumente koji joj daju smjernice u kojem smjeru treba graditi svoju budućnost, koje su joj glavne grane gospodarstva, krupna infrastruktura i područja od nacionalnog interesa. Sukladno tome planiranje razvoja se spušta na niže razine: regije i jedinice lokalne samouprave (JLS).

U Hrvatskoj taj sustav upravljanja razvojem obuhvaća sljedeće elemente: Strategije RH koju donosi Vlada i Sabor Republike Hrvatske, Regionalni operativni program (ROP) kojeg donosi županija, a koji mora biti sukladan s prije spomenutim strategijama, te Program ukupnog razvoja (PUR), dokument kojeg donose općine i gradovi u RH. Stoga je PUR iznimno značajan dokument u složenom sustavu upravljanja razvojem, kojeg izrađuju općine ili gradovi te na taj način preuzimaju odgovornost za gospodarski i ukupan razvoj svojih JLS-a. Strategija regionalnog razvoja tako od RH traži da se jasno definira strategija razvoja i način njenog financiranja, a od regija i gradova, tj. JLS-a da se aktivno uključe u navedene strategije razvoja.

Iz tih razloga trebalo je izgraditi sustav nacionalnog, regionalnog i lokalnog razvoja, tj. sustav koji će omogućiti:

1. jasno definiranje potreba u razvoju,
2. usuglašavanje oko razvojnih prioriteta te
3. razvijanje ideja i predlaganje takvih projekata koji opravdavaju investiranje javnih sredstava u pojedina područja.

Takvi sustavi su također preduvjet za sudjelovanje u preraspodjeli sredstava iz predpristupnih i strukturnih fondova Europske unije. Poseban značaj za održivi razvoj zemlje i njenu konkurentnost na europskom tržištu čini upravo regionalna politika. Na taj se način izjednačava gospodarska razvijenost pojedinih regija unutar države te lakša implementacija u globalne procese koji se odvijaju na tržištu. U prilog tome govori i praksa Europske unije u kojoj ne samo da regije unutar država razvijaju politiku svojeg razvoja nego se često regije različitih država (koje imaju iste ili slične interese) povezuju te zajednički nastupaju i razvijaju na tržištu.

Kao što je potrebno da strategija i poticanje na inicijativu dolazi od strane viših instanci, isto tako je potrebno da različite razvojne projekte planiraju i provode gradske odnosno lokalne vlasti. To dolazi iz činjenice da se svi projekti međusobno razlikuju bilo u većoj ili u manjoj mjeri. Na taj način programi kreirani na nacionalnoj razini često ne mogu polučiti priželjkivane rezultate, barem ne u onoj mjeri u kojoj je to moguće postići kada se sama lokalna zajednica aktivno uključi u razvoj područja na kojem djeluje. Svako područje, regija, općina ili grad ima svoje specifičnosti i kao takve najbolje ih poznaju upravo lokalne vlasti.

Stoga je lokalne vlasti potrebno educirati o načinu planiranja razvoja i njegovu provođenju kako bi mogli biti nosioci razvoja JLS-a. Instrumenti za provedbu ovih prioriteta regionalne politike su Programi razvoja županija i širih regija ili Programi razvoja manjih gradova i općina. Budući je Istarska županija već izradila svoj Regionalni operativni program (ROP), tim je potreba i mogućnost za izradu strategije razvoja grada Pule još više izgledna. Upravo je to i razlog što je Grad Pula pristupio izradi svog strateškog dokumenta u cilju realizacije programa ukupnog razvoja.

1.1. Temeljne odrednice

Gradsko poglavarstvo Grada Pule je 21. 8. 2008. godine donijelo odluku o izradi "Strategije razvoja grada Pule" (u nastavku Strategija).

SVRHA izrade Strategije je stvoriti dobar i sveobuhvatni razvojni plan u skladu sa standardima EU, kao osnovu budućeg gospodarskog, društvenog, kulturnog i svekolikog razvoja grada Pule, a temeljeno na razvojnom operativnom programu Istarske županije (ROP-u). Operativnu provedbu istraživanja i prezentiranja rezultata proveo je istraživački tim Sveučilišta u Rijeci i Inženjerski biro iz Zagreba u suradnji sa Glavnim timom, Radnim timom i Partnerskim odborom Grada Pule.

CILJ je stvoriti pretpostavke za kvalitetniji život svim građanima grada Pule, koji treba postati **grad s visokim životnim standardom u okvirima Republike Hrvatske**, što nameće potrebu

- preispitivanja sadašnje vizije razvoja grada
- preispitivanja korištenih mjera i projekata te njihovog usklađivanja sa zajedničkom vizijom grada Pule

REZULTAT je od strane svih sudionika predložena i opće prihvaćena Strategija koja će postati osnovom budućeg gospodarskog, društvenog, kulturnog, infrastrukturnog i svekolikog razvoja grada Pule. Ona u konačnici treba omogućiti kvalitetniji život svim građanima Pule, kako bi postala jedan od gradova koji će svojim građanima nuditi visoki životni standard življenja u Hrvatskoj.

NAČIN RADA podrazumijevao je uključivanje svih relevantnih i referentnih subjekata (stakeholdera) u proces izrade i provedbe Strategije. To je kvalitativna pretpostavka rada koja dovodi do boljeg ukupnog rezultata, jer se kroz uključenost svih interesnih skupina i šire javnosti (mediji) osiguravao viši stupanj zainteresiranosti ali i potreba uključivanja u realizaciju postavljenih ciljeva. U procesu rada slijedilo se je "bottom up" načelo (poticanje davanja prijedloga, sugestija i kritika od najniže do najviše razine), kako bi se testirala ranija polazišta temeljena na "top down" koncepciji (je li u skladu sa strateškim i institucionalnim odrednicama definiranim na razini Istarske županije, Vlade Republike Hrvatske i Europske

unije), na način da se istraživanje temelji na metodologiji rada koja je prihvaćena na razini EU¹, na način da će se rad provodio i verificirao kroz sljedeće faze:

Prva faza rada rezultirala je analizom postojećeg stanja i izradom SWOT analiza za ključna područja razvoja grada Pule, na način da su se posebno sagledale skupine:

- "prostor, okoliš, infrastruktura"
- "gospodarstvo"
- "turizam"
- "društvena infrastruktura"

Druga faza uključuje definiranje strategije razvoja, a temeljeno na zajednički prihvaćenoj viziji te dugoročnim strateškim ciljevima razvoja i strateškim prioritetima i opcijama.

Treća faza uključuje programski dio, u kojem se naglasak stavlja na provedbu načela održivog razvoja a temeljeno na spoznajama do kojih se došlo u prethodnom istraživačkom postupku u okviru kojeg su izdvojene ključne teme i određeni prioriteti. Na ovim su se polazištima predložile mjere neophodne za realizaciju postavljenih strateških ciljeva i strateških prioriteta, a koje strogo prate strateške prioritete (od značaja za gospodarstvo, turizam, prostor, okoliš, ali i društvo u cjelini).

Završni dio rada odnosi se na predlaganje sustava financiranja i pronalaženje adekvatnih izvora. Uspješnost provedbe Strategije temelji se na sustavnom praćenju (monitoringu) i evaluaciji učinaka, što uključuje izbor relevantnih kriterija i dinamike, a uz uvažavanje načela na kojima je Strategija i postavljena.

1.2. Metodološki okvir i postupci istraživanja

Istraživanje na ovom projektu temelji se na metodologiji Projektnog planiranja orijentiranog prema ciljevima - *GOPP (Goal Oriented Project Planning)*, koja se šire primjenjuje od 1980-tih godina, a predstavlja razvijeniji oblik ranije definiranog okvira logičkog pristupa problemima - *LFA (Logical Framework Approach)*, koju je 1960. godine razvila američka Agencija za međunarodni razvoj - *USAID (United States Agency for International Development)* a prepoznatljiv je i pod nazivom "logframe". Ovaj je pristup široko prihvaćen i razvijan od niza agencija UN-a, ali je nailazio i na veliku praktičnu primjenu, posebno kada je prethodni prijedlog značajno pojednostavljen i predložen u novoj formi.

¹ Usporediti npr.: H.W. Franz, R. Sarcina: *Building Leadership in Project and Network Management - A Facilitator's Tools Set*, Springer, Berlin, Heidelberg, 2009.; <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/issues-tools/tools/ZOPP.html> <http://www.lvdg.com/gopp1.htm>; <http://portals.wi.wur.nl/ppme/?OOPP/ZOPP/GOPP>; <http://www.responsenetwork.org/index.php?sid=1857> i sl.

Navedena se metodologija prihvaća i u procesu pripreme projekata koji će biti usmjereni na financiranje od strane EU i srodnih fondova. Teorijska i praktična vrijednost GOPP metodologije očituje se u sustavnom pristupu procesu identifikacije logičkih veza i odnosa definiranih strategijom razvoja.

Primjenom ove metodološke osnovice moguće je na transparentan način osigurati ocjenu onih aktivnosti koje proizlaze iz procesa realizacije strateških opredjeljenja, a temeljenih na prihvaćenoj viziji i razrađenim ciljevima. Očekivani rezultati se stoga mogu sagledati u kontekstu polazišnih vrijednosti, ali i svih daljnjih faza razvoja, pri čemu se naglasak stavlja - na izbor indikatora razvoja značajnih za realizaciju ciljeva, a što se definira u procesu evaluacije i monitoringa, a na način da se ne sagledavaju samo ekonomske nego i društvene koristi prioriternih razvojnih projekata.

U duhu načela koje podržava GOPP metodologije, istraživački tim je u samom konceptu istraživanja predvidio suradnju s partnerskim odborom (sastavljenim od glavnog tima, radne grupe, partnerskog odbora), kao i potrebu da se Strategija usklađuje tijekom izrade i to kroz svaku završenu fazu, ali i da se nakon njenog dovršenja osigura kontrola provođenja (evaluacija i monitoring). Dakle, naglasak je na sveobuhvatnom uključivanju ciljnih korisnika iz političkog, gospodarskog, društvenog i javnog područja interesa, ali i svekolike javnosti ("stakeholderi"), kako bi se izradio dovoljno "životan" dokument, u čiju će se realizaciju te iste interesne skupine i uključiti, jer će donesenu Strategiju smatrati svojim izvornim proizvodom.

U svim fazama realizacije održavani su "workshopovi" odnosno radionice, čija je svrha bila da se procijeni mogućnost praktične primjene svih predloženih polazišta istraživačkog tima, ali i da se usklade često divergentni stavovi različitih interesnih skupina na strani korisnika. Stoga su u strukturu partnerskog odbora izabrani predstavnici političkih struktura (glavni tim), javne uprave (radna grupa) te stručnjaka iz različitih sfera gospodarskog i društvenog života (partnerski odbor). Time je zadovoljena glavna teza GOPP-a da su zastupljene sve interesne skupine, a da su na čelu najviši dužnosnici lokalne samouprave na čelu s Gradonačelnikom Grada Pule.

Stručni tim Sveučilišta u Rijeci i Inženjerskog biroa d.d. Zagreb imao je zadatak moderatora koji, dakle, modelirao je tijela ili pojedince koji po GOPP metodološkoj osnovici trebaju imati zadovoljavajući stupanj iskustva u razvojnim istraživanjima te kompetencije da uspješno koordiniraju potrebe i želje ciljnih korisnika u gradu Puli. Obzirom na zauzetost svih članova partnerskog odbora, umjesto višednevnih seminara prakticirala se on-line, prvenstveno e-mail komunikacija, na način da se, što se potvrdilo kao obostrano korisno, nisu umanjila temeljna načela GOPP-a, kako u fazi analize postojećeg stanja, tako i u fazi definiranja same strategije, te mjera za njenu provedbu i sustavnu ocjenu.

Članovi Partnerskog odbora su u mogućnosti ocjenjivati rezultate svake faze istraživanja, tim više što se prijedlozi temelje na **SWOT matrici**, ali i na instrumentima upravljanja prema ciljevima, poznatih kao "**SMART**" **konceptcija** (*S = specifično, M = mjerljivo, A = dostižno, R = relevantno i T = vremenski usklađeno*). Na taj način je istraživački tim ponudio one

strateške odrednice koje će potencijalno biti moguće realizirati u uvjetima okruženja u kojima će se grad Pula realno pozicionirati u razdoblju od desetak godina.

U svijesti svakog pojedinog sudionika u ovom istraživanju mora biti prisutna svijest da svaki od njih ima jednaku važnost u izradi ove Strategije, a zajednički oni oblikuju sustav višestrukog partnerstva kojim su obuhvaćena sva područja djelovanja i sve strukture sudionika. Istraživanjem se traže odgovori na mnoga otvorena pitanja budućeg razvoja, ali i nude odgovori o načinu i rezultatima njihove realizacije. Poseban se naglasak stavlja na one činitelje, koji su presudni za uspjeh, uz naglasak na indikatore kojima će se isti moći i mjeriti, na način da se kasnije slijede načela cost-benefit pristupa. Ovakvom pristupu sudionici mogu zamjeriti određenu krutost i strogost, jer od partnerskog odbora zahtijeva, i nakon prihvaćanja Strategije na Gradskom vijeću grada Pule, stalnu angažiranost, koja će često prelaziti dnevne obveze, no bez aktivnog uključivanja sviju neće biti moguće postići one ciljeve koje suvremeni javni menadžment grada Pule i svi njegovi stanovnici zaslužuju.

1.3. Osnovni strateški razvojni dokumenti kao polazište istraživanja

U istraživanju se pošlo od sagledavanja temeljnih dokumenata koji su značajni za konačno oblikovanje STRATEGIJE razvoja grada Pule, pa su istraživači prvenstveno bili orijentirani na:

- Osnovne strateške dokumente donesene na razini Republike Hrvatske²
- Osnovne strateške dokumente donesene na razini Istarske županije
- Osnovne strateške dokumente donesene na razini grada Pule.

Sagledavanjem relevantnih sadržaja u okvirima gornjih dokumenata, posebno bi se mogla izdvojiti:

- Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN 50/99 i NN 13/97)
- Regionalni operativni program (ROP) Istarske županije (2006.)
- Prostorni plan Istarske županije (SN Istarske županije 2/02, 4/05, 5/05 i 14/05 - pročišćeni tekst)
- Prostorni plan uređenja grada Pule (SN Grada Pule 12/06)
- Generalni urbanistički plan grada Pule - GUP (iz 2008. godine i prethodni iz 1983. godine)

Uz navedene strategije i strateške dokumente, potrebno je bilo sagledati i upoznati sadržaj onih zakonskih propisa³ kojima se pristupa operativnoj razradi navedenih strategija ili su s njima u najužoj korelaciji i značajni su za razvoj grada Pule.

² Vidjeti popis na kraju pod "Literatura".

³ Vidjeti popis 16 zakona pod "Literatura".

1.3.1 Regionalni operativni program Istarske županije (ROP)

U Regionalnom operativnom programu Istarske županije⁴ (ROP) dana je razvojna vizija Istarske županije, kao i temeljni strateški ciljevi. Tako je oblikovana razvojna vizija Istarske županije koja treba postati:

*"moderna, otvorena i gospodarski konkurentna
regija, prepoznatljive kulturne i prirodne baštine,
visokog društvenog standarda u sklopu
uravnoteženog i održivog razvoja"*

što je nedvojbeno i putokaz za definiranje vizije razvoja grada Pule, jer ona odražava težnje svih slojeva društva u ovoj regiji.

No, ovakva je vizija ujedno i obveza svima da se ustroje dokumenti, koji će omogućiti da se usmjerava razvoj, čemu upravo služi STRATEGIJA koju Grad Pula treba i želi donijeti, a koja ga mora usmjeravati u željenom smjeru. Navedenoj viziji u okviru ROP-a podređeni su i definirani temeljni strateški ciljevi razvoja, i to:⁵

Cilj 1: KONKURENTNO GOSPODARSTVO predstavlja glavni gospodarski cilj svakog nacionalnog i/ili regionalnog gospodarstva odnosno gospodarskog subjekta. Istarska županija se opredjeljuje za multisektorski razvoj s glavnim naglaskom na čiste industrije, turizam i autohtonu poljoprivredu. U vezi s takvim odabirom, postizanje konkurentnosti podrazumijeva

⁴ Vidi: <http://www.ida.hr/fileadmin/sadrzaji/datoteke/ROP.pdf>.

⁵ Vidi: <http://www.ida.hr/fileadmin/sadrzaji/datoteke/ROP.pdf>, str. 11.

ponajprije daljnje poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva i stvaranje preduvjeta za ulaganje u gospodarstvo; stalno nastojanje oko primjene i razvoja suvremenih tehnologija, inovacija i znanja - posebno informacijskih i komunikacijskih; restrukturiranje i repozicioniranje turističkog gospodarstva na način koji će ga učiniti globalno prepoznatljivim i produžiti "sezonu" na veći dio godine, organiziranje poljoprivrede i ribarstva u sektor koji proizvodi visokokvalitetne /autohtone/ prepoznatljive/brendirane/ proizvode, dosljedan odabir "čistih" novih industrija i integracija brige za okoliš u postojeće industrije - sve s ciljem nadilaženja mogućeg konflikta s opredjeljenjem za turizam i proizvodnju "zdrave" hrane.

Cilj 2: RAZVOJ LJUDSKIH RESURSA I VISOK DRUŠTVENI STANDARD vezuje se uz tezu da je "konkurentnost zasnovana na znanju, visokoj tehnologiji i inovacijama" postala opće mjesto razvojnih strategija. Razvoj ljudskih resursa podrazumijeva ponajprije pojačano ulaganje u obrazovanje - u svim njegovim fazama: od osnovnoškolskog, preko strukovnog, do visokoškolskog; stalno osvještavanje važnosti i osiguranje preduvjeta za cjeloživotno učenje te stalnu prilagodbu obrazovnih programa potrebama postojećeg i planiranog gospodarstva. Takvo obrazovanje najbolji je način za dugoročno osiguravanje visoke/pune zaposlenosti, uz pretpostavku da na svim razinama postoje i da se koriste znanja i iskustva u upravljanju razvojem. Učinkovito upravljanje otporno na slučajne i namjerne pogreške zahtijeva visoku razinu participacije, a to je moguće samo u uvjetima razvijenog civilnog društva. Konačno, visok društveni standard nije zajamčen ako se zajednica kao cjelina svjesno ne opredijeli za visok stupanj zdravstvene i socijalne zaštite.

Cilj 3: URAVNOTEŽEN I ODRŽIV RAZVOJ postaje sve manje pitanje izbora a sve više potreba da se zanemari kratkoročno gledanje na nužnost razvoja, jer su granice nakon kojih su posljedice nepopravljive ili vrlo teško popravljive sve bliže i sve ih se brže i lakše doseže. U kontekstu razvoja Istarske županije, uravnotežen i održiv razvoj podrazumijeva ponajprije prostorno uravnoteživanje i smanjivanje postojećih razvojnih pritisaka i trendova njihovim strožim usmjeravanjem i ograničavanjem u obalnom području, a poticanjem i osmišljavanjem u prostoru unutrašnjosti poluotoka. Osim toga, očuvanje okoliša u uvjetima suvremenog standarda i načina življenja i potrošnje zahtijeva osiguranje kvalitetne infrastrukture - prvenstveno sustava gospodarenja otpadom, sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, te sustava gospodarenja energijom.

Cilj 4: PREPOZNATLJIVOST ISTARSKOG IDENTITETA, je ključan element samobitnosti u globaliziranom svijetu, ali sve više postaje i vrlo važan razvojni resurs. Istarski identitet (koji možda i nije dovoljno prepoznatljiv) traži uključivanje u strateške razvojne ciljeve, jer podrazumijeva dodatno osvještavanje i razvoj na svim razinama. To se prvenstveno treba provoditi istraživanjem, podizanjem svijesti o očuvanju i održivom korištenju biološke/krajobrazne i kulturne baštine, koju treba staviti u funkciju razvoja. Sustavno treba poticati multikulturalizam, kao povijesni temelj željenog jedinstva tradicije i otvorenosti. Njegovanje istarskog identiteta i njegove prepoznatljivosti podrazumijeva i poticanje kulturnih i obrazovnih aktivnosti raznolikih segmenata kulturnog života te poticanje unutar županijske, međuregionalne i međunarodne kulturne i obrazovne suradnje, kao i suradnje s više kulturnih skupina, ali i regija, pri provedbi multikulturalnih projekata, u skladu sa županijskim razvojnim prioritetima.

Temeljeno na ovim polazištima, razvoj grada Pule može se sagledati u kontekstu odrednica globalnog i regionalnog razvoja, tim više što je ROP Istarske županije pokušaj uspostavljanja ravnoteže u odnosima globalnih procesa i specifičnosti regionalnog razvoja te što se Istarsku

županiju, kao jednu od vodećih u Republici Hrvatskoj, želi usmjeriti u pravcu da bude među vodećim regijama Europe.

1.3.2 Prostorni plan Istarske županije

Prostornim planom Istarske županije⁶ obuhvaćeno je područje grada Pule kao jedinice lokalne samouprave, na površini veličine 41,80km². Polazi se od pretpostavke da će do 2015. godine na ovom području živjeti 71.000 stanovnika. Temeljni ciljevi razvoja definirani su Prostornim planom Istarske županije⁷.

U planovima užeg područja Istarske županije nužno je poštivati temeljna načela organizacije prostora za izradu planova užeg područja, a to su⁸:

1. Prostor kao resurs
2. Održivi razvitak
3. Policentričnost razvoja
4. Otvorenost i integracija prostora

Prostor kao resurs znači racionalno koristiti i zaštititi prostor u svim elementima korištenja, vodeći računa da je isti po definiciji neobnovljiva kategorija. Županijski prostor očituje se u velikoj raznolikosti, ljepoti, višeznačnosti namjene i s vrlo povoljnim geoprometnim položajem. Prostor se ovim Planom utvrđuje kao najvredniji resurs ove sredine, s prirodnim ljepotama, poljima, morem, podmorjem i pripadajućem živim svijetom, ali i vrlo osjetljivim resursima kao što su podzemne vode, priobalni prostor i šume.

Održivi razvitak kao načelo organizacije prostora je polazište za sadašnji razvitak i jamstvo za budućnost, a to znači s gledišta korištenja prostora i prirodnih resursa, očuvanje razvojnih mogućnosti za nadolazeće generacije. Održivi razvitak ne isključuje ekonomski rast, ali ne smije ugrožavati čovjekovo zdravlje, biljne i životinjske vrste, prirodne procese i prirodna dobra.

Policentričnost razvoja odnosi se na razmještaj ljudi i dobara u prostoru. Razvoj treba temeljiti na policentričnom načelu, a to znači da organizacija regionalnog prostora ima više središta iz kojih se na određenoj razini utječe na razvitak gravitacijskog prostora. Međuodnos pojedinih središta u prostoru počiva na suradnji i konkurenciji. Policentričnost razvoja pretpostavlja jaku inicijativu pojedinih središta, veći dinamizam i privlačenje kvalitetne gospodarske i uslužne strukture.

⁶ Službene novine Istarske županije, 2/02, 4/05, 5/05 i 14/05 - pročišćeni tekst.

⁷ Prostorni plan Istarske županije: SLUŽBENE NOVINE ISTARSKE ŽUPANIJE, broj 14/2005., str. 710-711.

⁸ Prostorni plan Istarske županije: SLUŽBENE NOVINE ISTARSKE ŽUPANIJE, broj 14/2005.

Otvorenost i integracija prostora odnosi se na područje Županije koje je osim omeđenosti upravnim granicama otvoreni prostor za međužupanijsku i međunarodnu suradnju. Otvorenost tog regionalnog sustava je činitelj reprodukcije tog područja i razvitka. Organizacija prostora po načelu otvorenosti očituje se u svim elementima organizacije: gospodarskih, uslužnih, intelektualnih, prometnih i drugih funkcija. Integriranje prostora je neposredno vezano na otvorenost prostora Županije.

Povezivanje Županije s obodnim prostorima potreba je i nužnost koju nameće gospodarska orijentacija (promet, trgovina, turizam), a temelji se na otvorenosti prostora. Otvorenost prostora doživljava svoj smisao i opravdanje u integraciji s obodnim prostorima što se ostvaruje preko važnih regionalnih, nacionalnih, europskih i svjetskih prometnih koridora i veza na kopnu, moru i zraku. U organiziranju prostora treba se pridržavati i drugih načela, a posebno onih iz područja urbanističke discipline, kao što su načela racionalnog korištenja prostora, kompatibilnosti namjene u prostoru, opterećenja prostora (nosivost prostora); humanosti u namjeni prostora, a posebno ljudskih naselja, te načela koja se odnose na zaštitu i unapređenje prirodnog bogatstva.

1.3.3 Prostorni i Generalni urbanistički plan grada Pule

Prostorni plan⁹ i Generalni urbanistički plan¹⁰ grada Pule dokumenti su prostornog uređenja, koji utvrđuje temeljnu organizaciju prostora, zaštitu prirodnih, kulturnih i povijesnih vrijednosti, korištenje i namjenu površina s prijedlogom prvenstva njihovog uređenja. Jedinice lokalne samouprave dužne su pratiti stanje u prostoru, izradu i provođenje dokumenata prostornog uređenja te prostorne planove mijenjati ili dopunjavati ukoliko se na temelju istraživanja odnosno drugih saznanja utvrde takve promjene koje bitno utječu na postojeće odnose u prostoru ili ako pojedina prostorna rješenja u donesenim planovima više ne odgovaraju interesima društvene zajednice.

Prostorni planovi Istarske županije i grada Pule uvažavaju temeljna opredjeljenja i ciljeve strateških dokumenata Republike Hrvatske na način da razvoj temelje na uvažavanju mogućnosti i iskustvima dosadašnjeg razvoja, s posebnim naglaskom na uvažavanje globalno prihvaćenih opredjeljenja, smjernica Europske unije, te potrebe da se ostvari poboljšanje kvalitete života svih građana na lokalnoj razini. Gospodarski razvoj i korištenje prostora dugoročno je moguće samo uz spoznaju da se ne smiju dovesti u pitanje ni prirodni resursi niti vrijednosti koje definiraju kvalitetu življenja, što uključuje dostignutu razinu standarda građana i cjelokupnu društvenu infrastrukturu.

Prostorni i Generalni urbanistički plan slijede tezu da se dosadašnji i budući razvoj mora usmjeriti u pravcu poboljšanja kvalitete života građana, što znači da se ne podržava intenzivni

⁹ Prostorni plan uređenja prostora Grada Pule od 13. 12. 2006., Službene novine Grada Pule, br. 12/06, str. 616.

¹⁰ Odluka o donošenju GUP-a Grada Pule, Službene novine Grada Pule, br. 5a/08. od 14. 7. 2008.

i nekontrolirani razvoj, već se moraju uvažavati prirodni resursi i ciljevi održivog i uravnoteženog društvenog i gospodarskog razvoja (čiste tehnologije i zaštita okoliša). Podizanje razine razvijenosti grada se u prostornim planovima povezuje s povećavanjem standarda stanovništva, zaposlenosti, kvalitete života i infrastrukturne opremljenosti.

Naglasak je na razvoju mreže i sadržaja javnih funkcija i krupne infrastrukture, a s ciljem zadržavanja sadašnjih stanovnika i privlačenja novih, kojima treba osigurati preduvjete za rad, život i razvoj. Inzistira se na kvalitetnom razvoju temeljnih gradskih funkcija, kako za građane grada Pule, tako i za stanovnike koji prirodno ovom središtu gravitiraju jer grad Pula predstavlja:

- a) **administrativno središte** - grad Pula jedino je naselje u Istri u kojem su smještene sve funkcije kategorizirane prostornim planom šireg područja. Važno je ne narušiti visok stupanj decentralizacije funkcija postignut dosadašnjim razvojem regije.
- b) **gospodarsko središte** - grad Pula je značajno gospodarsko središte zbog osobitosti prostora grada i afirmacije kroz povijest kao regionalne destinacije, okupljajući oko sebe lokalnu i regionalnu ponudu i potražnju cjelokupne Istarske županije i susjednih zemalja (Italija, Slovenija). Dostatna je ponuda industrijskih zona pomoću kojih može podržati budući gospodarski rast temeljen na modernim industrijskim tehnologijama uz uklanjanje nečistih i zastarjelih tehnologija. U strukturi gospodarstva izdvajaju se pomorsko gospodarstvo i brodogradnja, zatim turizam, svi oblici prometa, slijedi proizvodno obrtništvo s orijentacijom na primjenu visokih tehnologija; sve se više razvijaju trgovina i uslužne djelatnosti, što upućuje na zaključak da je gospodarska struktura odraz naslijeđa te da se mora bolje koristiti geoprometni položaj za razvoj turizma i za pomorsko gospodarstvo. Ukoliko se planirani demografski rast želi osigurati kroz gospodarski rast, gospodarska struktura grada Pule mora sadržavati kombinaciju radno intenzivnih djelatnosti (brodogradnja), lake industrije, turizma i usluga (trgovina, bankarstvo, ugostiteljstvo i drugo). Uslužne djelatnosti same za sebe ne mogu biti dugoročni i trajni izvor zapošljavanja aktivnog stanovništva grada.
- c) **visokoškolsko i srednjoškolsko središte** - sustav obrazovnih institucija osigurava zadovoljavajući stupanj obrazovanja pa je navedeno potrebno sačuvati i dalje razvijati u cilju da grad Pula postane prepoznatljivo obrazovno središte (posebice visokog obrazovanja) usklađeno sa zahtjevima gospodarstva i društvene nadgradnje, a u skladu s globalnim zahtjevima tehnološkog razvoja. Kvalitetni i visoko educirani kadrovi su preduvjet za transfer modernih tehnologija neophodnih za budući gospodarski razvoj Pule u skladu s trendovima i globalnim procesima suvremenog društva.
- d) **zdravstveno središte** - osigurava kapacitete koji pružaju sve oblike zdravstvenih usluga, zbog čega u grad Pulu gravitira stanovništvo iz većeg dijela Županije, pa se nameće potreba za sustavnim razvojem ovih usluga, na način da se organizacijski ustroj, standard i kvaliteta pružanja tih usluga usklade sa zahtjevima građana i turista, sukladno zahtjevima suvremenog društva. Daljnji razvoj zdravstva mora ići u pravcu stvaranja novih mogućnosti i obogaćivanja asortimana i kvalitete usluga u javnom i privatnom sektoru.

- e) **kulturno središte** - razvoj kulturnog života grada temelji se na kvalitetnim resursima, bogatom povijesnom nasljeđu, mreži kulturnih djelatnosti, kvalitetnim programima i odgovarajućoj obrazovnoj strukturi stanovništva.
- f) **prometno putničko-turističko čvorište** - povoljan geografski položaj je povijesno odredio mjesto grada Pule u odnosu na Europu i Sredozemlje, što treba bolje koristiti kao resurs razvoja, a i zbog neposredne blizine aerodroma, željezničkog kolodvora i povoljne lokacije putničke morske luke, dok je blizinu europskih središta i cestovnu dostupnost moguće koristiti kao resurs turističkog razvoja.
- g) **multikulturalna zajednica** - grad Pula je nedvojbeno veoma aktivna multikulturalna zajednica za koju treba uvažavati socio-demografske promjene sagledane kroz pokazatelje dobne, spolne, ekonomske, obrazovne, nacionalne i druge odlike stanovništva koje raste mehaničkim priljevom uz negativan prirodni prirast (prognoze kretanja stanovništva grada Pule do 2015. godine u prostornoj dokumentaciji grada vezuju se uz veličinu od 71.000 stanovnika.). Politikom razvoja treba sačuvati identitet i stvoriti uvjete za rast i razvoj stanovništva grada Pule i sredina koje joj gravitiraju.

Ciljevi i razlozi za izradu GUP-a temeljeni su na izmijenjenim pretpostavkama društvenog i gospodarskog razvitka, odnosno aktualnim zahtjevima društvene zajednice za novim prostornim rješenjima, a početak izrade i na zakonskoj obvezi, te su verificirani od strane Gradskog poglavarstva Grada Pule. Rezultati analize GUP-a iz 1983. pokazali su da pojedina rješenja ne zadovoljavaju novim zahtjevima u gospodarstvu, javnim i društvenim sadržajima, stanovanju i sl. Zbog zaštite prostora od stihijskih pojava "divlje urbanizacije" novim su se prihvaćenim GUP-om (2008.) stvorile pretpostavke da se prostor, kao najvredniji resurs, sačuva kroz racionalno ponašanje prilikom njegove provedbe.

1.3.4 Strateške odrednice Prostornog plana i Generalnog urbanističkog plana grada Pule

Područje grada Pule kao jedinice lokalne samouprave obuhvaća površinu od oko 41,80 km². Pula ima vrlo kvalitetnih, a relativno neizgrađenih i ekološki očuvanih prostora kao jedan od važnih resursa. Otvara se mogućnost sagledavanja cjelovitog prostora grada na bazi čega se planira budući razvoj i širenje gradskih sadržaja i funkcija te osmišljenih urbanih tokova. Pritom je važno analizirati važnije segmente prostornog potencijala, i to:¹¹

- **Vojne zone** Valelunga, Monumenti s otokom Katarinom, uvala Zonki, Punta Krišto, Musil i druge, su prostori koji do sada nisu bili u funkciji grada. Danas su to većim dijelom napušteni i zapušteni prostori i građevine. Značajne su za grad jer se nalaze u samom centru grada (nepristupačne enklave) i duž većeg dijela obale u lučkom bazenu. To su danas prostori:
 - koji nisu u funkciji grada,

¹¹ Pripremljeno prema Prostornom planu grada Pule, Generalnom urbanističkom planu grada Pule.

- s velikim zelenim površinama, uglavnom šumskim,
 - s dobrom orijentacijom u odnosu na strane svijeta (insolacija), s kojih se pružaju kvalitetne vizure,
 - u direktnom kontaktu s morem, odnosno lučkim bazenom.
- ☐ **Postojeće stambene zone:**
- nedovoljno izgrađene - neracionalno iskorišten prostor;
 - mala gustoća stanovanja omogućava nove interpolacije stambenih i drugih sadržaja kompatibilnih stanovanju;
 - bespravna stambena izgradnja na obodima grada;
 - postojeće stambene zone u potpunosti su urbano opremljene.
- ☐ **Postojeća poslovna zona u Šijani:**
- dobra prometna povezanost (kolni i željeznički promet),
 - prevladavaju sadržaji trgovačke namjene.
- ☐ **Napuštene poljoprivredne površine i šikare:**
- pogodne za lokaciju novih gradskih sadržaja,
 - često su locirane uz važnije prometnice.

Osnovni cilj izrade Prostornog i Generalnog urbanističkog plana je da se dosadašnji i budući razvoj podredi poboljšanju kvalitete života. U daljnjem gospodarskom razvoju i korištenju prostora ne smiju se dovesti u pitanje prirodne i druge osnove života, a niti već dostignuti standard i kvaliteta življenja.

Poseban i specifičan problem grada Pule su značajni objekti i površine koje su imale raniju vojnu namjenu, a koje sada stoje neiskorištene, pod ingerencijom Središnjeg državnog ureda za upravljanje državnom imovinom. Navedena imovina i rješavanje njene (pre)namjene jedan je od ključnih razvojnih problema grada Pule, na kojem su angažirane sve službe grada.

Ciljevi razvoja grada Pule postavljeni su u skladu s ciljevima održivog razvitka (čista tehnologija i zaštita okoliša) koji nalažu da se poboljšanje životnog standarda i kvalitete života može ostvariti samo kroz gospodarski rast temeljen na ulaganju u ljudske resurse i modernu tehnologiju koja je osnova zapošljavanja ljudskih resursa.

2. PARTNERSKA SKUPINA GRADA PULE

2.1. *Struktura, način rada i očekivani rezultati*

a) Znanstvenostručni tim:

Razvojnu strategiju grada Pule preuzeo je znanstveno-stručni tim Sveučilišta u Rijeci i Inženjerskog biroa d.d. Zagreb.

- Prof. dr. sc. Branko Blažević - voditelj tima
- Dr. sc. Mladen Mlinarević
- Prof. dr. sc. Milena Peršić
- Prof. dr. sc. Dora Smolčić-Jurdana
- Dr. sc. Katarina Bačić
- Dr. sc. Adriana Jelušić
- Mr. sc. Lidija Bagarić
- Mr. sc. Marinela Krstinić Nižić
- Mr. sc. Zvonimira Šverko Grdić
- Michelle Bilić, mag. oec.
- Ognjen Blažević, dipl. oec.
- Milan Jukić, dipl. oec.
- Anita Klanac, dipl. oec.
- Marica Kuzmić, dipl. iur.
- Damir Magaš, dipl. oec.
- Daniel Nikić, dipl. oec.
- Ivan Perić, dipl. ing.
- Filomena Palić, mag. oec.

b) Glavni tim:

U strukturi Glavnog tima nalaze se članovi vodeće strukture Grada Pule od utjecaja na sve sfere javnog, gospodarskog i općeg društvenog interesa. Gradonačelnik je glavni koordinatorski cjelokupnog procesa djelovanja partnerskog odbora, koji ima sljedeće članove:

- BORIS MILETIĆ, gradonačelnik Grada Pule
- VERA RADOLOVIĆ, zamjenica gradonačelnika Grada Pule
- FABRIZIO RADIN, zamjenik gradonačelnika Grada Pule
- DENIS MARTINČIĆ, predsjednik Gradskog Vijeća Grada Pule
- NIKOLINA RADULOVIĆ, p.o. gradonačelnika, načelnica uprave

c) Radna grupa:

Sukladno načelima GOOP-a uz glavni odbor formirana je i Radna grupa, koja uključuje odgovorne osobe iz sfere javne uprave, a tu spadaju:

- BERNARD ZENZEROVIĆ, p.o. gradonačelnika, pročelnik ureda Grada
- VESNA SAJIĆ, p.o. gradonačelnika, pročelnica Upravnog odjela za financije i opću upravu
- GIORDANO ŠKUFLIĆ, p.o. gradonačelnika, pročelnik Upravnog odjela za prostorno uređenje
- DAMIR PRHAT, p.o. gradonačelnika, pročelnik Upravnog odjela za komunalni sustav i imovinu
- ERIK LUKŠIĆ, p.o. gradonačelnika, pročelnik Upravnog odjela za društvene djelatnosti
- VINKO KNEZ, pomoćnik pročelnika Upravnog odjela za društvene djelatnosti
- ELENA PUH BELCI, pomoćnik pročelnika Upravnog odjela za društvene djelatnosti
- LIDIJA MUSI, voditelj odsjeka za socijalnu skrb i zdravstvo (Upravni odjel za društvene djelatnosti)
- MIRJANA BENČIĆ, p.o. gradonačelnika, pročelnica Službe za unutarnju reviziju
- SILVIJA HRELJA, voditelj odsjeka za socijalnu skrb i zdravstvo (Upravni odjel za društvene djelatnosti)
- KLARA UDOVIČIĆ, Ured Grada (Odsjek za informiranje i međunarodnu suradnju)
- LAHORKA ROPAC, predstavnica HGK ŽK Pula
- BORIS SABATTI, predstavnik Istarske razvojne agencije
- IRENA PERUŠKO, predstavnica Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

d) Partnerski odbor:

Partnerski odbor je koncipiran kao fleksibilna tvorevina ciljnih skupina, stalno otvorena za nove sudionike odnosno osobe iz određene ciljne skupine, koje nedvojbeno mogu doprinijeti kvaliteti konačnih spoznaja. Sudjelovanje u Partnerskom odboru je dobrovoljno i svaki pojedinac, institucija ili organizacija koji zna, želi i može doprinijeti kvaliteti konačnih rezultata pozvan je da se direktno ili indirektno uključi i sudjeluje u radu i doprinese konačnom oblikovanju strateških smjernica razvoja, a tu spadaju:

- VALTER BOLJUNČIĆ, član Gradskog vijeća Grada Pule
- JADRANKA ČERNJUL, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- BRANKA DAIĆ-BURSAČ, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- ELENA GATTONI-STEPANOV, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- PEĐA GRBIN, član Gradskog vijeća Grada Pule
- ORNELA GRUJIĆ-CUKON, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- VIKTOR LAZARIĆ, član Gradskog vijeća Grada Pule
- MAURICIO LICUL, član Gradskog vijeća Grada Pule
- MARKO MARTINČIĆ, član Gradskog vijeća Grada Pule

- MARIJAN MUŽINIĆ, član Gradskog vijeća Grada Pule
- BRUNO NEFAT, član Gradskog vijeća Grada Pule
- DUNJA RAČIĆ, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- MIRJANA RUŽNJAK, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- IRENKO SRDOČ, član Gradskog vijeća Grada Pule
- SERGIO STUPAR, član Gradskog vijeća Grada Pule
- SONJA SUČIĆ, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- LOREDANA ŠTOK, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- LOVORKA TOMIČIĆ, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- IVAN UDOVIĆ, član Gradskog vijeća Grada Pule
- KEMAL VELAGIĆ, član Gradskog vijeća Grada Pule
- ZDENKA VRATOVIĆ, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- MARICA VRBANAC, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- ARDEMIO ZIMOLO, član Gradskog vijeća Grada Pule
- NETA ŽIKOVIĆ, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- JANKO ŽUŽIĆ, član Gradskog vijeća Grada Pule
- JASNA JAKLIN MAJETIĆ, predsjednica HGK-ŽK Pula
- MARKO MARŠIĆ, pročelnik HZZ-a, Područna služba Pula
- ELVIS ZAHTILA, ravnatelj javne ustanove Natura Histrica
- ROBERT MATIJAŠIĆ, rektor Sveučilišta Juraj Dobrila u Puli
- BRUNO BULIĆ, predsjednik Sindikata Istre i Kvarnera
- SLOBODAN KAPOR, povjerenik SSSH za Istarsku županiju
- KRISTINA BULEŠIĆ STANOJEVIĆ, upraviteljica Zaklade za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva
- DUŠICA RADOIČIĆ, predsjednica Zelene Istre
- MLADEN TOMLJANOVIĆ, predstojnik Ureda državne uprave u Istarskoj županiji
- SANJA CINKOPAN, direktorica Turističke zajednice Grada Pule
- LEMS JERIN, ravnatelj Opće Bolnice Pula
- DARKO KOMŠO, ravnatelj Arheološkog muzeja Istre
- NARCISA BOLŠEC FERRI, pročelnica Konzervatorskog odjela u Puli/Ministarstvo kulture
- GRACIJANO KEŠAC, ravnatelj Povijesnog muzeja Istre - Pula
- LJUBOMIRA RADOLOVIĆ, ravnateljica Zavoda za javno zdravstvo
- DAVOR MATTICCHIO, predsjednik Društva arhitekata Istre

U istraživanje su se prema potrebi mogli uključiti i ostali sudionici, kao specijalisti za pojedina područja, te aktivno preuzeli odgovornost za uspješnu realizaciju ovog dokumenta. Pri tom se slijedilo načelo integriranog partnerstva, a kroz interaktivni rad ljudi iz različitih ciljnih skupina i sfera interesa, ali sa istim ciljem dobrobiti grada Pule.

e) Pulski Centar za poduzetništvo:

- MAJA ŠARIĆ, dipl. oec.

U strukturi Radne grupe, Partnerskog odbora i Pulskog Centra za poduzetništvo nedvojbeno su uključeni oni članovi koji zadovoljavaju kriterije kompetentnosti i zastupljenosti interesa

svih ključnih interesnih skupina. Članovi PARTNERSKOG ODBORA prihvatili su sudjelovanje u procesu izrade i provedbe STRATEGIJE, a djelovali su po načelima integriranog partnerstva, a kroz stalnu komunikaciju i korekciju prijedloga svake faze. Iskustva stečena djelovanjem partnerskog odbora nedvojbeno će biti korisna u kasnijim fazama provođenja STRATEGIJE, odnosno u procesu kontrole učinkovitosti primjene strateških ciljeva a temeljeno na operativnoj razradi i instrumentima koji će se koristiti u procesu monitoringa i evaluacije procesa, odnosno u prenošenju smjernica razvoja na sva područja javnog, poslovnog, društvenog, političkog i stručnog života, a posebno je značajno da iste budu prihvaćene od svih struktura korisnika, kao i od najšire javnosti.

3. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

Pula je najveći grad Istarske županije te leži na jugozapadnom području istarskog poluotoka u dobro zaštićenom zaljevu. Administrativni je centar Istre još od rimskog doba. Grad je poznat, kao i ostatak Istre, po svojoj blagoj klimi, prirodno zaštićenoj luci i netaknutoj prirodi, s dugom tradicijom vinarstva, ribarstva, brodogradnje, turizma, i lučkom djelatnošću.

3.1. Osnovni podaci

Gospodarski uspon i širenje Pule "modernih vremena" odvijalo se u drugoj polovici XIX. stoljeća. Netom prije pada Mletačke Republike 1797. godine, Grad je imao svega 600-tinjak stanovnika, a 1811. godine izbrojene su tek 204 kuće sa 906 žitelja. U vrijeme austrougarskog carstva, Pula je postala glavna pomorska baza te je promijenila svoje lice unoseći tako u sebe dah mornaričkog, pomorsko-časničkog i činovničkog kozmopolitizma. Rastao je i broj stanovnika: 1857. godine na 8.551, a 1910. godine na 59.051 stanovnika.

Godine 1856. u vrijeme Austro-Ugarske Monarhije, car Franjo Josip položio je kamen-temeljac brodogradilišta i pomorskog arsenala. Porinućem u more (drvenog jedrenjaka s parnim strojem od 800 KS) počela je glasovita tradicija pulske brodogradnje. Današnje brodogradilište "Uljanik" jedno je od poznatijih u Europi.

U užem gradskom području živi oko 58.594 stanovnika¹², (najnoviji podaci MUP-a govore o 68.000 stanovnika) no područje koje mu dnevno gravitira broji više od 100.000 stanovnika.

¹² Popis stanovništva 2001.

Pula je grad visokog školstva, grad književnosti i likovnih umjetnosti, kazališta, muzeja, knjižnica i galerija. Pulska Arena, kao najpoznatiji simbol grada, jedna je od najljepših svjetskih pozornica na otvorenome, mjesto održavanja ljetnog filmskog festivala, opernih, baletnih, zabavno-glazbenih i folklornih priredaba.

3.1.1 Položaj grada Pule u Županiji

Pula je najveći grad Istarske županije. Geografski položaj grada različito je utjecao na njegov razvoj. Bilo je razdoblja kad je Pula svoj povoljan geografski položaj koristila u vojno-strateškom, gospodarskom i prometnom smislu. To je u pojedinim razdobljima rezultiralo demografskim rastom Pule i njenim prostorno-gospodarskim razvojem. U današnje vrijeme, kad se bilježi pad pomorskog, teretnog i dijelom turističkog prometa, taj se položaj vrlo često negativno tumači, tj. da je to krajnje odredište putnika, misleći na poziciju koju zauzima na samom kraju Istarskog poluotoka. No, u povijesti je isturenost Pule u sjeverni Jadran bila korištena kao mogućnost razvoja i prednosti blizine u odnosu na srednju i zapadnu Europu. Poziciju Pule na jugozapadnom dijelu poluotoka prikazuje sljedeća slika.

Slika 1: Geografski položaj grada Pule

Izvor: http://www.cromaps.com/vacmap/pula_index.htm

Promatrajući širi prostor Pula je, u geografsko-prometnom smislu, prema zapadu povezana sa Slovenijom i Italijom a preko njih i s ostalim europskim zemljama željezničkim i cestovnim pravicima, čiju okosnicu čine željeznička pruga Pula - Buzet (Divača - Slovenija) i državna cesta D21 ("Istarski Y"). Prema istočnim dijelovima Hrvatske Pula je, preko Rijeke, povezana glavnim cestovnim pravcem, i to državnom cestom D21 ("Istarski Y"). Isti željeznički i cestovni prometni pravci čine okosnicu prometnih veza grada Pule i s ostalim dijelovima

Istarske županije. Grad Pula je, također, cestovno povezan s više manjih naselja udaljenih oko 10 do 15 km (Fažana, Vodnjan, Marčana, Ližnjan, Medulin, Premantura).

Osim željeznicom i cestama Pula je povezana i pomorskim prometnim pravcima s Italijom. Zračni promet ostvaruje se preko Zračne luke Pula koja se nalazi u susjednoj općini Ližnjan, a udaljena je od grada oko 6 km. Pulski zaljev prirodna je luka a teren brežuljkast te su, kao potencijali okoline, strateške prednosti koje su kroz povijest omogućile stalnu egzistenciju naselja. Cjelokupno područje grada ima izraženu topografsku raščlanjenost koja u korelaciji s izrazito razvedenom morskom obalom formira prostorni ambijent visoke ekološke i vizualno-estetske vrijednosti.

Slika 2: Pulski zaljev

Izvor: <http://hr.wikipedia.org/wiki/Pula>

3.1.2 Osnovne značajke prostora i prirodna obilježja

Pula se nalazi na 44° 52' paraleli sjeverne geografske širine i 13° 51' meridijanu istočne geografske dužine, na prosječnoj nadmorskoj visini oko 30 m¹³, smještena na sedam brežuljaka (Zaro, Paradiso, Ghiro, Grande, Kaštel, Vidal i Kaštanjer kojima je dodijeljen pridjevak Monte) unutrašnjeg dijela prostranoga zaljeva i prirodno dobro zaštićene luke. Površina Grada iznosi 5165 ha, od čega je 4150 ha na kopnu i 1015 ha na moru, a omeđena je sa sjevera otocima Sv. Jerolim i Kozadom, zatim gradskim naseljima Štinjan, Veli Vrh i Šijanskom šumom; s istoka područjima Monteserpo, Valmade, Busoler i Valdebek; s juga Starom Plinarom, marinom Veruda i otokom Veruda (Fratarski otok); te sa zapada Verudelom, Lungomareom i Musilom.

¹³ www.pula.hr.

U Puli prevladava mediteranska klima, s blagim zimama i toplim ljetima, s prosječnom insolacijom 2316 sati godišnje ili 6,3 sata dnevno, uz prosječnu godišnju temperaturu zraka od 13,2°C (od prosječnih 6,1°C u veljači do 26,4°C u srpnju i kolovozu) i temperaturnom oscilacijom mora od 7°C do 26°C. Srednja godišnja temperatura pokazuje neznatnu tendenciju rasta ako se usporede višegodišnja mjerenja (1952. - 1991.) u odnosu na mjerenja posljednjih godina. Tako je npr. u 2007. godini iznosila 15,5°C, relativna vlažnost zraka je bila 70%, godišnja vrijednost oborina iznosila je 648,5 mm, na godišnjoj razini bilo je 94 vedrih dana i 75 oblačnih dana¹⁴, što je povoljno za turističku eksploataciju podneblja (tablica 1).

Tablica 1: Srednja temperatura zraka u gradu Puli

Mjesec	Sij	Velj	Ožu	Tra	Svi	Lip	Srp	Kol	Ruj	Lis	Stu	Pro	Godina
Srednji maksimum, °C	9.5	10.6	13.3	15.7	20.8	25.0	27.5	27.4	24.1	19.0	13.8	10.7	18.1
Srednja dnevna tem., °C 1952.-1991.	5.6	5.5	8.3	11.7	15.9	19.9	22.7	22.7	19.4	15.1	10.0	7.2	13.7
Srednja tem. zraka u °C 2007. godine	8,8	9,1	11,3	15,8	19,5	23,6	26	23,4	18,2	13,9	9,6	6,5	15,5
Srednji minimum, °C	0.8	1.5	3.3	5.5	10.0	14.3	16.5	16.2	13.6	9.5	4.6	1.8	8.1
Oborine, mm	78.2	64.4	64.5	70.1	55.8	53.0	48.1	75.3	85.3	79.5	111.8	84.5	871.0
Oborine u mm, 2007.	32,8	74,7	64,1	0	120,9	19,3	4,8	59,2	136,4	44	18,5	73,8	648,5

Izvor: www.worldclimate.com, podaci za razdoblje 1952.-1991., i www.dzs.hr

3.1.3 Stanovanje i površine

U prošlosti Pula postaje prihvaćeno radne snage. Postojalo je nekoliko četvrti koje su bile jasno postavljene: četvrti u južnom dijelu grada ili bliže centru (Monte Paradiso i Monte Rizzi, "Palazzine" uz Mornarički park i "Ville Münz" uz željeznički kolodvor), četvrti sjeverno i nešto dalje (Kaštanjer, Monvidal, Šijana i dr.) te kvart nastambi uz Arsenal i tvornicu cementa na južnoj padini zaljeva. Takva podjela, svojim načinom izgradnje i različitim tipom stanovanja, stvarala je prepoznatljive dijelove grada koji uvijek i u svakom slučaju obogaćuju izgled gradskog prostora.

Izgradnjom iza II. svjetskog rata izgubljene su te posebnosti tako da su danas manje vidljive i teško prepoznatljive. Postojeće stambene zone imaju sljedeće karakteristike¹⁵:

¹⁴ www.dzs.hr.

¹⁵ Generalni urbanistički plan Grada Pule, Pula, 2008.

- Nedovoljno izgrađene - neracionalno iskorišten prostor;
- Mala gustoća stanovanja omogućava nove interpolacije stambenih i drugih sadržaja kompatibilnih stanovanju;
- Bespravna stambena izgradnja na obodima grada;
- Postojeće stambene zone nisu u potpunosti urbano opremljene.

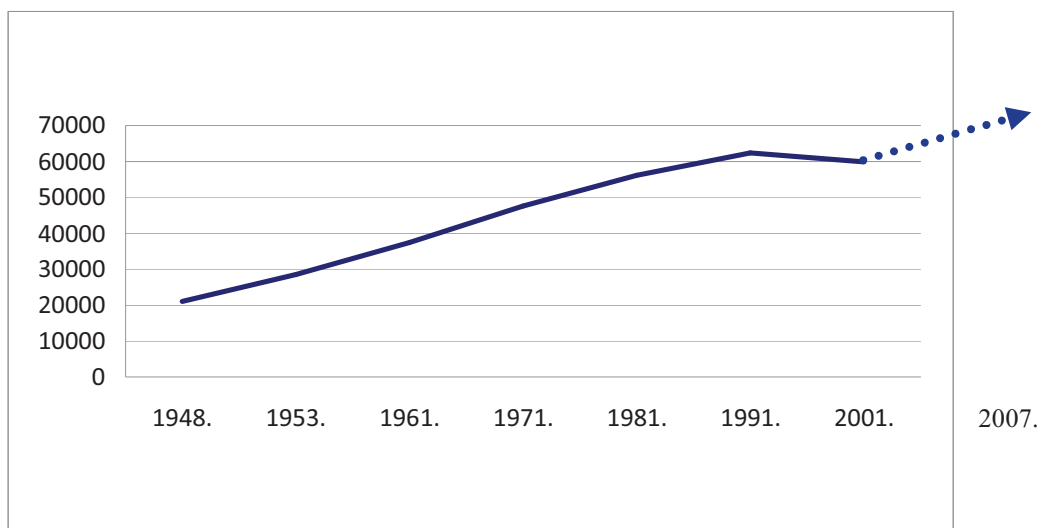
Javni objekti smješteni su, uglavnom, uz povijesnu jezgru. Izvan zidina stvaraju ambijent centra grada i mogu se podijeliti u dva glavna urbano-pješačka smjera: sjever-jug, od Arene, preko Giardina do kazališta i istok-zapad, od Tržnice, Flanatičkom i ulicom Sergijevaca do Foruma.

Zelenilo i zone za rekreaciju važno su obilježje Pule, od Šijanske šume na sjeveru, Pragrande u centru grada te Lungomare od Valovina do Stare plinare glavne su gradske zone zelenila i rekreacije. One predstavljaju veliku resursnu vrijednost koju se uspješno može valorizirati u turističke svrhe, ali i u ostvarivanju temeljnih ciljeva podizanja ukupne kvalitete života i rada stanovnika Pule.

3.1.4 Stanovništvo

U dugoj povijesti grada Pule zabilježene su brojne i velike demografske promjene izazvane isto tako brojnim i često dramatičnim političkim i ekonomskim zbivanjima. Od sredine XIX. stoljeća kada je Pula postala glavna ratna luka Austrougarske monarhije, a time i značajno administrativno, industrijsko i, općenito, gospodarsko središte, sve do I. svjetskog rata broj stanovnika stalno se povećavao. Tako je prema popisu iz 1869. grad imao oko 18.000 stanovnika, a 1900. oko 36.000 stanovnika, dok je 1910. brojao oko 60.000. Nakon I. svjetskog rata stanovništvo Pule se je smanjilo i palo je na broj od 38.500 (popis iz 1921.). U iduća dva desetljeća uslijedila je stagnacija, da bi nakon II. svjetskog rata broj stanovnika ponovno drastično pao. Popisom 1948. godine u gradu je registrirano samo 21.065 stanovnika. Na ukupno kretanje stanovništva je dominantan utjecaj nakon Drugog svjetskog rata imalo mehaničko kretanje, koje je bilo znatno veće od prirodnog priliva (slika 3).

Slika 3: Broj stanovnika grada Pule od 1948.-2001. (2007.) godine

Izvor: www.dzs.hr

Grad Pula je na nacionalnoj razini rangiran na deveto mjesto po broju stanovnika, odnosno na peto mjesto po gustoći stanovništva u Republici Hrvatskoj (prema popisu iz 2001. godine bilo je 58.594 stanovnika, a neslužbene procjene iz 2007. godine ukazuju na brojku od 67.803 stanovnika¹⁶. Najnoviji podaci MUP-a govore o broji od 68.000 stanovnika, od čega 47,84% otpada na muškarce i 52,16% žene. Međutim, ukoliko se pribroje stanovnici susjednih općina (Barban, Fažana, Ližnjan, Marčana, Medulin, Svetvinčenat, Grad Vodnjan) dolazi se do broja od skoro 100.000 stanovnika.

Najveći udio u strukturi stanovništva (tablica 2) ima radno sposobno stanovništvo od 20-49 godina (43,7%). Nakon toga slijedi stanovništvo staro 60 i više godina (22,5%), što je znatno viši udio od prosjeka Županije (18,0%) i Republike Hrvatske (17,6%), iako je prisutna tendencija da u strukturi stanovništva udio starog stanovništva stalno raste kako u RH tako i u Istarskoj županiji (još intenzivnije). U strukturi stanovništva Pule je udio onih od 0-19 godina 20,6%, a upravo je to populacija na koju se računa kada se prognostički usmjerava budućnost grada Pule. Ova je struktura povoljnija u odnosu na prosjek Istarske županije (18,7%), a nešto nepovoljnija u odnosu na prosjek Republike Hrvatske (21,5%).

Tablica 2: Starosna struktura stanovništva grada Pule u 2001. godini

Godina	Ukupno	Muškaraca	Žena
0-19	12.048	6.194	5.854
20-49	25.604	12.662	12.942
50-59	7.521	3.465	4.056
60 i više	13.186	5.618	7.568
Nepoznato	235	94	141

Izvor: www.dzs.hr

¹⁶ Pula, Wikipedija, <http://hr.wikipedia.org/wiki/Pula>, (svibanj 2008.).

Gustoća naseljenosti grada Pule iznosi 1.093,27 stanovnika/km², iz čega proizlazi da je to peti grad po gustoći stanovništva u Hrvatskoj (nakon Rijeke, Splita, Zagreba i Slavonskog Broda)¹⁷. Stopa nataliteta je 7,95‰ a mortaliteta 10,14‰, odnosno prirodni prirast je -2,19‰ uz vitalni indeks 78,45¹⁸.

3.2. Komunalna infrastruktura

Grad Pula usvojio je Prometnu strategiju grada Pule kao značajan strateški dokument iz područja prometne infrastrukture.

3.2.1 Cestovni promet

Cestovni promet odvija se sukladno važećem Zakonu o cestama na temelju Prostornim planom utvrđenom rješenju cestovne mreže.

Državne ceste, putem kojih se distribuira vanjski promet za grad Pulu su ceste D3 ("Istarski Y"), D27 i D66 koje Pulu povezuju s Koprom u susjednoj Sloveniji, Rijekom i dijelom centara u Istarskoj županiji, te D400 koja vodi od križanja s D3 - D66 do putničke luke u Puli (Riva).

Ostale javne ceste koje povezuju općine i gradove te državne ceste s gradom Pulom a čine dio glavne gradske prometne mreže su:

- Županijske ceste Ž5119 i Ž5132 (istočna obilaznica) koje povezuju državnu cestu D66 s južnom gradskom turističkom zonom i vode prema Premanturi u Općini Medulin,
- Županijska cesta Ž5134 (Pula - Šišan u Općini Ližnjan) koja povezuje grad Pulu (istočna obilaznica Ž5119) s naseljima u općini Ližnjan,
- Županijska cesta Ž5133 (Pula - Medulin) koja povezuje grad Pulu (istočna obilaznica Ž5119) s Medulinom,
- Županijska cesta Ž5178 koja povezuje Premantursku cestu Ž5119 s naseljima Vintijan, Pješćana uvala i Vinkuran u Općini Medulin,
- Županijske ceste Ž5115 i Ž5176 koje povezuju Štinjan i Fažanu s državnom cestom D3,

¹⁷ www.pula.hr.

¹⁸ www.wikipedia.org.

- Lokalna cesta L50163 koja povezuje Ž5119 (istočna obilaznica) s istočnim naseljima Grada Pule i županijskim cestama prema Ližnjanu Ž5134 i Medulinu Ž5133,
- Lokalna cesta L50162 koja povezuje Ž5115 (Fažanska cesta) s naseljem Štinjan i zapadnom gradskom turističkom zonom.

Prometna povezanost Pule s ostalim dijelovima Istre, Hrvatske i inozemstva najbolja je autobusnim linijama, koje su brojne, umrežene i po kvaliteti zadovoljavajuće. GUP predviđa nove spojne ceste, sve smještene unutar granica grada, a projekti su navedeni u sljedećoj tablici. Problem velikih gužvi u pristupu gradu Puli posebno je izražen u periodu vršne turističke sezone.

Tablica 3: Projekti vezani za promet uključeni u Generalni urbanistički plan

Br.	Projekt	Napomena / objašnjenja
1	Produžetak postojeće zaobilaznice s vanjskim poveznim prometnicama	U različitim fazama: Vodnjanska cesta, cesta Prekomorskih brigada prema Šijanskoj ulici Od Šijanske ulice prema Verudi
2	Kružni tok: Fažanska ulica/ Vodnjanska ulica	Povezivanje zaobilaznice (vidi gore) s Velim Vrhom
3	Dopunska zaobilaznica	Spajanje Valturske ulice preko Kaštanjera (Ulica Bože Gumpca) sa Mutilskom ulicom i Ulicom Marsovog Polja
4	Izravno povezivanje zaobilaznice i brodogradilišta Uljanik	Povezivanje Ulice Marsovog Polja od Lošinjske ulice prema Kranjčevićевой ulici i unapređenje povezanosti između Kranjčevićевой ulice i Besenghijeve ulice prema Ulici Sv. Polikarpo.
5	Poboljšati kapacitet sjever - jug: Radićeva ulica, Marulićeva ulica, Nazorova ulica	Realizirati prečac između Nazorove ulice i Marulićeve ulice (uvesti jednosmjerne ulice u svim navedenim ulicama).
6	Zatvoriti promet na Giardinima ^{19*}	
7	Dovršiti kružni tok	Povezati Kukuljevićevu ulicu s Trgom na Mostu
8	Poboljšati povezanost s Velim Vrhom	Povezati ulicu Vallelunga s Partizanskim putem.
9	Novo povezivanje Velog Vrh i Istarskog Y	
10	Rekonstrukcija Koparske ulice	
11	Rekonstrukcija Tršćanske ulice	

Izvor: Prometna strategija grada Pule

¹⁹ * Zatvaranje prometa na Giardinima odnosi se na sav promet izuzev javnog gradskog prometa, budući da kao takav nema odgovarajuće prometne alternative.

Može se navesti nekoliko ključnih elemenata koji utječu na intenziviranje problema u cestovnom prometu u gradu:

- a) Pula bilježi rast broja stanovnika
- b) u Puli je prisutna visoka stopa vlasništva vozila po glavi stanovnika
- c) dodani pritisak na cestovnu infrastrukturu vrše turisti.

Javni cestovni i gradski prijevoz ne koristi se u dovoljnoj mjeri, dijelom zbog trenutnih prometnih pravaca koji omogućavaju nesmetan ulaz svim vozilima u centar grada, čime se dovodi do zagušenja javnog gradskog prometa što posljedično uzrokuje njegovu sporost i neatraktivnost. Stoga je bitan, ako ne i ključan, segment u jačanju javnog gradskog prijevoza razvoj tzv. žutih traka, tj. područja namijenjenih isključivo javnom gradskom prijevozu kako bi isti dobio na brzini i atraktivnosti. Potrebno je istaknuti značajan pozitivni pomak koje je poduzeće Pula promet učinio u obnovi voznog parka i unapređenju kvalitete javnog gradskog prijevoza.

Naravno, ne mogu se zaobići i naslijeđene navike lokalnog stanovništva za korištenjem osobnog vozila. Parkiranje je glavni prometni problem u Puli, što je karakteristično gotovo za sve veće urbane sredine. Prometna gužva, kada nastane, najčešće je uzrokovana velikom potražnjom za parkirališnim prostorom. Parkirna mjesta privlače značajnu količinu prometa, a gužva na parkiralištima uzrokuje zabranjeno parkiranje i gust promet prilikom traženja slobodnog parkirnog mjesta. Takvo stanje stvari s druge strane uzrokuje kašnjenje javnog prijevoza, zastoje u prometu te ima negativan utjecaj na kvalitetu okoliša u centru.²⁰

Karakteristike javnog cestovnog i gradskog prometa Pule ogledaju se u relativno visokim prijevoznim troškovima, potrebi za kontinuiranim i značajnim ulaganjima u ovaj segment usluga u gradu Puli. Brzi porast prometa u Gradu iziskuje, dakle, daljnja infrastrukturna rješenja koja će imati za cilj poboljšanje i ubrzanje prometa robe i ljudi.

Najznačajniji čimbenik koji doprinosi nastajanju prometnih gužvi je nedostatak uređenih parkirališta u središtu grada te stoga vozila nepotrebno višekratno prolaze istim prometnicama i jačaju intenzitet prometa i samu gužvu. Ipak, treba naglasiti da to nije problem specifičan za Pulu, već se generalno vezuje uz urbane cjeline. S obzirom na kontinuirani rast broja osobnih vozila i na dalji turistički razvoj (najveći dio turista također dolazi cestovnim putem) realno je očekivati dalje probleme u cestovnom prometu.

Analiza prometne infrastrukture u gradu Puli u okviru Prometne strategije grada Pule identificirala je ključne probleme te je predložen set mjera za rješenje problema parkiranja i prometne infrastrukture (vidi poglavlje 5.2.)

Budući da je posebno istaknut problem parkiranja, samom Prometnom strategijom predlažu se potencijalne lokacije za nova parkirališta (vidi poglavlje 5.2.). Grad Pula ima spremnu dokumentaciju te se očekuje skora izgradnja novih parkirališta, što bi u konačnici trebalo rezultirati značajnim smanjenjem gužvi u prometu u samom gradu.

²⁰ Prema: "Prometna strategija grada Pule".

Za plato ispred Rojca napravljeno je idejno rješenje prema kojem će se na lokaciji označiti 345 novih parkirnih mjesta. S druge strane, s gornje strane Rojca izgradit će se novo parkiralište sa 88 parkirnih mjesta, što je već uvršteno u Program gradnje za 2010. godinu s obzirom da je ishodovana lokacijska dozvola i izrađeni projekti.

Također, u kontekstu prometnih rješenja treba istaknuti proširenje zaobilaznice "kružni tok Šijana".

Grad Pula ima srednjoročni plan ulaganja u prometnice kojeg je potrebno sagledati u kontekstu ulaganja u cestogradnju na nacionalnoj razini. Pri planiranju razvoja određeni se problemi javljaju zbog razvrstanosti cesta u državne ili županijske.

3.2.2 Zračni promet

Pula ima međunarodni aerodrom koji ima veliki značaj za povezivanje Pule sa svijetom. Stalna zračna veza sa Zagrebom omogućava putovanje do bilo koje svjetske destinacije. Međunarodni aerodrom posebno je značajan radi daljnjeg turističkog razvoja ne samo Pule nego i cijele Istre. Naime, upravo je intenziviranje zračnog prometa, kao i dolazak niskotarifnih kompanija, utjecao na otvaranja novih turističkih emitivnih tržišta. Sljedeća tabela prikazuje promet putnika i tereta u razdoblju 1998. - 2007. u Zračnoj luci Pula.

Osim pada broja putnika u 1999. godini, u svim ostalim godinama Zračna luka Pula bilježi stalni rast. U 2007. godini ostvareno je ukupno 377.341 dolazaka putnika, što je za oko 28% više nego prethodne godine. Pozitivni trendovi u putničkom prometu rezultat su sve kvalitetnijeg povezivanja Zračne luke Pula s udaljenijim europskim destinacijama, pojačanog interesa inozemnih niskotarifnih prijevoznika za dovođenje gostiju na područje Istre, kao i jačanja istarskog turizma u cjelini. Nasuprot putničkom, teretni promet ne bilježi takve rezultate. Nakon dužeg razdoblja stagnacije tek od 2005. godine počinje rasti, da bi 2007. godine dostigao rekordnu brojku od 103 tisuće tona. Bliži međunarodni aerodromi su Trst, Rijeka, Ljubljana i Zagreb.

Tablica 4: Promet putnika i teret u tonama u zračnoj luci Pula od 1998.-2007.

Godina	Ukupno putnici	Teret u tonama
1998.	60.346	27.000
1999.	45.861	57.100
2000.	60.594	32.600
2001.	93.593	27.000
2002.	132.000	28.000
2003.	136.207	29.000
2004.	148.847	20.500
2005.	209.412	32.347

Godina	Ukupno putnici	Teret u tonama
2006.	295.342	58.739
2007.	377.341	103.600

Izvor: www.airport-pula.hr/web

Ipak, treba napomenuti da je Zračna luka Pula relativno visoki promet ostvarivala prije Domovinskog rata, posebno krajem 80-tih godina 20. stoljeća, te u takvoj relaciji i ne treba s posebnim optimizmom promatrati sadašnje brojke. Zahtjevi suvremenih korisnika nameću potrebu modernizacije Zračne luke Pula. U perspektivi se također može očekivati rast broja malih privatnih aviona kao korisnika.

3.2.3 Pomorski promet

Morski plovni putovi su međunarodni i unutarnji, a definirani su koridorima u skladu s važećim propisima o sigurnosti pomorskog prometa. U morskom akvatoriju moguća je gradnja i postavljanje građevina, uređaja i instalacija potrebnih za odvijanje sigurne plovidbe. Morska područja pomorskog prometa su:

1. Lučko područje Pula

- morske luke otvorene za javni promet županijskog značaja
- morska luka posebne namjene državnog značaja - brodogradilište
- morske luke posebne namjene državnog značaja - marine
- morska luka posebne namjene državnog značaja - suha marina
- morska luka posebne namjene županijskog značaja - brodogradilište
- morska luka posebne namjene županijskog značaja - MUP
- morske luke posebne namjene županijskog značaja - ribarske luke
- morske luke posebne namjene županijskog značaja - sportske luke
- stalni granični pomorski prijelaz I. kategorije državnog značaja
- poletno-sletna staza hidroaviona lokalnog značaja.

2. Lučko područje Veruda

- morska luka posebne namjene državnog značaja - marina
- morske luke posebne namjene županijskog značaja - sportske luke

3. Luka Štinjan

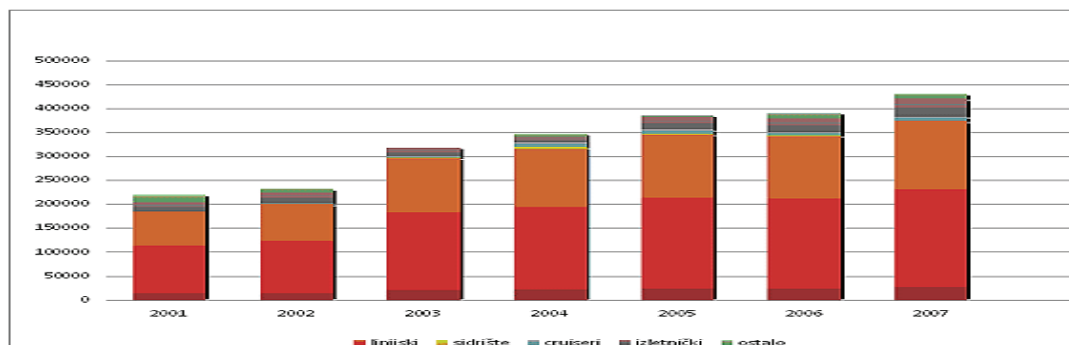
- morska luka posebne namjene županijskog značaja - sportska luka

4. Preostala površina morskog akvatorija udaljena od morske obale 300 m i više

Lučka uprava Pula sastoji se od luka Pula, Fažana i Brijuni. Na temelju podataka Lučke uprave Pula u 2007. godini prevezeno je 430.887 putnika, što je za 10,5% više nego u 2006. godini.

Iako se uočava stabilan rastući trend u prometu putnika, treba naglasiti da se pomorska prometna povezanost Pule ne može ocijeniti zadovoljavajućom. Naime, najveći dio prometa putnika bilježi se na temelju korištenja sezonske linije katamarana na relaciji od Pule do Zadra (uz stajanje na otocima) i nekolicine sezonskih prijevoznika, što ni izdaleka ne odgovara mogućnostima grada niti doprinosi imidžu grada. Može se reći da pomorska veza s Italijom nije ustrojena sukladno potrebama te je danas i slabija no ranijih godina. No, da se broj putnika iz godine u godinu povećava, zorno ilustrira sljedeća slika:

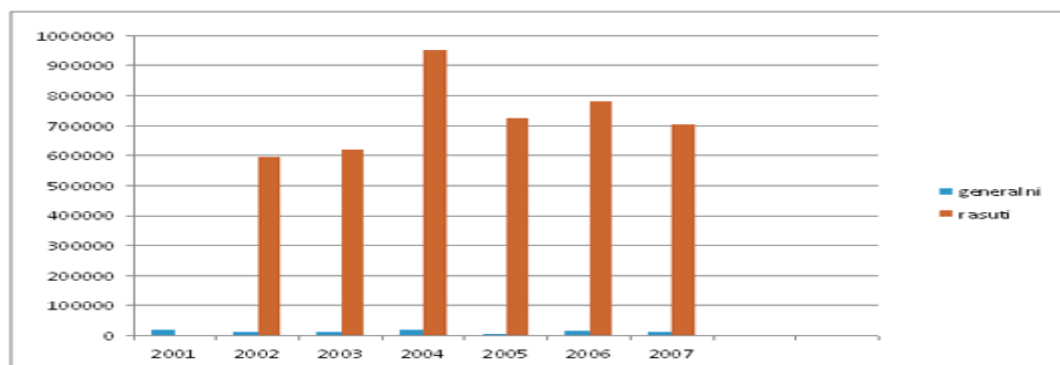
Slika 4: Promet putnika na području Lučke uprave Pula od 2001. - 2007.

Izvor: www.lup.hr

U kontekstu formiranja boljeg imidža grada Pule i naglašavanja njegove pomorske orijentacije zasigurno pozitivnu ulogu treba imati uređenje Rive. Izgradnja putničkog terminala za sada nije predviđena, a također nije precizirana niti lokacija za potencijalni prihvrat cruisera. Lukom Bršica sada upravlja Lučka uprava Rijeka, no ona bi prirodno trebala pripasti Lučkoj upravi Pula i biti valorizirana kao činitelj razvoja ovog područja. Teretna luka Pula u 2001. godini zaprimila je 19.034 (T) tereta, dok je u 2007. godini primila 275 brodova sa 716.218 (T) tereta, što prikazuje sljedeća slika.

Slika 5: Promet tereta na području Lučke uprave Pula od 2001. - 2007.

Izvor: www.lup.hr

Promet tereta je imao različitu dinamiku kretanja te je najveću vrijednost imao u 2004. godini (969.424 (T) u 2005. je pao na 729.866 (T), ali je bio na većoj razini od 2003. godine (628.549 (T)). Pulske lukobran (od rta Kumpar prema rtu Proština) sagrađen je u periodu

1910. - 1914. godine, dug je 1200 metara, širok 7 metara. U vrijeme Austro-Ugarske bio je ponos graditeljstva i najveći pomorski infrastrukturni zahvat na Mediteranu. Trajna zapuštenost učinila je da je danas u vrlo lošem stanju te je njegova sanacija nužna.

3.2.4 Željeznički promet

Ukupna dužina kolosijeka na željezničkoj postaji Pula iznosi 7.399 m. Željeznički promet grada Pule danas je slabo razvijen, izuzev lokalnog željezničkog prijevoza kojim se u Pulu i obrnuto - iz velikog dijela Istre svakodnevno voze uglavnom učenici (Pula - Lupoglav). Razlog tome je činjenica da Pula nije neposredno povezana s ostatkom hrvatskog sistema željeznica, već se u druge dijelove Hrvatske mora putovati preko Slovenije. Planirana gradnja željezničkog tunela kroz Učku trebala bi riješiti ovaj problem. Loše stanje u željezničkom prometu reflektira se na sljedeća područja:

- bitno se ograničava razvoj luke
- u kontekstu održivog razvoja Pule i Istre izuzetno slabo se koristi najsigurniji i ekološki najprihvatljiviji oblik prijevoza, zbog njegove loše umreženosti i kvalitete
- trendovi na turističkom tržištu ukazuju na ponovni rast interesa turista za korištenjem željeznice, što u ovim uvjetima na Istarskom poluotoku nije realno očekivati

Prostornim planom se predviđa zadržavanje u prostoru postojećih i planiranje novih trasa željezničke pruge, i to:

- željezničke pruge I. reda Pula - Pazin - Lupoglav - postojeća
- industrijske pruge kolodvor-zona Šijana (izvan funkcije) i kolodvor-zona Stoja, koje se prostornim planom užeg područja mogu dodatno valorizirati u svrhu budućeg korištenja - postojeće
- putničkog međumjesnog kolodvora Pula - postojeći
- drugih gradskih željezničkih pruga koje se mogu planirati prostornim planom užeg područja - planirane

U koridoru se ne mogu graditi nikakvi zahvati u prostoru, osim rekonstrukcije postojećih i izgradnje planiranih prometnica i infrastrukturne mreže koje ga presijecaju. U skladu s važećim propisima iz područja željezničkog prometa, u ovom koridoru obavljat će se radovi održavanja i rekonstrukcije postojeće željezničke pruge i njenoga pružnog pojasa.

3.2.5 Telekomunikacije

Obzirom na ubrzani i nepredvidivi tehnološki razvoj i tržišno nadmetanje u telekomunikacijama, Prostorni plan se u dijelu telekomunikacija smatra konceptom razvoja, a planirane lokacije i trase smatraju se načelnim.

Stanje telekomunikacija na području grada Pule može se smatrati zadovoljavajućim.

3.2.6 Vodoopskrba

Opskrba vodom obavlja se za cjelovit vodoopskrbni sustav grada Pule, a to čini tvrtka "Vodovod Pula" d.o.o. koja je registrirana za skupljanje, pročišćavanje i distribuciju vode. Osnivači su Grad Pula i Vodnjan, Općina Barban, Ližnjan, Marčana, Medulin i Svetvinčenat. Društvo raspolaže s 32 rezervoara ukupne zapremnine 32.313 m³ vode, 70 crpnih agregata, 12 prepumpnih stanica, 11 prekidnih komora, 17 uređaja-postrojenja za pripremu vode za piće, 35.032 vodovodna priključka, 758 uličnih hidranata. Dužina vodovodne mreže iznosi 758 km, a od toga je 297 km glavnog dovoda i 460 km razvodne mreže. Kvaliteta vode je dobra i podložna kontinuiranoj kontroli.

3.2.7 Odvodnja

Odvodnja otpadnih voda centralnog gradskog područja (od Velog Vrha do tvornice cementa) koncipirana je i dobrim dijelom izgrađena u doba Austrougarske s kanalizacijskom mrežom mješovitog tipa kojom se prikupljaju sanitarne i oborinske vode centralnog područja grada i gravitacijski ispuštaju u pulsku luku. Treba istaknuti da se ulažu velika sredstva u unapređenje ovog segmenta infrastrukture te da se kompletno rješenje ovog problema planira u periodu do 3 godine. Za ovaj posao zadužena je tvrtka "Pula Herculenea" d.o.o. Kanalizacijska mreža jugoistočnih i južnih dijelova grada te turističkih kompleksa (Veruda, Verudela, Pješćana uvala i dr.) novijeg je datuma i izgrađena je kao razdjelni sustav kojim se sanitarne otpadne vode sustavom crpnih stanica te tlačnim i gravitacijskim kolektorima transportiraju do uređaja za pročišćavanje otpadnih voda na poluotoku Valkana. Uređaj je hidrauličkog kapaciteta od 420 l/s i obrađuje otpadnu vodu na nivou prethodnog stupnja pročišćavanja. Nakon tretmana otpadna se voda ispušta dugim podmorskim ispustom u podmorje na dubinu od oko 38 m.

3.2.8 Otpad

Otpad s područja grada Pule odlaže se i zbrinjava na odlagalištu komunalnog i neopasnog proizvodnog otpada "Kaštijun". Isto je locirano na jugoistočnom dijelu grada, u priobalnom ravničarskom prostoru. Promatrana lokacija je smještena na području Grada Pule, MO Valdebek, na uzvisini od 47 mnm. Do lokacije vodi asfaltirana cesta RC Pula - Premantura.

Uslugu organiziranog sakupljanja i zbrinjavanja otpada na odlagalištu "Kaštijun" pruža trgovačko društvo "Pula Herculanea" d.o.o. iz Pule, a isto trgovačko društvo navedenom uslugom pokriva i područje općina Marčana, Fažana, Barban, Ližnjan i Svetivinčenat.

Na odlagalištu "Kaštijun" zbrinjava se i komunalni otpad s područja grada Vodnjana i općine Medulin koji imaju vlastite komunalne tvrtke koje vrše uslugu odvoza otpada. Tako je u 2006. godini na Kaštijunu pohranjeno 42.275 tona komunalnog otpada i 5.628 tona neopasnog tehnološkog otpada, što ukupno predstavlja 37,6% ukupnog otpada Istarske županije. Glomazni otpad koji pristiže na Kaštijun zbrinjava se putem ovlaštenih otkupljivača, a građevinski materijal se koristi za prekrivanje tijela odlagališta u svrhu sanacije.

Sukladno trendovima u svijetu raste količina otpada. Tako je 2000. godine prema podacima društva "Pula Herculanea" d.o.o. na području grada Pule prikupljeno ukupno 27.615 tona otpada, a u 2008. godini ta količina narasla je na 34.758 tona/godišnje. Provodi se i selektivno prikupljanje otpada (tzv. "zeleni otoci").

U sjevernom djelu Pule smješteno je i odlagalište Valmarin, eksploatirani kamenolom u sanaciji, koji u jednom svom dijelu služi za odlaganje inertnog građevinskog otpada.

Iako su mjesta za legalno zbrinjavanje otpada organizirana i dostupna, postoje ilegalna, tzv. "divlja odlagališta" koja redovno nastaju i redovno se uklanjaju čišćenjem i odvozom otpada. To su zone koje su građani "izabrali" kao pogodne jer se većinom nalaze uz makadamske ceste kao što je npr. Labinska cesta prema Valmarinu i Partizanskom putu, neki odvojci Fažanske ceste i put prema groblju u Štinjanu i dr. Dva divlja odlagališta koja predstavljaju problem u okolišu i smatraju se "crnim točkama" jesu odlagalište siporeksa i građevinskog materijala i nešto komunalnog otpada koji se nalazi na području Vallelunge, te odlagalište građevinskog i elektronskog otpada Paganor čije rješavanje iziskuje velika financijska sredstva.

Međutim, treba naglasiti da je veliki dio divljih deponija saniran, odnosno da su u tom segmentu učinjeni značajni pozitivni pomaci.

3.2.9 Energetika

Strateško je opredjeljenje Grada Pule postići visoku učinkovitost potrošnje energije i zaštite okoliša. Zbog toga će Grad Pula provoditi niz aktivnosti kojima će uspostaviti Sustavno gospodarenje energijom (SGE) u svim objektima u vlasništvu Grada Pule. Grad Pula donio je 24. veljače 2010. godine Zaključak o pridruživanju projektu "Sustavno gospodarenje energijom (SGE) u gradovima i županijama u Republici Hrvatskoj" pri Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva Republike Hrvatske i Programu UN-a za razvoj (UNDP). Ključni dokument je potpisana Izjava o politici energetske učinkovitosti i zaštiti okoliša grada Pule (prosinac 2009.). Time se Grad Pula obvezala na provođenje proaktivne energetske politike s ciljem poboljšanja energetske efikasnosti i smanjenja emisije štetnih tvari u okoliš, te širenje svijesti kod građana o nužnosti učinkovitog korištenja energije u domovima. Uspostavom Sustava gospodarenja energijom i ostalih mjera poboljšanja energetske učinkovitosti Grad Pula želi:

- smanjiti troškove za energiju u iznosu od 5% svake godine tijekom sljedećih 5 godina;
- smanjiti emisije stakleničkih plinova na najmanju moguću mjeru u istom periodu;
- upravljanjem troškovima za energiju poboljšati energetske učinkovitost u objektima, produktivnost i radne uvjete za zaposlene;
- kontinuirano raditi na očuvanju okoliša.

Ostvarenjem tih rezultata Grad Pula želi postati primjer najbolje prakse za gospodarenje energijom i smanjenje štetnih utjecaja na okoliš.

Ključni čimbenici uspjeha su:

- uspostava organizacije s odgovornim osobama za energetske učinkovitost;
- uspostava sustava mjerenja i nadzora potrošnje energije i utjecaja na okoliš;
- upravljanje troškovima i poslovnom učinkovitošću;
- razvijanje potrebnih poslovnih vještina i znanja;
- poticanje malih, ali kontinuiranih doprinosa svakog zaposlenika;
- trajno motiviranje svih zaposlenih;
- redovito praćenje ostvarenja ciljeva i javno izvješćivanje.

Politika energetske učinkovitosti i zaštite okoliša provodit će se sljedećih pet godina.

3.2.9.1 Elektroenergetika

Postojeće elektroenergetske objekte u gradu Puli (trafostanice, dalekovode, kabele) može se razdijeliti u tri skupine, a u odnosu na njihovu naponsku razinu, i to²¹:

- 110kV - je prijenosna mreža i na području grada Pule u nadležnosti HEP ODS d.o.o.;
- 35kV - ova mreža pretežno napaja gradsku potrošnju te se sastoji do 5 trafostanica;
- 10(20) kV - na području grada Pule izgrađeno je oko 240 trafostanica. Ukupna dužina kablskih vodova za ovaj naponski dio je oko 180 km. Pozitivne značajke ove mreže za distribuciju električne energije su veoma nizak nivo gubitaka (oko 7%) i visok faktor snage od oko 0,97 u pogledu potrošnje te tehnički zavidna razina zaštite postrojenja.

3.2.9.2 Plinifikacija

Sustav proizvodnje i distribucije gradskog plina u Puli je prilično dotrajavao, a starost pogona je preko 40 godina. Dijelovi današnje distributivne plinske mreže koji su u funkciji datiraju iz 1912. godine, kao i plinosprema volumena 12.000 m³. Zbog sigurnosti pogona i distributivne mreže za proizvodnju i distribuciju gradskog plina te dolaskom prirodnog plina na istarski poluotok stvoreni su preduvjeti za izgradnju mreže za prihvatanje prirodnog plina i njegovu distribuciju, uz hitnu rekonstrukciju postojeće mreže gradskog plina.²²

Ugovor o koncesiji za izgradnju i distribuciju plina na koncesijskom području južne Istre (grad Pula, općina Vodnjan, Fažana, Medulin, Ližnjan) sklopljen je 2006. godine s poduzećem Plinara d.o.o. Pula. Navedeno koncesijsko područje napaja se prirodnim plinom. Plinara ima sada dovoljno kapaciteta za gradski plin, obzirom da su rasterećeni postojeći proizvodni kapaciteti uvođenjem prirodnog ili zemnog plina za sve velike industrijske potrošače. Od 2009. - 2013. godine kompletna postojeća gradska mreža gradskog plina bit će rekonstruirana te će tada svi moći koristiti prirodni plin.

²¹ Plan gospodarenja otpadom Istarske županije, Službene novine Istarske županije, broj 14/2008.

²² Plinara d.o.o. Pula, Petogodišnji plan razvoja distribucijskog sustava za razdoblje 2009. - 2013., prosinac 2008.

3.2.10 SWOT ANALIZA - Prostor, okoliš, infrastruktura

Tablica 5: SWOT ANALIZA - Prostor, okoliš, infrastruktura

SNAGE	SLABOSTI
<i>PROSTOR I OKOLIŠ</i> Geoprometni položaj Pule Prostorno planiranje Izrađeni strateški dokumenti razvoja Blizina NP Brijuni Relativno dobro očuvan okoliš <i>INFRASTRUKTURA</i> Vrlo velika kontinuirana ulaganja u različite segmente infrastrukture - odlagalište otpada Kaštijun, vodoopskrba, plinifikacija, promet, odvodnja Pridruživanje projektu "Sustavno gospodarenje energijom u gradovima i županijama u Republici Hrvatskoj" Sanacija velikog broja divljih deponija Pokrenute aktivnosti na pripremi uređenja Rive Održavanje zelenih površina (gradske park šume, drvoređi...) Dobra cestovna povezanost	<i>PROSTOR I OKOLIŠ</i> Prevelika centralizacija vlasti i financija na državnoj razini Značajna imovina u vlasništvu RH koja nije u funkciji, posebno bivši vojni objekti (Središnji ured za upravljanje državnom imovinom) Neadekvatno korištenje starih fortifikacija Neiskorišteni pomorski potencijal Nepotpuna sredenost vlasničkih knjiga i katastra <i>INFRASTRUKTURA</i> Nedovršen sustav odvodnje otpadnih voda (projekt u tijeku) Neadekvatan sustav odvodnje oborinskih voda Nedostatno vizualno uređenje starogradske jezgre (uređenje zgrada i prostora starogradske jezgre) Lokalni promet i problem nedostatka parkirališnih mjesta Loša povezanost željeznicom Niski stupanj korištenja obnovljivih izvora energije
PRILIKE	PRIJETNJE
<i>PROSTOR I OKOLIŠ</i> Nova namjena prostora u vlasništvu RH, posebno bivših vojnih objekata (Središnji ured za upravljanje državnom imovinom) Riva - uređenje prostora od iznimnog značaja za lokalno stanovništvo i turiste Reciklaža prostora (nove namjene) Valorizacija podzemnog grada Uređenje fasada - osigurano sufinanciranje iz sredstava spomeničke rente te potreba za osmišljavanjem programa kompletne obnove pojedinih objekata u starogradske jezgre <i>INFRASTRUKTURA</i> Pročišćavanje otpadnih voda (projekt u tijeku, konačna realizacija za 3 godine) Plinifikacija - mreža za prihvati prirodnog plina Bolje korištenje mogućnosti željezničkog, pomorskog i zračnog prometa Značajnije korištenje i modernizacija Zračne luke Pula Korištenje sredstava iz raspoloživih EU programa/projekata	<i>PROSTOR I OKOLIŠ</i> Zagađivanje akvatorija Bespravna i neplanska gradnja Nedostatna sredstava za uvođenje najviših ekoloških standarda <i>INFRASTRUKTURA</i> Nedostatak financijskih sredstava za realizaciju svih potrebnih aktivnosti i projekata

Izvor: Radionice Glavnog tima, Radne grupe i Partnerskog odbora održane u Puli 12.11.2009. i 17.12.2009.

3.3. Društvena infrastruktura

Društvenu infrastrukturu čine institucije društvene nadgradnje te društvene djelatnosti, za koje će se sagledati dostignuti stupanj razvoja, kako bi se uspješno mogla izraditi SWOT analiza i prezentirati SWOT matrica za svako pojedino područje istraživanja.

3.3.1 Institucije vlasti

3.3.1.1 Utjecaji zakonodavne regulative - viša razina ovlasti

Grad Pula ustrojen je kao prepoznatljiva jedinica lokalne samouprave između 129 gradova²³, a na temelju odredaba Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj²⁴. Na ovim se polazištima temelje i ostali propisi i razvojni dokumenti od značaja za regionalni i lokalni razvoj, a koji su u okviru ovog istraživanja uvodno već i predstavljeni. Grad Pula u svom samoupravnom djelokrugu obavlja poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim ili županijskim tijelima, pri čemu se moraju slijediti propisi koji reguliraju područje lokalne samouprave i uprave, i to prije svega:

- Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi²⁵
- Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave²⁶
- Zakon o područjima županija, općina i gradova u Republici Hrvatskoj²⁷
- Zakon o proračunu²⁸
- Europska povelja o lokalnoj samoupravi²⁹.

Treba naglasiti da je u uvjetima visoko centraliziranog ustroja na razini Republike Hrvatske uspješnost rada lokalne uprave i samouprave u Gradu Puli moguće sagledati u kontekstu ustroja relevantnih ministarstava Republike Hrvatske³⁰, ali i drugih dijelova u strukturi

²³ Uz 127 gradova u jedinice lokalne, regionalne i područne uprave i samouprave ulazi još 20 županija, 429 općina i Grad Zagreb.

²⁴ NN, br. 86/06.

²⁵ NN, br. 33/01, 60/01, 106/03, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09.

²⁶ NN, br. 117/93, 69/97, 33/00, 127/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02, 147/03, 73/08.

²⁷ NN, br. 86/06, 46/10.

²⁸ NN, br. 87/08.

²⁹ Republika Hrvatska je Povelju ratificirala 1997. godine te preuzela načela izvješćivanja na lokalnoj razini.

³⁰ Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo financija, Ministarstvo obrane, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstvo kulture,

državne administracije.³¹ Njihovo je značenje i u tome što iste imaju vlastite područne urede i/ili ispostave u Gradu Puli za sva područja za kojima postoji potreba, uz naznaku da se u tim okvirima definira upravni i inspekcijski nadzor, te provode stručni poslovi od značaja za širu zajednicu. Na temelju navedenih polazišta ustrojen je Ured državne uprave Istarske županije, koji obavlja sve programske ali i ostale poslove (opći, kadrovski, informatički, planski, materijalno-financijski, računovodstveni, administrativni i pomoćno-tehnički), za potrebe ureda državne uprave na teritoriju Istarske županije, kao i Grada Pule³², a sadržajno pokriva:

- **gospodarstvo** (industrija, brodogradnja, energetika, rudarstvo, trgovina, obrtništvo, vodno gospodarstvo, ribarstvo, pomorstvo, promet i veze, turizam, poljoprivreda i šumarstvo, lovstvo te poljoprivredna inspekcija, inspekcija zaštite bilja, inspekcija bilinogojstva i vodopravna inspekcija);
- **društvene djelatnosti** (prosvjeta, kultura, informiranje, sport i tehnička kultura, briga o djeci i tjelesna kultura, civilno društvo, nacionalne manjine, vjerske zajednice, radni odnosi, tržište rada i odnosi sa sindikatima, zdravstvena zaštita, zdravstveno osiguranje, socijalna skrb, sanitarna inspekcija, zaštita civilnih žrtava iz Domovinskog rata, zaštita hrvatskih državljana sudionika II. svjetskog rata, zaštita vojnih i civilnih invalida II. svjetskog rata i zaštita osoba stradalih u obavljanju obvezne vojne službe od 15. 5. 1945., te članova njihovih obitelji, zaštita prava i rješavanje o statusu člana obitelji poginuloga, zatočenoga ili nestaloga hrvatskoga branitelja iz Domovinskog rata, hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji te hrvatskih branitelja kao i suradnja u poslovima u svezi s ekshumacijom i sahranom posmrtnih ostataka žrtava rata);
- **imovinsko-pravne poslove** (poslovi u svezi s izvlaštenjem i drugim ograničenjima vlasništva, uređivanje vlasničko-pravnih odnosa i denacionalizacija);
- **opću upravu** (osobna stanja građana i poslovi matičarstva, udruge, popisi birača, evidencije o hrvatskom državljanstvu);
- **nadzor nad zakonitošću** općih akata predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave te - statistiku.

Temeljeno na navedenim odredbama, ovi se poslovi državne uprave obavljaju na teritoriju Istarske županije, ali se njihovi troškovi podmiruju neposredno iz državnog proračuna a u obavljanju tih poslova mogu koristiti i usluge županijskih i gradskih tijela, sukladno zakonskim odredbama i odredbama regionalne i lokalne samouprave. Nastavno na poslove koji spadaju u nadležnost državne uprave i županijskih tijela, javljaju se specifični poslovi samoupravnog djelokruga rada, koji se obavljaju na razini Grada Pule, koji može preuzeti i obavljanje poslova od regionalnog i općedruštvenog značaja, bilo samostalno ili u zajedništvu s ostalim jedinicama lokalne samouprave u okruženju.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva i Ministarstvo turizma.

³¹ Uredi središnje države (za upravu, e-Hrvatsku, upravljanje državnom imovinom, razvojnu strategiju), državne upravne organizacije (geodetska uprava, hidrometeorološki zavod, inspektorat za intelektualno vlasništvo, za normizaciju i mjeriteljstvo, za statistiku, za zaštitu od zračenja, za zaštitu i spašavanje), a tu spada i 40 ureda Vlade Republike Hrvatske (u nastavku: VRH), sve državne agencije, komisije VRH, pravne osobe pri VRH, građanski servis VRH „Otvorena vrata“ i HITRO.HR - servis VRH ustrojen u okviru Središnjeg ureda za e-Hrvatsku.

³² Sjedište je u Puli, Splitska 14 (više o tome na <http://www.udu-istra.hr>).

3.3.1.2 Razina ovlasti lokalne samouprave Grada Pule

Pula³³ je najveće naselje u Istarskoj županiji, koje u ustroju jedinica lokalne samouprave ima status GRADA, tu su smještene brojne službe koje daju status važnog administrativnog središta višeg ranga, tim više što je Pula bila administrativni centar Istre još od rimskog doba. To je posljedica decentralizacije upravljačke funkcije na razini Istarske županije, gdje Puli kao najvećem i najjačem gospodarskom središtu pripada dio funkcija iz područja ovlasti od nacionalnog i regionalnog značaja. Sjedište Gradske uprave je na Forumu 1.

U gradu Puli smješten je i veći broj službi upravnog i javnog karaktera, koje uz svoje građane opslužuju i okolne općine (Barban, Fažana, Ližnjan, Marčana, Medulin, Svetvinčenat, Vodnjan), ali i širi teritorij Istre, budući da je u Puli još uvijek smješten dio upravnih i javnih sadržaja od županijskog i regionalnog značaja, a i zbog percepcije Pule kao metropolitanskog područja šireg radijusa gravitacije. U samoupravnom djelokrugu obavljaju se svi oni poslovi od lokalnog značaja, kojima se neposredno ostvaruju prava građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima, a tu prije svega spada:³⁴

- uređenje naselja i stanovanje,
- prostorno i urbanističko planiranje,
- komunalno gospodarstvo,
- briga o djeci,
- socijalna skrb,
- primarna zdravstvena zaštita,
- odgoj i obrazovanje,
- kultura, tjelesna kultura i sport,
- zaštita potrošača,
- zaštita i unapređenje prirodnog okoliša,
- protupožarna zaštita i civilna zaštita,
- promet na svom području,
- održavanje javnih cesta,
- izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata vezanih uz gradnju te provedbu dokumenata prostornog uređenja, te ostali poslovi sukladno posebnim zakonima.

Grad Pula je samostalan u odlučivanju u poslovima iz samoupravnog djelokruga, ako je to u skladu s odredbama Ustava Republike Hrvatske i važećim posebnim zakonima. Gradom Pulom upravljaju tijela GRADSKE UPRAVE definirana odredbama Statuta Grada Pule. U trenutku sastavljanja analize stanja, u Gradu Puli bila su ustrojena sljedeća upravna tijela, kojima je na čelu pročelnik:³⁵

³³ Pula, Wikipedija, <http://hr.wikipedia.org/wiki/Pula>, (svibanj 2008.).

³⁴ Statut Grada Pule, <http://www.pula.hr/index.php?id=88>.

³⁵ Prema: <http://www.pula.hr/?cID=37>; <http://www.pula.hr/?cID=39>; <http://www.pula.hr/?kID=27>; <http://www.pula.hr/?kID=28>; <http://www.pula.hr/?kID=286> i sl.

- Ured Grada
- Upravni odjel za financije i opću upravu
- Upravni odjel za prostorno uređenje
- Upravni odjel za komunalni sustav i imovinu
- Upravni odjel za društvene djelatnosti
- Služba za zastupanje Grada
- Služba za unutarnju reviziju.

Gradonačelnik³⁶ je nositelj izvršne vlasti i odgovorna osoba koja zastupa i štiti interese građana Grada Pule (ili za to opunomoćuje drugu osobu). **Gradsko vijeće**³⁷ je najviše predstavničko tijelo građana i lokalne samouprave u Gradu Puli, koji ima predsjednika i dva potpredsjednika, a ukupno broji 25 članova. Gradskom vijeću su neposredno odgovorna sva tijela izvršne vlasti, jer je njegov zadatak da nadzire njihov rad i ostvarene rezultate, a na način kako je to uređeno Poslovníkom Gradskog vijeća Grada Pule.³⁸ Na području Pule je ustrojeno 16 mjesnih odbora, kao oblika neposrednog sudjelovanja građana u odlučivanju o lokalnim poslovima od svakodnevnog utjecaja na život i rad građana (Tablica 9).

Tablica 6: Popis, područje obuhvata i druge karakteristike mjesnih odbora Grada Pule

Mjesni odbor	Područje	Površina (m2)	Stanovništvo (2001.)	Gustoća naseljenosti (st./km2)
Stari grad	Gradske četvrti Stari Grad, Sveti Martin, Portarata i Arsenal	1.803.570	4.803	2663,1
Kaštanjer	Gradska četvrt Kaštanjer	688.533	5.166	7502,9
Monte Zaro	Gradska četvrt Monte Zaro	323.720	3.502	10818
Sv. Polikarp - Sisplac	Gradska četvrt Sv. Polikarp, Mornarička bolnica i Sisplac	794.822	7.776	9783,3
Veruda	Gradske četvrti Veruda, Valsaline i gradski turistički predjeli Monsival, Saccorgiana i Verudella	1.807.715	5.698	3152
Sv. Petar (Stoja)	Gradske četvrti Musil, Vergarola, Sveti Petar, Barake, Valkane i gradski turistički predjeli Valovine i Stoja	2.955.950	1.622	548,7
Nova Veruda	Gradske četvrti Vidikovac i gradski turistički predjeli Marina Veruda, Fischerhutte i Bunarina	1.369.152	2.748	2007,1
Šijana	Gradske četvrti Šijana, Monteghiro i prigradska naselja Valica-Ilirija, Vidrijan i Vernal	3.421.918	6.897	2015,5
Štinjan	Prigradska naselja Štinjan, prigradski turistički predjeli Puntakristo, Puntizela, Valdežunac i Camulimenti i otoci Sv. Jerolim, Kozada, Sv. Katarina	6.055.036	1.366	225,6

³⁶ Prema <http://www.pula.hr/index.aspx?cid=9>.

³⁷ Izvor: <http://www.pula.hr/?kID=10>.

³⁸ Poslovník Gradskog vijeća u čl. 27. predviđa sljedeća tijela: Odbor za izbor i imenovanja, Odbor za statut i druge opće akte, Odbor za dodjelu nagrada i drugih priznanja Grada Pule, Odbor za plan i financije, Odbor za suradnju s općinama, gradovima, regijama i međunarodnu suradnju, Odbor za ostvarivanje prava talijanske autohtone zajednice, Odbor za prostorno uređenje komunalno gospodarstvo i stambene odnose, Odbor za društvene djelatnosti, Odbor za gospodarstvo, Odbor za razvoj i Mandatnu komisiju, NN, br. 86/08 i 46/10.

Mjesni odbor	Područje	Površina (m ²)	Stanovništvo (2001.)	Gustoća naseljenosti (st./km ²)
Veli Vrh	Prigradska naselja Veli Vrh, Paganor, Karšiole i prigradski turistički predio Vallelunga	3.596.220	2.944	818,6
Busoler	Prigradska naselja Busoler, Škatari, Šikići, Valmade, Monteserpo-Komunal, Kaiserwald i Valtursko polje	11.070.417	2.376	214,6
Valdebek	Prigradska naselja Valdebek i Dolinka	4.715.057	2.226	472,1
Arena	Gradske četvrti Arena, Croazia i Kolodvor	467.687	4.971	10628,9
Vidikovac	Gradske četvrti Monterizzi i Drenovica	1.098.976	5.883	5353,2
Gregovica	Gradske četvrti Pragrande, Sv. Mihovil, Bolnica i Gregovica	1.408.490	2.680	1902,7
Monvidal	Gradske četvrti Monvidal	349.259	2.044	5852,4
	UKUPNO	41.926.522	62.702	1495,5

Izvor: <http://hr.wikipedia.org/wiki/Pula> & <http://www.pula.hr/index.php?id=125>.

Rad mjesnih odbora prije svega se usmjerava na realizaciju "malih komunalnih akcija", kao što su gradnja, uređivanje i održavanje manjih objekata komunalne infrastrukture i manjih javnih objekata kojima se poboljšava komunalni standard građana (npr. priključak na vodovod, kanalizaciju, električnu energiju, zelene površine, uređivanje parkova i dječjih igrališta, održavanje nerazvrstanih cesta, nogostupa, javnih objekata i sl.). Sredstva za rad mjesnih odbora osiguravaju se u gradskom proračunu na temelju kriterija definiranih gradskom odlukom, a sve stručne i administrativne poslove za mjesne odbore obavljaju nadležna gradska tijela Grada Pule.

3.3.2 Proračun Grada Pule

Sve potrebe Grada Pule financiraju se iz PRORAČUNA, kojim su definirani svi prihodi i primici, rashodi i izdaci³⁹, njihova namjena i dinamika, a donosi ga Gradsko vijeće. Za izvršenje godišnjeg proračuna odgovoran je gradonačelnik i upravna tijela. Svrha je proračuna odrediti jasan, logičan, cilju usmjeren i na strateškim odrednicama usmjeren program rada, koji je polazište za alokaciju resursa Grada Pule. Proračun je svojevrsni vodič za upravljanje Gradom Pulom, jer predstavlja tekuću razradu strateških dokumenata i njihov financijskih izraz.

³⁹ Pojam, sadržaj i način računovodstvenog obuhvaćanja i izvješćivanja o prihodima i rashodima, primicima i izdacima, više u knjizi Vašiček, D. et al. (2007.) Računovodstvo proračuna, HZRFD, Zagreb, str. 47 - 204.

3.3.2.1 Prihodi i primici u proračunu Grada Pule

Prihodi i primici proračuna ostvaruju se iz gradskih poreza, prireza, naknadi i pristojbi, kao i od imovine Grada Pule ili od stečenih imovinskih prava. Dio prihoda ostvaruje se od udjela u zajedničkim porezima, od sredstava pomoći koja su predviđena državnim proračunom i proračunima drugih JLPRS kao i iz drugih izvora u skladu s važećim propisima (npr. udio u boravišnoj pristojbi koju ubire turistička zajednica na području Pule). Dio prihoda se također ostvaruje od koncesija i novčanih kazni. Nedostajuća sredstva mogu se ostvarivati zaduživanjem kod poslovnih banaka i drugih financijskih institucija, izdavanjem obveznica, korištenjem lizinga i drugim oblicima pribavljanja financijskih sredstava, sukladno propisima i praksi uobičajenoj na financijskom tržištu kapitala u Republici Hrvatskoj (tablica 10).

Tablica 7: Prihodi i primici u strukturi proračuna Grada Pule za 2009. godinu

Red. br.	Vrsta prihoda	% odnos
PRIHODI POSLOVANJA		
	Prihodi od poreza i prireza na dohodak, porez na imovinu, porez na robu i usluge	43,2
	Pomoći iz inozemstva (darovnice), iz državnog proračuna i od ostalih subjekata unutar opće države	4,0
	Prihodi od imovine (kamate na oročenja i depozite, naknade za koncesije, zakupnine, spomeničke rente...)	10,3
	Prihodi od administrativnih pristojbi, po posebnim propisima (boravišna i ostale pristojbe, komunalni doprinos, namjenski prihodi za odvodnju, za parkirališta, za otpad...)	20,7
	Ostali prihodi (kazne)	0,1
UKUPNO PRIHODI POSLOVANJA		
	Prihodi od prodaje neproizvedene dugotrajne imovine (zemljište)	7,6
	Prihodi od prodaje proizvedene dugotrajne imovine (stanovi i poslovni prostori)	1,4
b)	UKUPNO OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	
(a+b)	SVEUKUPNO PRIHODI	
RASPOLOŽIVA SREDSTVA IZ PRETHODNIH GODINA		4,0
PRIMICI OD FINANCIJSKE IMOVINE I ZADUŽIVANJA (primljeni zajmovi od banaka i ostalih financijskih institucija u javnom sektoru - OŠ Veli Vrh)		8,8
SVEUKUPNO PRIHODI I PRIMICI		100,0

Izvor: Proračun Grada Pule za 2009. godinu, I - Opći dio (<http://www.pula.hr/dokumenti/Proracun2009.pdf>)

Može se uočiti da u strukturi prihoda i primitaka, najvišu stavku čine porezi iz dohotka, te na imovinu i od robe i usluga, kao i od prireza (43,2%), a da slijede prihodi od administrativnih pristojbi (20,7%) te prihodi od imovine (10,3%). Svi izvori financiranja u javnom sektoru moraju se trošiti u skladu sa zakonskim i programskih opredjeljenjima proračuna.

3.3.2.2 Rashodi i izdaci u proračunu Grada Pule

U okviru "općeg dijela" se uz globalne prihode i primitke također iskazuju globalni rashodi i izdaci (koji se odnose na proračun kao cjelinu), da bi se u okviru "posebnog dijela" ti isti rashodi detaljnije razradili prema njihovoj namjeni (namjenski rashodi i izdaci), koji moraju biti pokriveni namjenskim izvorima financiranja (međuzavisnost relevantnih prihoda i rashoda, primitaka i izdataka). Rashode i izdatke definirane Proračunom Grada Pule prikazuje sljedeća tablica.

Tablica 8: Rashodi i izdaci u strukturi proračuna Grada Pule za 2009. godinu

Red. br.	Vrsta rashoda	% odnos
RASHODI POSLOVANJA		
	Rashodi za zaposlene (plaće i doprinosi)	21,0
	Materijalni rashodi (naknade troškova zaposlenima, materijal i energija, usluge, za rad predstavničkih tijela, članarine...)	23,6
	Financijski rashodi (redovite i zatezne kamate, naknade za bankarske usluge)	0,3
	Subvencije (trgovačkim društvima u javnom sektoru te ostalim trgovačkim društvima, obrtnicima i poduzetnicima)	4,2
	Pomoći dane u inozemstvo i unutar opće države	0,5
	Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade (u novcu ili u naravi)	2,9
	Ostali rashodi (tekuće i kapitalne donacije, naknade štete, izvanredni rashodi i kapitalne pomoći)	13,9
a)	UKUPNO RASHODI POSLOVANJA	
	Rashodi za nabavu neproizvedene dugotrajne imovine (zemljište - otkupi i izvlaštenja, licence, ostala prava)	2,5
	Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine (građevinski objekti, postrojenja, oprema, prijevozna sredstva, knjige, umjetnička djela i izložbene vrijednosti, nematerijalne proizvedena imovina - softver, literatura...)	28,0
	Rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini (na građevinskim objektima i ostaloj nefinancijskoj imovini)	1,7
b)	UKUPNO RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	
(a+b)	SVEUKUPNO RASHODI	
NETO ZADUŽIVANJE / FINANCIRANJE		
IZDACI ZA FINANCIJSKU IMOVINU I OTPLATE ZAJMOVA		
	Izdaci za dane zajmove (trgovačkim društvima u javnom sektoru - jamstva)	0,0
	Izdaci za dionice i udjele u glavnici (trgovačkih društava u javnom sektoru)	0,3
	Izdaci za otplatu glavnice primljenih zajmova (inozemnih banaka i ostalih financijskih institucija)	1,1
	UKUPNO IZDACI ZA FINANCIJSKU IMOVINU I OTPLATE ZAJMOVA	
	SVEUKUPNO RASHODI I IZDACI	100,0

Izvor: Proračun Grada Pule za 2009. godinu, I - Opći dio (<http://www.pula.hr/dokumenti/Proracun2009.pdf>).

U strukturi rashoda i izdataka kao najviša stavka izdvajaju se rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine, odnosno oni koji su nastali vezano za ulaganja u građevinske objekte, postrojenja, opremu, prijevozna sredstva, knjige, umjetnička djela i izložbene vrijednosti, softver, literaturu i druge nematerijalne vrijednosti (28,0%), slijedi stavka "materijalni

rashodi" koji uključuju naknade troškova zaposlenima, utrošeni materijal i energiju, usluge drugih, naknade za rad predstavničkih tijela, članarine i sl. (23,6%), visoki su i izdaci za zaposlene u upravnim tijelima Grada i ustanovama proračunskih korisnika (21%), no bilo bi potrebno detaljnije razmotriti i stavku "ostali rashodi" u okviru koje se nalaze tekuće i kapitalne donacije, naknade štete, izvanredni rashodi i kapitalne pomoći, ali i razni drugi troškovi (13,98%).

Sukladno okviru koji definira funkcionalna klasifikacija javnih izdataka općina, gradova i županija, svi rashodi obuhvaćeni su u okviru općeg dijela proračuna. Sam proces izrade proračuna je vrlo složen, jer je podložan različitim utjecajima, izvori financiranja su u pravilu ograničeni, a svaki pokušaj pojednostavnjivanja ili zanemarivanja bilo kojeg dijela utjecaja može otežati provedbu osnovnog cilja. Polazište sagledavanja je u uravnoteženju globalnih prihoda i primitaka s globalnim rashodima i izdacima, koje mora slijediti uravnotežena raščlamba prema ciljnim namjenama, koje se financiraju na temelju zakonskih propisa i stvarnih potreba lokalne samouprave, a u pravilu se te potrebe grupiraju u sljedeće skupine:⁴⁰

- Opće javne (administrativne) usluge,
- Javni red i sigurnosni poslovi,
- Obrazovanje (predškolski odgoj, osnovno i srednje obrazovanje),
- Zdravstvo,
- Socijalna sigurnost i skrb,
- Stambeno-komunalna djelatnost,
- Rekreacija (sport), kulturna, vjerska i ostale djelatnosti,
- Poljoprivreda, šumarstvo, lov i ribolov,
- Rudarstvo, industrija i graditeljstvo,
- Prijevoz i komunikacije,
- Drugi ekonomski poslovi i usluge i
- Izdaci koji nisu svrstani prema glavnim skupinama (kamate, transakcije u vezi s javnim dugom, troškovi izdavanja vrijednosnih papira).

Postojeća klasifikacija osigurava transparentan pristup informacijama za sve interesne skupine (stakeholders), kao i građanima, jer osigurava uvid u informacije o tome jesu li ciljni rashodi i izdaci alocirani sukladno izvorima financiranja, zakonskim odredbama i stvarnim potrebama ciljnih skupina, koje se financiraju iz proračuna. Budući da je proračun samo vrijednosni izraz ranije donesenih strateških planova te njihove operativne razrade, moguće je paralelno sagledavati programe i sa stavkama proračuna, te od odgovornih službi tražiti tumačenje u kontekstu razvojnih ciljeva prioriteta i mjera, sadržanih u okviru razvojnih i operativnih dokumenata Grada i Županije, a uz uvažavanje načela na kojima se temelje.

⁴⁰ Na temelju odredaba Zakona o proračunu (NN, br. 87/08), Pravilnika o proračunskom računovodstvu i računskom planu (NN, br. 27/05, 127/07), Pravilnika o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu (NN, br. 27/05, 2/07), Pravilnika o utvrđivanju proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna i proračunskih i izvanproračunskih korisnika proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te o načinu vođenja registra proračunskih i izvanproračunskih korisnika (NN, br. 128/09), uz uvažavanje odredaba Registra proračunskih i izvanproračunskih korisnika, a na temelju odredaba čl. 21. Statuta Grada Pule, proračun donosi Gradsko vijeće Grada Pule uvijek do kraja tekuće godine, a za sljedeću proračunsku godinu.

U strukturi proračuna najveća su pojedinačna izdvajanja za komunalni sustav i imovinu (39,3%), ali se istodobno (neposredno ili posredno) u ukupnom iznosu najviše izdvaja za društvene djelatnosti (42,5%) (Upravni odjel za društvene djelatnosti). To nameće potrebu da se sve društvene djelatnosti sagledaju detaljnije, vodeći računa o izvorima financiranja.

3.3.3 Društvene djelatnosti

Društvene su one djelatnosti koje u osnovi nemaju za cilj ostvarenje zarade, nego zadovoljavanje određene ljudske potrebe, stoga ih treba učiniti dostupnima svim članovima zajednice, a na dobrobit svakog pojedinaca i društva u cjelini. Upravo je to područje koje pokazuje razvijenost društva i stupanj razvoja određene jedinice lokalne samouprave, koja u većem ili manjem stupnju osigurava ostvarivanje solidarnosti i uzajamnosti. Društvene djelatnosti djeluju po načelu komplementarnosti, gdje sinergijskim procesom utječu na ukupni ekonomski i društveni razvoj. Pristup razmatranju djelatnosti društvene infrastrukture polazi od situacije koja je bila prisutna u fazi izrade analize stanja, na način da se posebno sagledaju potrebe u području:

- ODGOJA
- OBRAZOVANJA
- SPORTA
- TEHNIČKE KULTURE
- SOCIJALNE SKRBI
- ZDRAVSTVA
- KULTURE
- I DRUGO.

Društvene djelatnosti su sustavno prisutne i njihov razvoj je od iznimnog značenja za sadašnje i buduće pozicioniranje grada Pule kao lokalne sredine, a i Istarske županije i šire regije. Društvene djelatnosti su od iznimnog značenja za cjelokupni razvoj gradskog područja i njegova okruženja, ali i za razvoj gospodarstva i drugih segmenata društva, jer se njihovim djelovanjem prepoznaju sljedeće ekonomske i društvene funkcije u okviru kojih se može izdvojiti uloga društvenih djelatnosti⁴¹:

- kao činitelja povećanja društvene produktivnosti rada
- kao regulatora opsega i strukture potražnje
- kao korisnika materijalnih dobara koje nudi gospodarstvo
- u obogaćivanju ponude dobara i usluga uopće
- kroz preventivno i kurativno djelovanje na socijalnu sigurnost pojedinca
- u formiranju kreativne i slobodne ličnosti
- u oblikovanju ponašanja pojedinaca

⁴¹ Prema Barić, V.: *Temelji financiranja javnog sektora i društvenih djelatnosti*, Ekonomski fakultet, Zagreb (preuzeto prema <http://web.efzg.hr/dok/MGR/vbaric/fdd/FDD%205.ppt>).

- u harmonizaciji društvenih odnosa.

Analitičkim pristupom pojedinim kategorijama društvenih djelatnosti, stvoriti će se pretpostavke za ocjenu dostignutog razvoja i procjenu sinergijskih efekata, ako se promatraju u komplementarnom odnosu s ostalim elementima društva. Objektivno sagledavanje ove problematike je otežano zato što se financiranje temelji na više različitih izvora (državni proračun, proračun jedinica regionalne i lokalne samouprave, članarine, dotacije i sl.), što ovisi o vrsti društvenih djelatnosti, asortimanu i načinu na koji se na određenom području organizira i korisnicima nudi. Ocjenom dostignutog stupnja razvoja društvenih djelatnosti potrebno je osigurati stvaranje poveznica s gospodarskim potencijalima, kako bi se stvorila cjelovita slika uvjeta u kojima se smjernice razvoja definira te otvorio prostor za razvoj novih ideja, a sve s ciljem razrade puta i načina kojima se operacionalizira temeljna vizija razvoja.

3.3.3.1 Odgoj i obrazovanje, sport i tehnička kultura u gradu Puli

Unutar sustava društvenih djelatnosti, posebno se značenje daje zadovoljenju javnih potreba u području odgoja i obrazovanja, sporta i tehničke kulture od posebnog značenja za razvoj mladih generacija, što se prepoznaje u misiji i viziji djelovanja:

*"Grad Pula da bude grad znanja sa uređenim i opremljenim odgojno-obrazovnim ustanovama, posebnim programima za povećanje studentskog i učeničkog standarda, kao i daljnjim naporima u stvaranju uvjeta da sva djeca pohađaju školu u jutarnjoj smjeni... da Pula postane grad sporta s uređenim i opremljenim sportskim objektima, kvalitetnom organizacijom amaterskog sporta, povratkom masovnom bavljenju mladima sportom u školama i školskim natjecanjima, brigom za bavljenje sportom radno sposobnog stanovništva, umirovljenika, invalida i hendikepiranih osoba, s naglaskom na uređenje zatvorenih i otvorenih javnih i školskih sportskih igrališta, uz informatizaciju i transparentnost rada sportskih klubova i udruga tehničke kulture."*⁴²

Više od četvrtine sredstava proračuna Grada Pule usmjerava se na ostvarenje programa javnih potreba u području odgoja, obrazovanja, sporta i tehničke kulture, a sukladno potrebama i mogućnostima, prepoznaju se sljedeći prioriteti:⁴³

- za potrebe programa javnih potreba u obrazovanju (54,2%)
- za potrebe programa javnih potreba u predškolskom odgoju (26,5%)
- za javne potrebe u sportu (16,8%)
- za javne potrebe u tehničkoj kulturi (1,3%).
- za administrativno-tehničke i organizacijske poslove (1,2%).

⁴² Prema Programu javnih potreba Upravnog odjela za odgoj, obrazovanje, sport i tehničku kulturu Grada Pule. U 2009. godini. Prihvaćen: Klasa: 023-01/08-01/1473; Urbroj: 2168/01-05-01-0291-08-3 od 3. prosinca 2008., str. 2/22.

⁴³ Ibidem, str. 1/22.

U nastavku će se sagledati karakteristike pojedinih segmenata, a uvažavajući širi kontekst svake pojedine djelatnosti, njihov utjecaj na razvoj grada Pule i kvalitetu života njezinih građana.

3.3.3.1.1 Obrazovanje i znanost u gradu Puli

Moderni sustav obrazovanja nalaže uvažavanje međunarodnih standarda u svim segmentima organiziranja i stjecanja predškolskih, školskih, stručnih i praktičnih znanja. U redoviti sustav obrazovanja uključeno je više od 20% stanovništva, a gotovo je 50% stanovništva neposredno zainteresirano za kvalitetu u odgojno-obrazovnom procesu. Obrazovni sustav mora uvažavati tekovine znanosti i tehnologije te biti prilagođen stvarnim potrebama gospodarstva, koje u Republici Hrvatskoj izlazi iz tranzicijskog razdoblja i okreće se tržišnim zakonitostima. Naglasak je na prilagođavanju obrazovnog sustava, znanosti i permanentne naobrazbe suvremenim trendovima u svim djelatnostima, značajnim za razvoj Pule. Obrazovanje je najjeftiniji i najučinkovitiji put za brzi razvoj gospodarstva. Obrazovanje je od posebnog značenja za ukupni gospodarski razvoj, a mjesto koje na toj ljestvici zauzima Republika Hrvatska može sagledati iz godišnjih "Izvešća o globalnoj konkurentnosti" (tablica 13).

Tablica 9: Izvješće o globalnoj konkurentnosti 2008. - 2009.

Zemlja	Nominalni rang 2008.	Realni rang 2008.*	Rang 2007.	Realna promjena 2007. - 2008.	
Estonija	32	32	27	↘	-5
Češka	33	33	33	→	0
Cipar	40	39	55	↗	16
Slovenija	42	41	39	↘	-2
Slovačka	46	45	41	↘	-4
Hrvatska	61	60	57	↘	-3
Mađarska	62	61	47	↘	-11
Turska	63	62	53	↘	-9

Izvor: Nacionalno Vijeće za konkurentnost, Svjetski gospodarski forum, 2009., str. 7 (World Economic forum - www.weforum.org/qcp; www.konkurentnost.hr).

U svrhu poboljšanja konkurentnosti Nacionalno vijeće za konkurentnost dalo je 55 preporuka, od čega se čak njih 11 odnosi na promjene u obrazovanju, a s ciljem njegova što neposrednijeg utjecaja na rast i razvoj nacionalne, regionalne i lokalne sredine.

Tablica 10: Obrazovna razina stanovništva starog 15 i više godina prema popisu 2001. godine

Stupanj školske spreme	Broj stanovnika	Udio u%
Bez škole i nepoznato	1.096	2,19
Nezavršena osnovna škola	4.307	8,59
Osnovno obrazovanje	9.105	18,15
Srednje obrazovanje	27.256	54,34
Više obrazovanje	3.510	7,00
Visoko obrazovanje	4.882	9,73
UKUPNO	50.156	100,0

Izvor: www.dzs.hr

Temeljni je zadatak obrazovanja da dometi znanosti ne ostanu privilegija uskog kruga ljudi, nego da se difuzijom znanja osigura prodiranje informacija do najvećeg mogućeg broja stanovnika, bez obzira hoće li to biti kroz oblike formalnog, neformalnog, informalnog, daljinskog, dopisnog ili nekog drugog uobičajenog oblika obrazovanja i samoobrazovanja. Da je obrazovna struktura povoljna, pokazuje podatak da je u vrijeme popisa 71% stanovnika imalo srednje, više ili visoko obrazovanje, pogotovo što u strukturi visoko obrazovane osobe sudjeluju sa gotovo 10%, što je nedvojbeno značajan kadrovski potencijal. No potrebno je istražiti odgovara li profil obrazovanja zaista zahtjevima gospodarstva Grada Pule ili bi sustavom cjeloživotnog učenja isti trebalo više prilagoditi stvarnim zahtjevima i potrebama suvremenog društva. Budući da još uvijek bez školske spreme i s nezavršenom osnovnom školom ima preko 10% stanovništva, trebalo bi sustavno djelovati na obrazovanju tih struktura, na društveno prihvatljivim osnovama. Navedeno nameće potrebu da se sagledaju stvarne mogućnosti unapređenja sustava obrazovanja u gradu Puli.

Osnovno obrazovanje u gradu Puli prilagođeno je zahtjevima građana, što je vidljivo iz mreže osnovnih škola u kojima se obrazuju djeca ovog uzrasta. Razvojnu orijentaciju u području osnovnog obrazovanja dokazuje najnovije otvaranje osnovne škole na Velom vrhu u Puli⁴⁴, koja predstavlja najmoderniji školski kompleks u Hrvatskoj kapaciteta 425 učenika u jednoj smjeni, koji se prostire na više od 7.000 m² (tridesetak multimedijalnih klimatiziranih učionica, trodijelna sportska dvorana i igralište s tribinama za tisuću ljudi..). U sklopu kompleksa izgrađen je i prostrani dječji vrtić. Mrežu osnovnih škola u gradu Puli prikazuje sljedeća tablica.

⁴⁴ HRT dnevnik i Glas Istre od 6. rujna 2010.

Tablica 11: Mreža osnovnih škola u gradu Puli

ŠKOLA	Br. učenika	Br. razrednih odjeljenja	Smjene	Produženi boravak
ŠIJANA, matična	564	24	Da	2
3. područne škole	54	4		
Ukupno	618	28		
TONE PERUŠKO	425	19	Da	1
MONTE ZARO	246	15	Ne	2
VERUDA	582	24	Da	2
G. MARTINUZZI, matična	304	16	Ne	4
2 područne škole	57	8		
Ukupno	361	24		
KAŠTANJER	611	24	Da	2
CENTAR	335	16	Ne	2
VIDIKOVAC, matična	606	25	Ne	4
PŠ Banjole	66	4		
Škola u bolnici	(32)	(4)		
Ukupno	672	29		
STOJA	452	19	Ne	3
VELI VRH, matična	388	19	Da	1
PŠ Štinjan	50	4		
Ukupno	438	23		
ŠKOLA ZA PREDŠKOLSKI ODGOJ	53	11	Ne	1
POŠ J. DOBRILE	33	6	Ne	1
UKUPNO - GRAD PULA	4826	238		25

Izvor: Program javnih potreba Upravnog odjela za odgoj, obrazovanje, sport i tehničku kulturu Grada Pule u 2009. godini. Klasa: 023-01/08-01/1473; Urbroj: 2168/01-05-01-0291-08-3 od 3. prosinca 2008., str. 3.

U okviru proračuna iskazuje se i dio sredstava koja će biti dodijeljena iz državnog proračuna za određene obrazovne programe i potpore. To su prije svega kapitalni projekti, koji se svake godine prijavljuju Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta (izgradnja, rekonstrukcija i sanacija školskih zgrada, te investicijsko održavanje školskog prostora, opreme, nastavnih pomagala i sl.). Osim toga, dio sredstava ostvaruje se i za potrebe financiranja materijalnih troškova, troškova izvođenja programa (prema broju učenika, razrednih odjela, područnih škola i školskih zgrada), energenata, tekućeg održavanja, zakupnina, opreme, prijevoza učenika, zdravstvenih pregleda nastavnika i drugo.

Tamo gdje se Grad Pula javlja kao osnivač škola, za njih kontinuirano podmiruje troškove za komunalnu naknadu i osiguranje, podupire programe stručnog usavršavanja nastanka kao i izvannastavne programe i projekte u školama, kojima se podiže kvaliteta obrazovnog procesa, a u okviru cjelovitog sustava obrazovnih institucija, čiji je zadatak da osiguraju odgovarajući standard obrazovanja za djecu građana koji žive u gradu Puli.

Uz mrežu osnovnih škola koje zadovoljavaju potrebe za osnovnim obrazovanjem djece djeluje i **Pučko otvoreno učilište Pula**⁴⁵ kao javna ustanova Grada Pule koja je prije svega

⁴⁵ Osnovano je 5. rujna 1956. godine kao Radničko sveučilište u Puli - Ustanova za obrazovanje radnika i kadrova u privredi te se potom razvilo u jedinstvenu instituciju za obrazovanje odraslih osoba (<http://www.pou-pula.hr/>).

orijentirana na cjeloživotno učenje i permanentno obrazovanje odraslih, na opismenjivanje i obrazovanje mladeži i odraslih osoba na razini osnovnog obrazovanja s mogućnošću usavršavanja ili osposobljavanja za neku struku nakon završene osnovne škole. Tako se u Pučkom otvorenom učilištu u Puli, uz programe osnovnoškolskog obrazovanja, nude i razni programi za srednjoškolsko obrazovanje i prekvalifikacije, pripremaju se studenti za upis na fakultete i visoke škole, organiziraju se tečajevi informatike i stranih jezika, a fleksibilno se nude različiti programi osposobljavanja i usavršavanja svih dobnih skupina stanovnika grada Pule.

Za razvoj svake sredine, pa tako i za građane grada Pule, od posebnog je značenja struktura programa koji se nude u okviru sustava **srednjoškolskog obrazovanja**. U gradu Puli djeluju sljedeće srednje škole:⁴⁶

- **Škola za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu Pula** (Komercijalist, Hotelijersko-turistički tehničar, Turističko-hotelijerski komercijalist, Prodavač, Konobar, Kuhar, Slastičar)
- **Gimnazija Pula** (Opća gimnazija, Prirodoslovno-matematička gimnazija, Jezična gimnazija)
- **Industrijsko-obrtnička škola Pula** (Tokar, Plinoinstalater, Bravar, Brodograditelj, Autolimar, Automehaničar, Instalater grijanja i klimatizacije, Vodoinstalater, Elektromonter, Elektroničar-mehaničar, Elektroinstalater, Elektromehaničar, Zidar, Keramičar - oblagrač, Soboslikar - ličilac, Brodograditelj metalnog broda)
- **Škola primijenjenih umjetnosti i dizajna Pula** (Likovna umjetnost i dizajn, Grafički dizajner, Dizajner tekstila, Kiparski dizajner, Slikarski dizajner)
- **Talijanska srednja škola Dante Alighieri Pula - Scuola media superiore Dante Alighieri Pola** (s usmjerenjima: Opća gimnazija, Jezična gimnazija, Tehničar za elektroniku, Ekonomist, Automehaničar, Elektromehaničar, Prodavač, Pomoćni bravar, Pomoćni autolimar)
- **Ekonomska škola Pula** (Ekonomist, Poslovni tajnik)
- **Medicinska škola Pula** (Medicinska sestra - Medicinski tehničar)
- **Tehnička škola Pula** (Strojarski tehničar, Brodograđevni tehničar, Elektrotehničar, Tehničar za mehatroniku, Arhitektonski tehničar, Geodetski tehničar, Građevinski tehničar)
- **Strukovna škola Pula** (Prehrambeni tehničar, Tehničar nutricionist, Odjevni tehničar, Ekološki tehničar, Kozmetičar, Frizer, Pekar, Mesar, Stolar, Krojač, Fotograf)
- **Glazbena škola Ivana Matetića-Ronjgova Pula** (Glazbenik - program srednje škole, Glazbenik - pripremna naobrazba)
- **Privatna gimnazija Jurja Dobrile Pula s pravom javnosti** (Opća gimnazija)
- **škola za odgoj i obrazovanje** (Pomoćni vodoinstalater - TES, Pomoćni kuhar i slastičar - TES, Pomoćni vrtlar - TES, Pomoćni cvjećar - TES, Pomoćni soboslikar i ličilac - TES).

Iz proračuna Grada Pule daje se financijska potpora Međunarodnoj eko-školi u obliku kotizacije za sudjelovanje u projektu u koji su uključene dvije srednje škole (Gimnazija, Tehnička srednja škola) kao i OŠ Monte Zaro. Osim toga, udruzi "Distorzija" sufinancira se

⁴⁶ UPISI U SREDNJU ŠKOLU 2009., Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, 2009., str. 214-218 (dostupno na: <http://www.skole.hr/skole/upisi-ss-2009-2010>).

radio emisija obrazovnog sadržaja za djecu "Kutić kolutić" na Radio Puli (četrdeset 20-minutnih emisija u nastavnoj godini). Sufinanciraju se programi "Matematička liga", "Otvoreno ekipno natjecanje - festival matematike", pripreme učenika za natjecanja "E-matematika" i "Pula+" u organizaciji Hrvatskog matematičkog društva - Podružnica Istra. Glazbenoj se školi sufinanciraju programi "osnove jazza" (učenje i upoznavanje s jazzom - sadržajem koji nije zastupljen u programima glazbenih škola) i "istarska pučka glazbala" (individualni program učenja i stjecanja vještine sviranja na svim istarskim pučkim glazbalima - mala i velika roženica, vidalice, sopelica, mijeh, šurle i istarska tamburica), čime se pridonosi čuvanju kulturnog identiteta.

Uz dobro organiziran sustav srednjih škola se na razini Grada Pule nude u okviru **Pučkog otvorenog učilišta u Puli** mogućnosti doškoloovanja i prekvalifikacije kroz trogodišnje programe za stjecanje određenih profesija, ili za stjecanje znanja i kompetencija na razini četverogodišnjih programa, a sukladno potrebama tržišta rada (npr. zaštitar osoba i imovine, prodavač, kuhar, konobar, vozač motornog vozila, hotelijersko-turistički tehničar, komercijalist, tehničar cestovnog prometa, tehničar zaštite osoba i imovine...). Nameće se potreba da Pučko otvoreno učilište u Puli sustavno usklađuje navedene programe sa stvarnim potrebama tržišta rada u okviru ove jedinice lokalne samouprave, što nameće potrebu za stalnom komunikacijom i uskom suradnjom s gospodarstvom i upravom Pule.

Visoko obrazovanje i znanost u gradu Puli značajna je karika u vertikali obrazovanja, gdje djeluju i visokoškolske institucije, koje čine i znanstveni potencijal ove regije, a tu spadaju:⁴⁷

- **Sveučilište Jurja Dobrile**, koje je osnovano 2006. godine
- **Politehnika Pula, Visoka tehničko-poslovna škola s pravom javnosti**
- **Viša trenerska škola u Puli**
- **Veleučilište u Rijeci - Poslovni odjel - Odsjek Pula.**

Osnivanje Sveučilišta u Puli⁴⁸ na početku XXI. stoljeća važan je dio preustroja visokoga školstva u Hrvatskoj. Prerastanje visokoškolskih institucija u samostalno sveučilište i njegovo ustrojavanje kao sveučilišta odjelskoga (departmanskog) tipa složen je pothvat. U promišljanju Sveučilišta u Puli važne su povijesne i kulturne pretpostavke višestoljetnoga položaja i razvoja Istre.

Zahvaljujući Mirkovićevu zalaganju otvoren je prvi dvogodišnji visokoškolski studij ekonomije 1960./1961. (Viša ekonomska škola), a za otvaranje Pedagoške akademije u Puli 1961./1962. zaslužan je Peruško, koji je bio i njezin ravnatelj. Viša ekonomska škola razvila se u Fakultet ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković", a Pedagoška akademija u Filozofski fakultet u Puli i Visoku učiteljsku školu u Puli. Mirković je čak predlagao osnivanje Jadranskoga sveučilišta sa sjedištima pojedinih fakulteta u većim gradovima na obali. Otvaranje prvih dviju visokoškolskih ustanova u Istri početkom 60-ih godina prošloga

⁴⁷ Pula - Wikipedija (<http://hr.wikipedia.org/wiki/Pula>).

⁴⁸ Preambula STATUTA SVEUČILIŠTA JURJA DOBRILE U PULI, Pula, srpanj 2007. (preuzeto sa: http://www.efpu.hr/fileadmin/dokumenti/Vazni_dokumenti/StatutSveuciliste.pdf).

stoljeća bilo je logična posljedica promišljanja budućnosti Istre te se cijela koncepcija temeljila na dva, tada osnovna, pravca razvitka: na gospodarstvu i na obrazovanju.

U drugoj polovici XX. stoljeća taj se pravac razvitka nije radikalno promijenio: to su i dalje dva glavna pravca koja su se razgranala specijalizacijom u više smjerova. Studij ekonomije ne stvara više ekonomiste općega tipa, nego ima tri smjera: financije, marketing i turizam. Studij obrazovnih znanosti nije više sveden samo na učiteljski studij, koji je imao najdužu tradiciju, nego se u posljednje vrijeme javljaju novi studiji (hrvatski jezik i književnost, talijanski jezik i književnost, povijest, latinski jezik i rimska književnost), koji s jedne strane pokrivaju školske potrebe za nastavnicima, a s druge omogućuju i zapošljavanje u drugim djelatnostima. Preustroj visokoškolskih ustanova i otvaranje novih studija i smjerova dodatno će obogatiti mogućnosti visokoškolskoga obrazovanja u Istri.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli osnovano je Zakonom o osnivanju Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli 29. rujna 2006. godine, a upisano u Registar Trgovačkoga suda u Pazinu 21. prosinca 2006. godine. Sveučilište se financira iz državnog proračuna i vlastitih prihoda, a u okviru proračuna Grada Pule izdvajaju se financijska sredstva za stipendiranje studenata, kao i za održavanje znanstvenih skupova i tiskanje monografija⁴⁹. Danas se na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli studentima nude sljedeći sadržaji:⁵⁰

- **Odjel za ekonomiju i turizam "Dr. Mijo Mirković"**
- **Odjel za humanističke znanosti**
- **Odjel za glazbu**
- **Odjel za studij na talijanskom jeziku**
- **Odjel za obrazovanje učitelja i odgajatelja**
- **Dopunsko pedagoško-psihološko obrazovanje**
- **Sveučilišni interdisciplinarni studij "Kultura i turizam"**
- **Sveučilišni preddiplomski studij "Znanost o moru"**
- **Poslijediplomski doktorski studij**
- **Sveučilišna knjižnica**
- **Studentski centar.**

Najdužu tradiciju ima Odjel za ekonomiju i turizam "Dr. Mijo Mirković", koji je ranije djelovao kao Fakultet ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković" Pula. Svi programi ovog Odjela su od akademske godine 2005./2006. usklađeni s europskim standardima i bolonjskim procesom. Na ovom se Odjelu izvode dvogodišnji stručni, trogodišnji preddiplomski i dvogodišnji diplomski studiji relevantnih smjerova (Ekonomija, Financije, računovodstvo i revizija, Management i poduzetništvo, Marketinško upravljanje, Poslovna informatika i Turizam).

Kao sastavnica Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli od 2008. godine djeluje Studentski centar, čime započinje aktivnost na izgradnji Studentskoga doma i restorana u sklopu budućega Sveučilišnoga kampusa na području bivše Opće bolnice u Puli. Do izgradnje studentskog

⁴⁹ Prema Programu javnih potreba Upravnog odjela za odgoj, obrazovanje, sport i tehničku kulturu Grada Pule. u 2009. godini, Prihvaćen: Klasa: 023-01/08-01/1473; Urbroj: 2168/01-05-01-0291-08-3 od 3. prosinca 2008., str. 4/5.

⁵⁰ <http://www.efpu.hr>.

doma, MZOS-a osigurava studentima iznos od 147,00 kuna, kao subvenciju smještaja u privatnom sektoru. Studentski dom će imati 129 kreveta (dvokrevetne sobe će biti opremljene internetskom vezom, raspolagat će računalnom učionicom, TV salom i drugim sadržajima). Prehrana studenata Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli osigurana je u novozgrađenom restoranu "Indeks" (raspolaze sa 60 sjedećih mjesta u zatvorenom i 32 na terasi, sve u prizemlju nove zgrade Odjela za ekonomiju i turizam), te u restoranu "Markat" i "Dom hrvatskih branitelja". Studentski centar omogućava studentima bavljenje sportskim, kulturnim i zabavnim aktivnostima, podupire djelatnosti multimedijalnoga studentskog centra u prostoru "Karlo Rojc", te organizira poslove studentskog servisa.

Politehnika Pula, Visoka tehničko-poslovna škola s pravom javnosti,⁵¹ osnovana je 2000. godine od strane Istarske županije sa svrhom obrazovanja stručnjaka za stručni profesionalni rad prema standardima globaliziranog svijeta i zahtjevima na otvorenom tržištu. Navedeno obrazovanje provodi se objedinjavajući znanja iz područja tehnike, poslovne ekonomike, menadžmenta, informatike i društvenih znanosti. Budući da je to stručni studij, osim osnovne djelatnosti obrazovanja, provodi i dodatne projekte i programe osposobljavanja usmjerene prema gospodarstvu. Ova visokoškolska institucija nudi i izvođenje kratkih seminara u okviru sustava cjeloživotnog učenja (tečajevi komunikacije). Pokretanjem CISCO akademije mrežnih tehnologija omogućeno je da se na području Istre izvode međunarodno priznati programi primjene i razvoja informacijsko-komunikacijskih tehnologija, kao najvećeg pokretača ekonomskog razvoja, jer je upravo informacijska infrastruktura bitan preduvjet za uključenje grada Pule u globalnu ekonomiju. Na Visokoj tehničkoj školi u Puli - Politehnički studij Grad Pula financira "polivalentno obrazovanje koje gospodarstvu i društvu stvara stručnjake s potrebnim izlaznim kompetencijama u stvaranju i dizajniranju proizvoda, zapošljavanje i angažiranje nastavnika s međunarodnim referencama i prepoznatljivim rezultatima u praksi i na tržištu"⁵².

Viša trenerska škola u Puli⁵³ je stručni studij koji se izvodi kao izvanredni veleučilišni studij (viša trenerska škola) za obrazovanje sportskih trenera koje provodi Kineziološki fakultet iz Zagreba. Studij traje 3 godine (6 semestara), a po završetku studija dobiva se zvanje višeg sportskog trenera (stručni prvostupnik - ekvivalent višoj stručnoj spremi - 180 ECTS bodova). Mogu ga upisati svi građani Hrvatske sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem u trajanju od 3 ili 4 godine te položenim razredbenim ispitom. Kao logičan nastavak stručnog studija za izobrazbu trenera nudi se i specijalistički diplomski stručni studij za izobrazbu trenera specijalista.

Veleučilište u Rijeci⁵⁴ djeluje na području tri županije (Primorsko-goranskoj, Istarskoj i Ličko-senjskoj), s ciljem izobrazbe stručnjaka usmjerenih prije svega na praksu, a s ciljem samostalne primjene stručnih i znanstvenih metoda specifičnih za pojedino područje izobrazbe (za trgovačka društva, tijela uprave, ostale institucije), pa su u tu svrhu ustrojeni

⁵¹ <http://www.istra-istria.hr/index.php?id=2411>.

⁵² Prema Programu javnih potreba Upravnog odjela za odgoj, obrazovanje, sport i tehničku kulturu Grada Pule.

u 2009. godini, Prihvaćen: Klasa: 023-01/08-01/1473; Urbroj: 2168/01-05-01-0291-08-3 od 3. prosinca 2008., str. 5.

⁵³ [http://www.istra-sport.hr/index.php?id=12&no_cache=1&tx_ttnews\[tt_news\]=57&tx_ttnews\[backPid\]=2;](http://www.istra-sport.hr/index.php?id=12&no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=57&tx_ttnews[backPid]=2;)

<http://www.istra-sport.hr/index.php?id=37>.

⁵⁴ <http://www.veleu.hr/?q=veleuciliste>.

nastavni programi, koji su usporedivi sa sličnima u Europi, posebice u Njemačkoj, Austriji i Italiji. Za realizaciju programa Poslovnog odjela u Puli osiguran je prostor u Srednjoj ekonomskoj školi. **Poslovni odjel u Puli** nudi obrazovne programe **Stručnog studija informatike**,⁵⁵ Veleučilište u Rijeci je donijelo Strategiju razvoja za razdoblje 2008. do 2013. godine, kojom su precizirani pravci razvoja i nositelji aktivnosti i mjera kao i dinamika izvršavanja predviđenih razvojnih aktivnosti.

3.3.3.1.2 Predškolski odgoj

Predškolski odgoj⁵⁶ je definiran programom javnih potreba kojim su obuhvaćena djeca s prebivalištem u gradu Puli, a smještena u okviru mreže predškolskih ustanova na području grada Pule. Tu su uključene ustanove kojima je osnivač Grad Pula (Predškolska ustanova Dječji vrtići Pula i Predškolska ustanova Rin Tin Tin Pula te ustanove predškolskog odgoja drugih osnivača). Grad Pula osigurava u svojim predškolskim ustanovama obuhvat više od pedeset posto djece predškolske dobi, uvažavajući standarde društvene brige o djeci predškolske dobi.

U zbrinjavanje djece predškolske dobi uključene su ustanove kojima je Grad Pula osnivač, ali i dječji vrtići drugih osnivača. Planom i programom sustavno se predviđaju povećanja broja skupina i djece u obuhvatu, što sustavno dovodi do povećanja izdvajanja iz proračuna za te svrhe. Sada Predškolska ustanova Dječji vrtići Pula ima tri organizacijske jedinice (OJ Monte Zaro, OJ Centar i OJ Veruda), a uz primarni program nude se i različiti dodatni programi za djecu jasličkog i vrtićkog uzrasta. Grad Pula također sufinancira boravak djece s prebivalištem na području Pule, a koja su smještena u ustanovama predškolskog odgoja drugih osnivača na području grada. Druga odgojna ustanova je PU-IP - Rin Tin Tin Pula - Pola, koja provodi programe na talijanskom jeziku

Iznos ekonomske cijene smještaja djece u vrtić u jednom dijelu pokriva Grad Pula, a ostatak podmiruju roditelji ili iz sredstava socijalnog programa. Šestosatni program DV "Vesela kuća" sufinancira Grad Pula zajedno s nadležnim Ministarstvom za provođenje programa za djecu nacionalnih manjina u vrtiću za djecu romske nacionalne zajednice, čiji je osnivač Udruga Roma. Posebna se pažnja posvećuje djeci predškolske dobi s teškoćama u razvoju. Za djecu koja pohađaju predškolske ustanove u drugim jedinicama lokalne samouprave, a prebivalište im je na području Pule, iz Gradskog proračuna sufinanciraju se programi prema istim mjerilima kao za ustanove predškolskog odgoja drugih osnivača. Grad Pula nastoji kontinuirano pratiti novonastale promjene i prilagoditi programe stvarnim potrebama roditelja i djece, pa se konstantno bilježi porast interesa za korištenje usluga predškolskog odgoja, koje osigurava Grad Pula.

⁵⁵ Izvor: http://www.veleri.hr/files/datoteke/raspored/ispiti/poslovni/ispiti_pula.pdf.

⁵⁶ Prema Program javnih potreba Upravnog odjela za odgoj, obrazovanje, sport i tehničku kulturu Grada Pule. u 2009. godini, Prihvaćen: Klasa: 023-01/08-01/1473; Urbroj: 2168/01-05-01-0291-08-3 od 3. prosinca 2008., str. 5/6/7.

3.3.3.1.3 Sport i rekreacija

Sport i rekreacija su veoma značajni za razvoj svake sredine, pa tako i za grad Pulu. Sportom se nazivaju fizičke aktivnosti kojima se građani Pule mogu baviti rekreacijski, amaterski i profesionalno. Pod tim se pojmom podrazumijevaju različite motoričke aktivnosti varijabilnog i dinamičkog karaktera u kojima na specifičan način dolaze do punog izražaja sposobnost, osobine i znanja pojedine osobe u treningu i natjecanju. Sport može biti vrhunski (selektivni) i masovni (neselektivni), a razlikuje se još profesionalni, amaterski, rekreacijski, školski i za osobe s invaliditetom. U pravilu se sportovi dijele na grupne (zajedničke) i samostalne (pojedinačne)⁵⁷ vrste sportova. Iz proračuna Grada Pule osiguravaju se sredstva za sportske programe i aktivnosti koje su od značaja za javne potrebe, no određeni sportski sadržaji se financiraju iz drugih izvora (posebno oni značajni za razvoj turizma). Iz proračuna Grada Pule sredstva se izdvajaju za:⁵⁸

- poticanje i promicanje sporta kao osobne potrebe i djelatnosti,
- provođenje sportskih aktivnosti djece, mladeži i studenata,
- djelovanje udruga, saveza i zajednice,
- pripremu sportaša za domaća i međunarodna natjecanja,
- opću i posebnu zdravstvenu zaštitu sportaša,
- zapošljavanje osoba za obavljanje stručnih poslova u sportu,
- sportsko-rekreacijske aktivnosti građana,
- sportske aktivnosti osoba s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom,
- planiranje, izgradnju, održavanje i korištenje sportskih građevina značajnih za Pulu,
- provođenje i financiranje znanstvenih i razvojnih projekata, elaborata i studija u funkciji razvoja sporta.

Poticanje i promicanje sporta u gradu Puli provodi se kroz program javnih potreba u okviru **Saveza sportova Grada Pule**, koji predstavlja sportsku zajednicu pravnih osoba iz sustava sporta i drugih pravnih osoba čija je djelatnost značajna za sport i povezana je sa sportom. No poseban se naglasak stavlja na poticanje sporta djece i mladeži u ustanovama odgoja i obrazovanja, i to u okviru:

- sportskih programa u osnovnim školama (10 školskih sportskih društava)
- sportskih programa u **srednjim školama** (10 školskih sportskih društava).

Programi koji se financijski podupiru u **osnovnim školama** za djevojčice i dječake od I. do VIII. razreda uključuju: mali nogomet, odbojku, košarku, rukomet, plivanje, veslanje, ritmičko-sportsku gimnastiku, stolni tenis, gradski kros, šah i atletiku, a u **srednjim školama** uglavnom gradska prvenstva u disciplinama: mali nogomet, odbojka, košarka, rukomet i stolni tenis. Po uzoru na Rijeku, Zagreb, Osijek planira se pristupiti organiziranju SPORTSKOG ŠKOLSKOG SAVEZA, u okviru kojeg bi se tada sustavno organizirala školska natjecanja.

⁵⁷ Moguća podjela vrsta sporta i mogućnosti njihova organiziranja dostupno na <http://hr.wikipedia.org/wiki/Sport>.

⁵⁸ ZAKLJUČAK o usvajanju Programa javnih potreba Grada Pule za 2009. godinu (<http://www.pula.hr/slikeid/Program>).

Osim toga, postoje i programi **sportske škole**, koji se provode u 7 osnovnih škola (koje imaju prostorne uvjete), a za uzrast djece od 8 do 10 godina, koja nisu uključena u sportske klubove, radi stjecanja osnovnih znanja, vještina, navika i za prilagodbu novim motoričkim aktivnostima (odbojka za djevojčice, rukomet, košarka te atletika za djevojčice i dječake). Time se kod mlađe djece stvaraju kvalitetni temelji motoričkih znanja i sposobnosti potrebnih za svladavanje kinezioloških aktivnosti, za kasnije uključivanje u sportske klubove. Uz programe se financira i sportska oprema, kao i rekviziti.

Dječji ljetni kamp na Fratarskom otoku je primamljiv program sportsko-edukativnog sadržaja za školsku djecu u dobi od 6 do 12 godina s područja grada Pule, koji se organizira za vrijeme ljetnih praznika (10 radnih dana kroz 2 tjedna), i to u tri turnusa. Programski sadržaj dječjeg ljetnog kampa provodi Savez sportova Grada Pule u sportskim disciplinama: plivanje, mini vaterpolo, veslanje, jedrenje u jedrilici klase "Optimist", tehniku zarona u apnei, orijentaciju na moru i u prirodi te sportske igre. Za realizaciju programa Grad Pula nabavlja sportsku opremu, rekvizite te osigurava sigurnosne mjere za vrijeme djelovanja kampa, kao i uređenje dječjeg igrališta potrebnog za kvalitetniju realizaciju ljetnog sportskog programa.

Savez sportova Grada Pule na temelju Statuta i odredaba Zakona o sportu⁵⁹ predlaže i provodi ostale programe sporta i rekreacije od značaja za Grad Pulu. Posebni je zadatak Saveza sportova Grada Pule da skrbi o kategoriziranim i vrhunskim sportašima te o njihovu sudjelovanju u stvaranju uvjeta za njihovu pripremu za olimpijske igre, svjetska i europska prvenstva, te druga međunarodna natjecanja, što uključuje provođenje mjera zdravstvene zaštite sportaša, brigu o namjenskom korištenju sportskih objekata i aktivan doprinos u proširenju kapaciteta i sadržaja, kao i sustavnu brigu za unapređenje stupnja obrazovanja i kompetencija osoba zaduženih za realizaciju ove značajne društvene zadaće. Zadaća je stručne službe Saveza sportova grada Pule usklađivanje aktivnosti svih sportskih udruga članica Saveza na području grada Pule, te vođenje financijsko-računovodstvenih i administrativno-tehničkih poslova za udružene članice⁶⁰, a financijska se potpora osigurava sukladno važećem Pravilniku o uvjetima i kriterijima za sufinanciranje programa sportskih udruga grada Pule, koje se razvrstavaju sukladno postignutom stupnju kvalitete u prethodnoj natjecateljskoj godini, i to u sljedeće skupine:⁶¹

- **I. skupinu sportova** čine oni koji su u prethodnoj natjecateljskoj godini ostvarili najbolje rezultata, stoga su od posebnog značaja za Pulu. U okviru ove skupine obuhvaćeno je 1212 sportaša svih dobnih skupina, u radu im pomažu 54 trenera, a tu spadaju:⁶²

⁵⁹ NN, br. 71/06 i 150/08.

⁶⁰ Uz materijalne troškove se kao posebna stavka planira obilježavanje dana sportaša godine, prijemi sportaša za ostvarena vrhunska sportska dostignuća tijekom godine, pokloni, plakate, nagrade, obvezna zdravstvena zaštita sportaša i sl.

⁶¹ ZAKLJUČAK o usvajanju Programa javnih potreba iz djelokruga Upravnog odjela za odgoj, obrazovanje, sport i tehničku kulturu Grada Pule u 2009. godini, Klasa: 023-01/08-01/1473 Urbroj: 2168/01-05-01-0291-08-3 Pula, 3. prosinca 2008., str. 12-18.

⁶² Tu spada npr.: Nogometni klub "ISTRA 1961", Stolnoteniski klub "ARENA", Boksčki klub "PULA", Šahovski klub "PULA", Triatlon klub "PULA", Jedriličarski klub "ULJANIK-PLOVIDBA", Košarkaški klub "PULA 1981", Plivački klub "ARENA", Ženski košarkaški klub "PULA", Judo klub "ISTARSKI BORAC", Veslački klub "ISTRA", Stolnoteniski klub "PULA", Atletski klub "ISTRA", Muški rukometni klub "ARENA", Odbojkaški klub "OTP BANKA" i Ženski rukometni klub "ARENA".

- sportske udruge u sportskim granama: atletika, jedrenje, košarka, nogomet, odbojka, rukomet i veslanje
- sportske udruge ženskog sporta
- sportske udruge koje se natječu na gradskoj, županijskoj, međužupanijskoj i državnoj razini, a osvojile su jedno od mjesta s kojim se stječe III. kategorija sportaša razvrstanih u I. grupu sportova;
- **II. skupinu sportova** čine sportske udruge koje se natječu u jedinstvenim drugim ligama na području cijele Republike Hrvatske i sportske udruge u sportskim granama: atletika, jedrenje, košarka, nogomet, odbojka, rukomet, veslanje i sportske udruge ženskog sporta, s ostvarenim natjecanjima na županijskoj i državnoj razini⁶³;
- **III. skupinu sportova** čine udruge koje nisu razvrstane u I. i II. skupinu, a uključuju najšire osnove sporta u sustavu natjecanja i natječu se najmanje u Županijskoj ligi⁶⁴.

Tradicionalni i međunarodni programi održavaju se svake godine, a vezani su uz obilježavanje državnih praznika, promidžbu grada i sporta.⁶⁵ Sportsko-rekreacijske aktivnosti⁶⁶ građani realiziraju u okviru sportskih udruga objedinjenih u Savez za sportsku rekreaciju "Sport za sve". **Javna ustanova Pula Sport** osnovana je radi pružanja rekreacijskih, kulturnih i sportskih usluga, a uključena je u izgradnju, upravljanje, korištenje i održavanje sportskih objekata⁶⁷. **Javna ustanova Pula Sport i Uljanik Standard d.o.o.**⁶⁸ dužni su u objektima obavljati primarno sportsku djelatnost. **Plivački klubovi** Pula, Arena, Balena, Vaterpolo klub Pula i Triatlon klub Pula, koriste bazen MUP-a u Valbandonu, dok Vaterpolo klub "Arsenal", Plivački klub "Arena" i Triatlon klub "Pula" koriste bazen u hotelu

⁶³ Tu spada npr.: Golf klub "PULA", Centar borilačkih sportova "PULA", KSRR "Gazela", Ženski stolnoteniski klub "PULA", Kickboxing klub "PLANET SPORT", Hrvatski auto klub "PULA-ROVINJ", Judo klub "PULA FIT", Biciklistički klub "PULA", Boćarski klub "PULA", Plivački klub "PULA", Hrvatski klub "ISTARSKI BORAC", Košarkaški klub "STOJA", Jedriličarski klub "VEGA", Ženski odbojkaški klub "VELI VRH", Vaterpolo klub "PULA", Nogometni klub "ISTRA".

⁶⁴ Tu spada npr.: Streljački klub "ULJANIK", Boćarski klub "CEMENT", Boćarski klub "SLOGA", Boćarski klub "PULAPROMET", Boćarski klub "VERUDA", Karate klub "Lav", Biljarski klub "PULA", Teniski klub "PULA 3000", Šah klub "ULJANIK", Streljački klub "CENTAR", Karate klub "ISTRA", Planinarsko društvo "GLAS ISTRE", Kickboxing klub "FUTURA", Boćarski klub "ARENATURIST", Sportski klub "Balena", Centar podvodnih aktivnosti "PULA", Boćarski klub "ŠTINJAN", Boćarski klub "ULJANIK", Teniski klub "ULJANIK", Klub podvodnih aktivnosti "ULJANIK", Karate klub "PULA", Sportsko penjački klub "Onsight", Bridž klub "JURICA TOMLJANOVIĆ", Koturaljkaški klub "ULJANIK", Klub sportskog ribolova "ULJANIK", Taekwon-do klub "FUTURA", Kuglački klub "Hrvatski BRANITELJ", Kuglački klub "ULJANIK", Kuglački klub "ELEKTROISTRA", Taekwon-do klub "ISTRA", Pomorsko sp. ribolovno društvo "Delfin", Kickboxing klub "LAV", Vaterpolo klub "Arsenal", Nogometni klub "ŠTINJAN", Nogometni klub "PULA-ICI", Nogometni klub "VELI VRH".

⁶⁵ Tu npr. spada: Maraton Stoja-Valsaline, Boćarski turnir mladih 2009., Bokaški turnir „Arena cup 2009.“, Atletska utrka „Vivicitta 2009.“, Veslačka regata 2009., Šah „Open 2009.“, Jedrenje „Istarska regata 2009.“, Jedrenje Memorijal Kap. M. Marinovića 2009., Jedrenje „Sveti Nikola 2009.“, Biciklizam „Trka kroz Istru 2009.“, Pulski duatlon 2009., Auto nagrada Grada Pule 2009., Rukometni turnir „Croatia cup 2009.“, SP u rukometu 2009., Košarkaški turnir „Joža Sever 2009.“, 56. Kvarnerska nogometna rivijera, 50. godina Hrvackog kluba „I. Borac“, 30. godina Plivačkog kluba „Pula“, Obilježavanje zaštitnika grada Pule sv. Tome, Koturaljkanje „Amfora 2009.“ i Gimnastički turnir mladih 2009.

⁶⁶ Za realizaciju programa, Grad Pula sufinancira nagrade i priznanja, mjerenja krvnog tlaka i šećera na terenu, održavanje staza za pješačenje te naknade voditelja. Sufinancira se i dio troškova organizacije sportsko-rekreativnih natjecanja koje provodi Savez, i to kroz sekcije nogometa, košarke, odbojke, boćanja i tenisa. Organiziraju se i dvije manifestacije bicikljada. Podržavaju se i sportske aktivnosti osoba s invaliditetom, koji se kategoriziraju sukladno kriterijima Hrvatskog paraolimpijskog odbora, uključuju 62 aktivna sportaša i angažiraju 7 trenera, a tu spada Atletski klub "ISTRA"- tjelesni invalidi, Sportsko društvo "Paraplegičar", Sportsko društvo gluhih "PULA" i Sportsko društvo slijepih "UČKA".

⁶⁷ Dom Braće Ribar, Sportski centar Mirna, Dom sportova, Gradski stadion Aldo Drožina, Nogometno igralište Štinjan, Nogometno igralište Veli Vrh i prostor Šahovskog kluba Pula.

⁶⁸ Uljaniku Standard d.o.o. dan je na upravljanje nogometni stadion s pomoćnim terenom, dvorana za boćanje i vanjsko tenisko igralište, a Grad Pula pokriva dio ukupnih troškova potrebnih za održavanje objekata.

"Belvedere" u Medulinu uz dogovorenu naknadu. Korištenje **prostora "Karlo Rojc"** moguće je uz naknadu za korisnike od posebnog interesa za Grad Pulu u području sporta.

Razvojni projekti u sportu uključuju izradu jedinstvene baze podataka i informacija. Naime, radi što boljeg informiranja građana o djelovanju sportskih udruga te o mogućnostima bavljenja sportsko-rekreacijskim sadržajima, postignutim rezultatima i raspoloživim sportsko-rekreacijskim prostorima i uvjetima, potrebno je izgraditi integralni informacijski sustav (baza podataka svih sportskih objekata i igrališta u gradu Puli), te umrežiti klubove prve skupine sa Savezom sportova Grada i odjelom za sport Grada Pule, a kako bi sve navedeno na unificirani način bilo dostupno na WEB stranici "pula.hr". U tu svrhu potrebno je sustavno provoditi edukaciju članova udruga za rad na računalu i ažuriranje podataka u jedinstvenu bazu podataka. U bazi podataka treba osigurati pohranjivanje svih relevantnih tekstova, slika i videozapisa iz sportske povijesti grada Pule, kao pretpostavku i izvor istraživanja povijesti sporta na ovim prostorima. Novim investicijskim ulaganjima treba osigurati i bolje uvjete za bavljenje sportom i sportskom rekreacijom na svim razinama.

3.3.3.1.4 Tehnička kultura

Tehnička kultura je u gradu Puli prije svega obilježena djelovanjem **Zajednice tehničke kulture**, čiji je zadatak brinuti se o ostvarivanju zajedničkih potreba u ovom području, kroz usklađivanje aktivnosti svih njezinih članica. Naglasak je i na opremanju specijaliziranih kabineta za robotiku, automodelarstvo, jedriličarstvo, raketarstvo, zrakoplovstvo te na izradi lokalne mreže i sl., što sve pridonosi kvaliteti projekata koji se pod koordinacijom Zajednice izvode. U gradu Puli djeluje:

- **Društvo inovatora Pula** (iz proračuna se financira održavanje informatičke opreme, organizacija i sudjelovanje u TV i radio emisijama, pisanje i objavljivanje priloga o inovacijama i autorima, te podmiruju troškovi animiranja izlagača za sudjelovanje na domaćim i međunarodnim izložbama, kao i za sudjelovanje na stručnim skupovima i izložbama inovacija)
- **Astronomsko društvo Istra** (predavanja o povijesti zvjezdarnice i svemiru uopće, promatranja meteora, izrada plimne krivulje, projekti popularizacije astronomije i prirodnih znanosti, primijenjena informatika.... za članove društva i ostale zainteresirane posjetitelje - djeca iz vrtića i škola, udruge, ekskurzije, građani i ostala zainteresirana javnost)
- **Autoklub Pula - Rovinj** (aktivnosti tehničke kulture realiziraju se u radu s mladima u školama i sekcijama Kluba)
- **Fotoklub Pula** (organizira fototečajeve prvog i višeg stupnja za članove kluba, mjesečne projekcije i prezentacije fotografija članova kluba i gostiju; organizira predavanja s gostima predavačima o modnoj, sportskoj, reklamnoj i ostalim vrstama fotografiranja i rada; organizira godišnje izložbe digitalne i analogne fotografije kluba; omogućava sudjelovanje na državnim i međunarodnim izložbama i natjecanjima,

kotizacije, troškove materijala i opremu za izradu fotografija, praktični rad na terenu, te ostvarivanje suradnje s drugim fotoklubovima i udrugama s ciljem razmjene iskustava i promicanja umjetničke fotografije)

- **Centar za podvodne aktivnosti Pula** (izvode se programi obuke školske populacije za ronilačku kategoriju R1, seminari za usavršavanje i stjecanje viših ronilačkih kategorija radi stjecanja uvjeta za napredovanje u ronilačkim kvalifikacijama (R2* i R3*) po programu CMAS/HRS, programi stožnog ronjenja i eko-akcije u akvatoriju, edukacija mladih za zbrinjavanje otpada i razvoj eko-kulture, uklanjanje otpada s morskog dna i druge ekološke akcije u podmorju grada Pule; organizacija tečajeva za ronjenje 1., 2. i 3. zvjezdice u kooperaciji s klubom podvodnih aktivnosti Uljanik, pokrivanje naknada za klupske koncesije i licence, klupsko zdravstveno i osiguranje "Dan Europe" i sl.)
- **Radioklub Arena - Pula** (programi sekcije za amatersku radio goniometriju i orijentaciju)
- **Klub maketara Pula - 2004.** (osposobljavanje za stjecanje tehničkih znanja i vještina na području plastičnog maketarstva, organiziranje izložbi, sudjelovanje i organiziranje međuklupskih takmičenja u juniorskoj i seniorskoj konkurenciji)
- **Aeroklub "Krila Istre" Pula** (padobranska obuka, ispiti, osiguranje polaznika i opreme)
- **Društvo informatičara Pula** (učitelji i profesori informatike provode značajne projekte namijenjene prije svega učenicima osnovnih škola Pule, kao što su natjecanja za učenike osnovnih škola povodom Dana grada Pule "Pula moj grad" - digitalni crtež, prezentacija, film i animacija; ekipno natjecanje učenika svih osnovnih škola grada Pule pod nazivom "Informatička štafeta"; tijekom cijele školske godine odvijaju se radionice programiranja i pripreme za natjecanja "Znanost mladima" u programskim jezicima koji se uče u školama, na način da se pripremaju nadareni učenici za gradska, županijska i državna natjecanja iz informatike)⁶⁹.

3.3.3.2 Socijalna skrb i zdravstvo

Na nivou grada Pule⁷⁰ nužno je osigurati uvjete za zadovoljavanje lokalnih potreba stanovništva u području socijalne skrbi i zdravstva, kroz koordinaciju sa svim subjektima (udrugama i ustanovama), a s ciljem što kvalitetnijeg zadovoljavanja javnih potreba građana i uz što racionalnije korištenje proračunskih sredstava u provedbi programa, a sukladno važećim propisima. Za program javnih potreba u ovom području izdvaja se 4,4% ukupnog proračuna, na način da je čak 75% tog iznosa usmjereno na programe socijalne skrbi, za zdravstvene programe troši se 17% tog djela proračunskih sredstava, dok se 7,3% sredstava

⁶⁹ Dostupno na internetskim stranicama www.duip.hr.

⁷⁰ ZAKLJUČAK o usvajanju Programa javnih potreba iz djelokruga Upravnog odjela za socijalnu skrb i zdravstvo Grada Pule za 2009. godinu, Klasa: 023-01/08-01/1451, Urbroj: 2168/01-06-01-0342-08-4, Pula, 3. prosinca 2008.

troši na organizacijske, tehničke i administrativne poslove. Ciljni programi koji se financiraju iz ovih sredstava sagledat će se pojedinačno za područje socijalne skrbi i zdravstva.

3.3.3.2.1 Socijalna skrb u gradu Puli

Sustav socijalne skrbi obilježen je ublažavanjem problema siromaštva i ekonomske nesigurnosti. To je i inače od iznimnog značenja za svako društvo, pa su nužni programi, projekti ili akcijski planovi koji jedinicu lokalne samouprave usmjeravaju na sustavno djelovanje u pravcu poboljšanja ekonomskog i socijalnog položaja svih, a posebno siromašnih građana i građana koji su u riziku od siromaštva. To se prije svega odnosi na izbor i provođenje sustava mjera od nacionalne do lokalne razine, kojima se osigurava poboljšanje kvalitete života pojedinaca i određenih ciljnih skupina u društvu. Socijalnim programom određuje se što, kada, tko i kako može koristiti sredstva proračuna namijenjena određenim socijalnim programima.

Lokalna samouprava mora slijediti temeljna načela definirana na nacionalnom planu, koje predstavlja "pravedna, mudra, efikasna i ekonomična država, koja omogućava najbrži ekonomski i socijalni razvoj, povećava ekonomsku sigurnost, zadovoljstvo i sreću građana"⁷¹. Područje socijalne skrbi pretežito je u nadležnosti države i u Republici Hrvatskoj se regulira odredbama Zakona o socijalnoj skrbi⁷² koji predviđa organiziranje financiranja tih potreba na tri razine (državnoj, regionalnoj i lokalnoj), što znači da se određeno težište stavlja u zadatak Grada Pule, kao lokalne samouprave.

Na ovim polazištima donesen je i socijalni program u kojem se osiguravaju sredstva kojima se potiče međusobna suradnja tijela lokalne samouprave sa gospodarstvom i građanima, kako bi se zajednički usmjerili na smanjenje nejednakosti i ekonomske nesigurnosti na lokalnoj razini, a što znači da te potrebe treba prepoznati i na optimalan način zadovoljiti. Socijalnim programom Grada Pule obuhvaćene su sljedeće skupine aktivnosti:⁷³

- I. Pomoć socijalno ugroženim kategorijama građana,
- II. Javne ustanove i udruge u socijalnoj skrbi,
- III. Čitaonica kluba umirovljenika Pula i
- IV. Dom za djecu, mladež i odrasle osobe s cerebralnom paralizom i drugim posebnim potrebama.

⁷¹ Imamović, D. (2005.), 'Ka društvu bez siromaštva'- deset razloga za socijalni program, ALDI, Agencija za lokalne razvojne inicijative (http://www.aldi.ba/files/ALDI_Deset_razloga_za_program_ka_drustvu_bez_siromastva.pdf) str. 2.

⁷² NN, br. 73/97, 27/01, 59/01 i 82/01, 103/03, 44/06 i 79/07.

⁷³ ZAKLJUČAK o usvajanju Programa javnih potreba iz djelokruga Upravnog odjela za socijalnu skrb i zdravstvo Grada Pule za 2009. godinu, Klasa: 023-01/08-01/1451, Urbroj: 2168/01-06-01-0342-08-4, Pula, 3. prosinca 2008., str. 2.

Tablica 12: Broj korisnika i pomoći iz sustava socijalne skrbi (CZSS Pula)

	Centar za socijalnu skrb (CZSS) Pule
PRAVO U SOCIJALNOJ SKRBI	
STALNA POMOĆ	
- ukupno pomoći (samaca i obitelji)	321
- ukupno obuhvaćenih osoba	542
JEDNOKRATNA POMOĆ	
- ukupno pomoći u 2008. godini	1 664
- od toga za nabavu potrebne odjeće i obuće	14
- od toga za pogrebne troškove	2
- različiti korisnici kojima je jednom ili više puta odobrena pomoć u 2008. godini	791
DOPLATAK ZA POMOĆ I NJEGU	
- ukupno pomoći	881
POMOĆ I NJEGA U KUĆI	
- ukupno pomoći	16
- od toga za usluge pomoći i njege u kući	8
- od toga za pomoć u prehrani	8
- od toga za stručnu pomoć u obitelji (patronaža)	/
OSOBNA INVALIDNINA	
- ukupno	275
NAKNADA DO ZAPOSLENJA	
- ukupno	29
SKRB IZVAN VLASTITE OBITELJI	
- smještaj u udomiteljsku obitelj djece i odraslih	42
- smještaj u obiteljski dom djece i odraslih	2
- pomoć za osobne potrebe za korisnike stalnog smještaja	263
PRAVO NA STATUS RODITELJA - NJEGOVALTELJA	
- ukupno prava	16
PRAVO RODITELJA DJETETA S TEŽIM SMETNJAMA U RAZVOJU NA DOPUST ODNOSNO RAD S POLOVICOM PUNOG RADNOG VREMENA RADI NJEGE DJETETA	
- ukupno prava	118
SAVJETOVANJE I POMAGANJE U PREVLAĐAVANJU POSEBNIH TEŠKOĆA SAMACA I OBITELJI	
- ukupno	1252
SMJEŠTAJ U DOM SOCIJALNE SKRBI ZA DJECU I ODRASLE	
- ukupno	362

Izvor: Podaci MZSS, stanje 31. 12. 2008. godine, prema "Socijalna slika grada Pule 2008.", str. 25.

I. - prvu skupinu socijalnog programa čine pomoći socijalno ugroženim kategorijama građana, čime se na najneposredniji način djeluje u pravcu osiguranja socijalne sigurnosti građana, jer je usmjeren na suzbijanje siromaštva, socijalne ugroženosti i isključenosti. Namijenjen je najranjivijim socijalnim skupinama kojima se želi pomoći u podmiranju

osnovnih životnih potreba (socijalno ugroženi, nemoćne osobe ili one koje uz pomoć članova svoje obitelji ne mogu zadovoljiti sve svoje potrebe), a što se javlja kao posljedica nepovoljnih osobnih, gospodarskih, socijalnih i drugih okolnosti. Slijedom odredaba zakonskih rješenja, jedinice lokalne samouprave dužne su u svom proračunu osigurati sredstva za podmirenje troškova stanovanja, ali mogu osigurati i sredstva za ostvarivanje drugih oblika skrbi ili više razine prava, pa se tako proširena prava prepoznaju u okviru Socijalnog programa Grada Pule, koji se temelji na većem broju posebnih odluka, na temelju kojih se osigurava dopunska materijalna zaštita, pomoći ili potpore za:⁷⁴

II. - u drugu skupinu spadaju aktivnosti koje se iz proračuna Grada Pule podmiruju za **programe javnih ustanova, ali i udruga socijalne skrbi**, djelovanje "Vijeća za socijalnu politiku", djelovanje Doma za stare i nemoćne osobe "Alfredo Štiglic", za ustanove u socijalnoj skrbi, za udruge u programu socijalne skrbi, za socijalno-zdravstvene akcije u mjesnim odborima i za nepredviđene intervencije u socijalnoj skrbi. **Ustanove socijalne skrbi u Puli** djeluju u pravcu poboljšanja uvjeta u ostvarivanju programa te podižu razinu kvalitete skrbi za korisnike, a tu spada:

- **Dom za starije i nemoćne osobe "Alfredo Štiglic"** (dom osigurava institucionalnu skrb za starije osobe, ali i više izvaninstitucionalnih oblika skrbi za stariju populaciju)
- **Dom za psihički bolesne odrasle osobe "Vila Maria"** (osnovalo je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, a osigurava smještaj za približno 200 osoba starije životne dobi, sa psihičkim i drugim smetnjama, kojima je nužna češća usluga liječnika psihijatra i specijalista fizikalne medicine, što ustanova u okviru redovite zdravstvene zaštite svojim štićenicima nije u mogućnosti osigurati pa se za navedene usluge osiguravaju dodatna sredstva)
- **Centar za rehabilitaciju** (u Centar se smještaju osobe s mentalnom retardacijom starije od 18 godina na stacionarni ili dnevni boravak, a troškove smještaja snosi Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, a Grad Pula financira program radne okupacije, s ciljem zaštite i unapređenja kvalitete življenja za približno 80 korisnika s posebnim potrebama)
- **Dnevni centar za radnu terapiju i rehabilitaciju** (privatna ustanova socijalne skrbi u koju se na dnevni smještaj putem rješenja Centra za socijalnu skrb upućuju osobe s mentalnom retardacijom, a troškove, na temelju sklopljenog ugovora, podmiruje Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, dok se sredstvima proračuna Grada Pule sufinanciraju rekreativne rehabilitacijske aktivnosti za korisnike od 18 do 60 godina)
- **Centar za rehabilitaciju "Down sindrom centar" Pula** (osnivač Udruga za zaštitu i promicanje prava bolesnika Pula s ciljem pružanja usluga smještaja, prehrane, njege i brige o zdravlju, usluga medicinske i psihosocijalne rehabilitacije, savjetodavnog rada za tjelesno ili mentalno oštećenu djecu i mladež s posebnim naglaskom na djecu i

⁷⁴ Odluka o socijalnoj skrbi Grada Pule, Odluka o dopunskoj materijalnoj zaštiti vojnih i civilnih invalida rata i članova njihovih obitelji, Odluka o uvjetima i načinu sufinanciranja troškova prijevoza redovitih učenika srednjih škola sa sjedištem u Gradu Puli, Odluka - novčane pomoći za umirovljenike, Odluka o dodjeli novčanog poklon bona za novorođenčad s prebivalištem u Gradu Puli, Odluka o dodjeli mjesečnih pomoći korisnicima PZU-a s prebivalištem u Gradu Puli.

mladež s Down sindromom, a nudi programe rane intervencije, kontinuirano provođenje rehabilitacijskih programa a s ciljem osamostaljenja tih osoba)

- **Zaštitna radionica Tekop Nova** (osnivači su Grad Pula, Istarska županija i Savez samostalnih sindikata Hrvatske) zapošljava osobe s invaliditetom, a sufinancira se poslovanje ove ustanove za zapošljavanje i rehabilitaciju osoba s invaliditetom, koje sukladno mogućnostima, privređuju za vlastitu egzistenciju)
- **Obiteljski centar Istarske županije** (osnovana u 2007. godine od Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti za poslove savjetodavnog i preventivnog rada i za druge stručne poslove koji se odnose na obitelj, djecu i mladež i druge socijalno osjetljive skupine stanovništva). Grad Pula ustupio je prostor za rad te podržava provođenje edukativnih radionica za roditelje te rad logopedskog savjetovališta.
- **Udruge u programu socijalne skrbi** prijavljuju svoje programe za financiranje javnih potreba iz područja zaštite osoba s invaliditetom, zaštite starijih osoba, zaštite djece i obitelji, kao i drugih potreba, za koje se osiguravaju određena sredstva u proračunu Grada Pule⁷⁵
- **Socijalno-zdravstvene akcije provode se i u mjesnim odborima** (osnovni cilj programa je nastojanje da se najneposrednije u zajednici pridonosi rješavanju socijalnih i zdravstvenih problema građana. U tom smislu je potaknuto povezivanje predstavnika mjesnih odbora, volontera, te socijalne i zdravstvene struke - socijalne radnice i patronažne sestre. Formirane su Komisije ili su imenovani koordinatori zaduženi za provedbu u svim mjesnim odborima u Gradu Puli, uspostavljena je suradnja s Centrom za socijalnu skrb i Patronažnom službom, a s naglaskom na edukaciju i jačanje suradnje predstavnika mjesnih odbora, formiranih komisija i stručnih djelatnika socijalne skrbi i zdravstva).

III. - Čitaonica kluba umirovljenika Pula otvorena je u prosincu 2006. godine s ciljem da omogućava osobama treće životne dobi sastajanje, druženje i dobivanje znanja kroz kulturne sadržaje, zdravstvenu i informatičku edukaciju putem organiziranih radionica, predavanja, prezentacija, izložbi i sl. Program uključuje zabavne sadržaje, edukativne sadržaje informatički tečajevi, likovne radionice i sl.), savjetodavnu službu (medicinsku, socijalnu, pravnu), dostupnost dnevnog tiska. Izdavanjem knjige o Čitaonici kluba umirovljenika Pula upozorit će se na probleme s kojima se susreće populacija treće životne dobi u zadovoljavanju svojih kulturnih potreba. **Informatičkim opismenjavanjem**, koje bi obuhvatilo osnove obrade teksta, interneta te elektroničke pošte, zainteresirani članovi steći će nove kompetencije i uključivanje u današnju informatičku zajednicu.

⁷⁵ Tu spada Savez udruga osoba s invaliditetom, Udruga slijepih Istarske županije, Udruga gluhih i nagluhih Istarske županije, Udruga roditelja osoba s kombiniranim smetnjama u psihofizičkom razvoju IŽ-Pula, Udruga civilnih invalida rata, Društvo distrofičara, Udruga invalida rada, Udruga cerebralne paralize, Društvo osoba s tjelesnim invaliditetom - Podružnica Grada Pule, Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom IŽ - Pula, Hrvatska udruga paraplegičara i tetraplegičara - Istarski ogranak, Centar za inkluziju i podršku, Sindikat umirovljenika Hrvatske - Podružnica Pula - volontarijat, Udruga Klub 50 + Veli Vrh, Hrvatski Crveni križ - Gradsko društvo Crvenog križa Pula, Humanitarna udruga Oaza, Udruga udomitelja Istarske županije, Udruga Suncokret, Udruga za poticanje kreativnosti Merlin, Udruga SOS telefon, Sigurna kuća Istra, Udruga za inicijative u socijalnoj politici, Udruga za promicanje stvaralaštva Art studio...

IV. - Dom za djecu, mladež i odrasle osobe s cerebralnom paralizom i drugim posebnim potrebama osnovan je 2000. godine, s ciljem osiguranja boravka za djecu i mladež s cerebralnom paralizom koji je prije bio osiguran u udruzi Društva invalida cerebralne i dječje paralize Pula. Ustanova obavlja sljedeće djelatnosti iz područja socijalne skrbi: djelatnost dnevne brige za hendikepiranu djecu i mladež, djelatnost dnevne brige za odrasle osobe, rehabilitaciju i radnu okupaciju za djecu, mladež i odrasle osobe obuhvaćene programom ustanove, pružanje usluga povremenog boravka za djecu i mladež s tjelesnim ili mentalnim oštećenjem; te djelatnost predškolskog obrazovanja, i to odgoj i obrazovanje djece predškolske dobi s cerebralnom paralizom, mentalnom retardacijom, udruženim smetnjama i drugim posebnim potrebama. U ustanovi se skrbi za približno 200 osoba s različitim smetnjama u razvoju, koje se prema dobi i dijagnozi uključuju u adekvatne programe. Djelatnost ustanove financira se iz proračuna gradova i općina osnivača na području Istarske županije, Proračuna Istarske županije, proračuna Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta za programe predškolskog odgoja i odgoja, proračuna Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi za programe socijalne skrbi, sufinanciranja od strane, roditelja korisnika usluga te ostalih izvora u skladu s važećom zakonskom regulativom.

3.3.3.2.2 Zdravstvo

Sustav zdravstvene zaštite grada Pule treba sagledati na polazištima općeg pristupa raščlambe zdravstvene djelatnosti. Za kvalitetu usluga u zdravstvu odgovorne su stručne i kompetentne osobe koje imaju obrazovanje stečeno na medicinskom, stomatološkom ili farmaceutsko-biokemijskom fakultetu odnosno višim i srednjim školama zdravstvenog usmjerenja. Važno je osigurati kvalitetu zdravstvene skrbi na svim razinama, a posebno kada se pojave zarazne bolesti, koje su predmet posebne društvene skrbi. Sustav zdravstvene zaštite grada Pule potrebno je sagledati s pozicija mogućnosti utjecaja gradske uprave i na organizaciju i standard pružanja svih vrsta usluga na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini, iako se ista ostvaruje na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini kako slijedi:⁷⁶

- **na primarnoj razini** ona obuhvaća djelatnost opće medicine, školsku medicinu, higijensko-epidemiološku zaštitu, zubozdravstvenu zaštitu, hitnu medicinsku pomoć, medicinu rada, primarnu zaštitu žena i djece, patronažnu i ljekarničku djelatnost, a obavlja se u zdravstvenim ustanovama bez obzira na vrstu vlasništva, domovima zdravlja, ustanovama za hitnu medicinsku pomoć, ustanovama za zdravstvenu njegu u kući i ljekarnama te ordinacijama privatne prakse
- **na sekundarnoj razini** obuhvaća specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu te bolničku zdravstvenu zaštitu koja se provodi u općim i specijalnim bolnicama i lječilištima

⁷⁶ Zdravstvena zaštita / Health Care, Državni zavod za statistiku RH, Statistički ljetopis 2006. / Statistical Yearbook, (http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2006/29-Binder.pdf).

- **na tercijarnoj razini** obuhvaća obavljanje najsloženijih oblika zdravstvene zaštite iz specijalističkih djelatnosti u kliničkim ustanovama i državnim zdravstvenim zavodima.

Primarnu razinu zdravstvene zaštite pružaju **domovi zdravlja**, kao ustanove opće medicine za izvanbolničko liječenje, a mogu biti sa stacionarom i stomatološkom službom. Dom zdravlja Pula je izvorno osnovan kao poliklinika, a danas djeluje kao samostalna ustanova primarne zdravstvene zaštite. Prema odluci Ministarstva zdravstva, Dom zdravlja Pula zajedno s domovima zdravlja ostalih gradova u Istri (Buzet, Labin, Pazin, Poreč, Rovinj i Umag) djeluje od 2004. godine u okviru organizacijskog ustroja jedinstvene ustanove Istarski domovi zdravlja⁷⁷. Domovi zdravlja imaju organiziranu mogućnost prijevoza bolesnika kojima je potrebna brza sekundarna ili tercijarna razina medicinske skrbi.

Opća bolnica Pula je središnja i najveća zdravstvena ustanova u Istarskoj županiji, koja osigurava visoku kvalitetu sekundarne razine zdravstvene zaštite ali s određenim poteškoćama jer djeluje na dvije lokacije, i to prostoru stare lokacije i na prostoru bivše vojne bolnice (bivša mornarička bolnica) u koju su se 2000. godine nakon preuređenja preselili neki odjeli. U bolnici ima ukupno 600 postelja, zaposleno je više od 150 liječnika i 500 medicinskih sestara a gravitira joj više od 160 000 stanovnika⁷⁸. Pored navedenog se od zdravstvene ponude u gradu Puli⁷⁹ mogu izdvojiti Istarski domovi zdravlja a u okviru koncepcije Zavoda za javno zdravstvo, ustanova za njegu u kući "Zlatne ruke", poliklinika za neurologiju, oftalmologiju, orl i internu medicinu "SALUS" Pula, poliklinika za radiologiju, internu medicinu, urologiju i ginekologiju "ARS medica" Pula, poliklinika za baromedicinu "OXY" Pula, poliklinika za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju "PEHAREC" Pula i drugo. U okviru zdravstvenog programa koji se podupire iz proračuna Grada Pule, treba izdvojiti:

I. Javnozdravstvene mjere i **II. Veterinarske mjere**

I - Javnozdravstvene mjere uključuju obavljanje sljedećih aktivnosti:

- komunalne usluge (mjere dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije),
- opće mjere za sprječavanje zaraznih bolesti,
- tekuće pomoći unutar opće države - Zavod za javno zdravstvo
- tekuće pomoći unutar opće države - Istarski domovi zdravlja
- naknadu građanima kroz zdravstvene programe,
- udruge u zdravstvu,
- gradske zdravstvene programe unapređenje mentalnog zdravlja
- udruge - suzbijanje ovisnosti, a rezervirana su i sredstva za nepredviđene intervencije u zdravstvu.

Grad Pula je sukladno zakonskim propisima obvezatan osigurati provođenje mjera **dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije (DDD)**, a kao mjera zaštite (opće, posebne,

⁷⁷ <http://www.istrapedia.hr/hrv/590/domovi-zdravlja/istra-a-z/>.

⁷⁸ <http://www.istrapedia.hr/hrv/263/bolnice/istra-a-z/>.

⁷⁹ http://www.zjziz.hr/uploads/media/2001_4.pdf.

sigurnosne, protuepidemijske i ostale) od zaraznih bolesti, što uključuje provođenje i stručni nadzor. Opće mjere za **sprječavanje zaraznih bolesti** uključuju analize kvalitete prehrane i higijensko-sanitarni nadzor. **Tekuće pomoći unutar opće države** ostvaruju se putem Zavoda za javno zdravstvo Istarskih domova zdravlja, kroz službu za prevenciju bolesti ovisnosti, dodatni tim školske medicine sa savjetovalištem za učenike i studente na području grada Pule, hitnu medicinsku pomoć, program prva pomoć - edukacija učenika OŠ, školu odvikavanja od pušenja i školu zdrave i pravilne prehrane. **Naknada građanima kroz zdravstvene programe** se ostvaruje kroz program preventivne mamografije i programe dodatne zdravstvene njege.

Udruge u zdravstvu⁸⁰ imaju financijsku potporu Grada Pule u području ranog otkrivanja i suzbijanja kroničnih nezaraznih bolesti (malignih bolesti, bolesti srca i krvožilnog sustava, duševnih i neuroloških bolesti), poboljšanja kvalitete življenja djece i osoba s posebnim potrebama izazvanih kroničnim nezaraznim bolestima (dijabetes, celijakija, multipla skleroza i dr.), poboljšanja zdravlja i kvalitete življenja ranjivih skupina (djece, trudnica i osoba starijih od 65 godina). **Gradski zdravstveni programi**⁸¹ su usmjereni na prevenciju mentalnog zdravlja te jačanje potencijala mladih za izbore pozitivnog ponašanja. U strukturu udruga koje se bave **suzbijanjem ovisnosti spada** Klub liječenih alkoholičara, udruga "Institut" u okviru koje se provode tri programa (U. P. E. usluga prevencija, edukacija, Ostavljeni III i mogu imati sebe), Udruga za prevenciju, rehabilitaciju i resocijalizaciju ovisnika o drogama (UZPIRO - CRO Pula).

II - veterinarske mjere uključuju aktivnosti koje se financiraju iz proračuna Grada Pule, a one su sljedeće:

1. organiziranje higijeničarske službe za sakupljanje s javnih površina životinjskih lešina radi njihovog uništavanja ili za prijevoz i uništavanje životinjskih lešina
2. obavljanje poslova skupljanja napuštenih i izgubljenih životinja te skrb putem higijenskog servisa/skloništa za životinje

Grad Pula osigurava provedbu veterinarskih mjera ugovorom s pravnim subjektom koji je registriran za pružanje usluga higijeničarske službe te ima registriranu djelatnost higijenskog

⁸⁰ Radi se o sljedećim udrugama: Klub žena liječenih od karcinoma dojke GEA, Liga protiv raka Pula (Program palijativna skrb i Program unapređenja mentalnog zdravlja bolesnika i njihovih obitelji od malignih bolesti), Hrvatska donorska mreža, Hrvatska liga protiv reumatizma (Za bolji život reumatičara" i Prevencija, rano otkrivanje i liječenje osteoporoze), Klub rekreativaca u prirodi "Istra", Pula KRUPP, Udruga za promicanje amaterskog sporta-invalida UPAS, Sportski klub "Breza", Društvo multiple skleroze Istarske županije, Udruga za skrb oboljelih od celijakije Istarske županije, Udruga "Philipos", Arena sport d.o.o., Zelena Istra - Istria Verde, Udruga Roda, Dijabetička udruga Istarske županije - Pula, Udruga za zaštitu životinja Snoopy, Udruga za Alzheimerovu bolest Istarske županije, Udruga za promicanje i očuvanje zdravlja "Procvat zdravlja" (Zdravstveno preventivne radionice - Čuvaj svoje srce i Dopisni zdravstveni tečaj - Procvat zdravlja Istra), Udruga obitelji osoba stradalih u prometu (Sekunda koja mijenja život i Psihosocijalne radionice za pomoć članovima obitelji osoba stradalih u prometu).

⁸¹ Projekt "Pula - zdravi grad", Preventivni psihosocijalni programi i programi unapređenja mentalnog zdravlja, Program Udruge "Odišaja" "Profesionalno ojačavanje škola - radionice za roditelje učenika osnovnih i srednjih škola", Program Strukovne škole "Seksualnost adolescenata", Program OB Pula "Unapređenje mentalnog zdravlja djece i adolescenata i njihovih obitelji", Program OB Pula "Savjetovalište za osobe izložene stresu na radnom mjestu", Program Udruge "Zum" "Bolje spriječiti nego liječiti", Program Udruge roditelja "Korak po korak" "CAP Child Assault Prevention - program prevencije zlostavljanja djece"

servisa, a u tu svrhu je osigurana lokacija servisa/skloništa Kaštjun za životinje na površini od 1000 m². Navedeno zahtijeva brižno postupanje s nusproizvodima (profilaktička mjera usmjerena na otkrivanje, sprječavanje pojave, suzbijanje i iskorjenjivanje zaraznih i nametničkih bolesti ljudi i životinja i mjera veterinarske zaštite okoliša). Program "Mikročipiranje i sterilizacija kao mjera reguliranja populacije pasa i mačaka", obveza vođenja upisnika cijepljenja pasa protiv bjesnoće, a želi se potaknuti vlasnike kućnih ljubimaca na njihov odgovorniji odnos prema regulaciji populacije pasa i mačaka u gradu.

3.3.3.3 Kultura

Riječ kultura dolazi od latinske riječi "*colere*", što je značilo nastanjivati, uzgajati, štiti, štovati⁸², a uključuje razumijevanje i primjenu kriterija za vrjednovanje ljudske djelatnosti. Kulturna dobra Pule su nastala kao rezultat bogatog povijesnog naslijeđa na razmeđu Mediterana i srednje Europe, a obilježena su multikulturalnošću ljudi i jezika koji su se na ovom prostoru ispreplitali od antike da današnjice. Grad Pula obiluje prepoznatljivim duhovnim i materijalnim kulturnim dobrima koja oplemenjuju ove prostore, a predstavljaju društveno naslijeđe ove zajednice od značaja za oblikovanje načina mišljenja, djelovanja i odnosa pojedinaca i ciljnih skupina u odnosu na njihovu valorizaciju i zaštitu, pri čemu treba uvažavati odredbe većeg broja zakonskih i drugih propisa⁸³.

3.3.3.3.1 Kriteriji razvrstavanja kulturnih dobara

Vrste kulturnih dobara pojedine jedinice lokalne samouprave i šire, definirane su Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. Način, mjere i aktivnosti očuvanja i provođenja zaštite te prava i obveze vlasnika, kao i obavljanje upravnih i inspeksijskih poslova u nadležnosti su Vijeća za kulturna dobra pri Ministarstvu kulture RH te mogućnosti ostvarivanja suradnje u financiranju zaštite i očuvanja kulturnih dobara na više hijerarhijskih razina. Prema odredbama ovog Zakona kulturna se dobra mogu sagledati kao:⁸⁴

- Pokretne i nepokretne stvari od umjetničkog, povijesnog, paleontološkog, arheološkog, antropološkog i znanstvenog značenja,

⁸² <http://hr.wikipedia.org/wiki/Kultura>.

⁸³ Zakon o financiranju javnih potreba u kulturi (NN, br. 47/90, 27/93, 38/09), Zakon o ustanovama (NN, br. 76/93, 29/97, 47/99 i 35/08), Zakon o upravljanju javnim ustanovama u kulturi (NN, br. 96/01), Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN, br. 69/99, 151/03 i 157/03), Posebni zakoni koji uređuju pojedine djelatnosti kulture (Zakon o knjižnicama, Zakon o muzejima, Zakon o kazalištima, Zakon o kinematografiji), Zakon o kulturnim vijećima (NN, br. 48/04, 44/09), Zakonu o udrugama (NN, br. 88/01, 11/02).

⁸⁴ Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, čl. 2., NN, br. 69/99, 151/03 i 157/03.

- Arheološka nalazišta i arheološke zone, krajolici i njihovi dijelovi koji svjedoče o čovjekovoj prisutnosti u prostoru, a imaju umjetničku, povijesnu i antropološku vrijednost,
- Nematerijalni oblici i pojave čovjekova duhovnog stvaralaštva u prošlosti, kao i dokumentacija i bibliografska baština
- Zgrade, odnosno prostori u kojima se trajno čuvaju ili izlažu kulturna dobra i dokumentacija o njima.

Zaštita i očuvanje kulturnih dobara je od velikog značaja za očuvanje identiteta određene jedinice lokalne samouprave, njenog naroda, a ima i veliku turističku vrijednost. Stoga se kulturna dobra moraju čuvati u neokrnjenom i izvornom stanju, a treba i omogućiti njihovo sustavno prenošenje budućim naraštajima, što je u skladu s načelima održivog razvoja koje slijedi Grad Pula kao jedinica lokalne samouprave. Zato treba financijski poticati i stvarati klimu za opstanak kulturnih dobara i poduzimanje mjera za njihovo redovito održavanje, sprječavati bilo koji oblik ugrožavanja njihove vrijednosti i protupravnog postupanja i prometa kulturnim dobrima.

Kulturna dobra su prvenstveno povijesna svjedočanstva, ali bi trebala biti i u funkciji dobrobiti svih građana grada Pule i šire zajednice, a ujedno i pretpostavka bolje turističke valorizacije i ekonomskog probitka ove jedinice lokalne samouprave (interes i potrebe pojedinca i opći interes). Ta pravila se jednako odnose na kulturnu i prirodnu baštinu, koje su temelj i identitet Pule u okviru smjernica Istarske županije (ROP), a s ciljem da se i eksterno promovira kao jedinstvena povijesna, prostorna i administrativna cjelina. Identitet jedinice lokalne samouprave se usko može povezati i sa zaštićenim kulturnim dobrima, neovisno o tome radi li se o dobrima pod zaštitom UNESCO-a ili o onima koji su zaštićeni prema propisima nacionalne, regionalne ili lokalne razine.

Dobra marketinška promocija tako osmišljenog kulturnog dobra omogućit će njegovu održivu ekonomsku eksploataciju, a time će se osigurati i materijalna osnovica za njegovo sustavno održavanje i kvalitetnije prezentiranje ciljnim korisnicima. Da bi se to postiglo, potrebno je u kontekstu odredbi Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara sva kulturna dobra Grada Pule sagledati u suglasju sa klasifikacijom a ovisno da li pripadaju skupini NEPOKRETNIH, POKRETNIH ili NEMATERIJALNIH KULTURNIH DOBARA⁸⁵ a locirana su na području ove jedinice lokalne samouprave ili ih njeni građani prioritarno koriste.

3.3.3.2 *Nepokretna kulturna dobra*

Nepokretna kulturna dobra grada Pule⁸⁶ sagledavaju se u duhu odredbi Zakona o očuvanju kulturnih dobara. Ono može biti grad, selo, naselje ili njegov dio, građevina ili njezini

⁸⁵ **Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara** (NN, br. 69/99, 151/03 i 157/03) čl. 7., 8. i 9.

⁸⁶ Briga o nepokretnim kulturnim dobrima povjerena je Upravnom odjelu za Prostorno uređenje kroz djelatnost Odsjeka za prostorno planiranje i graditeljsko naslijeđe.

dijelovi, te građevina s okolišem, elementi povijesne opreme naselja, područje, mjesto, spomenik i obilježje u svezi s povijesnim događajima i osobama, arheološko nalazište i arheološka zona, uključujući i podvodna nalazišta i zone, područje i mjesto s etnološkim i toponimskim sadržajima, krajolik ili njegov dio koji sadrži povijesno karakteristične strukture koje svjedoče čovjekovoj nazočnosti u prostoru, vrtovi, perivoji i parkovi, tehnički objekt s uređajima i drugi slični objekti, kojih nedvojbeno ima značajan broj u Puli.

- **Stare gradske četvrti** su se formirale u podnožju brežuljka Castropola, između ulica koje su se radialno širile od vrha prema podnožju brežuljka, a poprečno su bile povezane s nekoliko koncentričnih prometnica. U tim dijelovima grada sačuvao se manji broj zgrada s pročeljima (ili ostacima izvornih pročelja) iz srednjovjekovnog, renesansnog ili baroknog razdoblja.
- **Herkulova vrata** su najstariji sačuvani spomenik rimske arhitekture u gradu. Na vrhu, uz zaglavni kamen, smješten je reljef s glavom Herkula i njegovom toljagom, po čemu se i prepoznaje zaštitnik antičke Pule (Colonia Iulia Pollentia Herculanea). Lijevo od toljage uklesan je natpis s imenima dva duumvira, Lucija Kalpurnija Pisona i Gaja Kasija Longina kojima je Rimski Senat povjerio osnivanje rimske kolonije Pole (između 46. - 45. god. pr. Kr.).
- **"Arena" (amfiteatar)**, dobro sačuvan spomenik rimskog graditeljstva iz 1. stoljeća. Smješten je izvan gradskih bedema. Po veličini šesti među sačuvanima u svijetu. Izvorno je amfiteatar mogao je primiti više od 20.000 gledatelja. Danas se koristi uglavnom ljeti, za održavanje raznih manifestacija (filmskog festivala i mnogih priredbi kulturnog karaktera). U podzemnom prostoru moguće je vidjeti izložbu *Vinogradarstvo i maslinarstvo Istre u antici*.
- **Slavoluk Sergijevaca**, iz vremena cara Augusta (kraj 1. st. pr. Kr. - poč. 1. st. posl. Kr.) i **hram Rome i Augusta (Augustov hram)** koji se nalazi na forumu, također je nastao za vrijeme vladavine rimskog cara Augusta, a datira od početka 1. stoljeća. Izložba rimske skulpture, reljefne i pune plastike u kamenu i metalu, predstavlja stalni postav u samome hramu.
- **Forum**, glavni trg rimske Pule oblikovan u Augustovo doba. Trg je bio okružen trijemom i kulnim građevinama. Sredinom 1. st. pr. Kr. na povišenom dijelu foruma podignut je središnji hram, a u drugoj fazi (početak 1. st.) izgrađena su dva simetrična hrama: Augustov hram i tzv. Dijanin hram. Začelni zid i stražnji dio zapadnog zida ovoga drugoga hrama krajem 13. st. uzidan je u Komunalnu palaču. Forum je do današnjeg dana ostao administrativni i upravni centar grada.
- **Gradska vijećnica - Komunalna palača**. Na središnjem gradskom trgu Forumu, 1296. godine podignuta je Komunalna palača, simbol gradske samouprave. Reprezentativno gotičko zdanje u svojim je zidovima ugradilo još i danas vidljive ostatke Dijanina hrama, kao i dijelove dotadašnjih, romaničkih gradnji. Komunalna palača je kroz povijest više puta obnavljana, posljednji put 1983. - 1989. U trijem palače ugrađeno je 26 grbova koji su pripadali istaknutim ličnostima gradske povijesti (puljskih knezova, providura, crkvenih odličnika i mnogih plemićkih puljskih obitelji) u razdoblju od 14. do 18. stoljeća.
- **Dvojna vrata (Porta Gemina)** datiraju s kraja 1. st., a tako su nazvana zbog dva nadsvođena prolaza. Nekad su bila dio glavne komunikacije prema antičkom kazalištu. Sagrađena su krajem 2. stoljeća kao sastavni dio gradskih bedema. Danas su jedna od troje sačuvanih rimskodobnih vrata (pored Herkulovih vrata i Slavoluka Sergijevaca).
- **Dva rimska kazališta. Manje rimsko kazalište**, smješteno na istočnim padinama Kaštela, nedaleko od gradskih zidina. Sačuvani ostaci u dužini od 62 m predstavljaju

temelje scenske zgrade, polukružne orhestre i prostor za gledatelje. **Veće rimsko kazalište** bilo je smješteno na sjevernoj padini brda Monte Zaro. Površina na kojoj se nalazilo danas je uglavnom skrivena ispod austrougarskih zgrada i današnjih ulica. Kazalište dugo 85 m i široko 120 m u svoje je vrijeme predstavljalo jednu od najimpozantnijih građevina u gradu. U razdoblju venecijanske vladavine pretrpjelo je sistematsko rušenje. Do danas je sačuvan vrlo malen broj njegovih elemenata, ponajviše dijelovi umjetničke dekoracije koji se mogu vidjeti u stalnom postavu Arheološkog muzeja Istre.

- **Mozaik Kažnjavanje Dirke.** Rimski podni mozaik koji potječe iz 2./3. stoljeća. Dimenzije mozaika su 12 m sa 6 m. Središnje polje donje polovice ispunjeno je figuralnom kompozicijom s prikazom grčkog mitološkog ciklusa o kažnjavanju Dirke. Ostala su polja ukrašena rozetama, dupinima, ribama i pticama te geometrijskim i biljnim motivima.
- **"Agripinina kuća" nalazi se** na području jugoistočnog ruba foruma, arheološki lokalitet s građevinskim ostacima koji datiraju od 2. pol. I. st. pr. Kr. do kasne antike i u postantičko doba. Tijekom istraživanja nađen je i mramorni portet žene iz sredine 1. stoljeća - Agrippina Minor (?). Istraživanja su vršena 1987. - 1988. godine.
- **Višeslojni lokalitet u Kandlerovoj** otkriva postojanje trajnog naselja u kontinuitetu od 3000 godina: željeznodobno histarsko naselje uz izvor vode koji je postao kulturnim središtem kasnijeg rimskog svetišta, rimski građevinski sloj iz sredine I. st. pr. Kr. koji uključuje monumentalno Herkulovo svetište (hram s posvećenim dvorištem pri čijoj izgradnji je postavljen depozit od preko 2000 amfora), javne terme, raskošnu gradsku kuću i komunalni odvodni sustav, zatim kasnoantičku crkvu sv. Lucije sa samostanom i grobljem te kasnogotičku crkvu sv. Teodora sa samostanom, grobljem i grobnim kriptama.
- **Južna kapela ranokršćanske bazilike sv. Marije Formoze** u obliku grčkoga križa dio je nekadašnjeg sklopa bazilike sv. Marije Formoze i benediktinskog samostana sa zvonikom. Kompleks ravenatskog tipa podignut je u 6. stoljeću, za vladavine cara Justinijana.
- **Katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije**, sjedište prvog pulskog biskupa Antoniusa (510. - 547.), podignuta je u drugoj polovici 5. stoljeća, uz crkvu Sv. Tome (zaštitnika grada Pule) s kojom je činila sklop dvostruke bazilike. Kroz povijest je doživjela mnoge preinake i mnoga uništavanja. Današnje klasicističko pročelje dovršeno je 1707. godine, kao i obnova zvonika. Ranokršćanska krstionica porušena je 1885. godine.
- **Pravoslavna crkva Sv. Nikole**, jednobrodna građevina na sjevernim padinama Kaštela. Sagrađena u drugoj polovici 6. stoljeća s tipičnom ravenskom poligonalnom apsidom. Kasnije rekonstruirana. Patronat nad crkvom 1583. godine preuzima grčko-pravoslavna vjerska zajednica doseljenika s Cipra i iz Nauplion. U unutrašnjosti crkve nalazi se vrijedan **ikonostas** grčkog majstora Tomiosa Batosa iz 18. stoljeća te vrijedne ikone, kao i mnogi drugi liturgijski predmeti.
- **Samostan i crkva Sv. Franje.** Crkva je podignuta krajem 13. stoljeća. Oblikom je jednostavna i stroga, s elementima kasne romanike i gotike. Na glavnom oltaru nalazi se veliki drveni, pozlaćeni poliptih iz sredine 15. st., nastao pod utjecajem škole Vivarinija. Ono je jedno od najvrednijih djela drvene gotičke plastike u Istri. U crkvi sv. Franje u Puli nalaze se posmrtni ostaci bl. Otona koji je umro u Puli 1241. godine na glasu svetosti. U Puli štovanje bl. Otona traje i danas. Samostan ima atrij s ranorenesansnim stupovima, koji je sagrađen u 14. a obnovljen u 15. stoljeću. U atriju, kapela Sv. Ivana smještena je na sredini istočnog krila. Sačuvala je gotički portal i gotičku biforu. U kapeli se na izvornom mjestu nalazi kasnoantički mozaik iz 4.

stoljeća. Na zidovima atrija Arheološki muzej Istre postavio je lapidarij sa spomenicima (kapiteli, razni dijelovi arhitekture, natpisne ploče, reljefi, puna plastika) koji datiraju od ranoga kršćanstva do renesanse, a pripadali su raznim sakralnim i profanim objektima grada i šire okolice.

- **Kaštel - Mletačka utvrda**, najznačajniji arhitektonski objekt Mletačke republike na ovim prostorima. Podignut je na najvišem gradskom brežuljku (32,4 m nadmorske visine), na mjestu prvotne prapovijesne gradine, kasnije antičke akropole i srednjovjekovnog "castruma" (na temeljima gotovo srušene utvrde nekadašnje obitelji Castropola). Projektiranje i nadgledavanje bilo je povjereno francuskom vojnom inženjeru Antoineu De Villu. Utvrda je podignuta masivnim kamenim blokovima, nepravilnog je četvrtastog oblika, sa zašiljenim i istaknutim ugaonim bastionima. Gradnja je započeta 1631. godine, a konačni oblik dograđivao se u više navrata, još tijekom 18. i 19. stoljeća. Danas je unutar same tvrđave smješten Povijesni muzej Istre.
- **Pulske austrougarske fortifikacije**. Niz odvojenih utvrda koje su nastale radi zaštite središnje ratne luke Austrougarske ratne mornarice. Sustav koji se gradio od 1813. do 1918. godine činio je tri glavna obrambena fortifikacijska prstena oko Pule, koja su štitila grad prema kopnu i prema moru. Danas predstavljaju vrijedno graditeljsko naslijeđe europske vojne fortifikacijske arhitekture 19. stoljeća.
- **Mornarička crkva (danas c. Gospe od Mora)**, podignuta je krajem 19. stoljeća u neobizantskom i neoromaničkom stilu, s naizmjeničnim redovima bijelog i rumenog kamena. Crkvi je pripojen zvonik na čijem se vrhu nalazi brončani anđeo raširenih krila. Svečanoj inauguraciji nazočio je sam car Franjo Josip iz čije je blagajne crkva financirana.
- **Mornaričko spomen groblje** iz 1862. godine, jedno je od najvećih vojnih groblja u Europi. Prema dostupnim podacima na njemu je pokopano oko 150.000 vojnika i civila, pripadnika naroda koji su živjeli na području Austro-Ugarske do 1918. godine. Bio je u funkciji (u manjoj mjeri) do sredine 20. stoljeća. Groblje je uvršteno u popis spomenika pod zaštitom Haške konvencije.
- **Samostan i crkva Sv. Antona** novijeg su datuma. Crkva je posvećena 1931. kao doprinos proslavi 700. obljetnice smrti Sv. Antuna Padovanskog. Pripadajući zvonik (visine 45 m) s kamenim kipom sveca posvećen je godinu dana kasnije, 1932. godine.
- **Palača De Martini** nalazi se u Kandlerovoj ulici na broju 8, na kući De Martini. Ponavlja se gotički karakter Poreča i Kopra, centralne strukture s troja asimetrična vrata s arhitravom i rasteretnim lukovima različitih profila. Građevina je građena u 15. stoljeću, a drugi je kat građevine nadograđen u 19. stoljeću. Kameno pročelje, kao i kuće u Poreču, sada ima dva kata: prvi kat sa simetričnom koncepcijom tipičnom za poznati venecijanski stil, s centralnom triforom i dvije bočne monofore s izbočenim parapetom poduprtim dvjema kamenim konzolama. S vanjske strane dvaju monofora, na rubovima pročelja, nalaze se, kao rijedak primjer takve vrste u Istri, dva mala četvrtasta otvora, koja se u Veneciji nazivaju "noćni prozori". U prizemlju ove zgrade uređena je 2006. godine Gradska galerija od oko 80 m², koja ciklički ugošćuje izložbe donirane zbirke Antona Motike.

Posebno značenje imaju navedeni i drugi spomenici kao nepokretna kulturna dobra koja spadaju u red visoke zaštite, jer su unijeta ili u registar **zaštićenih kulturnih dobara** Republike Hrvatske (br. 1 - 13 popisa) ili spadaju u kategoriju **preventivno zaštićenih kulturna dobara** Republike Hrvatske (br. 14 - 18 popisa), a smještena su na području Pule, kako slijedi:

1. **Arena** (amfiteatar), br. registra: Z-863,
2. **Augustov hram**, br. registra: Z-864,
3. **Crkva Sv. Franje i franjevački samostan**, br. registra: Z-1339,
4. **Crkva Sv. Nikole**, rješenje br. 114/2 od 14. 4. 1962., br. registra: 34,
5. **Dvojna vrata** (Porta gemina), br. registra: Z-861,
6. **Kapela Sv. Marije Formoze** (ili od Canetta), rješenje br. 283/1 od 17. 7. 1961., br. registra: 14
7. **Katedrala Sv. Marije**, rješenje br. 625/1 od 1977., br. registra: 418,
8. **Plažni objekt na kupalištu Stoja**, br. registra: Z-2476.
9. **Povijesna jezgra grada Pule**, rješenje br. 102/11 od 20. 3. 1965., br. registra: 87,
10. **Rimsko scensko kazalište**, br. registra: Z-865,
11. **Slavoluk Sergijevaca** (Porta aurea - Portarata), br. registra: Z-862,
12. **Vila Martinz** u ulici grada Graza, br. registra: Z-1340,
13. **Zgrada stare pošte**, br. registra: Z-2475,
14. **Arheološko područje nekropole rimske Pule** (Campus Martius), br. registra: P-1984
15. **Kompleks skladišta ugljena na lokaciji Luka Pula**, br. registra: P-1471,
16. **Obalna potkovasta utvrda "Monte Grosso"**, br. registra: P-1767,
17. **Područje otoka Sv. Katarina**, br. registra: P-2091.
18. **Višeslojni arheološki lokalitet** u Kandlerovoj ulici u Puli, br. registra: P-1332.

Iako se sredstva namijenjena programima zaštite i očuvanja kulturnih dobara stalno povećavaju, a prijedlozi prikupljeni po natječaju se visoko rangiraju od strane Kulturnog vijeća, općenito su ta sredstva i uz participaciju drugih nadležnih tijela **nedostatna**. Navedeno upućuje da je potrebno promišljati modele javno-privatnog partnerstva i pronalaziti i druge izvore financiranja, kako bi se osigurala odgovarajuća razina financijskih sredstava, koja će biti dostatna da se ovi i drugi spomenici kulture što šire stave u funkciju građanima i turistima, što će u sustavu povratne veze nedvojbeno doprinijeti i njihovoj većoj komercijalnoj valorizaciji.

3.3.3.3 *Pokretna kulturna dobra*

Pokretna kulturna dobra grada Pule treba sagledati u duhu odredbi Zakona o očuvanju kulturnih dobara. Ono može biti zbirka predmeta u muzejima, galerijama, knjižnicama i drugim ustanovama, kao i u drugim pravnim osobama te državnim i upravnim tijelima, uključujući i kod fizičkih osoba, crkveni inventar i predmeti, arhivska građa, zapisi, dokumenti, pisma i rukopisi, filmovi, arheološki nalazi, antologijska djela likovnih i primijenjenih umjetnosti i dizajna, etnografski predmeti, stare i rijetke knjige, novac, vrijednosni papiri, poštanske marke i druge tiskovine, dokumentacija o kulturnim dobrima, kazališni rekviziti, skice, kostimi i sl., uporabni predmeti (namještaj, odjeća, oružje i sl.), prometna i prijevozna sredstva i uređaji, predmeti koji su značajna svjedočanstva razvitka znanosti i tehnologije. Grad Pula posjeduje ili koristi vrijedna pokretna kulturna dobra pa će

se neka od njih u nastavku predstaviti, kako sadržajno, tako i kriterije i izvore njihova financiranja.

Zbirka umjetnina grada Pule nastala je kao logičan slijed utemeljenja galerijske djelatnosti čiji začeci sežu u 1970. godinu kada je otvoren prvi gradski izložbeni prostor. Od 1972. godine vrijedna se umjetnička djela otkupljuju ili ih umjetnici daruju Zbirci. Danas Zbirka umjetnina Grada Pule nema pravnu osobnost, već postoji kao dio Upravnog odjela za društvene djelatnosti, Odsjek za kulturu Grada Pule. Zbirka umjetnina Grada Pule smještena je na III. katu zgrade Istarskog narodnog kazališta - Gradskog kazališta Pula i raspolaže sa 129 m² čuvaonice i 16 m² uredskog prostora. Umjetnički fond podijeljen je na tri zbirke, Zbirku istarskih autora, Umjetničku zbirku i Zbirku Antuna Motike.

Zbirka istarskih autora sastoji se od slika, skulptura, grafičkih mapa, grafika, crteža, umjetničkih fotografija i keramike, autora istarske provenijencije iz vremenskog razdoblja od 60-ih godina XX. stoljeća do današnjih dana. Najzastupljeniji su materijali platno, papir i kamen. Za sada broji 424 inventirana umjetnička predmeta. **Umjetnička zbirka** sastoji se od 113 inventiranih jedinica, djela autora sa područja bivše države, a sastoji se od slika, grafika, crteža, skulptura i grafičkih mapa. Djela su iz razdoblja od 60-ih godina XX. stoljeća do danas. Najzastupljeniji su materijali platno, papir i kamen. Godine 2006. Zbirka umjetnina grada Pule obogaćena je donacijom zbirke djela najeminentnijeg pulskog i istarskog te jednog od najznačajnijih hrvatskih slikara 20. stoljeća - Antuna Motike.

Zbirka Antun Motika sastoji se od djela dokumentarne vrijednosti iz Motikinog predakademijskog razdoblja, potom akvarela, gvaševa, tempera i ulja nastalih od 1929. do 1940. i kasnije, crteža većeg formata od kojih najveći dio otpada na skice i predloške za realizacije skulptura u staklu i keramici. Donaciju čine još i četiri skulpture, medalje u bronci, aluminijske folije i pedeset slikarskih eksperimenata. Poseban segment zbirke čini dvadeset albuma s crtežima, fotokolažima, fotoeksperimentima i dvije ilustrirane priče nastale u pazinskoj gimnaziji. Radi se o ukupno 1784 inventirana predmeta sa 6316 jedinica. Predstavljanje pulskog dijela Motikine ostavštine ostvaruje se u ciklusima, postupnim odabiranjem i oblikovanjem izložbenih cjelina nakon stručne obrade i opremanja djela za javnu prezentaciju. Djela se izlažu u novouređenoj Gradskoj galeriji Pula.

Dobra koja se čuvaju **pod ingerencijom Sveučilišne knjižnice u Puli** (Sveučilišta Juraj Dobrila) jesu:

- Spomen soba glazbenika i kompozitora Antonija Smareglie na trgu Forum,
- Spomen soba Mate Balota (Mijo Mirković) u zgradi same knjižnice,
- "Mornarička knjižnica" - pokretni spomenik kulture RH iz fonda zbirke "Histrica" u zgradi Doma oružanih snaga,
- Donacije znamenitih Istrana kao što su Matko Rojnić i Tone Peruško,
- Zavičajna zbirka Histrica.

Spomen soba Antonio Smareglia. Prigodom 150. obljetnice rođenja istarskog skladatelja Antonija Smareglie 5. svibnja 2004. godine otvorena je skladateljeva spomen-soba u njegovoj rodnoj kući u Puli. Uređenje spomen-sobe financirali su talijanska Regija Veneto, Istarska županija i Grad Pula. Izloženu dokumentarnu građu o A. Smaregli poklonili su skladateljeva

kći, pok. Silvia Smareglia, njezina djeca, pok. Silvano Smareglia i Adua Smareglia Rigotti, te njezine unuke Annamaria Smareglia Borgioli i Mariarosa Rigotti Longo. Svoje radove posvećene Smaregli darovali su kipar Alfredo Sficco, slikar i kipar Gualtiero Mocenni i drugi autori. Sveučilišna knjižnica u Puli upravlja Spomen-sobom i arhivskom građom koja je posvećena A. Smaregli. Stalni postav izložbe smješten je u jednoj prostoriji u prizemlju skladateljeve rodne kuće. Izložci (pisma, fotografije, partiture, audio zapisi, publikacije, slike, grafike i dr.) upoznavaju posjetitelje sa skladateljevim životom i djelom. Izložena su i umjetnička djela posvećena skladatelju, a posjetitelji mogu slušati, odnosno gledati zvučne i video zapise pojedinih njegovih skladbi.

Spomen soba Mije Mirkovića - Mate Balote je 1978. godine inicirana donacijom iz ostavštine Mije Mirkovića - Mate Balote. "Na temelju dogovora sinova Mije Mirkovića, predstavnika Naučne biblioteke i Socijalističkog saveza radnog naroda Pule, 28. kolovoza 1978. godine Zbor radnika Naučne biblioteke donosi Odluku o ovlaštenju članova kolektiva za preuzimanje ostavštine "Mije Mirkovića", koja će biti smještena kao memorijalna zbirka u Naučnoj biblioteci u Puli".⁸⁷ 2009. godine Knjižnica izlazi u susret nasljedniku i njegovoj želji da građa bude vraćena u sobu u koju je prvobitno postavljena, a potom, iz objektivnih razloga, preseljena u drugu. Sticajem nekih sretnih okolnosti i angažmana zainteresiranih, kako pojedinaca tako i ustanova, prvenstveno Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli i Grada Pule, došlo je do realizacije stare ideje da se građa nanovo pregleda, označi i popiše u elektroničkom obliku te tako postane lakše dostupna pretraživanju, za što su izdvojena programska sredstva Grada Pule. U arhivi Sveučilišne knjižnice (tadašnje Naučne biblioteke) nema starog ugovora o ovoj ostavštini; postoji jedino popis preuzetih publikacija i predmeta, te dva dokumenta iz rujna 1978. godine - "Odluka o ovlaštenju članova kolektiva... za preuzimanje ostavštine "Mije Mirkovića" i dokument o preuzimanju biblioteke "Mije Mirkovića" uz koji se Mirkovićevoj obitelji dostavlja prijepis spiskova.

Kod ponovnog otvaranja Spomen-sobe u svibnju 2009. godine potpisan je ugovor između Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, čija je sastavnica Sveučilišna knjižnica, i nasljednika, koji je popraćen popisom inventara i ažuriranim popisom literature. Ostavština Mije Mirkovića se sastoji od 4166 svezaka knjiga i periodike te originalnog inventara iz njegove radne sobe: 5 polica i 2 ormara za knjige, radnog stola, pet manjih slika (od kojih su 4 reprodukcije), starog radio prijemnika, krletke i nekoliko manjih predmeta uporabnog pribora na radnom stolu. Građa iz Ostavštine je popisana u elektroničkom obliku i kao takva je pretraživa. Kako je Spomen-soba otvorena za obilazak svaki radni dan, a uz najavu je moguće i vodstvo, ažurirani popis literature upotpunjuje informaciju o ostavštini.

Zavičajna zbirka "Histrice" sadrži djela o Istri, djela autora iz Istre i djela koja su do g. 1945. objavljena u Istri. Početni dio fonda zbirke nastao je izdavanjem iz fonda *Biblioteca Provinciale dell'Istria* 1950-ih godina. Zbirka sadrži oko 15.000 svezaka monografija, oko 2.200 svezaka časopisa i 384 naslova novina. Oko 80% fonda čine publikacije s područja duhovnih znanosti, posebno povijesna građa (oko 35% fonda). Publikacije objavljene do 1945. godine pretežito su na talijanskom jeziku (budući da je Istra od 1918. do 1943. godine

⁸⁷ Citirano prema izvornom dokumentu iz Arhive Sveučilišne knjižnice.

bila u sastavu Kraljevine Italije), a manjim dijelom na hrvatskom i na njemačkom jeziku, dok je većina knjižnične građe koja je objavljena nakon 1947. godine (kada je Istra priključena Hrvatskoj) na hrvatskom jeziku. Iz 16. stoljeća je oko 100 naslova knjiga. Između ovih ističemo 27 naslova (u 34 sveska) tzv. *Flacijana* - djela Matije Vlačića Ilirika (Mathias Flacius Illyricus, 1520. - 1575.), rođenog u Labinu, koji je u Njemačkoj djelovao kao reformator (npr. *Clavis Scripturae sacrae*, Basel 1580. - 1581.).

Mornarička knjižnica (Marine-Bibliothek) - od kraja 19. stoljeća nazvana K. u. k. Marine-Bibliothek (Carska i kraljevska Mornarička knjižnica) - osnovana je u Veneciji 1802., pri vrhovnom zapovjedništvu austrijske Ratne mornarice. Njezino osnivanje potaknuo je austrijski nadvojvoda Karl (1771. - 1847.), ministar mornarice i rata, poklonom temeljnog fonda od 20 svezaka. Veći dio sačuvanog fonda (oko 20.000 sv.) Republika Austrija je 1975. poklonila Puli, gdje je dodijeljen Sveučilišnoj knjižnici. Dio fonda (oko 11.000 sv.), zajedno s inventarnim knjigama, ostao je u knjižnici Austrijskog državnog arhiva (Bibliothek des Österreichischen Staatsarchivs) u Beču. Godine 1992. registrirana je kao spomenik kulture Republike Hrvatske. Godine 1996. kao posebna zbirka Sveučilišne knjižnice premještena je u Dom hrvatskih branitelja (nekadašnji Mornarički kasino /Marine-Kasino/). Mornarička knjižnica u Puli sadrži 6.757 naslova u 20.371 svezaka - od toga oko 13.000 sv. monografija i oko 7.000 sv. časopisa, godišnjaka i novina (od toga oko 800 sv. časopisa s područja znanosti o moru). To su isključivo znanstvene i stručne publikacije znanstvenih udruga i ustanova iz gotovo cijelog svijeta (najviše iz Europe, ali i iz SAD-a, Rusije, Japana, Južne Amerike) koje su objavljene od XVI. stoljeća do 1918. godine. Sačuvane su 3 knjige iz 16. st. i 10 knjiga iz XVII. st., a najveći dio fonda (oko 85%) je iz XIX. st.

U dobra koja se **čuvaju pod ingerencijom Hrvatskog radija - Radio Pula** spada glazbena zbirka **Renato Pernić**, a provodi se i program digitalizacije navedene arhivske građe na CD-e. Do sada je završeno deset CD-a, a u pripremi su 11. i 12., uz stalnu potporu iz gradskog proračuna. **Pokretna kulturna dobra** smještena na području Grada Pule, koja spadaju u red visoke zaštite, unijeta su u registar **zaštićenih kulturnih dobara** Republike Hrvatske, a tu se može uvrstiti **Ikonostas u crkvi Sv. Nikole**, temeljem rješenja br. 207/2 od 10. 11. 1965., br. registra: 4 - pokretna kulturna dobra).

Nematerijalna kulturna dobra grada Pule, treba sagledati u duhu odredbi Zakona o očuvanju kulturnih dobara. Ona mogu biti razni oblici i pojave duhovnog stvaralaštva što se prenosi predajom ili na drugi način (jezik, dijalekti, govori i toponimska, usmena književnost svih vrsta, folklorno stvaralaštvo u području glazbe, plesa, predaje, igara, obreda, običaja, kao i druge tradicionalne pučke vrednote, tradicijska umijeća i obrti). Očuvanje nematerijalnih kulturnih dobara provodi se izradom i čuvanjem zapisa o njima, kao i poticanjem njihova prenošenja i njegovanja u izvornim i drugim sredinama.

3.3.3.4 Kultura u proračunu grada Pule

Grad Pula se percipira kao središte koje ima relativno razvijenu kulturnu infrastrukturu zbog koncentracije muzejsko-galerijskog prostora, velikog broja spomenika kulture, ponude kulturnih zbivanja, velikog broja arheoloških lokaliteta, rimskog kazališta, amfiteatra te vojnih kompleksa koje je potencijalno moguće uspješno staviti u funkciju kulturnog dobra. Značajno kulturno obilježje daju i ustanove koje dugo nude kulturne programe, poput Istarskog narodnog kazališta - Gradskog kazališta Pula, Povijesnog muzeja Istre, Arheološkog muzeja Istre, Sveučilišne i Gradske knjižnice i čitaonice, za koje se nameće potreba boljeg prilagođavanja suvremenim korisnicima kulturne ponude, ali i značajnije prionuti rješavanju prostornih i drugih neophodnih razvojnih uvjeta. Stoga se svake godine za program javnih potreba izdvajaju značajna sredstva za kulturu⁸⁸ (**5,4% ukupnog proračuna** Grada Pule). U odabiru programa koji ulaze u sustav sufinanciranja putem proračuna grada, aktivno sudjeluju Kulturna vijeća⁸⁹, a financiranje javnih potreba temelji se na elementima dobivenim obradom prijave na javni poziv. Iz proračuna Grada Pule i drugih izvora financijski se podupiru sljedeće aktivnosti u kulturi:

a) JAVNE USTANOVE ČIJI JE OSNIVAČ GRAD:

- Gradska knjižnica i čitaonica Pula
- Istarsko narodno kazalište - Gradsko kazalište Pula
- Javna ustanova Pula Film Festival

Gradska knjižnica i čitaonica Pula organizirana je kao javna narodna knjižnica koja svoju djelatnost obavlja na području Grada Pule i šire te je Središnja knjižnica za talijansku nacionalnu manjinu u RH. Osnovna djelatnost Knjižnice je da skuplja, kupuje, sređuje, stručno obrađuje te daje na korištenje knjižničnu građu, pomaže pri izboru literature i obavlja informativnu službu. Uz osnovnu djelatnost koju obavlja, narodna knjižnica danas predstavlja lokalno kulturno i obrazovno informacijsko središte, mjesto cjeloživotnog učenja i razvijanja svih vrsta pismenosti, mjesto susreta građana lokalne sredine; čimbenik je gospodarskog i društvenog razvoja lokalne zajednice i društva u cjelini. Gradska knjižnica i čitaonica Pula u sastavu ima: Središnju knjižnicu, Dječju knjižnicu, Knjižnicu Veruda, Knjižnicu Žminj, Knjižnicu Vodnjan i Čitaonicu kluba umirovljenika Pula. Posjeduje fond od 153.000 jedinica knjižnične građe koji uključuje knjige, periodiku (časopisi, novine), grafičku građu, AV građu (CD, DVD, CD-ROM), igre i igračke. Preseljenjem u nove prostore (2004.) u Kandlerovoj ulici 39, Središnja knjižnica započela je s prikupljanjem i nabavom zavičajne građe koja je sadržajno vezana uz grad Pulu i Istru. U Knjižnicu se godišnje upisuje oko 12.000 članova koji posude oko 180.000 knjiga te pročitaju u čitaonici oko 80.000 novina i časopisa. Knjižnične usluge, brojne programe i aktivnosti godišnje koristi i posjeti više od 250.000

⁸⁸ ZAKLJUČAK o usvajanju Programa javnih potreba iz djelokruga Upravnog odjela za kulturu za 2009. godinu Klasa: 612-01/08-01/134, Urbroj: 2168/01-07-01-0004-08-21, Pula, 3. prosinca 2008.

⁸⁹ Za scensku, dramsku i filmsku umjetnost, za knjigu i nakladništvo, za likovnu i galerijsku djelatnost, za nove medijske kulture i kulturu mladih, za glazbene i ljetne glazbeno-scenske programe i za zaštitu kulturnih dobara.

posjetitelja. Redovna zakonska knjižničarska djelatnost financira se iz proračuna osnivača - Grada Pule, a djelomično iz onoga Ministarstva kulture RH te grada Vodnjana i općine Žminj.

Istarsko narodno kazalište - Gradsko kazalište Pula (INK) predstavlja osnovu kulturnog djelovanja i od izuzetnog je značaja za razvoj kulturne infrastrukture Pule i cijele regije. Zgrada Kazališta, nekadašnja Politeama Ciscutti, u Laginjinovoj 5, neupitan je kazališni znak specifičnog pulskog i istarskog kazališnog života, zaštićen je spomenik kulture i ima svojstvo kulturnog dobra. Kazalište je profesionalno djelovalo od 1948. do 1970. kada je ukinuto. Kazališna kuća osnovana je 1994. kao prijelazna faza ka ponovnom inauguriranju kazališta u gradu. Od 2004. godine i formalno postaje Gradsko kazalište bez profesionalnog ansambla. U posljednje se četiri godine ulažu ogromni naponi u formiranje profesionalnog kazališnog ansambla i stvaranje uvjeta za njegov kontinuirani rad. Danas se u proračunu Grada Pule osiguravaju sredstva za plaće 18 djelatnika, materijalne izdatke, investicijsko održavanje, nabavku opreme i tehničko-tehnološki razvoj te sredstva za programe. Repertoar Kazališta obuhvaća djela hrvatske i svjetske baštine, kao i relevantna djela suvremenih domaćih i stranih autora. Njegovanjem specifičnosti kulture i izričaja regije osobito nastoji očuvati čakavsku dijalektalnu baštinu. Posebice promiče suvremeni redateljski, glumački i plesni izričaj, kao i programe koji se stavljaju u europski kontekst.

Javna ustanova Pula Film Festival je tijekom 2009. godine organizirala 56. Festival igranog filma u Puli s rekordnim brojem gledatelja - 70.320. Izuzev Nacionalnog programa u Areni, Festival organizira i Međunarodni program na Kaštelu tjedan dana prije glavnog programa u Areni. Ustanova skrbi o kinoprikazivačkoj i izložbenoj djelatnosti u Kinu Valli kapaciteta 211 mjesta (uključivo sa mjestima za osobe smanjene pokretljivosti), tijekom protekle godine prikazano je 1.104 projekcija, a Kino je posjetilo 62.356 gledatelja. Pula Film Festival pruža logističku potporu gradskim i manifestacijama drugih korisnika. Ustanova je privremeno smještena na II. katu INK-a, dok se novi poslovni prostor uređuje u zgradi obnovljenog kina "Valli", Uspon na Kaštel br. 2.

b) OSTALE USTANOVE U KULTURI:

- Povijesni muzej Istre
- Sveučilišna knjižnica
- Arheološki muzej Istre
- Muzej suvremene umjetnosti Istre

Povijesni muzej Istre (Museo storico dell'Istria) je muzejska ustanova, smještena u **Kaštelu - Mletačka utvrda iz 17. st.**, najznačajniji arhitektonski objekat Mletačke republike, koja u svom fundusu ima oko 53 000 predmeta, pohranjenih u **17 zbirki**, od čega se veliki dio odnosi na grad Pulu. Povijesni muzej Istre je osnovan 1955. godine kao Muzej narodnooslobodilačke borbe Istre. Od 1962. godine nosi naziv Muzej narodne revolucije Istre, a 1990. dobiva današnji naziv Povijesni muzej istre. Unutarnjom organizacijom muzeja ustrojen je i Odjel za povijest grada Pule, gdje spada zbirka gradskog života, Zbirka starih razglednica, Zbirka fotografija, negativa i fotografske opreme, te Zbirka pomorstva i brodogradnje. Namjera je da ovaj odjel u perspektivi bude jezgra za osnivanje gradskog muzeja. Rješenjem stručnog povjerenstva Ministarstva kulture RH za utvrđivanje svojstva kulturnog dobra za muzejske i galerijske zbirke, od 23. listopada 2009., utvrđeno je svojstvo

kulturnog dobra za 9 zbirke Povijesnog muzeja Istre (zbirka starih razglednica, zbirka oružja i vojne opreme, zbirka gradskog života, zbirka ordena, medalja, plaketa, diploma, pečata i grbova; zbirka značajnih ličnosti, zbirka pomorstva i brodogradnje, kartografska zbirka, zbirka subgradskog života, zbirka zastava). Time je potvrđena visoka vrijednost građe pohranjene u ovim zbirkama. Pojedine zbirke (zbirka gradskog života, zbirka pomorstva i brodogradnje) sadrže isključivo povijesnu građu, koja je nastala u Puli ili se odnosi na Pulu, dok je u ostalim zbirkama Pula značajan dio fundusa.

Sveučilišna knjižnica je smještena u secesijskoj zgradi iz 1909. godine na adresi Herkulov prolaz 1, a u sastavu je Sveučilišta Jurja Dobrile. Posjeduje vrijednu povijesnu građu pa se stoga iz proračuna Grada Pule osigurava financiranje ciljnih aktivnosti tekuće namjene kao što su sanacija i/ili restauracija starih knjiga ili novina (iz Mornaričke knjižnice, zavičajne zbirke Histrica, posebno rijetkih knjiga, starih novina iz Istre...), mikrofilmiranje starih novina iz Pule i Istre, sufinanciranje funkcioniranja spomen-sobe Antonija Smareglie i slično.

Arheološki muzej Istre, osnovan 1902. godine, javna je ustanova državnog značaja koja djeluje na prostoru Istarske županije. Posjeduje Prapovijesnu, Antičku i Ranosrednjovjekovnu zbirku s više od 300.000 arheoloških predmeta s prostora Istarske županije. U stalnom postavu prikazan je razvoj materijalne kulture na prostoru Istre od prapovijesti, preko razdoblja rimske vladavine, kasnoantičkog i ranosrednjovjekovnog razdoblja do razdoblja feudalizacije poluotoka. Raskošni lapidarij antičkog i ranosrednjovjekovnog razdoblja moguće je vidjeti u prizemlju i prostornim hodnicima 1. i 2. kata Muzeja., kao i u parku oko same zgrade. Dislocirane muzejske zbirke moguće je vidjeti i u amfiteatru gdje se nalazi stalni postav izložbe "Vinogradarstvo i maslinarstvo Istre u antici", kao i u Augustovom hramu "Izložba rimske skulpture". Arheološki muzej Istre skrbi i o arheološkom parku Nezakcij, a u tamošnjoj "čuvarevoj kućici" moguće je vidjeti izložbu s dijelom arheoloških nalaza (prapovijesnih, antičkih, ranosrednjovjekovnih) koji su na tom lokalitetu pronađeni.

Muzej suvremene umjetnosti Istre je Istarska županija osnovala 2008. godine, a privremeno koristi izlagački prostor na 2. katu zgrade stare Tiskare u ulici Sv. Ivana 1. Zgrada je izgrađena u doba Austro-Ugarske monarhije i služila je kao vojarna, dok se kasnije pretvara u razne industrijske pogone (tvornica duhana pa cipela i tiskara u skorije vrijeme). Zgrada ima prizemlje, tri kata i potkrovlje. Svaki kat tlocrtno iznosi u prosjeku 1.100 m².

c) OSTALE DJELATNOSTI U KULTURI:

- kultura i amaterizam
- scenski dramski i filmski programi
- likovni program
- programi muzejsko-galerijske djelatnosti
- književni i nakladnički programi i projekti
- glazbeni programi
- programi novih medijskih kultura i kulture mladih
- programi zaštite kulturnih dobara
- ljetni glazbeno-scenski programi
- funkcioniranje Centra Gradskih udruga (CGU) Rojc
- investicijski programi

U gradu Puli je u kulturi razvijen **amaterizam**, iako djeluju i ostale organizacijske forme i sadržaji. Treba izdvojiti **SAKUD - Savez kulturno-umjetničkih društava** koji uspješno objedinjava nekoliko kulturno-umjetničkih društava koji uključuju veliki broj volontera, broje više od tisuću aktivnih članova, a bez naknade koriste gradske prostore. U gradu Puli se nude razni prepoznatljivi **scenski, dramski i filmski programi**, podržavaju **književni i nakladnički programi**, nude **likovno - galerijski programi**. Dio umjetnika se okuplja oko udruga MMC LUKA, HDLU Istre i Društvo arhitekata Istre (Società degli architetti dell' Istria)⁹⁰. Treba izdvojiti **manifestacije klasične glazbe, glazbeno-scenske programe**,⁹¹ **programe novih medijskih kultura**⁹² te **glazbene festivale mladih**. U nastavku će se predstaviti karakteristike određenih predstavnika kulturnog amaterizma, kako slijedi:

- **OKUD "Istra" - organizacija kulturno-umjetničkih djelatnosti "Istra"** najveći je harmonikaški centar u Hrvatskoj, priznat u Europi i svijetu, čime zasigurno doprinosi promicanju i afirmaciji kulturnog identiteta grada Pule, Istarske županije i Republike Hrvatske u svijetu. Djeluju i tradicionalno organiziraju edukativne glazbene radionice u gradskom prostoru kojeg koriste preko 50 godina u Stankovićevoj ulici br. 4;
- **KUD "Matko Brajša Rašan"** njeguje specifičan glazbeni izričaj istarskog podneblja, ne zanemarujući pritom skladbe starih majstora i suvremenih hrvatskih skladatelja. Zbor je predstavljao Hrvatsku diljem Europe i svijeta te dobio brojne nagrade i priznanja tijekom 57 godina svog djelovanja. Djeluju i rade na 1. katu zgrade u ulici Sergijevaca br. 32, gdje je smještena i uprava SAKUDA;
- **KUD "Uljanik", Pula** je folklorno društvo koje ima na repertoaru koreografije tradicijskih plesova užeg zavičaja, izvorne istarske pjesme i svirke, ali i plesove iz gotovo svih krajeva Republike Hrvatske. Djeluju preko 40 godina i rade u poslovnoj zgradi istoimenog brodogradilišta u Besenghijevoj ulici br. 1 (bivša vojarna Saur);
- **KUD "Lino Mariani", Pula** sastoji se od pet sekcija: mješoviti zbor, muški zbor, ženski zbor, mandolinistički orkestar i vokalni solisti. Djeluju preko 60 godina, a rade u prostorijama Zajednice Talijana - Circolo, Carrarina 1;
- **Pulske Mažoretkinje** samostalno djeluju od 2008. godine (od 1992. do 2002. djelovale su u sklopu Kazališta Dr. Inat, a zatim u sklopu Puhačkog orkestra). Djeluju i rade u prostorima CGU "Rojc";
- **Puhački orkestar grada Pule**, djeluje petnaest godina kao glazbeni centar sa 99 članova svih generacija koji rade u 4 stalne grupe (Puhački orkestar, Big Band, ženska klapa Teranke i Orkestar za sviranje pri ukopima) i 4 grupe koje se okupljaju po potrebi (Jazz oktet, Jazz kvintet, Kvartet flauta i Fanfare). Od osnutka 1993. godine pa do danas ovaj orkestar je jedan od najboljih u zemlji. Djeluju i rade u prostorima CGU "Rojc";
- **Studio za stvaralačke aktivnosti mladih "ZARO" Pula** djeluje na edukaciji i razvoju stvaralačkih sposobnosti djece i mladih u oblasti plesnih, scenskih i drugih kulturno-umjetničkih djelatnosti (30-tak grupa). Djeluju i rade u prostorima CGU "Rojc" te Dječjeg centra u Radićevoj ulici;

⁹⁰ Za svoju vrlo bogatu multimedijalnu djelatnost ove 3 udruge koriste zajedničke prostorije i 3 galerije u prizemlju secesijske građevine u Istarskoj 30. Predviđa se podupiranje međunarodne kiparske kolonije u Vinkuranu u organizaciji udruge "Cavae Romanae 95", programa izložbi galerije "Milotić" i srodnih autorskih izložbi.

⁹¹ Za održavanje ljetnih kulturnih manifestacija na ulicama i trgovima te za ljetne glazbeno-scenske programe u Areni se objavljuje poseban javni poziv. Sukladno tome planiraju se i sredstva za sufinanciranje programa u Areni, opremu (pozornice, ozvučenje i rasvjeta) i troškove ostalih programa koji se održavaju tijekom ljetnih mjeseci.

⁹² Susreću se pod zajedničkim nazivom "nove medijske kulture i kultura mladih" a financijski se podupire udruga "Metamedij", studio "KaPula", "Distorzija", "Gradska radionica", "Monteparadiso".

- **Malo Istarsko Lutkarsko Kazalište - udruga "MILK"** jedina je profesionalna kazališna produkcija te vrste u Istri, kojoj se iz proračuna Grada Pule sufinanciraju produkcije lutkarskih predstava. Djeluju i rade u prostorima CGU "Rojc";
- **Kazalište Dr. INAT** djeluje na lokalnoj, regionalnoj, europskoj i svjetskoj kazališnoj sceni, sudjeluje na brojnim europskim i svjetskim festivalima kreativnog kazališnog izraza. Na području grada djeluju **4 kulturno-umjetnička** društva koja njeguju *tradicionalne istarske običaje*, ali jednako tako i prezentiraju suvremena glazbena djela. Djeluju i rade u prostorima CGU "Rojc";
- Udruga Istarskog ogranka **Društva hrvatskih književnika** koja je smještena u prizemlju zgrade "Stare tiskare" u ulici Sv. Ivan 1 (priređuju se književne večeri te izvodi tradicionalna manifestacija "Dani eseja");
- Udruga **"Sa(n)jam knjige"** - koja organizira istoimenu (Sa(n)jam knjige u Istri,) vrlo kvalitetnu, tradicionalnu manifestaciju krajem svake kalendarske godine. Udruga privremeno koristi prostore zgrade INK-a;
- Udruga Kreativno-istraživački tim **"GRM"** koja dobiva potporu za književne radionice za osobe s posebnim potrebama;
- **"Matica Hrvatske"** sa sjedištem u Puli;
- Udruga **"Susreti na dragom kamenu"** koja njeguje spomen na život i djelo Mije Mirkovića - Mate Balote;
- **Društva bibliotekara Istre (DBI)** koje organizira stručna predavanja i seminare, kao i predstavljanje novih izdanja iz knjižničarske struke;
- **"Pulski glazbenici Puli"**, u organizaciji Hrvatske glazbene scene mladih u crkvi Sv. Franje;
- **"Flauta, sax i prijatelji"**, koncerti klasične i revijske te jazz glazbe - projekt pulske glazbenice Nataše Dragun;
- **"Arena International"** - glazbena radionica / laboratorio musicale (organizatorice i nositeljice projekta - Tatiana Šverko Fioranti) u prostorijama Zajednice Talijana - Circolo;
- **"Organum Histriae"**, međunarodni festival manifestacija s festivalskim i natjecateljskim dijelom kojoj je cilj vratiti orguljama "prijestolje kraljice instrumenata" u produkciji Identitet d.o.o. iz Pule;
- **Koncertni programi** (Istarski pododbor HDGU-a, što uključuje cijelogodišnje i božićne koncerte; koncert "Vesna, glazbene mladice" u organizaciji Istarske glazbene scene mladih i dugo);
- **Festivali** ("Seasplash" festival, organizira istoimena udruga kao festival namijenjen prvenstveno mladima, festival jazz - "Jazzbina" u organizaciji udruge "Pristojno društvo"; "Viva La Pola", organizator je udruga Syntheses; "Art&Music" festival;
- **"Rondo Histriae"**, udruga koja njeguje zbornsko pjevanje;
- **Gradske fešte**, gradske manifestacije koje okupljaju veliki broj sudionika, ali i korisnika - građana Pule, a nude se pod nazivom "Pulska maškerada", "Ulicama našeg grada", fešta "Krajem ljeta", "Prosinac u gradu" te tradicionalni doček Nove godine na Forumu.

Centar gradskih udruga (CGU) "Karlo Rojc" je prostor bivše vojarne, smješten na k.č. 962, koji zajedno s okućnicom zauzima površinu od 35.580 m². Sama zgrada Centra smještena je gotovo na sredini čestice, odnosno blago je pomaknuta prema sjeveru, a njena ukupna površina prema vanjskim gabaritima iznosi 6.400,00 četvornih metara. Središnje mjesto zbivanja jest sama zgrada Centra koja je smještena na južnom obronku Monte Zara i podijeljena je na dva dijela, južni i sjeverni, međusobno povezana bočnim hodnicima. Južni dio zgrade uključuje tri kata i suteren, a sjeverni dio pet katova. Ukupna površina natkrivenog

prostora zgrade iznosi 16.739,00 četvornih metara. Centar Rojc danas broji 104 korisnika, udruga civilnog društva, a glavna pokretačka sila Centra jesu udruge iz domene kulture koje čine cca 30% ukupnih korisnika. Kultura u Rojcu može se podijeliti u nekoliko skupina, kao što su glazbena, scenska, likovna i druge, a unutar pojedinog segmenta valja razlikovati samu kulturnu produkciju, organizaciju događaja, edukaciju putem radionica i različite oblike društvenog angažmana.

S ciljem donošenja odluka od zajedničkog interesa za Grad Pulu i udruge koje koriste prostore, osnovana je Radna grupa za Koordinaciju rada udruga Centra (Koordinacija), koja mora donijeti kriterije **upravljanja** prostorom. Koordinacija Centra je zajedničko tijelo Grada Pule kao vlasnika poslovne zgrade "Rojc" i okućnice te predstavnika udruga kao korisnika prostora, koja daje svoje mišljenje o pitanjima Rojca, a sve zaključke koje donese Koordinacija potvrđuje Gradonačelnik. Koordinaciju čine po tri predstavnika Grada Pule te po tri predstavnika udruga koje bira Vijeće Rojca. Planirani projekt "Dnevni boravak" u Centru Rojc obuhvaćao bi dio prizemlja površine od 200 m² kao mjesto središnjeg programskog zbivanja cijelog kompleksa. Na taj način CGU "Rojc" dobiva na značaju, projekti udruga dobivaju svoj dom unutar kojega mogu zapravo javnosti pokazati čime se bave i koliko je to uistinu vrijedno. Planirani projekt Hostela "Rojc" ima za cilj urediti ove prostore kako bi mogli služiti u obavljanju jeftine smještajne djelatnosti za mlade na površini od 425 m². Ovi su projekti u fazi idejnog rješenja, a prijavljeni su Ministarstvu regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva kako bi ušli u bazu podataka za EU fondove.

3.3.3.3.5 Istraživanje o strateškom razvoju kulture grada Pule

Paralelno s radom na globalnoj Strategiji razvoja grada Pule, pristupilo se cjelovitom istraživanju čiji je cilj donošenje Strategije kulturnog razvitka grada Pule. To je dokument na kojem će se definirati dugoročni razvoj kulture u gradu Puli do 2020. godine. Radi se o veoma značajnom i prvom u nizu razvojnih dokumenata nižega reda, koji će biti u suglasju s temeljenim polazištima Strategije razvoja grada Pule. Početkom 2009. godine provedeno je anketno istraživanje na reprezentativnom uzorku, kojim je bilo obuhvaćeno 16 ciljnih skupina (iz područja amaterizma, glazbe, kazališta, filma, nove medijske kulture, kulture mladih, književnika i istaknutih pojedinaca u kulturi). Navedeno inicijalno istraživanje upućuje na moguće probleme i pravce rješavanja ovog značajnog razvojnog segmenta (stanje u kulturi i na kulturnoj "sceni" u Puli).

Ispitanici općenito percipiraju kulturu u gradu Puli **pozitivnom**, iz razloga što postoje privatne i javne inicijative i veliki broj onih koji stvaraju i nude kulturna dobra (jaka izvaninstitucionalna i alternativna kultura). Podržava se rad udruga smještenih u prostorima bivše vojarnje "Karlo Rojc", odobrava se otvaranje kina "Valli", a programi koje nudi Istarsko narodno kazalište - Gradsko kazalište Pula smatraju se kvalitetnima. Posebno značajnim smatra se projekt "Sa(n)jam knjige" i ponuda programa raznih festivala.

Općenita je ocjena kako je kulturni život grada Pule iznad prosjeka ponude gradova jednake veličine. Za budući razvoj grada Pule ispitanici smatraju prioritetnim:

- Kulturnu baštinu općenito
- Muzej grada Pule
- Brodograđevni i pomorski muzej
- Muzej suvremene umjetnosti Istre
- Dislociranu muzejsku zbirku
- Podržavanje tradicionalne kulture
- Valorizaciju i zaštitu fortifikacijskog sustava
- Redefiniranje pozicije već etabliranih organizacija u kulturi
- Temeljitu obnovu "Pionirskog doma"
- Dom knjige
- Film
- Osnivanje glumačkog ansambla INK-a
- Organizacijsko uređenje i izradu mini strategije za CGU "Karlo Rojc"
- Spomenike u parkovima
- Podržavanje turistički atraktivnih projekata
- Ulaganje u profesionalne umjetnike
- Nezavisnu i izvaninstitucionalnu kulturu
- Istraživanje tržišta za razvoj publike

Rezultati ankete ukazuju na potrebu da se kao pokretači, nositelji ili realizatori prioritetnih kulturnih sadržaja i programa izdvoje:

- Ustanove kojima je grad osnivač / INK- Gradsko kazalište Pula, Gradska knjižnica i čitaonica, Pula Film Festival/
- Sveučilište "Jurja Dobrile"
- Arheološki muzej Istre
- Povijesni muzej Istre
- CGU "Karlo Rojc"
- Glazbena škola "Ivan Matetić Ronjgov"
- Srednja škola za umjetnost i dizajn
- HRT - Radio Pula
- Muzej suvremene umjetnosti Istre
- Sami umjetnici
- Odjel za kulturu
- Gradonačelnik

3.3.3.4 Civilno društvo

Grad Pula sustavno potiče i podržava načela *izgradnje civilnog društva* kao i *socijalno poduzetništvo*, uvažavajući one iste kriterije koje je definirala Zaklada za poticanje partnerstva i razvoj civilnog društva⁹³. "Civilno je društvo prostor izvan obitelji, države i tržišta stvoren akcijama, organizacijama i institucijama pojedinaca i zajednica radi unapređivanja zajedničkih interesa"⁹⁴. U djelokrug njenog rada spada područje zaštite okoliša i održivi razvoj, demokratizacija ljudskih prava, mladi, izgradnja kapaciteta i poticanje socijalnog poduzetništva.

Zaklada je namijenjena svim građanima i udrugama građana u Istarskoj županiji, oblicima mjesne samouprave i jedinicama lokalne samouprave u Istarskoj Županiji. No, Zaklada je otvorena i za aktivno uključivanje svih građana Pule, jer uspostavlja i razvija programe i projekte u suradnji s javnim, poslovnim i neprofitnim sektorom. Sredstva Zaklade se prikupljaju i koriste temeljem javnog poziva. Stoga se prezentira rad Zaklade kao jedan od mogućih okvira u kojem se prepoznaje rad civilnog društva u sferama koje mogu doprinijeti unapređenju kvalitete života građana grada Pule.

Zaklada djeluje od 2006. godine sa svrhom poticanja partnerstva i razvoja civilnog društva u Istarskoj županiji, sa sjedištem u Puli. Zaklada pruža informacijsku, stručnu i financijsku potporu programima koji potiču održivost neprofitnog sektora, međusektorsku suradnju, građansku inicijativu, volonterstvo, unapređenje društva i sl. Temeljne funkcije zaklade su financijska (raspisivanje natječaja i davanje potpora), informativna i edukativna (organiziranje edukativnih radionica, predavanja i seminara). Aktivnosti civilnog društva usmjerene su u područje zaštite okoliša i održivog razvoja, demokratizacije i ljudska prava te razvoj politike prema mladima. Grad Pula sustavno potiče i podržavat načela *izgradnje kapaciteta civilnog društva*, kao i *socijalno poduzetništvo*.

U području demokratizacije i ljudska prava djelovat će na mobilizaciji lokalne zajednice i organizacija civilnog društva za, a radi rješavanja lokalnih problema, posebice graničnih skupina, kao i na poticanju dijaloga i mirnom rješavanju sukoba, posebno u poduzimanju protukorupcijskih mjera, na zaštiti prava djece, promicanju ljudskih prava, prava manjina te kroz neprofitne medijske projekte. Razvoj politike prema mladima uključuje promicanje i aktivno sudjelovanje mladih u definiranju i provedbi razvojnih politika na svim razinama, poticanje i kreiranje neformalnog obrazovanja mladih te posebnu brigu o kulturnom razvoju i kvalitetnom korištenju slobodnog vremena.

"Udruge civilnog društva" se podržavaju i iz proračuna grada na način da se osiguravaju sredstva za tekuće donacije u novcu vjerskim zajednicama, nacionalnim zajednicama i manjinama, udrugama građana i političkim strankama, udrugama proizašlih iz rata,

⁹³ Preuzeto prema: www.zaklada.civilnodrustvo-istra.hr.

⁹⁴ Bežovan, G., at all.: *Indeks civilnog društva (ICD) u Hrvatskoj 2009. - 2010.*, Civicus, World Alliance for Citizen Participation, 2009. (PPP).

sindikalnim organizacijama te ostalim udrugama. Kao doprinos aktivnostima civilnog društva svakako se može prihvatiti i djelovanje novoosnovanog "Vijeća za komunalnu prevenciju Grada Pule" (Vijeće), osnovanog u cilju razvoja programa prevencije kriminaliteta na području Grada, radi sigurnosti građana, materijalnih dobara i zajednice u cjelini, kroz zajedničko planiranje i djelovanje različitih tijela vlasti, javnih službi, gospodarstva i građana, a temeljeno na programu rada u kratkoročnom i srednjoročnom razdoblju. Naglasak se stavlja na partnerski odnos građana, policije, jedinica lokalne samouprave i drugih institucija u prevenciji kriminaliteta, a temeljem rezultata istraživanja koji su ukazali na neke potencijalne sigurnosne probleme koje bi trebalo sustavno rješavati⁹⁵.

⁹⁵ Informacija s održane prve sjednice Vijeća za komunalnu prevenciju Grada Pule od 8. 12. 2009. godine, uočeni su sljedeći sigurnosni problemi: zlorporaba opojnih droga, alkoholizam mladih, opijanje na javnim mjestima, vršnjačko nasilje, maloljetnički kriminalitet, porast kaznenih djela s elementima nasilja kod maloljetnika, dozvole za rad kladionicama, kafićima i sl. u blizini škola, zaštita djece i mladih s problemima u ponašanju, dežurstvo učenika, neograđenost prostora škole, nekontrolirani ulazak trećih osoba u zgrade Sveučilišta i njihovo okupljanje u krugu Sveučilišta, nedostatak video nadzora na Sveučilištu, nasilje u obitelji, vandalizam - grafiti, krađe u trgovinama, iznuđivanje, nasilje preko e-maila i SMS poruka, promet, porast kaznenih djela u prometu (nasilničko ponašanje, napad na službenu osobu), promet - neadekvatna prometna rješenja, fizičke barijere i nemogućnost kretanja nogostupom (zbog parkiranih automobila i neprilagođenosti nogostupa), više parkirnih mjesta za o. s. i., osigurati adekvatne prostore i prilaze za o. s. i. (za ustanove i udruge čiji su korisnici osobe s invaliditetom), problemi romske populacije (MO Arena) - bez infrastrukture i poštivanja javnog reda i mira, porast kaznenih djela sa elementima nasilja, povećanje učestalosti i intenzivnosti agresivnog ponašanja korisnika bolesničkih usluga prema zdravstvenom osoblju, mračni kvartovi i huligani, vandalizam, učestale provale i otuđenje vlasništva bolnice i osobnih stvari radnika bolnice, nedostadni kapaciteti za smještaj osoba s mentalnom retardacijom, nedostadni kapaciteti za smještaj starijih osoba, prihvatilište osoba beskućnika, problem bolovanja, DDD mjere kanalizacijske mreže Grada Pule, sustavna deratizacija u stambenim i poslovnim objektima, javnim površinama i dezinsekcija protiv komaraca, poplave u vrijeme kiša, odlaganje krupnog otpada.

3.3.3.5 SWOT ANALIZA - društvena infrastruktura grada Pule

Tablica 13: SWOT analiza društvene infrastrukture grada Pule

SNAGE	SLABOSTI
INSTITUCIJE VLASTI Profesionalno ustrojeni i dobro funkcioniraju svi relevantni oblici institucija vlasti u Puli Dobra suradnja s regionalnom organima vlasti Istarske županije Zadovoljavajući broj mjesnih odbora i njihova uključenost u upravljanje Gradom Pulom Visoki stupanj uključenosti nacionalnih manjina Uravnoteženi odnosi u strukturi proračuna (proračun visoko socijalno osjetljiv) Priručnik kvalitete temeljen na normi HRN EN ISO 9000:2005 i ISO 9001:2008 te na smjernicama IWA 4:2009 Strateški plan unutarnje revizije Vijeće za komunalnu prevenciju	INSTITUCIJE VLASTI Nedostatni izvori za financiranje svih ključnih razvojnih problema Pule Pula nije i formalno administrativno sjedište Istarske županije. Veći se naglasak stavlja na formalno, ne na sadržajno prezentiranje ključnih elemenata u strukturi proračuna.
OBRAZOVANJE Zadovoljavajuća obrazovna struktura (71% stanovnika ima srednje ili višu razinu obrazovanja - 10% visoko obrazovanje) Ima razvijenu mrežu obrazovnih institucija svih razina (od osnovne škole do doktora znanosti), prepoznatljivo je obrazovno i sveučilišno središte. Prisutne su sve opcije i mogućnosti formalnog, neformalnog, informalnog i cjeloživotnog obrazovanja. Prisutna je sustavna briga o razvoju obrazovne infrastrukture (objekti, oprema) i programa.	OBRAZOVANJE Oko 10% stanovnika još uvijek nema završenu osnovnu školu. Obrazovni profili bi se trebali planirati u skladu sa strateškim potrebama gospodarstva i društvenih djelatnosti. Mogućnosti Sveučilišnog grada su još uvijek nedovoljno iskorištene. Nedostatak financijskih sredstava onemogućava realizaciju svih prepoznatih potreba. Nedostatni kapaciteti (prostorni problemi).
PREDŠKOLSKI ODGOJ Visoki stupanj brige o djeci svih uzrasta Predškolskim ustanovama obuhvaćeno je 58% djece.	PREDŠKOLSKI ODGOJ Nedostatak financijskih sredstava za rješavanje svih nastalih potreba u predškolskom odgoju

Poštuju se standardi izgradnje i programa odgojno-obrazovnih institucija djece najmlađe dobi. Dobra koordinacija predškolskih ustanova u smještaju djece prema željama roditelja Sufinanciranje smještaja djece predškolske dobi osigurava se iz proračuna Grada za djecu smještenu u ustanove u vlasništvu Grada, ali i za djecu smještenu u ustanovama drugih vlasnika. Sustavno se ulaže u podizanje standarda u predškolskom odgoju i za prilagodbu programa određenim ciljnim skupinama (djeca s posebnim potrebama, djeca manjina, djeca Roma...). Iz socijalnog programa se adekvatno prate potrebe ugroženih ciljnih skupina obitelji djece predškolske dobi.	Nedostatni kapaciteti Svi prostori u kojima se smještaju djeca predškolske dobi nisu opremljeni sukladno važećim standardima. Radno vrijeme ustanova nije uvijek u potpunosti prilagođeno radnom vremenu i potrebama građana. Nema dovoljno dječjih vrtića.
SPORT I REKREACIJA Djeluje veliki broj sportskih udruga koje okupljaju različite dobne skupine te upražnjavaju spektar sportskih aktivnosti i rekreacije. Grad značajno podupire sport i rekreaciju građana. Postoje jasni kriteriji financiranja profesionalnog sporta. Za djecu mlađeg uzrasta organiziran je program "sportske škole" (7 škola) i dječji ljetni kamp u trajanju od 2 tjedna (u 3 turnusa). Sustavna briga o obrazovanju trenera.	SPORT I REKREACIJA Nedostatak financijskih sredstava za podupiranje svih potreba u području sporta i rekreacije Nedostaju prostori za određene vrste sportova i sadržaje (npr. zatvoreno plivalište, olimpijski bazen....) Postoji veliki broj usitnjenih programa koje treba povezati u mrežu i jasnije predstaviti javnosti. Potreba za većim brojem sportskih dvorana Nedovoljno naglašena školska sportska natjecanja
TEHNIČKA KULTURA Uspješno djeluje Zajednica tehničke kulture te veliki broj klubova i društava. Velika se briga posvećuje edukaciji djece u području tehničke kulture. Osigurava se stjecanje određenih kvalifikacija prema međunarodno priznatim standardima.	TEHNIČKA KULTURA Nedostatna financijska sredstva za sve potrebe Poteškoće u komunikaciji zbog još uvijek nedovršenog mrežnog povezivanja članica u sustav tehničke kulture sa Zajednicom i Gradom Pulom.
SOCIJALNA SKRB Veoma razvijen sustav pomoći socijalno ugroženim kategorijama građana Djeluje veliki broj javnih ustanova i udruga u području socijalne skrbi	SOCIJALNA SKRB Nedostatna sredstva neophodna za realizaciju potrebnih programa Potreba za umrežavanjem udruga i aktivnosti

Posebna briga za starije i nemoćne osobe u domu ali i izvaninstitucionalno, osiguran besplatan javni prijevoz, pomoći, prehrana i sl. Socijalno ugroženim obiteljima se osigurava prehrana djece od rođenja do srednje škole, a uključuje i program potpore siromašnim studentima Kvalitetni pojedinačni programi socijalne skrbi Dobra suradnja sa ustanovama socijalne skrbi na razini Istarske županije Veliki broj udruga za odrasle i djecu s posebnim potrebama Kreativni programi i aktivnosti u okviru kluba umirovljenika	Nedovoljno stručnih kadrova koji bi uspješno pokrivali sva specifična područja ove djelatnosti Nedovoljno društveno priznat rad i postignuća u ovoj društveno zahijevnoj djelatnosti Nedostatak hospicija Nedostatni kapaciteti za zbrinjavanje starijih osoba
ZDRAVSTVENA SKRB Osigurana zadovoljavajuća razina zdravstvene zaštite na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini Dobra suradnja na razini Istarske županije (dom zdravlja) Sustavno se ulaže u bolničke kapacitete, opremu i kadrove. Financijski se podupire veliki broj javno-zdravstvenih mjera i aktivnosti. Briga o zdravlju građana je organizacijski i sadržajno na visokoj razini. Djeluje veliki broj udruga u zdravstvu. Veliko značenje aktivnosti i programa koji se objedinjeno građanima nude pod nazivom "gradski zdravstveni programi" Dobro razrađen sustav veterinarskih mjera, kao i briga za napuštene životinje.	ZDRAVSTVENA SKRB Poteškoće rada bolnice na dvije lokacije Informacije o zdravstvenim ustanovama, sadržajima i programima nisu objedinjene niti prezentirane na dovoljno transparentan način. Usitnjenost i nedovoljna koordinacija udruga
KULTURA Postoje izuzetno vrijedna, poznata i prepoznatljiva kulturna dobra svih kategorija. Veliki broj građevina (nepokretna kulturna dobra) spada u kategoriju zaštićenih ili preventivno zaštićenih kulturnih dobara Dostupna povijesna i muzejska baština (pokretna kulturna dobra), o čijem se sadržaju i proširenju vodi sustavna briga	KULTURA Nedovoljna turistička valorizacija kulturnih dobara Tromost institucija kojima su izvori financiranja osigurani u lokalnom, regionalnom ili nacionalnom proračunu U raspodjeli financijskih sredstava bi se jači ponder trebao staviti na stvarnu umjetničku kvalitetu izričaja te na one programe koji su

Uz dvije kvalitetne knjižnice (gradska i sveučilišna) nudi se sustav prepoznatljivih sadržaja i događaja u okviru projekta Sa(n)jam knjige. Kulturnu ponudu obilježavaju raznolika nematerijalna kulturna dobra, od čega je dio njih i od nacionalnog ili regionalnog značaja. Uz ime grada Pule se vežu prepoznatljiva kulturna i druga događanja U ponudu kulturnih događaja uključen je veliki broj ljudi (privatne i javne institucije, institucionalna i alternativna kultura). Prostori bivše vojarne "Karlo Rojc" stavljeni su u funkciju ustanova u kulturi.	dostupni širem krugu građana. Potrebno je umrežavanje usitnjenih programa i izvoditelja, a sukladno jasno definiranoj viziji kulturnog razvoja Grada. Ne djeluje se dovoljno u cilju podizanja razine svijesti građana o stvarnim vrijednostima u kulturi. Festivalski sadržaji nisu uvijek u skladu sa suvremenim trendovima tog oblika kulturne ponude.
CIVILNO DRUŠTVO Grad Pula u suradnji s Istarskom županijom stvorio je izuzetno povoljno okruženje za djelovanje udruga civilnog društva. Uspješno djeluje Zaklada za poticanje partnerstva i razvoj civilnog društva, koja ostvaruje rezultate u financijskom, informativnom i edukativnom području djelovanja. Grad financira djelovanje nacionalnih i vjerskih zajednica, manjina i raznih udruga građana.	CIVILNO DRUŠTVO U svim slojevima društva još je nedovoljno prisutna svijest o ulozi i zadacima institucija civilnog društva pa je potrebno značajnije edukativno djelovati. Nedostatna financijska sredstva za pokrivanje svih potreba djelovanja udruga civilnog društva. Nema "Kodeksa civilnog društva".
PRILIKE INSTITUCIJE VLASTI Europa - Regija kao prihvatljiv okvir djelovanja Ulazak u Europsku Uniju Decentralizacijom državne uprave i spuštanjem poreza na dobit na lokalnu razinu povećava se investicijska sposobnost jedinice lokalne samouprave. Osnivanje posebnog Odjela za EU projekte osigurao bi se viši stupanj korištenja EU fondova, a time se povećava i šansa za dobivanje bespovratnih sredstava za različite ciljne namjene. Poticati projekte javno-privatnog, javno-javnog i drugih oblika partnerstva u realizaciji kapitalnih projekata u svim sferama razvoja	PRIJETNJE INSTITUCIJE VLASTI Visoki stupanj centralizacije vlasti Restrikcija državnog proračuna u djelu kojim se financiraju aktivnosti jedinice lokalne samouprave Nedorečenost i/ili nedosljednost i/ili neusklađenost propisa što otežava rješavanje imovinsko-pravnih odnosa i zaštitu lokalnih resursa

OBRAZOVANJE Sveučilišni grad kao razvojna šansa Sustavno prilagođavanje svih razina obrazovanja, suvremenim trendovima, novim tehnologijama i stvarnim razvojnim potrebama gospodarstva te lokalne i šire zajednice Izgradnja i implementacija sustava cjeloživotnog učenja koji će biti integriran u sve segmente grada kao zajednice i predstavljati koncepciju unapređenja opće razine znanja građana Viši stupanj internacionalizacije nastavnih sadržaja, programa, metoda i komunikacije, a kao pretpostavke uspješnog uklapanja u okvire EU obrazovnog i znanstvenog prostora razvoja Stvaranje uvjeta za odvijanje nastave u samo jednoj smjeni na svim razinama obrazovanja	OBRAZOVANJE Sustav financiranja obrazovnog procesa nije uvijek kvalitetno i sustavno riješen na svim razinama. Ne postoji sustavna klasifikacija obrazovnih programa po kvaliteti, što ograničava korisnicima izbor najkvalitetnijih kadrova kao pokretača razvoja. Nedostatak financijskih sredstava za održavanje minimuma standarda prostora, opreme, kadrova i programa Nomenklatura zvanja nije usklađena s bolonjskim procesom.
ODGOJ Viša razina pedagoškog standarda za sve dobne skupine djece i za različite ciljne programe Umrežavanje odgojno - obrazovnih institucija s ostalim ustanovama i gospodarstvom na razini grada Pristutnost novih programa i udruga, čije djelovanje doprinosi kvaliteti i unapređenju odgojno-obrazovne djelatnosti uz potporu šire zajednice	ODGOJ Ograničavanje sredstava iz viših razina proračuna, kojima se sada podupiru određeni posebni odgojno-pedagoški programi Promjena propisa kojima se ukidaju ili ograničava zapošljavanje nekih za struku neophodnih profila kadrova
SPORT Sport i turizam kao mogućnost i šansa Novi koncepti razvoja poduzetništva integriranim pristupom u povezivanju sporta, rekreacije, zdravlja i edukacije Javno-privatno partnerstvo kao podrška razvoju natjecateljskog sporta Organizacija nacionalnih i međunarodnih natjecanja Razvoj novih sportova specifičnih za užu i širu lokaciju grada Pule Donijeti strategiju razvoja sporta i njene odrednice uvažavati u koncipiranju temeljnih pravaca razvoja ove djelatnosti u Puli	SPORT Nedostatak financijskih sredstava zbog ograničenja proračunskih sredstava za eksterno podupiranje osnovnih i razvojnih programa sporta i rekreacije Nedostatak ili nedorečenost regulative koja ne uvjetuje primjenu standarda i potrebu da se u radu s djecom biraju samo educirani, stručni, kompetentni i humani kadrovi (treneri) Sustav obrazovanja koji nije prilagođen suvremenim trendovima u sportu
TEHNIČKA KULTURA	TEHNIČKA KULTURA

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

Viši stupanj valorizacije postignute razine razvoja tehničke kulture na nacionalnom i međunarodnom planu (zvjezdamica, informatičari ...) Grad Pula - inkubator inovatora s velikim brojem međunarodnih priznanja	Nedorečenost propisa i nespремnost i/ili nemogućnost da se postignuća ove vrste stave u funkciju razvoja gospodarstva i društva u cjelini.
SOCIJALNA SKRB Senzibilizirati sve društvene slojeve, za koordinirano djelovanje na podizanju socijalnog standarda i pomoći socijalno ugroženima, a u cilju podizanja ukupne kvalitete života zajednice, ciljnih skupina i svakog pojedinca Osnivanjem Vijeća za socijalnu politiku očekuje se umrežavanje i bolje korištenje resursa.	SOCIJALNA SKRB Nedostatak odgovarajućih propisa i mogućnosti rješavanja naraslih potreba socijalne skrbi u suvremenom otuđenom društvu u kojem su potrebe sve veće, mogućnosti nedostatne, a svijest o potrebi rješavanja ovih problema nedovoljno prisutna.
ZDRAVSTVENA SKRB Unapređenje sustava svih oblika zdravstvene zaštite, sukladno standardima svjetske zdravstvene organizacije i stvarnim potrebama građana Izrada "Registra zdravstvenih ustanova" Nove specijalne ustanove zdravstvene zaštite i sveučilišne klinike Novi studiji u području medicinskog obrazovanja i specijalizacije liječnika u područjima suvremene medicine Organizirano djelovanje svih udruga u području zdravstvene skrbi u funkciji podizanja razine zdravstvene zaštite i ukupnog zdravlja građana Izgradnja sustava kojim će se osigurati viša razina brige o zdravlju životinja i humanijem odnosu prema njima ("Stožer za suzbijanje bjesnoće")	ZDRAVSTVENA SKRB Ograničena sredstava proračuna i promjena propisa može dovesti do snižavanja standarda primarne zdravstvene zaštite Ograničavajući činitelj razvoja može biti nedostatak visokokvalitetnih kadrova kao posljedice nepostojanja svih razina obrazovnih institucija u zdravstvu Nedovoljna podrška razvoju programa zdravstvene zaštite tercijarne razine Nedovoljna ulaganja u suvremenu medicinsku opremu, instrumente i tehnologiju
KULTURA Sredstva EU fondova za razvoj kulturnih potencijala Prepoznatljivost otvara mogućnost bolje turističke valorizacije kulturnih dobara Bolja turistička valorizacija rada udruga Redefinirati način djelovanja, održaje i programe već etabliranih organizacija u kulturi	KULTURA Nedostatna financijska sredstava iz državnog proračuna, neophodna za izgradnju, restauraciju i održavanje zgrada i programa u kulturi Podilaženje sponzorima i nedovoljno educiranim predlagateljima programa koji nemaju zadovoljavajuću razinu umjetničke kvalitete Devastacija vrijedne prirodne, povijesne i kulturne baštine zbog

Podržati tradicionalnu kulturu Ustrojiti brodograđevni i pomorski muzej Donijeti strategiju razvoja kulture i slijediti je u koncipiranju kulturnog života Pule Uvesti nove tehnologije kao podršku kvalitetnije prezentacije kulturnih sadržaja Pule Katastar kulturnih dobara kao pretpostavka uspješne zaštite Na ključnim pozicijama odlučivanja birati provjerene stručnjake, znalce u području kulture	nedorečenosti propisa ili nedovoljne svijesti ljudi Nedostatak stručnih kadrova zbog nedostatka odgovarajućih obrazovnih profila ili obrazovnih institucija Izbor ključnih ljudi po političkim kriterijima, a ne po stručnim kompetencijama i ostvarenim rezultatima
CIVILNO DRUŠTVO Korištenje povijesnog naslijeđa obilježeno interkulturalnošću i poštivanjem manjina, kao okvira za daljnji razvoj civilnog društva Poticati i unapređivati rad Zaklade za poticanje partnerstva i razvoj civilnog društva Vijeće za komunalnu prevenciju Grada Pule	CIVILNO DRUŠTVO Nerazumijevanje zajednice za aktivnosti, metode i rezultate koje žele ostvariti udruge civilnog društva Izostanak financijske potpore Križa morala

Izvor: Radionice Glavnog tima, Radne grupe i Partnerskog odbora održane u Puli 12. 11. 2009. i 17. 12. 2009.

3.4. *Prirodno i kulturno naslijeđe te njihova zaštita*

Grad Pula jedan je od vrlo rijetkih do danas očuvanih primjera neortogonalnog planiranja rimskog grada već gradinskog tipa zasnovanog na urbanističkoj shemi pretpovijesnog proturbanog naselja - gradine, u cjelini prilagođeno izraženoj padini prirodnog terena brežuljaka. Taj urbani koncept - tlocrt grad - začet u antici na shemi predrimskog histarskog naselja traje i sačuvao se, uz određene deformacije, do danas u trasi postojećih uličnih pravaca i praznih prostora unutar povijesne jezgre, što je velika vrijednost, od osobitog značaja u povijesti urbanističkog planiranja. U održavanju te svojevrsne vrlo vrijedne urbane sheme najvažniju su ulogu odigrale antičke građevine ispod razine terena, koje su utjecale na nastanak kasnijeg grada. To znači da je svim antičkim građevinama Pule zajedničko to što se nalaze u osobitom ambijentu koji nije nastao na pravilnoj shemi rimskog logora već je plod organskog rasta antičkog grada poštivajući zatečeno stanje protourbanog naselja Histra.

Na ovom području postoje pojedinačni spomenici kulture graditeljstva i karakteristične urbanističke cjeline nastale u neprekinutom dvomilenijskom prostornom razvitku grada.⁹⁶ Spomenikom kulture graditeljstva - kulturnim dobrom - smatra se prema Zakonu pojedina građevina i urbanistička cjelina koje su od značaja i interesa zbog svojih arhitektonskih, urbanističkih, arholoških, povijesnih, socioloških, etnografskih, umjetničkih i drugih svojstava. Takve građevine i urbane cjeline predstavljaju kulturna dobra od osobitog interesa za Republiku Hrvatsku pa uživaju i posebnu Zakonsku zaštitu bez obzira jesu li upisane u registar nepokretnih kulturnih dobara i bez obzira u čijem su vlasništvu. Cilj je svih zahvata na graditeljskom nasljeđu njegovo očuvanje u izvornom stanju, kao i očuvanje integriteta prostora u kojem se nalazi.

3.5. *Zaštita okoliša*

Veliki problem gradova ugroženost je cjelokupnog ekološkog sustava. Gradovi u svom razvoju i širenju nemilosrdno troše svoj prirodni okoliš. Industrija, ali i potrebe stanovništva (npr. promet) onečišćuju tlo, zrak i vodu, dok se prirodne komponente grada sve više transformiraju i gotovo nestaju u svojim izvornim oblicima.

Temeljno opredjeljenje Grada Pule, kao i Istarske županije je suvremeno oblikovanje grada koje uključuje održivi razvoj industrije, turizma, poljoprivrede, prometa, male privrede i obrtništva te značajno podizanje komunalnog standarda uz istovremeno očuvanje okoliša, prirodne i graditeljske baštine. **Uspostava održivog razvoja podrazumijeva razvoj unutar**

⁹⁶ Vidjeti detaljnije poglavlje 3.3.2.3.

prihvatnog kapaciteta ekosustava kojeg je moguće ostvariti odabirom zahvata koji svojom sveobuhvatnom djelatnošću ne ugrožavaju zrak, tlo, vode i more.

Zelenilo izrazito zaštitne funkcije predstavljaju zeleni tamponi uz onečišćivače zraka i izvore buke te zelenilo u funkciji vizualne zaštite, poglavito drvoredi i zeleni pojasevi uz pulsku obilaznicu, kao i ostali drvoredi uz prometnice na gradskom području, dok okvirno zaštitno zelenilo grada obuhvaća prije svega gradske park šume (Šijana i Busoler), niz manjih šumskih površina rubno raspoređenih po gradskoj površini te obalne šume i makijom obrasle površine.

Na području grada Pule pod režimom zaštite prirodne baštine definirane su površine unutar dviju kategorija, i to državnog i županijskog značaja. Unutar tih kategorija pod režimom zaštite ulazi Nacionalni park Brijuni (otoci Jerolim i Kozada) te park šume Šijana i Busoler. Za područje Nacionalnog parka Brijuni, koje je kategorizirano kao područje prirodne baštine državnog značaja, izrađen je Prostorni plan, a kroz odredbe tog plana definiran je režim korištenja. Park šume Šijana i Busoler kategorizirane su kao područja prirodne baštine županijskog značaja koje proglašava Županijska skupština. Zakonom o zaštiti prirode ove šume su definirane kao prirodne ili sređene šume veće krajobrazne vrijednosti, namijenjene odmoru i rekreaciji. Osim navedenih prirodnih dobara zaštićenih prema Zakonu o zaštiti prirode, Prostornim planom Istarske županije i Prostornim planom uređenja grada Pule zaštićen je i Mornarički park.

Sve odluke i aktivnosti na razini grada Pule moraju biti usmjerene k optimalnom, racionalnom korištenju raspoloživih resursa, posebno prirodnih. Potrebno je poduzimati aktivnosti i mjere za minimiziranje negativnih utjecaja na okoliš, odnosno pristupiti aktivnostima koje direktno pridonose očuvanju i unapređenju okoliša.

Pitanje zaštite okoliša je ujedno i vrlo važno etičko pitanje. Suvremene teorije menadžmenta ističu etičnost kao nužnu pretpostavku uspješnog menadžmenta i nastupa poduzeća na tržištu. Održivost, dakle, mora biti pretočena u menadžersku praksu, bilo da je to preduvjet opstanka poduzeća, odnosno proizvoda/usluga koje nudi na tržištu i adut za stjecanje konkurentske prednosti, bilo da je motiv poboljšanje imidža poduzeća. Pri upravljanju gradovima, pitanje zaštite okoliša posebno je složeno jer je potrebno iznaći istovjetnu razinu istodobne zaštite okoliša i gospodarskog razvoja, dakle ravnotežu ekologije i ekonomije, uz stvaranje preduvjeta za kvalitetnije uvjete života lokalnom stanovništvu.

Grad Pula ima zadatak osigurati potrebne infrastrukturne uvjete kako bi se odgovorno ponašanje poduzeća moglo realizirati (npr. mogućnost reciklaže, odvojeno sakupljanje pojedinih vrsta otpada, poticanje energetske učinkovitosti i sl.).

Zaštita od onečišćenja i očuvanje pojedine sastavnice okoliša, kao i zaštita od nepovoljnog utjecaja i štetnog djelovanja na pojedine sastavnice okoliša i okoliš u cjelini uređeno je Zakonom o zaštiti okoliša te drugim posebnim zakonima (Zakon o zaštiti zraka, Zakon o otpadu, Zakon o vodama, Zakon o financiranju vodnog gospodarstva, Zakon o kemikalijama, Zakon o zaštiti i spašavanju, Zakon o zaštiti od buke, Zakon o zaštiti prirode, okoliša i energetske učinkovitost).

U okviru usklađivanja zakonodavstva Republike Hrvatske sa zakonodavstvom Europske unije područje zaštite okoliša bilo je jedno od najopsežnijih i najzahtjevnijih.

Grad Pula, kao grad koji ima specifičnu simbiozu industrije i turizma, drevna nalazišta i obilježja suvremenog grada, mora voditi računa o upravljanju zaštitom okoliša na razini grada te time doprinijeti ostvarivanju održivog razvoja grada putem:

- Učinkovitog korištenja raspoloživih resursa,
- Poboljšanjem stanja okoliša,
- Poboljšanjem upravljačkih znanja i vještina,
- Rastom mogućnosti za prijavljivanje na raspoložive fondove i dobivanje sredstava za investicije u području zaštite okoliša.

U tom kontekstu posebno je istaknuti potrebu izrade Plana upravljanja zaštitom okoliša na razini grada kao strateškog dokumenta kojim se određuje politika zaštite okoliša te kratkoročni, srednjoročni i dugoročni ciljevi za pojedini grad. Plan upravljanja zaštitom okoliša utvrđuje jasnu viziju i strategiju zaštite okoliša te aktivnosti za njezino ostvarenje temeljem kojih se omogućava učinkovito planiranje i upravljanje na razini grada.

Razina svijesti građana Pule o značaju zaštite okoliša može se ocijeniti zadovoljavajućom. Neovisno o tome potrebno je i dalje kontinuirano voditi aktivnosti koje razvijaju razinu osviještenosti i educiranosti građana, i to svih dobnih skupina, posebno najmlađih. Grad Pula u tom kontekstu treba sustav trajnog financiranja predškolskih i školskih programa zaštite okoliša i nastave u prirodi, sustav financiranja prigodnih programa te kontinuirane promotivne aktivnosti s informativno-edukacijskim poticajnim porukama iz područja zaštite okoliša. Zaštitu okoliša potrebno je promovirati kao nužni uvjet daljeg razvoja i kvalitete života građana Pule.

Različiti izvori zagađenja s kojima se susrećemo u gradovima nanose štetu ljudskom zdravlju, opstanku biljnih i životinjskih vrsta i ravnoteži ekosustava te je neophodno kontinuirano raditi na unapređenju kvalitete okoliša.

Strateško promišljanje razvoja mora biti poticaj da se aktivnije i sustavnije počinje voditi briga o okolišu i njegovom zagađenju na način da se strogo kontrolira kvaliteta zraka, voda, razina buke, vizualno zagađenje, smanjuje preopterećenost (gužve) te donose i poštuju zadani standardi i limiti dozvoljenog zagađenja.

Problem zaštite okoliša veže se uz pojam održivog razvoja grada, koji je u pripremnim aktivnostima za konferenciju URBAN21 koja se održala u Berlinu 2000. godine definiran kako slijedi: "Unapređenje kvalitete života u gradu, uključujući ekološku, kulturnu, političku, institucionalnu, društvenu i ekonomsku komponentu bez ostavljanja tereta budućim generacijama; tereta koji je rezultat iscrpljivanja prirodnih resursa i ekstenzivnog razvoja." (www.archive.rec.org/REC/programes). Održivi razvoj grada mora se temeljiti na ravnoteži 3E - ekonomije (*economy*), ekologije (*ecology*) i jednakosti (*equity*):

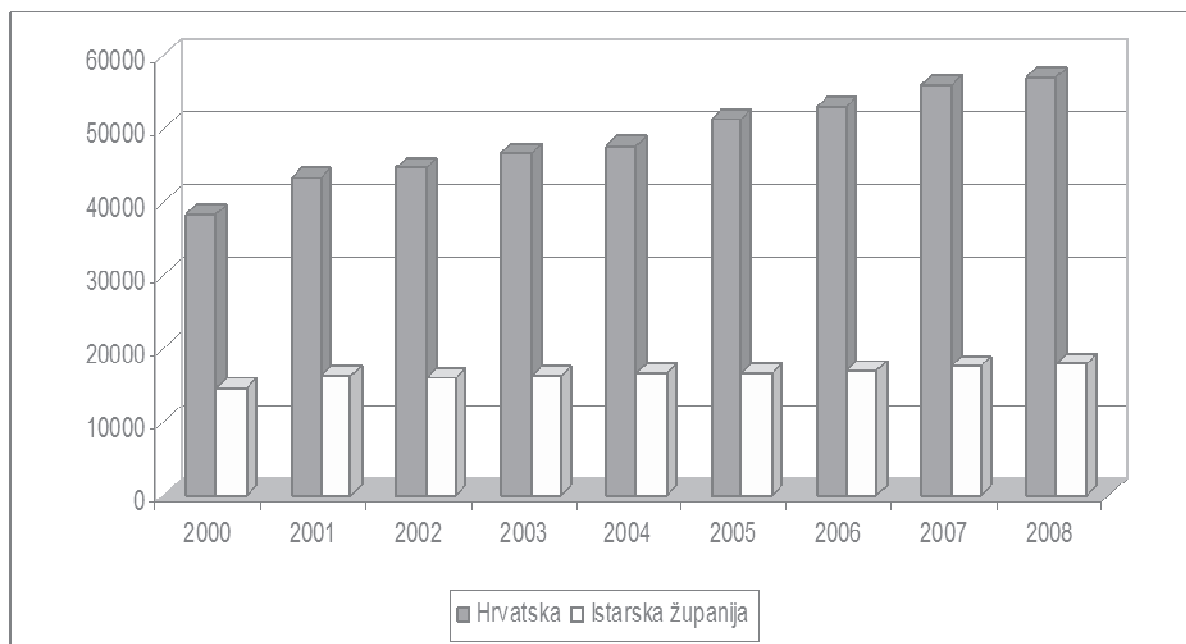
- Ekonomija - ekonomske aktivnosti moraju biti usmjerene ka postizanju općeg dobra i blagostanja
- Ekologija - čovjek je dio prirode, priroda ima limite, a lokalne su vlasti prvenstveno odgovorne za očuvanje njenih resursa
- Jednakost - mogućnost za sudjelovanjem svih skupina u aktivnostima i donošenju odluka

Upravo su ekonomija, ekologija i društvena jednakost identificirani kao osnovni stupovi održivog grada 21. stoljeća, stoga je nužan integralni pristup razvojnem promišljanju grada, uz uvažavanje svih ograničenja. Grad Pula pokreće niz projekata koji za krajnji cilj imaju smanjenje negativnih utjecaja na okoliš i kvalitetnije uvjete života građana (Kaštijun, selektivno prikupljanje otpada - tzv. "zeleni otoci", kanalizacijska mreža, plinifikacija..).

3.6. Turizam

Grad Pula, kao i brojne destinacije u Istarskoj županiji, ima izrazite pogodnosti za razvoj turizma koje se očituju u povoljnom geografskom položaju grada, blagoj mediteranskoj klimi, očuvanom prirodnom okolišu, čistom moru, dobroj prometnoj povezanosti, bogatoj kulturno spomeničkoj baštini, diverzificiranoj turističkoj infrastrukturi i bogatoj dugogodišnjoj turističkoj tradiciji.

Slika 6: Turistički promet Istarske županije i Hrvatske u razdoblju 2000. - 2008.

Izvor: Državni zavod za statistiku

U samom gradu, a i u široj okolici, turistička je ponuda raznovrsna te pruža niz mogućnosti za kvalitetan odmor. Na području grada Pule, uglavnom uz samu obalu te u središtu grada, smješten je veliki broj hotela, kao turističkih i apartmanskih naselja, kampova, ljetovališta te nekoliko nautičkih marina. Na nekoliko kilometara udaljenosti od grada Pule nalazi se Nacionalni park Brijuni, a u okolici grada su brojna turistička naselja - Medulin, Premantura, Peroj, Fažana (Vodnjan, Ližnjan). Grad Pula i Istarska županija imaju stoljetnu turističku tradiciju, koja se očituje u rastućim kvantitativnim turističkim pokazateljima (broj dolazaka i noćenja domaćih i inozemnih turista) i velikom značenju turizma za gospodarstvo Republike Hrvatske.

Istra je u 2008. godini raspolagala s oko 250.000 postelja u osnovnim i komplementarnim smještajnim objektima, što čini 30% u ukupnim smještajnim kapacitetima Republike Hrvatske. U 2008. godini u Istri je ostvareno 2,8 milijuna dolazaka i 18 milijuna noćenja turista, što čini oko 24% u ukupnom broju turista i 31,5% u ukupnom broju noćenja Republike Hrvatske. Proizlazi da je Istra jedna od najrazvijenih turističkih regija u Republici Hrvatskoj, usprkos bržem rastu turističkog prometa u drugim dijelovima Hrvatske u posljednjih nekoliko godina.⁹⁷

Istra je prva županija u Hrvatskoj koja je započela sa strateškim upravljanjem razvoja turizma. Izrađen je ključni strateški razvojni dokument **Master plan razvoja turizma u Istri do 2012. godine**, a radi njegove učinkovite provedbe osnovan je Savjet za turizam i Istarska razvojna turistička agencija (IRTA d.o.o.).⁹⁸ U Master planu razvoja u Istri izdvojeno je sedam klastera sa zajedničkom turističkom politikom, a sve s ciljem ostvarivanja strateških ciljeva razvoja, među kojima jedan klaster čini područje Pula - Medulin.⁹⁹

3.6.1 Smještajna i prostorna resursna osnova turizma grada Pule

3.6.1.1 Smještajna resursna osnova

U ponudi smještajnih kapaciteta grada Pule nalaze se hoteli, turistička naselja i apartmani, hosteli, kampovi, domaćinstva i nautičke marine. Pregled turističkih kapaciteta po vrstama smještajnih kapaciteta za grad Pulu u razdoblju od 2000. do 2008. godine dan je u nastavku.

⁹⁷ www.dzs.hr.

⁹⁸ Savjet za turizam je strateško tijelo na regionalnoj osnovi koje tvore svi ključni dionici. Osnovna zadaća IRTA d.o.o. je prezentacija i prevedba Master plana te kvalitetno povezivanje privatnog i javnog sektora i kreiranje novih turističkih proizvoda.

⁹⁹ Ostali klasteri izdvojeni u Master planu su konkurentne turističke destinacije: Umag - Novigrad, Poreč, Vrsar - Funtana, Rovinj, Labin - Rabac te unutrašnjost Istre. Budući da TZ Grada Pule i TZ Općine Medulin nisu potpisale Ugovor za izradu Master plana razvoja turizma u Istri do 2012. godine, to je učinila kompanija Arenaturisti d.d., koja ima turističke objekte u Puli i Medulinu, a jedna je od osam vodećih turističkih kompanija na području Istarske županije.

Od 17 hotelskih objekata u gradu Puli i 3 vile u NP Brijuni većina objekata nalazi se u vlasništvu vodećega turističkog poduzeća Arenaturist d.d., koji ima smještajne kapacitete u Puli i Medulinu. To su hoteli: Brioni, Riviera, Histria, Palma i Park. Sve je veći broj privatnih poduzetnika i obrtnika koji se uključuju u turističku ponudu otvaranjem novih ili modernizacijom postojećih hotelskih objekata, među kojima se ističu hoteli: Aurora, Galija, Milan, Omir, Pula, Rajić, Scaleta, Veli Jože i Villa Tisa.

Najveći promet ostvaruju osnovni kapaciteti koji se najvećim dijelom nalaze u južnom dijelu Grada. U NP Brijuni smješteni su hoteli Carmen, Jurina i Neptun-Istra te vile Lovorka, Primorka i Dubravka. Hoteli s ukupno 2.655 postelja čine oko 18% ukupnog turističkog kapaciteta grada Pule. Najveće hotelske kapacitete imaju hoteli Histria, Palma, Park, Brioni, Pula, Scaletta, Riviera, Milan i Omir.

Tablica 14: Turistički kapaciteti u gradu Puli od 2000. do 2008. godine

Vrste smještajnih kapaciteta (postelje)	2000.	2005.	2008.
I. Osnovni kapaciteti	5.548	5.883	5.813
1. Hoteli	2.752	2.396	2.655
2. Turistička naselja	2.796	3.487	3.158
I. Komplementarni kapaciteti	9.121	9.329	8.866
1. Hosteli	377	230	447
2. Kampovi	4.500	4.555	4.579
3. Domaćinstva	3.200	3.500	2.796
4. Marine	1.044	1.044	1.044
Ukupno postelja	14.669	15.212	14.679

Izvor: Turistička zajednica grada Pule

Turistička naselja su u vlasništvu Arenaturista d.d. i čine 21% turističkog kapaciteta. To su naselja: Punta Verudela Resort, Residence Village Horizont, Verudela Beach&Villa, Splendid Pula Resort i Puntizela. U 2008. godini 32% kapaciteta čine kampovi Stoja i Puntizela, privatni smještaj i hosteli (Ferijalni savez Hrvatske i Omladinski hostel Puntizela) sudjeluju s oko 22% u smještajnim kapacitetima grada, dok marine (ACI Marina Pula, Bunarina i Tehnomont marina Veruda) čine oko 7% smještajnih kapaciteta.

Tablica 15: Smještajni kapaciteti u gradu Puli u 2007. godini

HOTELI	BROJ POSTELJA
AURORA***	30
BRIONI***	426
GALIJA***	43
HISTRIA***	452
JURINA	134
KARMEN**	84

HOTELI	BROJ POSTELJA
MILAN***	24
NEPTUN ISTRA***	172
OMIR**	40
PALMA***	219
PARK***	280
PULA***	370
RAJIĆ***	51
RIVIERA**	124
SCALETТА**	22
VELI JOŽE	126
VILA DUBRAVKA****	4
VILA LOVORKA ****	5
VILA PRIMORKA****	8
VILE ***	24
VILLA TISA***	17
TURISTIČKA NASELJA I APARTMANI	
HORIZONT PULA RESORT***	1232
PUNTA VERUDELA***	1188
RIBARSKA KOLIBA ***	30
VERUDELA BEACH & VILLA RESORT ***	708
HOSTELI	
FSH	152
JEKA	70
PUNTIŽELA	225
KAMPOVI	
BUNARINA	600
FSH	114
PUNTIŽELA	1200
STOJA	2665
PRIVATNI SMJEŠTAJ	2796
MARINE	
ACI	214
BUNARINA	200
VERUDA	630
SVEUKUPNO:	14.679

Izvor: Turistička zajednica grada Pule

Ukupna turistička ponuda u gradu Puli je nezadovoljavajuća, te proizlazi potreba za restrukturiranjem i modernizacijom ukupne strukture turističkih kapaciteta. Iz podataka za razdoblje 2000. - 2008. može se zaključiti:

- da nije bilo značajnije promjene u veličini i strukturi smještajnih kapaciteta u posljednjih deset godina,
- broj kapaciteta u hotelima je nedostatan u odnosu na kapacitete u turističkim naseljima i domaćinstvima,

- udio osnovnih kapaciteta, a posebice hotela, je nezadovoljavajući u odnosu na komplementarne kapacitete i značajno je niži od prosjeka konkurentnih europskih turističkih destinacija.

Struktura smještajnih kapaciteta prema kategorizaciji potvrđuje tezu da se Pula još nije profilirala kao moderna i atraktivna turistička destinacija iz osnovnog razloga što joj smještajni kapaciteti ulaze u nižu kategoriju s 2 ili 3 zvjezdice.

Ova razina ponude zadovoljava potrošače niže platežne sposobnosti, a ako se želi privući goste veće platežne sposobnosti, nužna su ulaganja u povećanje kategorizacije i standardizaciju hotelskih i ostalih smještajnih objekata. Izražena je tendencija da gosti više platežne moći traže kvalitetniju uslugu (inteligentne sobe s pristupom internetu i kabelskom televizijom, bazenom, wellness i slično), a kapaciteti koji to sada nude u gradu Puli nisu zadovoljavajući.

Tablica 16: Smještajni kapaciteti (postelje) razvrstani po kategorizaciji 2008. godine

Vrsta objekata	Nema podataka o kategoriji	Kategorija					Ukupno
		*	**	***	****	*****	
Hotel	260	22	248	1.656	469	0	2.655
Apartmansko naselje - turistički apartman	0	0	1.896	1.262	0	0	3.158
Ukupno osnovni kapaciteti	260	22	2.144	2.918	469	0	5.813

Izvor: Turistička zajednica grada Pule

Kategorizacija smještajnih kapaciteta grada Pule u 2008. godini nije se značajnije mijenjala u posljednjih nekoliko godina. Grad Pula nema ni jedan objekt s pet zvjezdica. Objekti s četiri zvjezdice su hotel Histria sa 452 ležaja, te vile Lovorka, Primorka i Dubravka u NP Brijuni¹⁰⁰. Hoteli s četiri zvjezdice čine svega 17,7% hotelskog smještaja grada Pule. Najveći je udio hotela s tri zvjezdice (62,3%), među kojima su najveći hoteli izgrađeni tijekom 70-ih godina (hotel Park, Pula, Brioni). Apartmanska naselja prate isti trend; radi se o objektima s dvije i tri zvjezdice, a nedostaje objekata s četiri i pet zvjezdica.

¹⁰⁰ Prema najsvježijim podacima navedeni hoteli prešli su u kategorizaciju s 3 zvjezdice, ali je proces usklađivanja sa zahtjevima za 4 zvjezdice u tijeku.

3.6.1.2 Prostorna resursna osnova

Glavne turističke zone u prostornoj dokumentaciji grada Pule su:

- **VERUDELA I ZLATNE STIJENE**

Ova zona obuhvaća postojeću turističku izgradnju te novoplaniranu površinu ugostiteljsko-turističke namjene na lokaciji "Stara Saccorgiana". Radi podizanja standarda i povećanja kategorije (kako vanjskih i unutarnjih prostora) utvrđena je mogućnost rekonstrukcije, koja u konačnosti može rezultirati smanjenjem utvrđenih kapaciteta.

Na prostoru između Verudele i Zlatnih stijena, u uvali "Stara Saccorgiana", utvrđena je nova površina ugostiteljsko-turističke namjene (10 ha). Unutar iste, a na temelju osnovnih opredjeljenja da se unutar cjelokupnog područja grada Pule ne planiraju turistička naselja, gradit će se isključivo hoteli minimalno kategorizirani s četiri zvjezdice.

- **STOJA I VALOVINE**

Ovo područje obuhvaća novoplaniranu turističku izgradnju u uvali Valovine i u neposrednoj blizini topničke bitnice Valovine unutar kojeg se planira izgradnja hotela minimalno kategoriziranih s četiri zvjezdice. Na temelju stavova i preporuka Prijedloga Prostornog plana Istarske županije ocjenjuje se da zbog ekoloških razloga (kao vrste ugostiteljskih građevina) postojeći kamp na lokaciji poluotoka Stoja u planiranom razdoblju nije primjeren. Stoga se, kao i zbog prihvatljivijeg režima korištenja otvorenih površina, ovdje planira gradnja druge vrste ugostiteljskih građevina, i to građevina iz skupine hoteli, dok se preostalo zemljište namjenjuje zelenilu i rekreaciji.

- **PUNTIŽELA I "HIDROBAZA"**

Ovo područje zbog same lokacije i okolnih prostora ima velike prednosti i mogućnosti za realizaciju vrlo atraktivnog i značajnog kompleksa u ukupnoj turističkoj ponudi grada. Područje obuhvaća postojeći kamp i turističko naselje na lokaciji Puntizela i novoplaniranu turističku namjenu na lokaciji Hidrobaza. U okviru postojeće ugostiteljsko-turističke namjene planira se preuređenje postojećih kapaciteta u kvalitetniji oblik koji će omogućiti viši standard turističke ponude izgradnjom hotela i turističkog naselja.

- **"STOJA - STARA KLAONICA"**

Zadržana je površina ugostiteljsko-turističke namjene iz GUP-a '83., s time da je ista reducirana na površinu od 1,35 ha, dok je na preostalom dijelu GUP-om predviđena rekreativna namjena. Unutar predmetne lokacije planira se izgradnja manjeg hotela minimalno kategoriziranog s četiri zvjezdice.

▪ OTOK SV. ANDRIJA

U okviru ugostiteljsko zabavnog centra na otoku Sv. Andrija može se odvijati isključivo rekonstrukcija postojećih građevina (tvrđava) i uređenje otvorenih površina namijenjenih pružanju svih usluga u ugostiteljstvu i turizmu (kockarnica, zabavni sadržaji, muzej, usluga prehrane i sl.) osim usluga smještaja.

▪ MUSIL

Musil je zamišljen kao prostor pogodan za turističku djelatnost. Međutim, Prostornim planom uređenja grada Pule na ovom području nije planirana ugostiteljsko turistička namjena, a niti su u to vrijeme postojale temeljne spoznaje o mogućem i održivom opterećenju prostora. Poluotok još nije u upotrebi i njegovu namijenu je potrebno definirati (vidi poglavlje 4.2.2.3. Značajna imovina u vlasništvu države koja nije u upotrebi).

3.6.2 Turistička potražnja

U 2008. godini ostvareno je ukupno 243.549 dolazaka turista, od čega 83,5% stranih turista, a 16,5% domaćih turista.¹⁰¹ Grad Pula sudjeluje sa 8,9% u ukupnom broju dolazaka i sa 6,4% u ukupnom broju noćenja Istarske Županije. U Istarskoj županiji u 2008. godini najveći broj noćenja ostvarila je TZ Poreč 14,68% ili 2% više u odnosu na 2007. godinu. Slijedi TZ Rovinj sa 14,08% i porastom od 3% u odnosu na 2007. dok je TZ Pula ostvarila 1,14 mil. noćenja što čini udio od 6,13%, a podaci ukazuju da nije bilo značajnijih promjena u odnosu na 2007. godinu.¹⁰²

Tablica 17: Ostvarena noćenja u gradu Puli u razdoblju 2000. - 2008.

Godina	2000.	2003.	2005.	2006.	2007.	2008.
Noćenja	952.077	1,107.365	1,118.287	1,099.098	1,142.118	1,140.001
Noćenja, domaći	106.902	101.123	100.650	97.851	102.885	106.756
Noćenja, stranci	845.175	1,006.242	1,017.637	1,001.247	1,039.233	1,033.245
Stopa rasta noćenja, %		21,5	8,6	-1,7	3,9	-0,2
Stopa rasta noćenja, 2003=100	86,0	100,0	101,0	99,3	103,1	102,9

Izvor: Turistička zajednica grada Pule

U 2008. godini u Puli je ostvareno 1,140.001 noćenje, od čega 90,6% čini inozemni turistički promet. Evidentno je da se broj noćenja u razdoblju 2000. - 2008. godine kretao na razini oko 1 mil. noćenja i da su u posljednje dvije godine ostvareni najbolji poslovni rezultati. Broj dolazaka turista u grad Pulu također bilježi rastući trend uz blago usporavanje tijekom 2008. godine. Strani turisti ostvaruju udio od 90% u broju noćenja te oko 80% u broju dolazaka. U

¹⁰¹ www.dzs.hr, Priopćenje, 4.4.2/11 godina 2008.

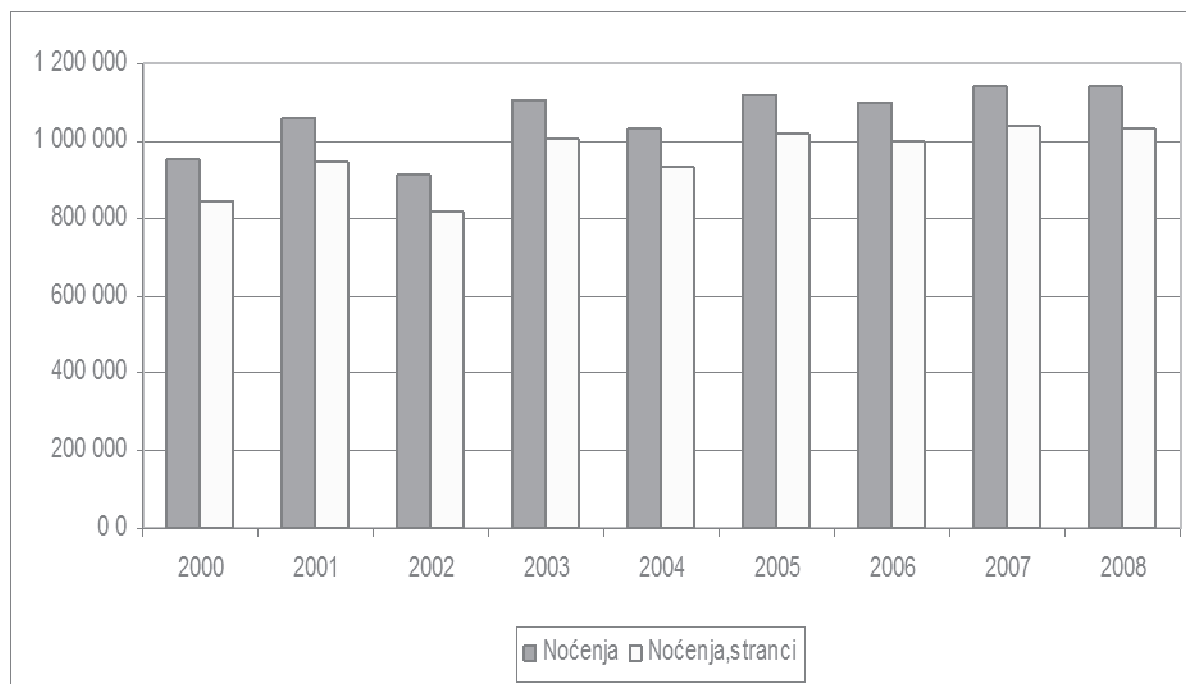
¹⁰² TZ Istarske županije za 2008. godinu.

posljednje dvije godine broj domaćih turista rastao je za oko 4%, dok se broj inozemnih turista smanjio za oko 1%, što ukazuje na važnost domaće turističke ponude koja je neelastična u odnosu na inozemnu turističku potražnju.

Prema zemlji podrijetla najviše je gostiju iz Italije i Njemačke, koji ostvaruju više od 30% inozemnog turističkog prometa. U 2008. godini najviše noćenja ostvarili su gosti iz Njemačke sa 219 328 noćenja (21,2%), slijede Talijani sa 163 902 noćenja (15,9%), Rusi sa 72 289 noćenja (7%), Austrijanci sa 70 392 noćenja (6,8%) te Slovenci i Šveđani s udjelom od 5,8%. Zbog blizine i prometne dostupnosti Talijani čine najveći udio inozemnih gostiju prema broju dolazaka (19,8%).

Analizom podataka za razdoblje 2000. - 2008. godine može se zaključiti da nije bilo značajnijih odstupanja u strukturi emitivnih tržišta. Tako su u 2000. godini 38% od ukupnog broja noćenja ostvarili turisti iz Italije i Njemačke. Primjetan je trend smanjenja gostiju iz Češke, koji su u 2000. i 2001. godini ostvarivali preko 17% noćenja inozemnih turista, nakon čega slijedi silazni trend koji se stabilizirao na razini od oko 30 000 noćenja godišnje što predstavlja oko 3% noćenja inozemnih turista. Smanjenje broja gostiju iz Češke, Poljske i Slovačke može se opravdati i time što je 2002. godine Arenaturist d.d. krenula u veću rekonstrukciju odnosno uređenje objekta.

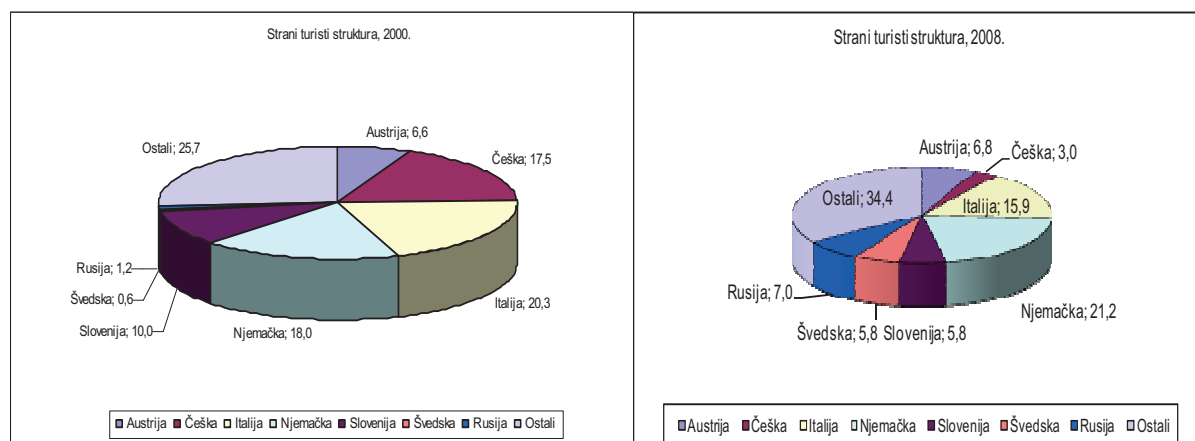
Slika 7: Noćenje turista u gradu Puli u razdoblju od 2000. - 2008.

Izvor: Turistička zajednica grada Pule

Sličan silazni trend zamjetan je i kod gostiju iz Poljske i Slovačke. Podaci o dolascima turista iz emitivnih tržišta pokazuju tendenciju smanjenja broja inozemnih turista iz zemalja tranzicijskih zemalja srednje i jugoistočne Europe, a razlozi se mogu naći u ekonomskoj krizi i recesiji koja je posebno pogodila upravo ova tržišta.

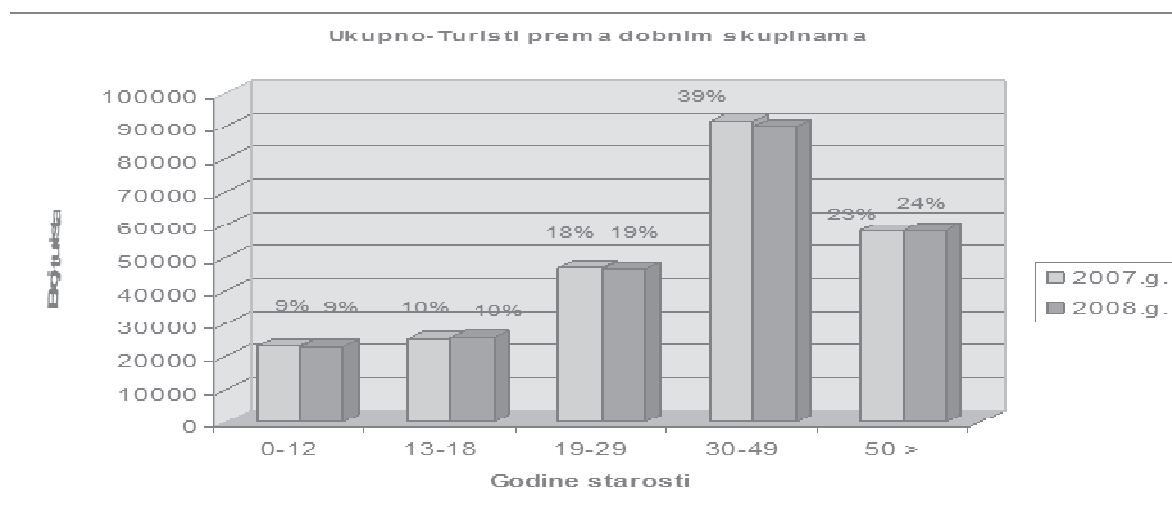
Slika 8: Struktura stranih gostiju u gradu Puli prema zemlji podrijetla

Izvor: Turistička zajednica Grada Pule

U 2008. godini turisti grada Pule prema starosnoj strukturi su najvećim dijelom zastupljeni u dobnoj skupini od 30 do 49 godina (37%), turisti stariji od 50 godina čine 24%, a mlađa starosna skupina turista od 19 do 29 čini 19%. Starosna struktura je zadovoljavajuća, s obzirom da je najveći udio turista u skupini radno aktivnog stanovništva, što je sa stajališta turističke potrošnje pozitivan trend. Ovi podaci ukazuju na potrebu definiranja i implementacije selektivnih oblika turističke ponude, čime bi ukupni rezultati ovakve turističke potražnje bili optimalno iskorišteni.

Slika 9: Turisti grada Pule prema dobnim skupinama

Izvor: Turistička zajednica Grada Pule

Iz tablice koja slijedi mogu se sagledati pokazatelji poslovanja kompanije Arenaturist d.d. i može se zaključiti da je najbolje rezultate u poslovanju iskazano kroz pokazatelj iskorištenosti kapaciteti imao hotel Histria, koji pruža najkompletniju turističku ponudu i najbolje je kategoriziran hotel u gradu Puli. Osim hotela Histria, dobre poslovne rezultate ostvaruju i hoteli Palma i Brioni. Prema pokazatelju dužina boravka, turisti se najduže zadržavaju (8,7 dana) u turističkim naseljima, i to u "Verudela Beach and Vila Resort" i "Horizont Resort".

Prosječan boravak turista u gradu Puli traje 5,9 dana, dok poslovanje turističkih objekata pokazuje izrazitu sezonalnost u poslovanju, što je i jedna od glavnih slabosti turističkoga gospodarstva.

Tablica 18: Turistički pokazatelji Arenaturist d.d. za 2006. godinu

Objekti Arenaturista d.d.	Broj postelja	Dolasci	Noćenja	Prosječni boravak - dani	Iskorištenost kapaciteta
Guesthouse "Hotel Riviera"	124	6.510	11.783	1,8	95
Hotel Histria	452	23.269	80.106	3,4	188,5
Hotel Palma	219	7.530	34.438	4,6	157
Hotel Park	280	4.872	31.724	6,5	113,3
Hotel Brioni	426	10.665	54.337	5,1	127,6
Punta Verudela Resort	1.188	17.930	140.666	7,8	118,4
Verudela Beach and Vila Resort	708	7.455	65.071	8,7	91,9
Horizont Resort	1.232	15.777	136.519	8,7	110,8
Kamp Stoja	2.665	24.317	145.131	6,0	54,5
UKUPNO	7.294	118.334	699.775	5,9	96,3

Izvor: Poslovna izvješća Arenaturist d.d.

Među kvantitativnim turističkim pokazateljima posebno je zanimljivo analizirati kretanje turističkih prihoda djelatnosti H - Hoteli i restorani¹⁰³. Ostvaren turistički prihod (Hoteli i restorani) u 2008. godini iznosio je 353,8 mil. kn odnosno 310,37 kuna po noćenju.¹⁰⁴ Turistički prihodi u gradu Puli imali su rastući trend od 2000. do 2007. godine, dok je u 2008. godini zabilježen blagi pad od 1,95%, što je pratilo i smanjenje prosječnog broja zaposlenih u ovoj djelatnosti.

Tablica 19: Ukupni prihodi u trgovačkim društvima u gradu Puli - Hoteli i restorani

GODINA	MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
2000.	18.896.790	20.084.248	151.557.532	190.538.570
2001.	29.464.659	36.427.657	179.965.207	245.857.523
2002.	61.337.450	15.890.322	175.047.646	252.275.418
2003.	73.287.237	18.027.892	172.244.156	263.559.285
2004.	69.508.726	26.728.544	167.042.628	263.279.898
2005.	48.022.562	66.765.977	185.264.112	300.052.651
2006.	76.754.253	52.304.635	179.817.717	308.876.605
2007.	112.822.444	55.947.057	191.395.339	360.164.840
2008.	94.235.931	60.440.615	199.154.881	353.831.427

Izvor: Podaci FINA-e, obrada HJGK ŽK Pula, 19. 11. 2009.

U gradu Puli najveći broj zaposlenih u djelatnosti Hoteli i restorani je u jedinom velikom trgovačkom društvu Arenaturist d.d., koje zapošljava 48,5% od ukupnog broja zaposlenih i ostvaruje 56,4% ukupnog prihoda. S druge strane, 32,8% zaposlenih u ovoj djelatnosti ostvaruje 26,7% ukupnog prihoda i zaposleno je u 106 poslovnih subjekata. Podaci ukazuju na izrazito veliku važnost kompanije Arenaturista d.d. za ukupno turističko gospodarstvo

¹⁰³ Radi se o djelatnosti koja samo djelomično obuhvaća prihode turističke industrije koji su puno veći i multiplikativniji u odnosu na djelatnost Hoteli i restorani.

¹⁰⁴ HGK ŽK Pula i TZ Istarske županije.

grada Pule, ali i veliku ovisnost ključnih makroekonomskih agregata (zaposlenost, BDP, izvoz) grada Pule o poslovnim rezultatima jednog poslovnog subjekta. S obzirom na navedeno, može se ocijeniti pozitivnim trend povećanja broja malih trgovačkih društava čiji se broj od 2000. do 2006. udvostručio, a ostvareni prihod tih poduzeća se povećao za čak 5 puta. Sličan trend evidentan je i u skupini srednje velikih trgovačkih društava.

Tablica 20: Prosječan broj zaposlenih u trgovačkim društvima u gradu Puli - Hoteli i restorani prema veličini (klasifikacija FINA)

GODINA	MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
2000.	172	78	814	1 064
2001.	238	91	852	1 181
2002.	330	75	671	1 076
2003.	347	71	610	1 028
2004.	306	122	544	972
2005.	246	192	449	887
2006.	288	171	398	857
2007.	379	173	451	1 003
2008.	304	173	450	927

Izvor: Podaci FINA-e, obrada HJGK ŽK Pula, 19. 11. 2009.

U strukturi zaposlenosti u razdoblju 2000. - 2008. nije bilo značajnijih odstupanja u broju zaposlenih osoba. Uočava se smanjenje broja zaposlenih u Arenaturistu d.d. i povećanje broja zaposlenih u malim i srednjim poduzećima. Primjerice u 2000. godini Arenaturist d.d. je zapošljivao čak 76,5%, mala poduzeća 16,2% i srednja 7,3%. U 2008. godini struktura se značajno promijenila: Arenaturist d.d. zapošljava 48,5%, mala poduzeća 32,8% i srednja 18,7%.

Iz svega navedenog zaključuje se da se u poduzeću Arenaturist d.d. posljednjih godina pristupilo provođenju politike povećanja kvalitete i povećanja konkurentnosti poslovanja, što je rezultiralo povećanjem prihoda u promatranom razdoblju usprkos značajnom smanjenju broja zaposlenih. Poduzeće je bilježilo kontinuirani rast prihoda iako se struktura kategorizacije hotelskih objekata nije značajnije mijenjala u razdoblju 2000. - 2008. godine. Pozicioniranje poduzeća Arenaturist d.d. ima značajan i multiplikativan efekt u gradu Puli i širem okruženju za ukupno turističko gospodarstvo. Turističko gospodarstvo s druge strane čini pozitivno poslovno okruženje za sve poslovne subjekte u gradu Puli i širem području.

3.6.3 SWOT ANALIZA - Turizam

Tablica 21: SWOT analiza - Turizam

SNAGE	SLABOSTI
Blizina emitivnih turističkih tržišta Cestovna i zračna prometna dostupnost Grad povijesti i kulture Arena - prvorazredna turistička atrakcija Mediterranska blaga klima Obrazovna struktura kadrova u turizmu Geografski položaj - blizina mora Partnerski odnos Grada i Turističke zajednice Razvijen nautički turizam Pula kao dio regije Istre Rast inozemnih ulaganja u turizam Dinamičan razvoj malog i srednjeg poduzetništva u turizmu	Sezonski orijentiran turizam Niska potrošnja po turistu (struktura ponude) Niža kvaliteta smještajne ponude (prevladavaju hoteli s 2 i 3 zvjezdice) Ne postoji Glavni plan razvoja turizma Pule (u Master planu turizma Istre Pula se nedovoljno obrađuje) Nedostatak noćnog života i zabave Većina zemljišta u vlasništvu države, spora pravna regulativa Turistički privatni sektor nedovoljno uključen u javni život grada Gastro ponuda u samom centru grada Morski i željeznički promet Niska razina kvalitete usluge Loše sklopljeni ugovori o koncesiji za turistička zemljišta
PRILIKE	PRIJETNJE
Partnerski odnos Grada i privatnog sektora Uključivanje domaćih proizvoda i usluga Valorizacija praznih prostora vojarni Restrukturiranje i podizanje kvalitete ponude (podizanje kategorije hotela na 5*) Uključivanje turističke ponude brendova Novi selektivni oblici turističke ponude (razvijanje kongresnog, wellness, zdravstvenog turizma, kulturnog turizma...) Niskotarifni letovi Razvijanje elitnog i golf turizma na području NP Brijuni i na području Muzila Novi vizualni identitet grada Gradske plaže Razvoj kvalitetnih restorana Produženje turističke sezone uvođenjem selektivnih turističkih programa Promicanje proaktivnog pristupa izravnim stranim ulaganjima (naglasak na privlačenju greenfield ulaganja) Specijalizacija i diverzifikacija turističkih proizvoda i usluga	Recesija na svjetskom tržištu Zagađenje mora Prometni problemi Konkurencija novih turističkih destinacija i proizvoda Turistički trendovi Uspostava regionalnog ustroja Rastuća konkurentnost na turističkom tržištu Nesenzibilnost prema turističkom razvoju

Izvor: Radionice Glavnog tima, Radne grupe i Partnerskog odbora održane u Puli 12. 11. 2009. i 17. 12. 2009.

3.7. Gospodarstvo

Temelji gospodarskog razvitka grada Pule kao tradicionalno najrazvijenijega gospodarskog središta Istarske županije započeti su brodogradnjom. Pulska brodograđevna industrija (Uljanik d.d., Tehnomont brodogradilište d.d.) danas je nadaleko poznata na svjetskom brodograđevnom tržištu. Osim toga, u Puli su zastupljene djelatnosti proizvodnje cementa (Istra cement d.o.o.), proizvodnje stakla (Duran d.d.), prehrambena industrija (Brionka d.d. Pula) i tekstilna industrija (Arena modna trikotaža d.d.). U Puli su također razvijene i uslužne djelatnosti u građevinarstvu (Bina Istra d.d., Istragradnja d.d., Cesta d.o.o.), turizmu (Arenaturist d.d.), trgovini (Istra d.d. u stečaju, Puljanka d.d.), prijevozničkim uslugama (Brioni d.d., Zračna luka Pula d.d.) i poljoprivredi i ribarstvu (Agroprodukt d.o.o. i Agrokoka d.d.).

Temeljni pokazatelji razvoja nekog područja su prije svega dinamika i ostvarena razina bruto domaćeg proizvoda, zaposlenosti, proizvodnost rada i investicije. Za usporedbu može se koristiti ostvarena masa bruto domaćeg proizvoda po područjima kao i ostvarena razina po stanovniku, koja ujedno ukazuje i na rast opće proizvodnosti. Investicije je najpodesnije pratiti kroz njihov udio u ostvarenom bruto domaćem proizvodu.

3.7.1 Ostvareni bruto domaći proizvod grada Pule

Ostvareni BDP Republike Hrvatske iznosio je 250,5 milijardi kuna odnosno 7.705 EUR ili 9.663 USD po stanovniku u 2006. Međutim, Državni zavod za statistiku objavio je reviziju podataka BDP-a sa svrhom prilagodbe procjena BDP-a Europskom sustavu nacionalnih računa. Najveće korekcije odnose se na procjenu sive ekonomije te na adekvatnije mjerenje stambene rente i usluga financijskog posredovanja. Tako korigirani BDP na razini Hrvatske iznosi 8.043 EUR ili 10.003 USD što je više od ranije iskazanog za 4,39%. Istarska županija ostvarila je 5,7% društvenog proizvoda Republike Hrvatske 1990. i 6,3% u razdoblju 2001. - 2006. Isto tako je ostvarila u 1990. godini za 33% veći bruto društveni proizvod od prosjeka Hrvatske po stanovniku i 27% veći u 2006.

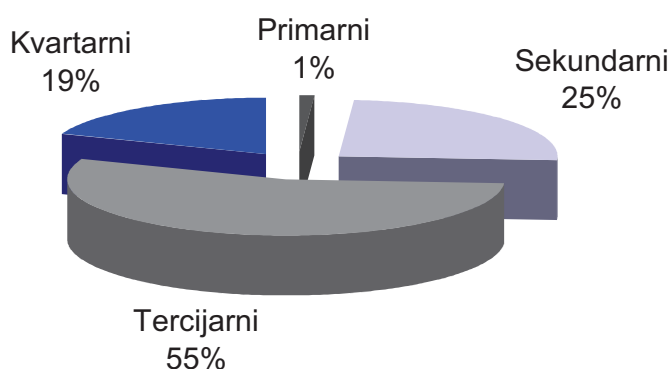
Tablica 22: Usporedba ostvarenja društvenog proizvoda i BDP nekih područja RH = 100%

Područje	Suma društvenog proizvoda 1990.	Suma BDP-a 2001. - 2006.	Društveni proizvod /stanovniku 1990.	BDP / stanovniku 2006.	Udio BDP / stanovniku + - 2006/1990
Grad Zagreb	28,6	31,8	158	184	27
Istarska županija	5,7	6,3	133	127	-6
Zagrebačka županija	1,2	5,3	34	70	36
Primorsko-goranska županija	8,3	8,0	122	119	-4
Splitsko-dalmatinska županija	8,2	8,2	83	78	-5

Izvor: www.dzs.hr

Ostvarena masa bruto domaćeg proizvoda (BDP) za područje Grada Pule iznosi oko 4.804 milijuna kuna u 2008. (tekuće cijene) ili 10.562 EUR (1 EUR = 7,324 KN u 2008.) po stanovniku. Potrebno je napomenuti da u iskazivanje bruto domaćeg proizvoda Grada Pule za 2008. nije uzeta razlika između uplaćenog i povraćenog poreza na dodanu vrijednost (PDV) jer se podaci od nadležnih institucija nisu mogli dobiti.

Slika 10: Udio ostvarenog BDP po sektorima grada Pule

Izvor: FINA, Obrtnička komora Istarske županije i procjene i izračun autora.

Uz tu vrijednost on bi svakako bio veći kako u masi tako i po stanovniku. Ostvarena visina bruto domaćeg proizvoda po stanovniku je nedovoljna s obzirom na postojeće resurse, kadrovski potencijal i razvojne mogućnosti grada Pule. Dominantne djelatnosti su: prerađivačka industrija, trgovina i financijsko posredovanje. Sekundarni sektor (proizvodni) čini 1/4 svih aktivnosti na području grada. Usluge tercijarnog sektora (54,8%) dominiraju, a razina usluga kvartalnog sektora primjerena je postojećoj razini organiziranosti tih institucija u Hrvatskoj. Ovisno o razvijenosti pojedinih sektora gospodarstva, Grad Pula bi se prema postignutoj strukturi mogao svrstati u razvijena gospodarstva s visokim udjelom tercijarnog i kvartalnog sektora koji daleko premašuje 50% kao donju granicu od koje se računa prelazak s industrijskog na postindustrijsko društvo¹⁰⁵. To je opći trend i zakonitost razvoja sadašnjih visokorazvijenih zemalja. Sljedeća tablica prikazuje ostvareni BDP-a po djelatnostima za 2008. godinu.

¹⁰⁵ Vidi: Družić, I., i dr. (2003.), "Hrvatski gospodarski razvoj", Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 312.

Tablica 23: Bruto domaći proizvod na području grada Pule u 2008. (NKD 2002.) (vrijednosti u 000 kn)

Djelatnost	BDP	Udio
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	28887	0,6
B Ribarstvo<o	17280	0,4
C Rudarstvo i vađenje	7121	0,1
D Prerađivačka industrija	816812	17,0
E Opskrba energijom, plinom i vodom	114355	2,4
F Građevinarstvo	273815	5,7
G Trgovina i popravci	797025	16,6
H Hoteli i restorani	380107	7,9
I Prijevoz, skladištenje i veze	274494	5,7
J Financijsko posredovanje	497251	10,4
K Nekretnine, iznajmljivanje i poslovne usluge	446717	9,3
L Javna uprava i obvezno socijalno osiguranje	328263	6,8
M Obrazovanje	205711	4,3
N Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	380761	7,9
O Ostale uslužne djelatnosti	235076	4,9
Ukupno	4803676	100,0

Izvor: FINA, Obrtnička komora Istarske županije i procjene i izračun autora.

U cjelini na području grada Pule dominantan udio imaju prerađivačka industrija i trgovina. Industrija je u prijašnjem razdoblju imala svakako značajniju ulogu od one iz 2008., jer prolazi kroz značajne poteškoće uvjetovane mnoštvom vlastitih slabosti, ali i onih nametnutih u zemlji i posebno u posljednje vrijeme nametnutih i od inozemnih činitelja. Može se ocijeniti da trgovina opskrbljuje prerađivačku industriju (brodogradnju) koja kupuje značajne količine materijala i opreme, zatim stanovništvo i turiste i, ne manje važno, s određenim proizvodima i šire područje Istre. Grad Pula i Istarska županija imaju raznovrsnu gospodarsku strukturu, čime u cjelini lakše prevladavaju poteškoće pojedinih djelatnosti i gospodarstva.

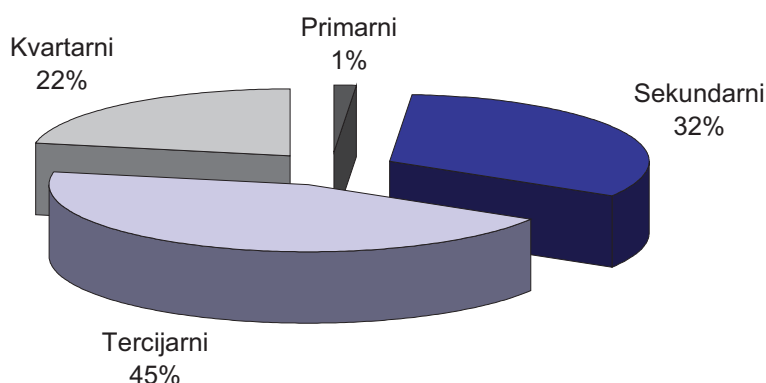
Važno je ukazati i na razlike u razvoju Istarske županije i Primorsko-goranske županije tijekom duljeg razdoblja. Tako je Istarska županija imala manji BDP po stanovniku za 33,1% u odnosu na Primorsko-goransku u razdoblju 1961. - 1965., da bi se ta razlika stalno smanjivala. Istarska županija je u 1990. imala za 9% veći BDP po stanovniku prema Primorsko-goranskoj županiji i 6,7% veći u 2006.

Istarska županija je u promatranom razdoblju razvijala raznovrsniju industrijsku strukturu, zatim turizam i druge djelatnosti, dok se Primorsko-goranska oslanjala uglavnom na dotadašnje industrijske kapacitete i nešto umjereniji razvoj turizma. Tome su svakako pridonijela ulaganja u nove investicije, čiji je udio u BDP-u iznosio u Istarskoj županiji 20,7%, a u Primorsko-goranskoj županiji 18,9% u razdoblju 1971.-1990. Primorsko-goranska županija s velikim sustavima kao što je prerada nafte, petrokemija, brodogradnja i promet nije uspjela održati prijašnje razvojne pomake, dok je Istarska županija s raznovrsnom strukturom djelatnosti, napose industrije, lakše podnijela razvojne poteškoće.

3.7.2 Ostvarena zaposlenost na području grada Pule

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine u gradu Puli bile su 22.233 osobe u dobi od 15 i više godina koje su se izjasnile zaposlenima. U 2008. godini stopa nezaposlenosti u gradu Puli iznosila je 5,5%¹⁰⁶, dok je na razini Republike Hrvatske iznosila 12,8%¹⁰⁷. Povoljniju stopu nezaposlenosti ostvario je jedino Zagreb (5,3%).

Slika 11: Udio zaposlenih grada Pule po sektorima

Izvor: prema www.dzs.hr - Zaposleni - u trgovačkim društvima i u obrtništvu (procjena autora).

U 2008. godini ukupno je bilo 24.611 zaposlenih u pravnim osobama¹⁰⁸. U Puli je zaposleno ukupno 38,5% zaposlenih u pravnim osobama Istarske županije. Na području grada Pule je prema podacima Obrtničke komore Istarske županije bilo aktivno 1929 obrta na dan 30. rujna 2009. (tablica 26). Na osnovi tog podatka te broja obrta i zaposlenih u obrtu i slobodnim zanimanjima Istarske županije procijenjen je broj zaposlenih u obrtu i slobodnim zanimanjima grada Pule i njihova struktura po djelatnostima¹⁰⁹. Prema obavljenim procjenama na području grada Pule bilo je oko 3.000 zaposlenih osoba u obrtu i slobodnim zanimanjima u 2008.

Tablica 24: Zaposlenost u pravnim subjektima i obrtništvu u gradu Puli u 2008.

Djelatnost	Zaposleni u pravnim subjektima i obrtništvu	Udio
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	202	0,73
B Ribarstvo	125	0,45
C Rudarstvo i vađenje	54	0,20
D Prerađivačka industrija	6158	22,30
E Opskrba energijom, plinom i vodom	526	1,91

¹⁰⁶ Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Pula.

¹⁰⁷ www.dzs.hr.

¹⁰⁸ www.dzs.hr.

¹⁰⁹ Podaci o broju zaposlenih u obrtništvu u gradu Puli, nažalost nisu bili dostupni, pa je na temelju analize stanja u Istarskoj županiji procijenjen broj zaposlenih u obrtništvu grada Pule.

Djelatnost	Zaposleni u pravnim subjektima i obrtništvu	Udio
F Građevinarstvo	2170	7,86
G Trgovina i popravci	4602	16,67
H Hoteli i restorani	1407	5,10
I Prijevoz, skladištenje i veze	1520	5,51
J Financijsko posredovanje	1100	3,98
K Nekretnine, iznajmljivanje i poslovne usluge	2279	8,25
L Javna uprava i obvezno socijalno osiguranje	2186	7,92
M Obrazovanje	1754	6,35
N Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	2141	7,75
O Ostale uslužne djelatnosti	1387	5,02
Ukupno	27 611	100,00

Izvor: www.dzs.hr - Zaposleni - u trgovačkim društvima i u obrtništvu (procjena autora).

Tablica 25: Procjena broja zaposlenih u obrtništvu grada Pule u 2008.

Djelatnost	Zaposleni*	Udio
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	45	1,50
B Ribarstvo	96	3,20
C Rudarstvo i vađenje kamena	6	0,20
D Prerađivačka industrija	372	12,40
E Opskrba energijom, plinom i vodom	0	0,00
F Građevinarstvo	519	17,30
G Trgovina i popravci	555	18,50
H Hoteli i restorani	630	21,00
I Prijevoz, skladištenje i veze	183	6,10
J Financijsko posredovanje	33	1,10
K Nekretnine, iznajmljivanje i poslovne usluge	222	7,40
L Javna uprava i obvezno socijalno osiguranje	0	0,00
M Obrazovanje	0	0,00
N Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	114	3,80
O Ostale uslužne djelatnosti	225	7,50
Ukupno	3000	100,00

Izvor: Obrada autora (*procjena autora).

Kako i sama tablica prikazuje najveći broj zaposlenih u obrtništvu nalazi se u djelatnosti hoteli i restorani (21%), trgovina i popravci (18,5%) i građevinarstvu (17,3%) te prerađivačkoj industriji (12,4%). Ove četiri djelatnosti čine 69,2% od ukupnog broja zaposlenih u obrtništvu. Tako je u obrtništvu zaposleno oko 10,9%¹¹⁰ zaposlenih djelatnika. Većinu zaposlenih čine zaposleni kod samostalnih obrtnika, ugostitelja, autoprijevoznika i drugih djelatnosti, dok djelatnici zaposleni kod obrtnika slobodnih zanimanja čine neznatan dio. U ukupnom broju zaposlenih u obrtničkom sektoru žene sudjeluju s oko 45%¹¹¹.

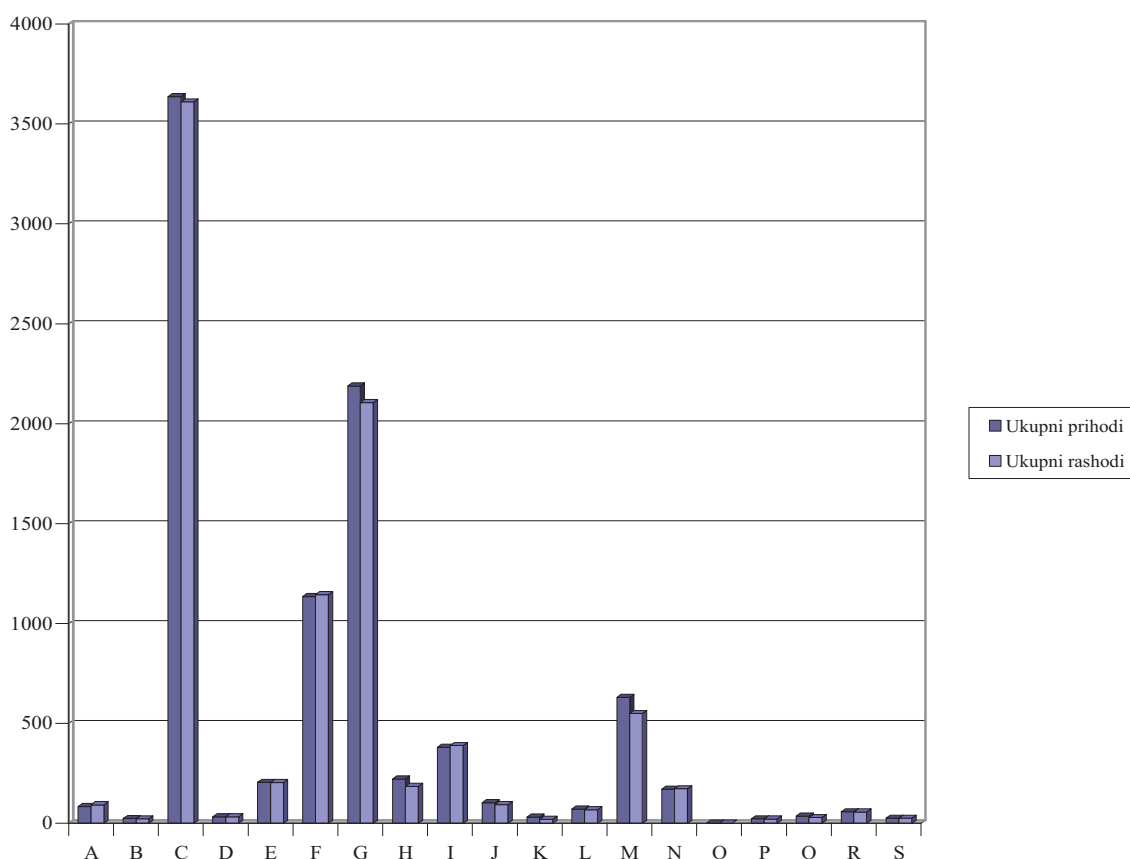
¹¹⁰ Procjena autora.

¹¹¹ Hrvatska obrtnička komora - Područna služba Pula.

3.7.3 Trgovačka društva grada Pule i njihovi rezultati poslovanja

Prema podacima baze podataka HGK ŽK Pula 2008. godine bilo je registrirano 2110 trgovačkih društava, što je više za oko 1,9% od prethodne 2007. godine. Najviše je trgovačkih društava registrirano za djelatnost trgovina na veliko i malo - popravak motornih vozila i motocikala, građevinarstvo te stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti. Ove tri djelatnosti imaju udio od 58% od ukupnog broja subjekata grada Pule. Najveći udio u ukupnom broju imaju mala trgovačka društva (98,6%).

Slika 12: Ukupni prihodi i rashodi poduzetnika grada Pule u 2008. godini

Izvor: Izvještaji FINA-e i obrada autora. Podaci obuhvaćaju financijske rezultate trgovačkih društava sa sjedištem u gradu Puli prema službenom izvješću FINA-e. Podaci ne obuhvaćaju: financijske pokazatelje obrtnika, financijskih institucija, neprofitnih i proračunskih organizacija, ni podatke o privatnom individualnom sektoru (poljoprivreda, iznajmljivanje soba).

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

Tablica 26: Financijski rezultati gospodarstva grada Pule 2007. - 2008. godine po djelatnostima (prema NKD 2007.) U 000 kn

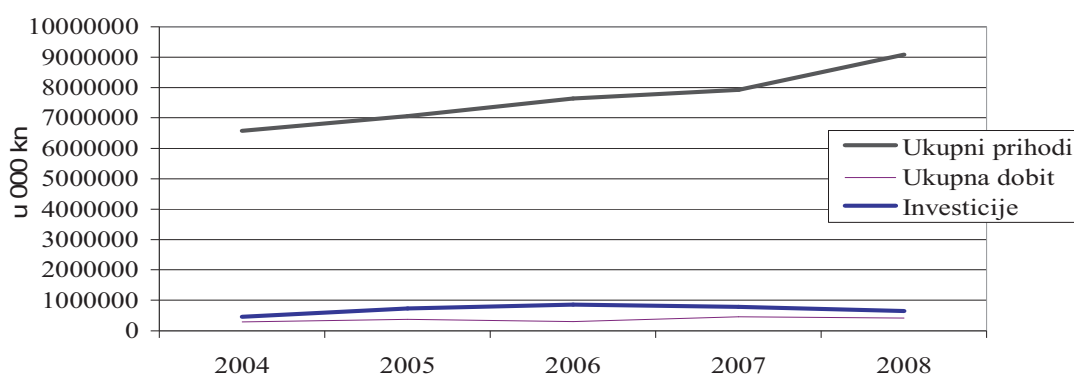
Djelatnost	Ukupni prihodi			Ukupni rashodi			Dobit prije oporezivanja			Gubitak prije oporezivanja		
	07	08	Index	07	08	Index	07	08	Index	07	08	Index
A Poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo	69.225	85.744	123,9	71.793	94.664	131,9	1.224	2.941	236,3	3.812	11.862	311,1
B Rudarstvo i vađenje	22.913	25.406	110,9	22.625	24.952	110,3	287	454	157,7	0	0	-
C Prerađivačka industrija	2.996.675	3.637.475	121,4	3.179.549	3.610.065	11,5	76.744	79.122	103,1	259.618	51.712	19,9
D Oskrba el. energijom, plinom, parom i klimatizacijom	33.527	33.385	99,6	31.096	33.484	107,7	2.746	467	17,0	316	567	179,2
E Oskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda...	147.793	205.949	139,3	157.169	205.471	130,7	227	1.536	674,3	9.604	1.059	11,0
F Građevinarstvo	1.111.965	1.136.526	102,3	1.269.661	1.145.692	90,2	43.455	33.691	77,5	202.152	42.857	21,2
G Trgovina i popravak vozila	2.132.611	2.189.645	102,7	2.010.152	2.106.840	104,8	137.448	102.534	74,6	14.989	19.729	131,6
H Prijevoz i skladištenje	217.456	223.338	102,7	175.577	186.497	106,2	42.483	40.338	95,0	604	3.497	578,3
I Djel. pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	363.597	381.078	104,8	353.723	390.323	110,3	13.248	6.466	48,8	3.374	15.711	465,5
J Informacije i komunikacije	90.513	104.619	115,6	84.857	95.509	112,6	7.004	10.474	149,5	1.348	1.364	101,2
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	67.832	32.655	48,1	23.530	20.952	89,0	45.690	14.741	32,3	1.387	3.038	219,0
L Poslovanje nekretninama	54.019	72.511	134,2	48.631	69.053	142,0	10.629	10.667	100,4	5.241	7.210	137,6
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	499.738	630.638	126,2	452.431	550.631	121,7	53.828	93.652	174,0	6.521	13.645	209,2
N. Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	147.674	172.645	116,9	149.425	174.446	116,7	6.272	9.035	144,1	8.023	10.837	135,1
O. Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	1.461	1.595	109,2	961	1.032	107,4	500	563	112,6	0	0	0
P. Obrazovanje	22.640	24.333	107,5	21.144	23.135	109,4	1.669	1.878	112,5	173	680	390,9
Q. Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	24.553	36.641	149,2	22.245	30.355	136,5	2.344	6.448	275,1	36	162	443,8
R Umjetnost, zabava i rekreacija	52.427	59.982	114,4	54.833	58.295	106,3	1.082	3.247	299,9	3.488	1.560	44,7
S Ostale uslužne djelatnosti	27.294	27.969	102,4	25.901	27.717	107,0	1.929	1.335	69,2	535	1.083	202,1
UKUPNO	8.083.913	9.082.134	112,3	8.155.303	8.849.113	108,5	448.809	419.589	93,5	521.221	186.573	35,8

Izvor: Izvještaji FINA-e i obrada autora (2009.). Podaci obuhvaćaju financijske rezultate trgovačkih društava sa sjedištem u gradu Puli prema službenom izvješću FINA-e. Podaci ne obuhvaćaju: financijske pokazatelje obrtnika, financijskih institucija, neprofitnih i proračunskih organizacija, ni podatke o privatnom individualnom sektoru (poljoprivreda, iznajmljivanje soba).

Najveći udio u ukupnom prihodu ostvaruju prerađivačka industrija, trgovina i građevinarstvo, ali i stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti i djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane. Ovih pet djelatnosti čini 87,8% od ukupnog prihoda poduzetnika grada Pule. Međutim, udio dobiti najveći je kod trgovine; stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti; prerađivačke industrije te prijevoza i skladištenja. Ove četiri djelatnosti imaju udio od 75,8% u ukupnoj dobiti trgovačkih društava grada Pule.

Grad Pula ima raznovrsnu strukturu djelatnosti, pa mnogo lakše kompenzira pojedine udare i nepovoljna kretanja u pojedinim granama i gospodarstvu u cjelini u odnosu na ona središta u kojima prevladava monokultura pojedinih djelatnosti. Najveći prihodi ostvaruju se u djelatnosti prerađivačke industrije (brodograđevna industrija), trgovine, građevinarstva te u stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima.

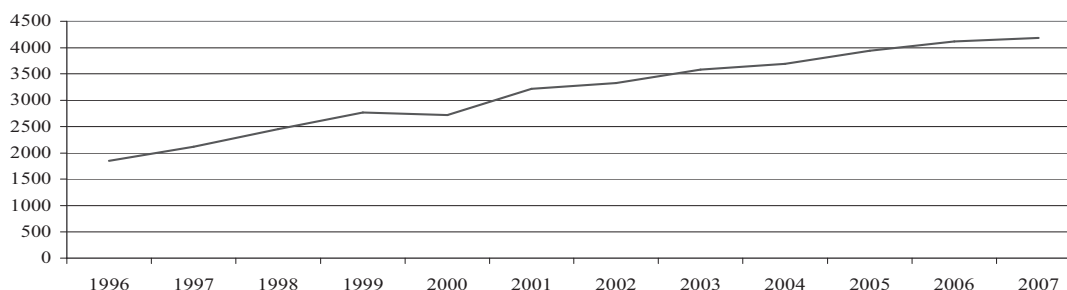
Slika 13: Ostvarena razina ukupnih prihoda, dobiti i investicija poduzetnika grada Pule

Izvor: HGK ŽK Pula, FINA Pula.

Slika prikazuje pozitivne trendove gospodarstva, odnosno iz godine u godinu povećavaju se i ukupni prihodi, dobit oscilira, dok su investicije u 2008. godini neznatno opale. Prosječna plaća u trgovačkim poduzećima u 2007. godini iznosila je 4.184 kn, dok je na razini Republike Hrvatske bila 4.840 kuna, a sljedeća slika prikazuje njezin rast tijekom godina.

Slika 14: Prosječna plaća ostvarena u gospodarstvu grada Pule od 1996. do 2007.

Izvor: www.hgk.hr

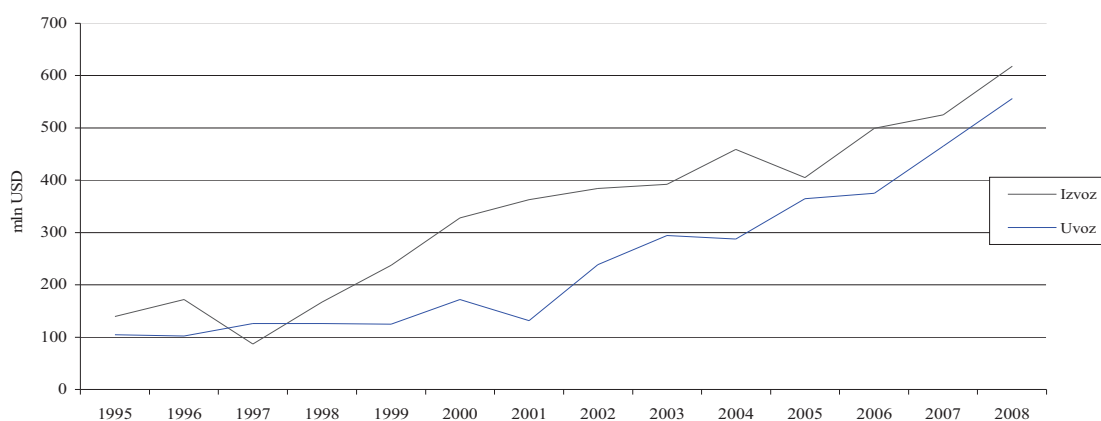
3.7.4 Vanjskotrgovinska razmjena

Izvozna strategija gospodarstva uvijek se naglašava kao ključna u rješavanju najvažnijih problema u hrvatskoj ekonomiji te kao temelj budućeg razvoja. Robna razmjena Istre s inozemstvom odraz je njezinih konkurentnih prednosti blizine razvijenih europskih zemalja i dugogodišnje upućenosti na razmjenu sa svijetom. Osnovno obilježje te razmjene je kontinuirani rast izvoza i vrlo dobra pokrivenost uvoza izvozom. Robna razmjena s inozemstvom je vrlo značajna kategorija jer ukazuje na uključenost nekog područja u međunarodnu podjelu rada. Istarska županija sudjeluje u robnom izvozu Hrvatske s udjelom od 10,5%, a u uvozu sa 5,6%¹¹².

Pri razmatranju ovih podataka mora se uzeti u obzir da se izvoz i uvoz registriraju po načelu sjedišta tvrtki, a tzv. javna poduzeća imaju uglavnom sjedište u Zagrebu. Osim toga, u tijeku i nakon Domovinskog rata došlo je do koncentracije vanjskotrgovinske razmjene, posebno uvoza na području Zagrebe i njegove okolice, pa iskaz robne razmjene po županijama valja i tako shvatiti. Ipak, uz iste uvjete Istarska županija ostvaruje znatno veći izvoz roba, jer ona ima veću diversificiranost u prerađivačkoj djelatnosti.

Od 1995. do 2008. izvoz grada Pule bilježi uzlazni trend, da bi zadnju godinu dostigao 618 mil. USD, dok je uvoz, iste godine, iznosio 556 mil. USD. U 2007. godini udio izvoza grada Pule u Istarskoj županiji iznosio je 42,6%, dok je uvoz imao udjel od 32,2%¹¹³. Vanjskotrgovinsku razmjenu grada Pule u milijunima USD kroz razdoblje od 1995. - 2008. prikazuje sljedeća slika.

Slika 15: Vanjskotrgovinska razmjena grada Pule u razdoblju od 1995. do 2008.

Izvor: www.hgk.hr

¹¹² Izvor: SLJ, Državni zavod za statistiku, adekvatna godišta.

¹¹³ Vanjskotrgovinska razmjena Pule, HGK ŽK Pula.

Sukladno povećanju izvoza povećava se i uvoz, ali on još uvijek ima niži postotak udjela u ukupnom uvozu Istarske županije. Pokrivenost uvoza izvozom u 2007. godini iznosi 112%, što je daleko više od prosjeka Istarske županije, kao i Republike Hrvatske. Stvarni uvoz i izvoz uži područja (pa tako i grada Pule) teško je sagledati u stvarnim iznosima, jer se npr. uvoz robe za široku potrošnju može obavljati i iz drugih područja države, ili pak izvoz obavlja samo krajnji izvoznik, a roba i oprema mogu biti također iz drugih područja.

3.7.5 Gospodarski objekti grada Pule od značaja za državu i Istarsku županiju

Temeljem važeće Uredbe o određivanju objekata od važnosti za Republiku Hrvatsku (NN, br. 6/00 i 68/03) na području grada Pule mogu se identificirati proizvodne, prometne, vodne i energetske građevine te građevina za postupanje s otpadom, za potrebe obrane i građevine unutar nacionalnog parka.

U prostornoj dokumentaciji grada Pule identificirani su gospodarski i društveni objekti od značaja za Republiku Hrvatsku i Istarsku županiju. To su sljedeći objekti¹¹⁴:

Tablica 27: Gospodarski objekti grada Pule od značaja za RH i Istarsku županiju

<u>Proizvodne građevine</u>
a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH - brodogradilište "Uljanik" u Puli - brodogradilište "Tehnomont" u Puli - tvornica stakla "Shott" u Puli - tvornica cementa u Puli - tvornica "Industrochem" za proizvodnju i preradu nemetala u Puli - gradska plinara u Puli
<u>Prometne građevine</u>
<u>Pomorske građevine</u> a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH - marina Pula - luka I - marina Pula - Sv. Katarina

¹¹⁴ Vidi: Prostorni plan uređenja Grada Pule (SN Grada Pule, 12/06).

- marina Pula - Veruda
- suha marina Pula - luka II
- industrijska luka tvornice cementa u Puli
- brodogradilišna luka "Uljanik" u Puli
- vojna luka Vargarola - Fižela u Puli
- stalni granični pomorski prijelaz I. kategorije u Puli

b) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA ISTARSKU ŽUPANIJU

- luka otvorena za javni promet Pula
- brodogradilišna luka "Tehnomont" u Puli

Željezničke građevine:

a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH

- pruga Pula - Pazin - Lupoglav

Cestovne građevine:

a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH

- autocesta Zračna luka Pula - Pula - Kanfanar - Plovanija/Kaštel
- državna cesta Pula - Labin
- istarski Y

b) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA ISTARSKU ŽUPANIJU, županijske ceste:

- Ližnjan/Medulin - Pula
- Šišan - Pula
- Premantura - Pula
- Pomer - Šikići - Monte Šerpo - Šijana
- Pula - Pješana Uvala
- Verudella - obilaznica Pule - čvor Šijana

- Stoja - Pula centar - čvor Veli Vrh
- čvor Veli Vrh - Galižana - obilaznica Vodnjana
- čvor Veli Vrh - obilaznica Fažana - obilaznica Peroj - Barbariga

Građevine zračnog prometa:

a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH

- zračna luka Pula za međunarodni i unutarnji promet
- granični prijelaz međunarodnog značenja I. kategorije

Poštanske i telekomunikacijske građevine:

a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH

- poštanski centar Pula
- tranzitna centrala Pula
- radio relejna postaja Pula
- radijski koridor Učka - Pula
- međunarodni i magistralni TK kabel Pula - Rovinj - Poreč - Umag
- međunarodni i magistralni TK kabel Pula - Pazin
- međunarodni i magistralni TK kabel Pula - Mali Lošinj - Zadar

Vodne građevine:

a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH

- građevine sustava odvodnje otpadnih voda s više od 25.000 ES
- sustav Pula

b) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA ISTARSKU ŽUPANIJU

- Vodoopskrbni sustav Butoniga
- Vodovod Pula

Elektroenergetske građevine:

a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH

- građevine za transport plina

- magistralni plinovod za međunarodni transport DN600 radnog tlaka 110 bara
- Sjeverni Jadran - Pula (podmorska dionica) i DN700 radnog tlaka 75 bara Pula - Labin - Kršan - Viškovo

b) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA ISTARSKU ŽUPANIJU

- transformacijske stanice:
- Pula - Šijana 110/20kV
- Pula - Dolinka 110/20kV
- Gregovica 110/20kV
- distribucijski dalekovod 110kV
- TE Plomin - Labin - Šijana (2x110kV)
- Šijana - Gregovica - Dolinka
- Dolinka-Medulin
- Šijana - Guran - Rovinj

Građevine za postupanje s otpadom:

a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH

- građevina za predobradu i privremeno skladištenje opasnog otpada na lokaciji Kaštijun - Pula
- postrojenje za termičku obradu ostatnog otpada i postrojenje za obradu medicinskog otpada na lokaciji Kaštijun - Pula

b) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA ISTARSKU ŽUPANIJU

- centralna zona za gospodarenje otpadom Kaštijun - Pula
- reciklažna dvorišta s transfer stanicama i kompostanama u Puli

Građevine i kompleksi za potrebe obrane:

a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH

- Vallelunga, Muzil, Smokvica, Valdebek, Zapovjedništvo VPS za Sjeverni Jadran

b) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA ISTARSKU ŽUPANIJU

- građevine plinopskrbe s pripadajućim objektima, uređajima i instalacijama:
- plinovod radnog tlaka 24-50 bara Pula - Umag

Izvor: Prostorni plan grada Pule.

3.7.6 Pregled ključnih gospodarskih sektora

3.7.6.1 Brodogradnja kao vodeća industrijska gospodarska grana u Puli

Prostorni razmještaj industrijskih kapaciteta grada Pule rezultat je više od 150-godišnjeg razvoja, pri čemu je industrijski sektor vezan i specijaliziran oko brodogradnje, strojarstva, metaloprerađivačke, građevinske i prehrambene industrije. Industrijsko-proizvodne površine u gradu prema postojećoj prostorno-planskoj dokumentaciji iznose 173 ha, od kojih je iskorišteno samo 131 ha, što ukazuje na nisku razinu industrijsko-proizvodnih kapaciteta. Posljedica toga je predimenzioniranost površine za industriju i servise ili mala razina industrijsko-proizvodnih kapaciteta grada uslijed nedovoljnih rezultata u privlačenju malih i srednjih proizvodno orijentiranih poduzeća.

Uzroci takvih kretanja u industrijskoj djelatnosti Pule bili su u strukturi industrijske proizvodnje. Poznato je da se brodogradnja zbog specifičnosti svojeg proizvodnog procesa ne može u kratkom roku prilagoditi potrebama i kretanju na tržištu. Zbog tranzicijskih i drugih problema s kojima se sektor brodogradnje susretao (ponuda nije prilagođena potrebama tržišta i jakoj konkurenciji) udio outputa brodogradnje u ukupnom otuputu grada Pule u jedno je vrijeme opadao, te je to djelovalo na snižavanje broja zaposlenih u toj djelatnosti. Najveći pad zaposlenosti bilježile su brodogradnja, elektroprivreda, proizvodnja kožne obuće i galanterije.

Važnost prerađivačke industrije grada Pule pokazuju sljedeći ostvareni rezultati u 2008. godini: prerađivačka industrija ostvaruje 40% ukupnog prihoda grada Pule, 22,3% ukupnog broja zaposlenih grada Pule te 17% udjela u ostvarenom BDP-u grada Pule¹¹⁵. Međutim, u istoj godini prerađivačka industrija ostvarila je i 34,8% ukupnih gubitaka (nakon oporezivanja) gospodarstva grada Pule¹¹⁶. Ova činjenica pokazuje poteškoće u kojima se nalazi ova djelatnost.

Brodograđevna industrija Uljanik kao sinonim grada Pule, ali i veliki hrvatski "ambasador" u svijetu, zaslužuje na ovome mjestu poseban osvrt s obzirom na svoje povijesno naslijeđe, ali

¹¹⁵ Godišnji financijski izvještaj poduzetnika; FINA Pula (2008.) i procjena autora.

¹¹⁶ HGK ŽK Pula (2008.).

i kao značajan činilac budućega gospodarskog i ukupnog razvoja grada Pule, ali i Hrvatske u cjelini. Brodogradnja je industrijska grana koja posluje na globalnom svjetskom tržištu, ima prepoznatljiv i kvalitetan proizvod i gotovo je u cijelosti orijentirana na izvoz.

Arsenal i brodogradilište postoje od kada postoji grad, i to uvijek na istome mjestu kroz cijelu povijest Pule. Koliko se brodova gradilo u arsenalu i privezivalo u luci ovisilo je o gospodarskom prosperitetu ili zastojima u razvitku grada. Intenzivna brodogradnja na europskoj razini započinje sredinom XIX. st. kada Pulski zaljev postaje središnja luka Austrougarske ratne mornarice, s modernim arsenalom i brodogradilištem. Tradicija brodogradnje nastavlja se i razvija do danas, da bi nakon razaranja u II. svjetskom ratu u okvirima Hrvatske brodogradilište Uljanik doživjelo najveći uspon i najviše domete. Temelji gospodarskog razvitka grada Pule kao tradicionalno najrazvijenijeg gospodarskog središta Istarske županije, započeti su brodograđevnom industrijom, danas nadaleko poznatom na svjetskom brodograđevnom tržištu (Uljanik d.d., Tehnomont brodogradilište d.d.).

Važnost brodogradnje očituje se u činjenici da tvrtka Uljanik d.d. ostvaruje oko 50% izvoza gospodarstva Istarske županije. Uljanik, zahvaljujući svojoj 150-godišnjoj tradiciji, radnom iskustvu i usvojenom tehnološkom znanju, danas je osposobljen za gradnju brodova nosivosti do 300.000 tona. Također, potrebno je naglasiti da se Uljanik specijalizirao za izgradnju "Jaružala" (dredgera) - specifične vrste brodova koji osiguravaju narudžbe iz Arapskih Emirata i Luksemburga. Tijekom svoje duge povijesti pulsko je brodogradilište izgradilo 479 plovniha jedinica. Današnji Uljanik je svoju nišu na svjetskom tržištu osvojio specijalizirajući se za proizvodnju najsofisticiranijih brodova, u prvom redu brodova za prijevoz automobila i kamiona, željezničkih vagona, žive stoke, kemikalija i kontejnera, jaružara. Posljednjih godina brodogradilište isporučuje prosječno godišnje 6-8 brodova. Proizvodnje 160.000 - 180.000 cGT godišnje, što predstavlja cca 80% mogućeg (instaliranog) kapaciteta brodogradilišta.

Pored standardnog angažiranja značajnih industrijskih kapaciteta iz čitave Hrvatske koji svoje proizvode ugrađuju u brod kao finalni proizvod, ovo brodogradilište je učinilo iskorak tako što je lansiralo projekt vanjske izrade brodske opreme. Tim je projektom Uljanik na ugovornim osnovama vezao za sebe oko tridesetak malih proizvođača u jedan jedinstveni proizvodni klaster. Uljanik grupa d.d. ostvaruje 16 mil. EUR ukupnog prihoda¹¹⁷ te zapošljava 2.808 zaposlenika, te sudjeluje s oko 18% u ukupnom prihodu tvrtki brodograđevne djelatnosti u Republici Hrvatskoj. Brodograđevna industrija veže uz sebe direktno i indirektno brojne kooperante i druge djelatnosti, što pokazuje visoki multiplikator (3) koji vezuje ne samo ukupnu zaposlenost vezanu na brodogradnju nego i ukupnu novostvorenu dodanu vrijednost. Osim brodogradilišta Uljanik, poznata je i tvrtka Tehnomont brodogradilište d.o.o. i Avangard Shipyards d.d. Pula.

U dugačkom razdoblju kontinuiranog rada pulsko je brodogradilište prošlo kroz različita razdoblja razvoja. Pred Prvi svjetski rat te za vrijeme talijanske vladavine brodogradilište stagnira i bavi se manjim popravcima, dokovanjem i rezanjem starih brodova. Nakon pada

¹¹⁷ www.fina.hr; Javna objava RGFI.

Italije, za vrijeme Drugog svjetskog rata, brodogradilište je njemačka pomorska baza. Od 1947. godine obnavlja se u sklopu SFR Jugoslavije. Tada nastavlja s dokovanjem, rekonstrukcijama i popravcima brodova, a prva novogradnja, mali remorker Neptun, isporučen je 1951. Pod svojim okriljem Uljanik pored brodogradnje razvija strojogradnju i elektroproizvodnju. Usprkos planovima CUB-a (Centralne uprave brodogradnje) o malom remontnom brodogradilištu, Uljanik se ubrzo razvija u snažno i veliko brodogradilište koje je u mogućnosti graditi različite vrste brodova.

Preko gradnje i rekonstrukcije prvih putničko-teretnih obalnih brodova Uljanik se upustio u gradnju velikih prekoceanskih brodova za svjetsko tržište. Tako su na pulskim navozima građeni svjetski priznati i poznati brodovi za prijevoz rasutog tereta, rudače, nafte i naftnih preradevina, brodovi za prijevoz rashlađenih tereta, željezničkih kompozicija, putnika, sve do današnjih modernih brodova za prijevoz automobila i kamiona. Devedesetih godina prošlog stoljeća, Uljanik postaje dioničko društvo, preživljava krizne ratne godine, nastavlja s brodograđevnom proizvodnjom različitih i specijalnih brodova, a u drugoj polovici 1998. ulazi u razdoblje velike tehnološke obnove. Danas je Uljanik fokusiran na projektiranje i gradnju složenih vrsta brodova poput suvremenih brodova za prijevoz automobila, automobila i kontejnera te specijalnih brodova za podmorske iskope. Iako pripada većim ili manjim serijama, svaki je Uljanikov brod napravljen prema specifičnim zahtjevima kupaca, te kao takav čini zasebno dostignuće Uljanikovih inženjera i radnika.

ULJANIK ima posebnu poziciju i u svijetu. Djelatnost društva je u potpunosti izvezno orijentirana i već dugi niz godina svoju proizvodnju u potpunosti plasira na svjetsko tržište brodskih novogradnji. ULJANIK je prema podacima Clarksona, od 1. 3. 2008., rangiran na 150. mjesto u svijetu (pozicija među 560 aktivnih svjetskih brodogradilišta)¹¹⁸. Osnovne djelatnosti su:

- Projektiranje i gradnja brodova
- Proizvodnja dvotaktnih sporohodnih dizel motora.

ULJANIK je u svako vrijeme znao ponuditi tržištu atraktivan i konkurentan proizvod. Brodogradilište je samo u iznimno teškim situacijama na svjetskom tržištu gradilo "jednostavne" brodove, kao što su tankeri za sirovu naftu ili brodovi za rasuti teret. U pravilu su ovi brodovi građeni za domaće brodare. Približno 75% izgrađenih brodova u posljednjih 20 godina pripada kategoriji "srednje složenih brodova".

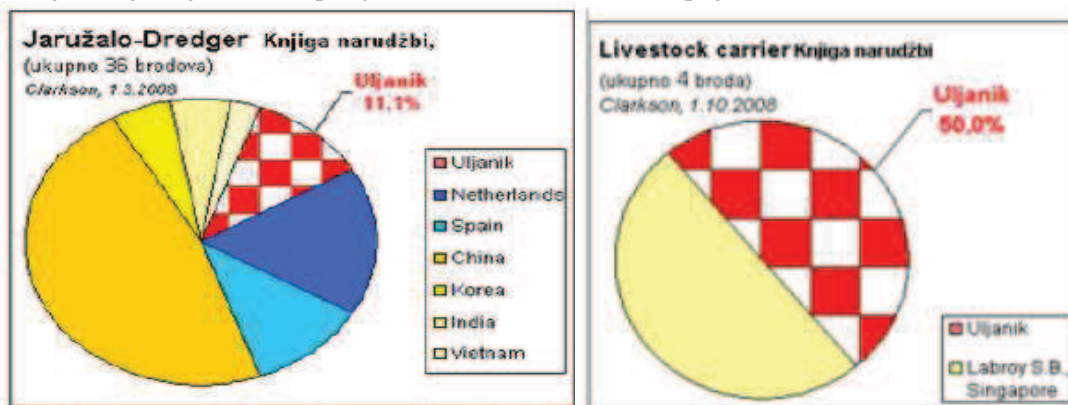
Stalna je strategija Brodogradilišta iskorak u područje "složenih brodova", s većom dodanom vrijednošću i manjom konkurencijom dalekoistočnih brodogradilišta. U razdoblju 2002. - 2007. svjetsko brodograđevno tržište bilo je u uzletu i visoku je potražnju pratio rast cijena. Rast svjetske proizvodnje i razmjene morskim putem bio je konstantan. Usprkos otvaranju novih brodograđevnih kapaciteta, perspektive brodogradilišta diljem svijeta bile su obećavajuće. Od druge polovice 2008. godine globalna financijska kriza donosi strukturni

¹¹⁸ ULJANIK d.d. Pula, IZVADAK iz OPISA DRUŠTVA - 31. 12. 2008.

poremećaj i neizvjesnost i na svjetskom brodarskom i brodograđevnom tržištu. Financijska kriza i problemi s povjerenjem i likvidnošću banaka značajno utječu na poslovanje brodarskih kompanija i brodogradilišta.

Usporavanje rasta svjetske proizvodnje i razmjene posljedično značajno utječe na brodograđevno tržište. Od kolovoza 2008. pa do danas u svijetu je praktički prestalo ugovaranje novih brodova. Kanceliranje brodograđevnih ugovora, reprogramiranje cijena i rokova postala je svakodnevna praksa. Ulaskom u niše specifičnih brodova, koji nisu toliko podložni utjecajima globalnih kretanja na svjetskom tržištu, ULJANIK Brodogradilište se dodatno pokušalo zaštititi od poremećaja u ponudi i potražnji. Poremećaj tržišta je toliko velik da ova mjera za sada ne donosi rezultate. Danas je prerano za ozbiljnije prognoze o tome kada će kriza prestati.

Slika 16: Orijentacija Uljanika na specijalne brodove Jaruzala i za prijevoz stoke

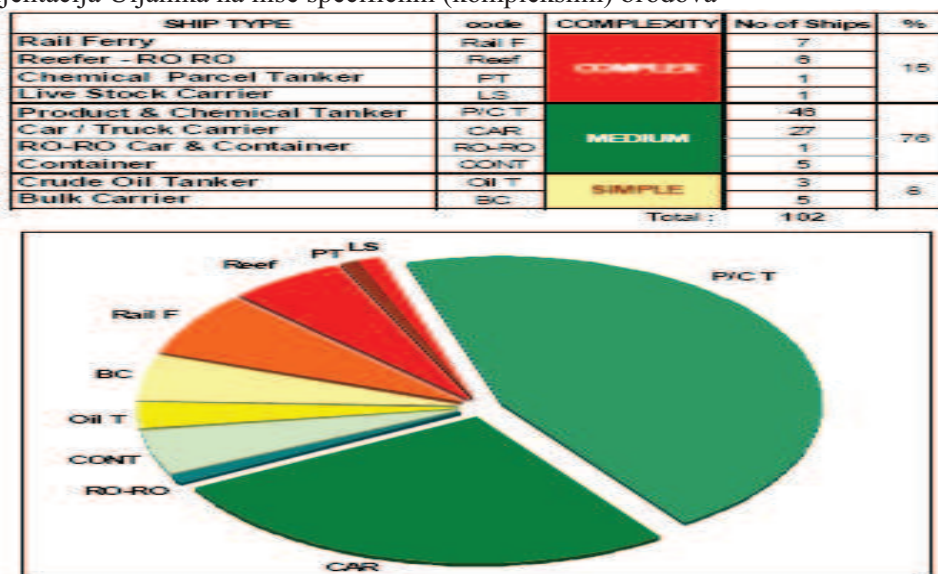

Izvor: ULJANIK d.d. Pula, IZVADAK iz OPISA DRUŠTVA - 31. 12. 2008.

ULJANIK Brodogradilište već duljee vrijeme bazira tržišnu strategiju na tipovima brodova kod kojih je manji utjecaj konkurencije brodogradilišta Dalekog istoka. Ulazak u specifične, nevelike tržišne niše u kojima "tvornice brodova" nisu prisutne, predstavlja okosnicu opstanka na svjetskom tržištu. To vidimo sa slike orijentaciju na specijalne brodove za prijevoz stoke (50% svjetske proizvodnje) i Jaruzala (11%). Danas "Uljanikovci" ocjenjuju da je tržišna niša brodova za prijevoz automobila postala dosta velika i da se u gradnju te vrste brodova uključilo mnogo brodogradilišta; da tu konkuriraju brodogradilišta od onih koja imaju visoku tehnološku razinu i znanje do onih koja nemaju ni jedno ni drugo, a svoj razvoj temelje na niskoj razini plaća.

Biti prisutan u nekoliko značajno užih tržišnih niša gdje je broj brodova koji se grade značajno manji, gdje nema većih serija istih brodova i gdje je potrebno veliko znanje i fleksibilnost, ali i gdje je dodana vrijednost veća nego u nišama "standardnih" brodova - postavlja pred brodogradilište ozbiljan zadatak daljnjeg razvijanja jakog projektnog ureda, ali i podizanja znanja na višu razinu u cijelom brodogradilištu, uz formiranje fleksibilne organizacije koja je spremna djelovati u kontinuiranim promjenama.

Slika 17: Orijentacija Uljanika na niše specifičnih (kompleksnih) brodova

Izvor: ULJANIK d.d. Pula, Izvadak iz "Opisa Društva" - 31. 12. 2008. -

Ovo su osnove na kojima se gradi dugoročna opstojnost brodogradilišta. Nemoguće je izbjeći izravnu konkurenciju brodogradilišta Dalekog istoka (drže godotovo 90% ukupne svjetske knjige narudžbi), kao što je to nemoguće u bilo kojoj drugoj izvoznoj industriji. Uljanik Brodogradilište pronalazi tržišne niše u kojima je njihova zastupljenost mnogo manja. U razdoblju od 2004. do 2008. godine isporučeno je ukupno 29 brodova / 662.120 cGT. Na dan 31. 12. 2008. u knjizi narudžbi je 13 brodova, ukupne ugovorne vrijednosti 365,000 mil. USD + 752,809 mil. EUR. Ovakva knjiga narudžbi osigurava punu zaposlenost do srpnja 2010. godine (zaposlene sve faze proizvodnje).

GRUPA TEHNOMONT

Tehnomont je grupa raznorodnih djelatnosti, metalsko-brodograđevne, nautičko-turističke i energetske, sa sjedištem u Puli. Zapošljava ukupno oko 700 zaposlenika.

U sastavu Grupe TEHNOMONT su tvrtke:

- TEHNOMONT Brodogradilište Pula d.o.o.,
- TEHNOMONT Marina Veruda d.o.o.
- TEHNOMONT BMN d.o.o.

Tvrtka TEHNOMONT d.d. je vlasnik cjelokupne imovine. Obavlja administrativne poslove za članice grupe.

TEHNOMONT BRODOGRADILIŠTE PULA d.o.o. je najvećim dijelom orijentirano na novogradnje ribarskih, patrolnih, turističkih i drugih brodova. Osim novogradnjom, bavi se remontom i rekonstrukcijom postojećih brodova. Značajne kapacitete zapošljava na poslovima za velika brodogradilišta, i to na izradi brodskih sekcija u svojim pogonima, kao i u pogonima nekoliko velikih njemačkih i talijanskih brodogradilišta kao što su HDV Kiel, P. Lundenau Kiel, Fincantieri Monfalcone, Fincantieri Ancona. Pored izrade sekcija u tim brodogradilištima radi se i na poslovima opremanja (cjevovski i bravarski radovi).

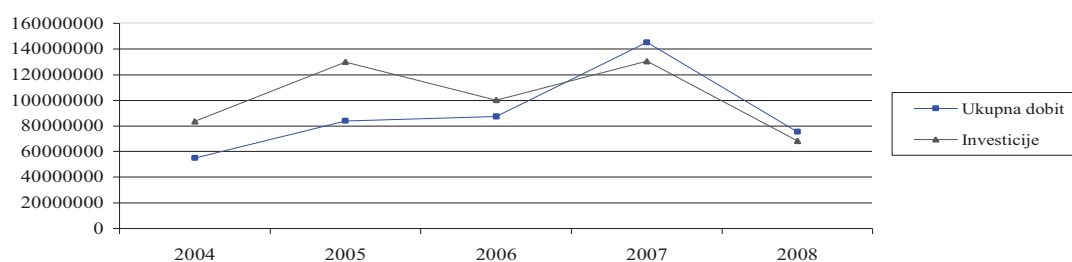
TEHNOMONT MARINA VERUDA d.o.o. je smještena u dobro zaštićenoj uvali Veruda. Ima kapacitet od 800 vezova u moru i na kopnu. Ima vlastitu charter flotu, video nadzor, dobro opremljene servise za motore Honda, jamaha i druge, trgovine s robom potrebnom nautičarima, stanicu za snabdijevanje gorivom i dva restorana.

TEHNOMONT BMN d.o.o. bavi se izradom čeličnih konstrukcija za građevinarstvo, procesnu industriju, brodogradnju, prehrambenu industriju. Proizvodi solarne kolektore i ugrađuje kompletne solarne instalacije. Izvodi limarske radove u građevinarstvu.

3.7.6.2 Trgovina

Trgovina je važna spona između proizvođača i potrošača i već dugi niz godina sudjeluje s velikim postotkom u ukupnom broju registriranih trgovačkih društava. U 2008. godini zapošljavala je 16,6% radnika, sudjelovala u BDP-u sa 16,6%¹¹⁹, ostvarivala 24% ukupnih prihoda te 23,2% dobiti ukupnoga gospodarstva grada Pule¹²⁰. Kretanje ukupne dobiti i investicija od 2004. do 2008. godine prikazuje sljedeća slika:

Slika 18: Ostvarena razina ukupne dobiti i investicija u djelatnosti trgovina u razdoblju od 2004. do 2008.

Izvor: HGK ŽK Pula

U 2008. godini trgovina grada Pule ostvarila je ukupno 2,2 mlrd. kn prihoda, te se ona tijekom godina povećavala. Dolaskom velikih centara, trgovina na malo preselila se iz malih trgovina u velike centre, što je rezultiralo zatvaranjem određenog broja malih prodavaonica. S obzirom na razmještaj, objekti trgovine, obrtničkih i osobnih usluga koncentrirani su u užem dijelu grada, dok su ostali objekti smješteni u prigradskim četvrtima.

3.7.6.3 Turizam

Turizam je u ovom radu izdvojen i promatran kao zasebno poglavlje (vidi: poglavlje 3.6.) zato što i teorija turizam definira kao skup odnosa i pojava, i to društvenog i ekonomskog karaktera.

¹¹⁹ Procjena autora.

¹²⁰ FINA, GFI poduzetnika.

3.7.6.4 Poljoprivreda i ribarstvo

Iako se djelatnost poljoprivrede, lova i šumarstva prema osnovnim ekonomskim pokazateljima ne mogu uvrstiti u strateške djelatnosti gospodarstva, imaju značajnu ulogu za turističku i ugostiteljsku djelatnost. Istarska županija je 2004. godine imala veću proizvodnost mjerenu bruto dodanom vrijednošću po zaposlenom od prosjeka Republike Hrvatske u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu, što dovoljno ukazuje na važnost ovih grana.

U djelatnosti poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo u 2008. godini bilo je zaposleno 327¹²¹ djelatnika koji su ostvarili ukupne prihode u iznosu od 85 mil. kn, dobit u iznosu od 2,9 mil. kn odnosno 0,7% od ukupne dobiti gospodarstva grada Pule. Ribarstvo grada Pule nalazi se u velikim problemima zbog nedostatka ribarske luke, kao i ZERP-a, visoke cijene plavog dizela zbog kojih trpi ogromne gubitke.

3.7.6.5 Građevinarstvo

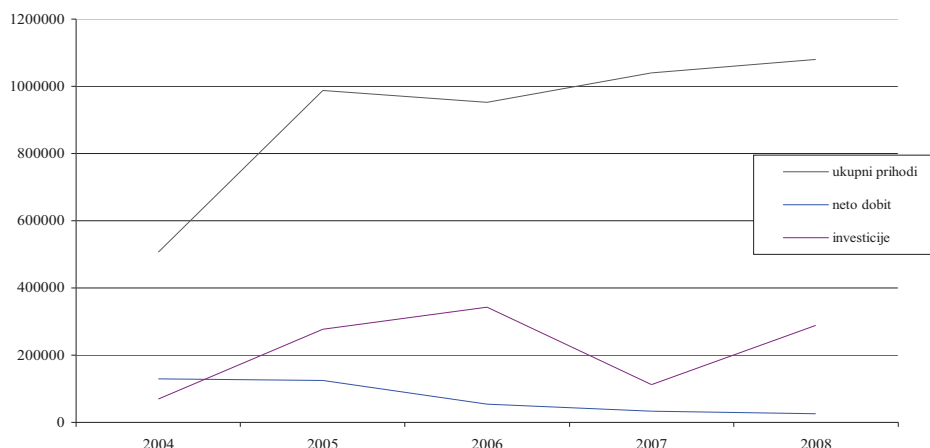
U 2008. godini građevinske tvrtke u Istarskoj županiji ostvarile su ukupan prihod od 1,1 mlrd. kuna, dok su u 2007. godini ostvarile 1,2 mlrd. kuna. Neto dobit iznosila je 27 mil. kuna, a u 2007. godini 35 mil. kuna¹²². Udio u BDP-u u 2008. godini u djelatnosti građevinarstva iznosio je 5,7%¹²³. Grad Pula ostvarivao je u 2006. godini 41% ukupnih prihoda, 33% ukupne dobiti prije oporezivanja u ovoj djelatnosti na razini Istarske županije. Građevinarstvo Istarske županije u 2006. godini zapošljavalo je 4.021 osobu, a na grad Pulu otpadalo je oko 40%. Kretanje djelatnosti građevinarstvo grada Pule od 2004. do 2008. prikazuje sljedeća slika:

¹²¹ Zaposleni u trgovačkim društvima i obrtnicima; procjena autora.

¹²² FINA, Godišnji financijski izvještaji (2008.).

¹²³ Procjena autora.

Slika 19: Ostvarena ukupna razina prihoda, neto dobiti i investicija u djelatnosti građevinarstvo grada Pule u periodu od 2004-2008. godine

Izvor: HGK ŽK Pula

Do pada dobiti došlo je zbog smanjenja dobiti nekih tvrtki koje ulaze u kategoriju "velike tvrtke", dok ostali pokazatelji fluktuiraju, s pozitivnim predznakom. Povećanjem narudžbi na tržištu građevinskih usluga pojavio se problem stručnih kadrova u graditeljstvu, odnosno kvalificirane radne snage. Problem je djelomično ublažen angažiranjem radne snage iz susjednih zemalja bivše Jugoslavije. Osim navedenog, postoji i problem nelegalnog rada koji je izvor nelojalne konkurencije i korupcije, te kao takav oštećuje proračun (državni i lokalni), mirovinske i zdravstvene fondove, što u konačnici dovodi do osiromašivanja države i radnika, kao i samih poslodavaca.

Najznačajnije tvrtke u djelatnosti građevinarstva su: CESTA d.o.o. Pula, ISTARSKE CESTE d.o.o. Pula, ISTRAGRADNJA d.d. Pula, VINTIJAN d.o.o. Pula, GRAMI d.o.o. Pula, BM EUROMONT d.o.o. Pula, Monte serpo d.o.o. Pula, Dario kop d.o.o. Pula i ISTARSKA AUTOCESTA d.d. Pula. Najznačajnija investicija posljednjih godina zasigurno je izgradnja Istarskog ipsilona, čiji je koncesionar Bina - Istra d.d. Pula.

3.7.7 Uloga Grada Pule u podizanju poduzetništva

Grad Pula je 1989. godine osnovao Pulski centar za poduzetništvo koji služi kao potpora poduzetnicima grada Pule. Najvažniji zadaci kojima se bavi PCP vezani su od okupljanja stručnjaka i poduzetnika zainteresiranih za zajednički rad na razvitku malog i srednjeg gospodarstva; aktivne komunikacije s predstavnicima jedinica lokalne samouprave; sustavne analize gospodarskog stanja i gospodarskih kretanja kao preduvjet za izradu općih i posebnih programskih i planskih dokumenata: osmišljavanja i izrade općih i posebnih programskih i

planskih dokumenata potrebnih za razvitak malog gospodarstva do razvoja poduzetničke infrastrukture (poslovni parkovi, poduzetničke zone, inkubatori,...).

Pulski centar za poduzetništvo ima sljedeće ciljeve:

- kao temelj gospodarskog razvitka, stvoriti uvjete i okolnosti za održivi razvitak i unapređenje gospodarske aktivnosti putem suradnje s malim i srednjim poduzetnicima, te obrtnicima grada Pule i okolice,
- pridonijeti stvaranju funkcionalne mreže poduzetnika, financijskih institucija, lokalnih i državnih vlasti okupljenih na zadaći unapređenja i razvitka maloga i srednjega gospodarstva,
- osigurati malim i srednjim gospodarstvenicima stručnu, organizacijsku i financijsku potporu,
- promicati stvaranje strukovnih udruga i zadruga kao djelotvornih oblika organiziranja malih i srednjih poduzetnika.

Osim ovoga, poduzetništvo može ostvariti potpore prema objavljenim natječajima Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva.

Grad Pula nastavlja s poticanjem razvoja maloga gospodarstva Programom kreditiranja u kontinuitetu još od 2001. godine. U razdoblju od 2001. do 2008. godine ukupno je kroz razne kreditne linije u suradnji s poslovnim bankama odobreno 99 kreditnih zahtjeva u iznosu od 47 mil. kuna. "Poduzetnik Pula 2009.", je program kreditiranja maloga gospodarstva za poduzetnike i poduzetnike početnike, gdje se kroz subvenciju kamatne stope omogućava povoljniji pristup izvorima financiranja, uz suradnju sedam poslovnih banaka uključenih u predmetni program. Programom "Poduzetnik Pula 2009" određena je subvencija kamatne stope za proizvodne djelatnosti u visini od 3%, a za ostale djelatnosti u visini od 2%. Ukupni kreditni fond programa iznosi 25.000.000,00 kuna.

U Proračunu Grada Pule planiraju se i sredstva za Subvencije za intervencije u gospodarstvu, i to za sufinanciranje programa agroudruga - sadnja maslina, vinove loze, lavande, proizvodnja zdrave hrane, sudjelovanje na sajmovima i sl.

3.8. SWOT ANALIZA - gospodarskog sustava grada Pule

Tablica 28: SWOT analiza gospodarskog sustava grada Pule

SNAGE	SLABOSTI
LJUDSKI POTENCIJALI Solidna polazna osnova uloge stanovništva u gospodarskom razvoju Postojanje novog Sveučilišta u Puli Postojanje dugogodišnje tradicije znanja u djelatnosti brodogradnje	LJUDSKI POTENCIJALI Obrazovni programi ne prate potrebe gospodarstva Nedovoljna suradnje JLS i gospodarstva sa Sveučilištem Jurja Dobrile u Puli Nedovoljna iskorištenost fakulteta i ostalih kadrova kao potencijala razvoja Nedostaju specijalistička znanja u pojedinim djelatnostima Zapošljavanje u turizmu na određeno vrijeme
POSLOVNA KLIMA I INFRASTRUKTURA Povoljan geografski položaj Dobre pretpostavke za još jači razvoj turizma Dobra institucionalna ustrojenost za poticanje poduzetništva i inovacija (HGK ŽK PULA, HOK, IDA, PCP) Dobra cestovna prometna povezanost sa Slovenijom, Italijom i ostalim dijelom Hrvatske i zračnom lukom s ostalim svijetom	POSLOVNA KLIMA I INFRASTRUKTURA Nedovoljno razvijena turistička infrastruktura Nedovoljno razvojnih programa i ulaganja u razvoj novih proizvoda Nedovoljno razvijen željeznički i pomorski promet Nedovoljna potpora gospodarskom i ukupnom razvoju grada od strane središnje države Problem cestovne mreže (ulazak u Grad) Nepostojanje drugih sadržaja u poslovnim zonama osim trgovine Nedovoljna suradnja sa socijalnim partnerima
EKONOMSKA OSNOVA Ugled postojećih gospodarskih subjekata Duga tradicija u metalnoj, nemetalnoj industriji i turizmu Brodogradnja - Uljanik se primjenom novih tehnologija orijentirao i na izgradnju specijalnih brodova Glavne gospodarske djelatnosti su orijentirane na izvoz (posebno putem brodogradnje i turizma) Stabilna industrijska struktura i granska povezanost Dinamičan razvoj poduzetništva i obrtništva Razvijena građevinska djelatnost Postojanje dobre infrastrukturne osnove za razvoja ribarstva (zadruga i veletržnica)	EKONOMSKA OSNOVA Nedostatak strategije i nedostatak vizije gospodarskog razvoja (u izradi) Zastarjela smještajna turistička ponuda Nedovoljno privlačenje tehnološko-inovacijskih orijentiranih poduzeća Nedostatak investicija u gospodarstvu Nedostatna valorizacija kulturnih aktivnosti u gospodarske svrhe
PRILIKE	OPASNOSTI
LJUDSKI POTENCIJALI Razvoj novih programa Sveučilišta Jurja Dobrile vezanih na potrebe gospodarstva Pule Razvoj obrazovnih programa srednjih škola prilagođenih potrebama gospodarstva Pule Povratak stručnog kadra iz drugih sredina u rodni grad Uključivanje potencijalnih ulagača u razvojne projekte	LJUDSKI POTENCIJALI Prevelika centralizacija države Neodgovarajuća politika Vlade prema Gradu Previše birokracije u društvu Sporo donošenje prostornih planova Nevraćanje stručnog kadra i odlazak nakon završenog obrazovanja u Pulu

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

grada Pule	
POSLOVNA KLIMA I INFRASTRUKTURA Dobra suradnja s okolnim JLS na razvoju poslovnih zona	
EKONOMSKA OSNOVA Udruživanje (klasterizacija) građevinskih poduzetnika s ciljem osposobljavanja za preuzimanje velikih projekata Razvoj grada prema pulskoj luci (oživljavanje iste)	EKONOMSKA OSNOVA Loša ekonomska politika koja ne potiče domaću proizvodnju i izvoz
OSTALO Geostrateški položaj (blizina Europe i Mediterana) Decentralizacija Predpristupni i pristupni EU fondovi Sačuvan prostor Valorizacija neiskorištene vojne infrastrukture za potrebe razvoja i poduzetništva Razvoj turizma Veći poticaji za razvoj gospodarstva Razvoj male brodogradnje Završetak Istarskog ipsilona Politička klima koja podržava ulaganja i razvoj	OSTALO Daljnja centralizacija države

Izvor: Radionice Glavnog tima, Radne grupe i Partnerskog odbora održane u Puli 12. 11. 2009. i 17. 12. 2009.

4. MISIJA, VIZIJA, CILJEVI I STRATEŠKI PRIORITETI RAZVOJA GRADA PULE

Strategija razvoja grada Pule je temeljni dokument i "plan puta" za ostvarenje ciljeva, a temelji se na ocjeni postojećeg stanja, jasno definiranoj misiji i viziji, te na njima utemeljenim strateškim ciljevima i strateškim prioritetima razvoja, koji su detaljnije razrađeni kroz mjere temeljem kojih se kroz dugoročno plansko razdoblje projicira razvoj, temeljen na kriterijima od značaja za općedruštveni i gospodarski razvoj. Razdoblje obuhvata je definirano sukladno realnoj potrebi preobrazbe grada Pule, kao sustava koji se na regionalnom i nacionalnom planu mora prilagoditi zahtjevima Lisabonske strategije i strategije "Europa 2020", a vezano za ulazak Hrvatske u Europsku uniju.

4.1. *Pristup strateškom planiranju razvoja grada Pule*

Strategija razvoja grada Pule polazi od analize stanja, čiji su rezultati prezentirani u okviru prve faze istraživanja. Sada se pristupa prezentiranju rezultata druge faze istraživanja, koja se odnosi na misiju, viziju, ciljeve i strateške prioritete razvoja, da bi se u okviru treće faze prezentirale mjere kojima će se poticati razvoj, kao i kriteriji za izbor projekata razvoja, te usklađenost ciljeva razvoja grada Pule sa višom razinom ciljeva (od Istarske županije do nacionalne i EU razine), zatim modeli i izvori financiranja te način provođenja Strategije razvoja. U izradi strategije uvažavana su tri temeljna načela, uobičajena u planiranju razvoja jedinica lokalne samouprave i to:

- Naglasak stavljen na poticanje aktivnosti od interesa za najširu javnost (zajednica), što se osiguralo uključivanjem predstavnika javnog, civilnog i gospodarskog života grada Pule, što se operativno provodilo kroz suradnju znanstveno-stručnog tima i partnerskih skupina.
- Temelji na koncepciji održivog razvoja, a to je razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnje generacije i pri tome ne umanjujući mogućnost budućim generacijama da zadovolje svoje potrebe, dakle svima na korist, a nikome na štetu. U izradi strategije se uvažavala društvena stvarnost, mogućnosti tržišta, potrebe građana, te potreba da strateške programske aktivnosti budu usklađene s potrebom zaštite i unapređenja odnosa prema okolišu.
- Na polazištima definiranim vizijom razvoja određeni su ciljevi i prioriteti kako bi se razradom provedbenih mjera osigurala njihova realizacija s krajnjim ciljem ostvarenja blagostanja stanovništva grada Pule.

Strateški plan je rezultat zajedničkog interaktivnog rada znanstvenog i stručnog tima Sveučilišta u Rijeci i Inženjerskog biroa iz Zagreba s Glavnim odborom, Radnom grupom i Partnerskim odborom. Informacije su prikupljane iz sekundarnih izvora, putem anketa (o

definiranju vizije, o poslovnoj klimi, o gospodarskom stanju), te metodom intervjua i drugih oblika prikupljanja informacija od poduzetnika i drugih interesnih skupina. Prezentirani rezultati su odraz uloženi zajedničkih napora na prepoznavanju temeljnih problema i traženju najboljeg puta za njihovo rješavanje. Temeljna svrha ovakvog pristupa strateškom planiranju je osiguranje pretpostavki za podizanje kvalitete življenja građana, podizanjem razine ekonomske moći i konkurentnosti gospodarstva, te drugih pogodnosti, koje će osigurati viši nivo zadovoljstva stanovništva i turista. Strategijom se pored programskih opredjeljenja naglašavaju i programski prioriteti, na način da se uvijek rast kvalitete življenja povezuje s rastom gospodarstva, vodeći računa i o razvoju svih ostalih aspekata javnog i civilnog života Grada.

Naglasak je na strateškim kapitalnim projektima u gospodarstvu, komunalnoj i društvenoj infrastrukturi i na jačanju utjecaja lokalne zajednice pri njihovom provođenju, a sagledano kroz sinergijski učinak na dostizanje više razvojne razine grada Pule i istarske regije. U tom su procesu uvažavana polazišta postojećeg stanja, konzultirani su strateški razvojni dokumenti grada Pule i regije, definirani elementi SWOT analize, uvažavani rezultati dobiveni obradom anketnih upitnika, kao i intervjui, a sve s ciljem da se procijeni poslovna klima i mogućnosti implementacije poduzetničkih aktivnosti u gradu Puli, što je uvažavano tijekom definiranja vizije, strateških ciljeva, strateških prioriteta i mjera provedbe. Razvojne prednosti grada Pule upućuju da razvitkom Grada treba upravljati prema sljedećim načelima:

a) Poticanje gospodarskog razvoja i partnerstva (privatno-privatno; javno-javno; i javno-privatno)

Argument za uspostavu partnerstava proizlazi iz opće percepcije da građani u zrelim demokracijama mogu biti aktivni i punopravni sudionici ne samo u političkoj praksi nego i u svakodnevnim procesima razvoja njihovih zajednica. Razvojne potrebe su općenito kompleksne i uključuju velik raspon gledišta i interesa. One zahtijevaju integrirana rješenja koja uzimaju u obzir mnogobrojne čimbenike. Partnerstva pružaju prirodni okvir u kojem se susreću akteri iz različitih interesnih skupina.

Svrha partnerstva je, velikim dijelom, da razvije društveni kapital za budući razvoj. Općenito korištena definicija je da je partnerstvo proces stalne suradnje u kojem se susreću sudionici u procesu razvoja iz privatnog i javnog sektora (u svim kombinacijama) koji predstavljaju lokalnu zajednicu kako bi definirali, osigurali sredstva i realizirali zajedničku viziju. Grad Pula će svojim potencijalnim investitorima nuditi potporu kod traženja novih partnera.

b) Poticanje umrežavanja

Grad će poticati horizontalna i vertikalna umreženja između sudionika na strani ponude a u cilju postizanja što raznolikijeg asortimana i što bolje kvalitete postojeće, te u osmišljavanju novih, kreativnijih oblika ponude. Sa povezivanjem (umrežavanjem) velikog broja manjih sudionika ponude i omogućavanjem da jedinstveno nastupaju na tržištu, ostvarit će se pretpostavke za ostvarenje više razine konkurentnosti na tržištu, a moći će se privući i nova tržišta. Umrežavanjem svih sudionika na tržištu stvorit će se pretpostavke za djelovanje

sinergijskog procesa, kao nove snage, koja će potaknuti razvoj novih proizvoda i usluga, što znači i oblikovanje sasvim novog i prepoznatljivog asortimana ponude.

c) Financiranje projekata djelatnosti (javno i javno-privatno partnerstvo)

Grad Pula kao jedinica lokalne samouprave financirat će pogotovo projekte onih djelatnosti (javno i javno-privatno partnerstvo) koje će omogućiti i razvoj gospodarstva, turizma, društvenih i drugih djelatnosti te stvarati maksimalne preduvjete za privatnu inicijativu, tj. stvaranjem poželjne klime i okruženja za kreativne nastupe i razvoj i poticaj poduzetništva.

d) Kontinuitet upravljanja razvojem grada Pule

To načelo obvezuje na stalnost skrbi nad započetim, što znači da nositelji razvojne politike trebaju do kraja ostvarivati programe koje su započeli te dugoročno odabirati, koristiti i mijenjati razvojne instrumente kojima će korisnike resursa usmjeravati prema potpuno održivom korištenju. Područje grada Pule će se tako zaštititi od povremenih i djelomičnih, a time redovito štetnih zahvata gospodarske, prostorne, komunalne, demografske, socijalne i drugih politika koje moraju imati svoj dugoročan kontinuitet.

4.2. Analiza razvojnih izazova grada Pule

Da bi mogli sagledati prioritetne ciljeve razvoja grada Pule, moralo se najprije identificirati probleme ili bolje reći razvojne izazove, tj. izraditi "Stablo razvojnih izazova grada Pule".¹²⁴ Za takvu analizu poslužile su podloge vezane na već izrađene i prihvaćene dokumente kao što su:

- Analiza stanja
- SWOT analiza
- Dostupni strateški dokumenti
- Radionice, ankete, intervjui, internetska rasprava, razgovori...

Tijekom rada na projektu sustavno su provedena anketna ispitivanja ("Rangiranje najčešće izraženih problema grada Pule"; "Moguće varijante vizije grada Pule"; "Rang značaja pojedinih institucija za gospodarski razvoj Pule"; "Strateške opcije ili kritična strateška pitanja"; "Pula - privlačan grad za življenje"; "Pula - privlačan grad za poslovanje"; "Očekivanja o gospodarskom stanju u Puli"), prvenstveno među članovima Radne grupe i Partnerskog odbora, ali su obuhvaćene i neke druge ciljane skupine (npr. ocjena stavova mlađe populacije -srednjoškolci).

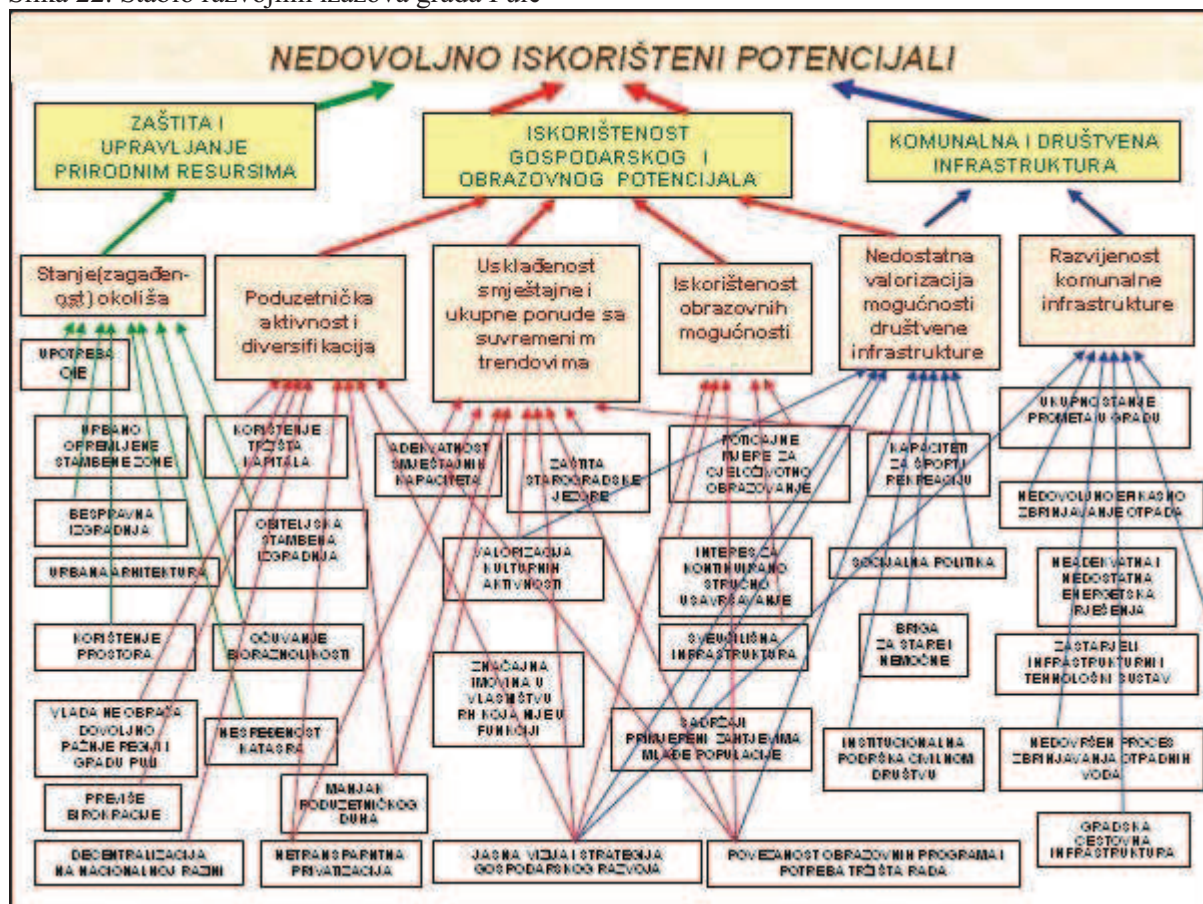
¹²⁴ Razvojni izazovi su u osnovi ključna problemska žarišta gotovo svih urbanih sredina, koja ujedno predstavljaju i polazišta za promišljanje njihova budućeg razvoja.

Rezultati anketnog istraživanja poslužili su kao jedan od elemenata i korektiv u procjeni stanja i u izradi "stabla problema" (Analiza stanja; SWOT analiza; usklađenost strateških dokumenata...), ali i kao putokaz u procesu konačnog definiranja misije, vizije, ciljeva i strateških prioriteta, te u izboru strateških opcija i definiranju mjera ("stablo ciljeva grada Pule), pa se neovisno o broju ispitanika (Radna grupa, Partnerski odbor, mladi...) podaci mogu smatrati **indikativnim, s obzirom da su prikupljeni stavovi **predstavnik**a **različitih ciljnih skupina, koji su komparirani sa ostalim izvorima**. Temeljem ovakvog pristupa, sačinjeno je STABLO RAZVOJNIH IZAZOVA, gdje se mogu uočiti glavne prepreke koje koče razvoj grada Pule.**

Svi problemi stavljeni su u logičan međusobni odnos. Na dnu slike se prikazuju uzroci i način kako oni dovode do posljedica, a one se sustavno prikazuju okomito, što se više prmićemo vrhu slike. Mogu se izdvojiti sljedeća tri glavna područja u okviru kojih se mogu grupirati temeljni razvojni izazovi grada Pule:

- 1) Komunalna i društvena infrastruktura
- 2) Iskorišten gospodarski i obrazovni potencijal
- 3) Zaštita i nedovoljno upravljanje prirodnim resursima.

Slika 22. Stablo razvojnih izazova grada Pule

Izvor: rezultat istraživanja autora.

Prepoznate grupe problema, odnosno izazova, imaju svoje uzročnike koji su pojedinačno istaknuti u Stablu razvojnih izazova grada Pule a sagledavaju se u uzročno-posljedičnoj vezi

uz naglasak da nisu svi u istoj fazi i intenzitetu djelovanja. Mnogi od navedenih problema su u fazi identificiranja, neki su već prisutni u planovima i programima, a neki se već dobrim djelom realiziraju, što znači da su već u fazi bitnog saniranja postojećih već uočenih problema. Upravo donošenjem ove Strategije razvoja grada Pule, pristupit će se prepoznavanju, razvrstavanju i sustavnom rješavanju najvažnijih uzročnika unutar prepoznatih skupina problema.

4.2.1 Komunalna i društvena infrastruktura

Zbog nedovoljno razvijene komunalne infrastrukture i nedostatne valorizacije mogućnosti društvene infrastrukture usluge za stanovništvo nisu na onoj razini, koja bi bila primjerena gradu Pula, a sukladno njenim mogućnostima i zahtjevima dostignutog stupnja društvenog razvoja.

4.2.1.1 Razvijenost komunalne infrastrukture

Komunalna infrastruktura osnovni je preduvjet dobrog i održivog funkcioniranja svakog grada, pa tako i Pule. Vrlo često su u povijesti (npr. sustav vodovoda), a i danas, u 21. stoljeću, upravo glavni markeri (simboli) pojedinih urbanih sredina iz područja koje možemo u najširem smislu riječi uvrstiti u kategoriju infrastrukture, primjerice veliki mostovi, zračne luke, snažni prometni koridori i sl.

Razvoj gradova, kako u Republici Hrvatskoj, tako i u svijetu, prati nekoliko poteškoća u području infrastrukture. Prije svega, očekivanja stanovništva i gospodarstva (korisnika infrastrukture) kontinuirano rastu i to istodobno s razvojem novih tehnologija koje imaju primjenjivost u ovom području. Realizaciju očekivanja i implementaciju najsuvremenijih tehničko-tehnoloških rješenja, s druge strane limitira trajan manjak financijskih sredstava za realizaciju i održavanje infrastrukturnih projekata. Značajna se sredstva u pravilu ulažu u održavanje stare i dotrajale infrastrukture (zbog nedostatka novaca za nova infrastrukturna rješenja ili zbog administrativno-pravnih prepreka za njihovu realizaciju).

Također, planiranje i kapacitiranje infrastrukture predstavlja poseban izazov u planiranju razvoja gradova, budući da kapaciteti infrastrukture moraju pratiti dinamične promjene u različitim sastavnicama živoga grada (useljavanje novog stanovništva, porast broja automobila, novi modeli ponašanja, nove navike stanovništva...). Uz infrastrukturu se vežu i elementi socijalne politike, odnosno upravo je područje ulaganja u infrastrukturu često usko povezano sa socijalnom politikom, što umanjuje ekonomsku isplativost navedenih ulaganja i

suzuje mogućnost iznalaženja alternativnih izvora financiranja (izvan proračuna jedinica lokalne samouprave).

Pri strateškom promišljanju budućnosti Pule, treba imati u vidu da je sukladno teorijskim spoznajama i praktičnim iskustvima sektor infrastrukture jedan od ključnih čimbenika rasta konkurentnosti grada pri privlačenju novih investicija. Grad Pula izdvaja i troši iz svog proračuna značajna financijska sredstva da bi se unaprijedilo stanje komunalne infrastrukture grada Pule i podignuo ukupni standard građana i uvjete za poslovanje gospodarskih subjekata. Brojni projekti komunalne infrastrukture su u fazi rješavanja.

4.2.1.1.1 Gradska cestovna infrastruktura

Grad Pula, kao i veliki broj drugih urbanih sredina nema primjereno razvijenu gradsku cestovnu infrastrukturu. Rezultati provedenih istraživanja ukazuju da je ovaj problem jedan od najistaknutijih problema, odnosno da zbog njegova direktnog utjecaja na život građana redovito biva istaknut kao posebno značajan problem.

Promet kao dio ljudskih aktivnosti bitno utječe na njegovu kakvoću; oplemenjuje i obogaćuje čovjekov život, ali istodobno uzrokuje i mnoge loše ekološke posljedice (emisija CO₂, buka). Pri identifikaciji najizraženijih problema grada Pule problem adekvatne cestovne infrastrukture vrednovan je kao problem veoma visoke razine izraženosti. Usko s time povezani su i značajni problemi povezani s ukupnim stanjem prometa u gradu, kao i još uvijek neriješena prometna infrastruktura (zaobilaznica/ulaz u Pulu).

U uvjetima realnog predviđanja stalnog porasta broja vozila na cestama, te uz realizaciju projekata koji će utjecati na značajniji rast atraktivnosti Pule kao turističke destinacije, što ima za posljedicu dodatan pritisak na cestovnu infrastrukturu, nužna su nova ulaganja u unapređenje cestovne infrastrukture grada. U okviru gradske cestovne infrastrukture posebno se naglašava problem parkirališta, a rješavanje tog problema zahtijeva uz provedbu odrednica strateške prometne politike (Prometna strategija grada Pule) i osmišljavanje oblika javno-privatnog partnerstva kojim je moguće realizirati pojedine projekte i povećati broj parkirališnih mjesta u Puli. Složenosti rješavanja ovog problema dodatno doprinosi činjenica da je dio cestovne infrastrukture sukladno regulativi razvrstan u županijske ili državne ceste.

4.2.1.1.2 Sustav odvodnje otpadnih i oborinskih voda

Grad Pula ulaže velika financijska sredstva i napore u rješavanje sustava odvodnje otpadnih voda. Taj je problem već niz godina istaknut u gradu, a treba naglasiti da je učinjen značajan

pomak ka konačnom rješavanju ovog problema. Prema planovima grada Pule ovaj bi problem trebao biti u potpunosti riješen u roku od sljedeće tri godine. To bi, također, značajno doprinijelo kvaliteti mora u akvatoriju Pule. Posebno istaknut problem grada Pule predstavlja neriješen sustav odvodnje oborinskih voda, što kod obimnih padalina izaziva velike probleme u gradu i značajno narušava kvalitetu života u gradu.

4.2.1.1.3 Sustavno gospodarenje otpadom

Gospodarenje otpadom je skup aktivnosti, odluka i mjera usmjerenih na sprječavanje nastanka otpada, smanjivanje količine otpada i/ili njegovoga štetnog utjecaja na okoliš, obavljanje skupljanja, prijevoza, uporabe, zbrinjavanja i drugih djelatnosti u svezi s otpadom, te nadzor nad obavljanjem tih djelatnosti i skrb za zatvorena odlagališta.

Treba naglasiti da se na rješavanju ovog problema intenzivno radi. Naime, Istarska županija i grad Pula osnovali su tvrtku (Kaštijun d.o.o.) kojoj je osnovni zadatak izgradnja i upravljanje županijskim centrom za gospodarenje otpadom u cilju uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u Istarskoj županiji, a koje se bazira na centralnoj zoni za gospodarenje otpadom i šest pretovarnih stanica.

Gradnja centra za gospodarenje otpadom na lokaciji Kaštijun, na području grada Pule nudi dugoročno rješenje u skladu s najvišim europskim i svjetskim ekološkim standardima. Županijski centar za gospodarenje otpadom (ŽCGO) u potpunosti se razlikuje od današnjih otvorenih odlagališta otpada. ŽCGO "Kaštijun" je sklop više međusobno funkcionalno i tehnološki povezanih građevina, u prvoj je fazi planiran na 16,4 ha površine, a podijeljen je u sljedeće tehničko-tehnološke cjeline:

- ulazno-izlazna zona
- postrojenje za obradu otpada (MBO)
- zona za privremeno skladištenje
- zona za odlaganje otpada
- zona za prikupljanje i obradu bioplina
- zona za prikupljanje i obradu otpadnih voda.

Novi centar za gospodarenje otpadom "Kaštijun" osigurava zbrinjavanje otpada na principima održivog razvoja te na ekološki prihvatljiv način, a namijenjen je prikupljanju ostatnog komunalnog i neopasnog proizvodnog otpada, te skladištenju izdvojeno sakupljenih sekundarnih sirovina iz komunalnog otpada.

Komunalne tvrtke nakon izdvajanja (primarne selekcije) komunalnog otpada odvoze preostali dio komunalnog otpada na pretovarnu stanicu te se iz pretovarnih stanica isti otpad odvozi u ŽCGO na obradu. U Centru se preostali komunalni otpad mehaničko-biološki obradi, izdvoje se korisne komponente, goriva komponenta, a ostatak (biostabilizirana frakcija) odlaže na

prethodno uređeno bioreaktorsko odlagalište iz kojeg se nakon privremenog zatvaranja plohe crpi bioplina iz kojeg se proizvodi električna energija (zelena energija).

Neopasni proizvodni otpad koji zadovoljava propisane uvjete odlaže se na prethodno uređenu odlagališnu plohu za neopasni proizvodni otpad. Izdvojene korisne komponente iz komunalnog otpada privremeno se skladište unutar ŽCGO, a nakon toga se odvozi na uporabu van ŽCGO-a. Projekt će se financirati sredstvima europskih i nacionalnih fondova kao i dijelom sredstvima lokalne zajednice.

Na području Pule značajno je smanjen broj "divljih" ilegalnih odlagališta, no taj se problem još uvijek ne može smatrati riješenim.

4.2.1.1.4 Energetska rješenja

Energetske potrebe grada Pule podmiruju se korištenjem električne energije i plina, te u pojedinim slučajevima lož ulja. U cilju što šireg korištenja plina, kao ekološki prihvatljivog energenta, u tijeku je proces rekonstrukcije plinske mreže gradskog plina s ciljem njena osposobljavanja za prihvata prirodnog plina, a realizacija projekta planirana je do 2013. godine, kada će svi korisnici moći koristiti prirodni plin. Na području grada Pule gotovo se ne koriste obnovljivi izvori energije, što je posljedica nerazrađenog sustava potpore i složenog sustava osiguranja korištenja instrumenata potpore od strane države i drugih relevantnih subjekata (npr. HEP, HROTE, Ministarstvo gospodarstva RH). Sukladno značaju i udjelu u gospodarskom i društvenom razvoju, energetska sektor snosi odgovornost i za zaštitu okoliša, što znači da bi trebao preuzeti svoj dio obaveza u provedbi koncepcije održivog razvoja.

Sukladno započetom procesu «Sustavnog gospodarenja energijom» grad Pula i u narednom razdoblju nastavlja s implementacijom mjera sustavnog gospodarenja energijom s ciljem poboljšanja energetske efikasnosti i smanjenja emisije štetnih utjecaja na okoliš te širenje svijesti kod građana o nužnosti učinkovitog korištenja energije u domovima.

4.2.1.1.5 Infrastrukturni tehnološki sustav

Iako je već navedeno da Grad Pula ulaže znatan dio proračuna za realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata i proces održavanja infrastrukture, ipak se trenutno stanje infrastrukture može u određenim segmentima ocijeniti tehnološki zastarjelim i neadekvatnim, što posredno izaziva znatne ekološke štete i prateće troškove. Ono što je ipak potrebno naglasiti je strateška opredijeljenost Grada Pule da nastavi s ulaganjima i modernizacijom infrastrukture kao ključnim čimbenikom razvoja grada. Razvoj Pule u smjeru poticaja inovacija i razvoja tehnologija zasigurno može pozitivno utjecati na rješenje ovog problema.

Kao zastarjeli infrastrukturni sustav se može izdvojiti problem željezničkog prijevoza uopće, kao i lokacija željezničkog kolodvora u centru grada, što je posebno izraženo u području teretnog prometa. Prometnom studijom i odgovarajućom prostornom politikom nužno je definirati područje gdje će biti optimalno dislocirati željezničko čvorište, a s ciljem smanjenja sadašnjeg velikog broja kolosjeka, koji nisu u skladu s razvojnim tendencijama ovog grada.

4.2.1.2 Valorizacija mogućnosti društvene infrastrukture

Temeljeno na rezultatima analize stanja, a uz uvažavanje prijedloga i sugestija partnerskog odbora i radne grupe, te podataka dobivenih anketnim istraživanjem, ukazat će se na temeljne nedostatke percipirane na dostignutoj razini društvene infrastrukture grada Pule. Poseban naglasak će se staviti na percepciju ranga najčešće izraženih problema grada Pule, definiranih temeljem različitih izvora podataka dobivenih tijekom istraživanja, uvažavajući stavove ispitanika o strateškim opcijama ili kritičkim stajalištima za grad Pulu.

Naglasak se stavlja na povezanost javnog, društvenog i gospodarskog sektora u realizaciji uravnoteženog društvenog razvoja, temeljenog na načelima održivosti. To se prepoznaje i u okviru anketnog istraživanja, gdje se kao visoko rangirano strateško pitanje za grad Pulu prepoznaje i potreba da se kapitalne projekte društvene infrastrukture realizira kroz partnerstvo gospodarstva, grada i županije, jer je za uspješnu realizaciju projekata kapitalne infrastrukture nužna podrška razvijenog i snažnog gospodarstva. Rezultati istraživanja potvrđuju da se kao problem mogu izdvojiti sadržaji koji se nude, koji nisu primjereni zahtjevima mlađe populacije, a to svakako treba promijeniti.

4.2.1.2.1 Valorizacija kulturnih resursa, atrakcija i aktivnosti

Grad Pula raspolaže raznolikom kulturnom baštinom izrazito visoke vrijednosti. To se u prvom redu odnosi na veliki broj izrazito vrijednih nepokretnih kulturnih dobara, od kojih je veći dio na popisu zaštićenih kulturnih dobara (Arena, Augustov hram, Crkva sv. Franje i franjevački samostan, Crkva sv. Nikole, Dvojna vrata, Kapela sv. Marije Formoze, Katedrala sv. Marije, plažni objekt na kupalištu Stoja, Povijesna jezgra grada Pula, Rimsko scensko kazalište, Slavoluk Sergijevaca, Vila Martinz, zgrada stare pošte) ili preventivno zaštićenih kulturnih dobara (arheološko područje nekropole rimske Pule, kompleks skladišta ugljena na lokaciji Luka Pula, obalna potkovasta utvrda "Monte Grosso", područje otoka Sv. Katarina, višeslojni arheološki lokalitet u Kandlerovoj ulici u Puli).

Ne manje značajna su i pokretna kulturna dobra grada Pule (zbirka umjetnina grada Pule, zbirka Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Juraj Dobrila u Puli, glazbena zbirka Renato Pernić -

HRT Radio Pula), ostala zaštićena kulturna dobra (Arheološki muzej Istre, Povijesni muzej Istre, ostali muzejski postavi u Amfiteatru, Augustovom hramu i Nezakciju) i različiti kulturni programi. Navedeno potvrđuje da izrazito bogata kulturno-povijesna baština grada Pule mora biti znatno bolje društveno i ekonomski valorizirana. Izražen je problem nedostatne valorizacije kulturnih vrijednosti, što dalje nameće potrebu, da se bolje turistički valoriziraju kulturni resursi i atrakcije, što je u suglasju s tezom da se grad Pula orijentira na stjecanje prestižne titule "Europski grad kulture".

Nedvojbeno je da se "umrežavanjem" mogu osigurati pretpostavke za bolju ekonomsku valorizaciju kulturno-povijesne baštine i kulturnih događanja, a po uzoru na najbolju svjetsku praksu. Grad Pula ima više nego impozantne kulturne resurse i atrakcije, ali i niz kulturnih aktivnosti, koje je potrebno znatno bolje valorizirati, najbolje kroz osmišljenu ponudu kulturnog turizma. Naime, upravo u tom području grad Pula ima značajne komparativne prednosti, koje je smišljenom turističkom i općom razvojnom politikom grada nužno pretvoriti u konkurentne prednosti u skladu sa zahtjevima ciljnog tržišta i uz uvažavanje turističkih trendova u svijetu. Potrebno je uložiti dodatne napore na povezivanju sektora kulture i sektora turizma u osmišljavanju specifične ponude kulturnog turizma, a slijedom načela održivog turističkog razvoja orijentirati se na onu razinu korisnika više platežne moći, koja je to spremna prepoznati i ekonomski valorizirati.

4.2.1.2.2 Kapaciteti za sport i rekreaciju

Građani grada Pula su u mogućnosti baviti se sportom u okviru programa koje osigurava Savez sportova grada Pule, te 20 školskih sportskih društava koja djeluju u osnovnim i srednjim školama, ali se pojedini programi rekreacije pružaju i u komercijalnim objektima.

U okviru prve skupine sportova je u gradu Puli registrirano 1212 sportaša uz podršku 54 trenera, ali je daleko veći broj korisnika koji se sportom i rekreacijom bave u okviru klubova, sportskih udruga koje svojim članovima osiguravaju razna sportska natjecanja u okviru druge i treće skupine sportova. Pored toga se organiziraju tradicionalni, međunarodni i masovni programi sportsko-rekreacijskih aktivnosti.

Postojeći kapaciteti u sportu¹²⁵ su u pojedinim segmentima nedostatni ili se sportske aktivnosti realiziraju u nedovoljno adekvatnim prostorima. Potrebno je stoga sustavno nastojati da se u okviru financijskih mogućnosti podiže resursna osnovica, koja će osigurati bavljenje sportom u gradu Puli na još višoj razini od sadašnje. To se prvenstveno odnosi na potrebu izgradnje BAZENA, kako bi se osigurali preduvjeti za adekvatno upražnjavanje vodenih sportova, koji su primjereni gradu Puli čija je lokacija na moru. Navedene i druge potrebe bi bilo potrebno detaljnije definirati u okviru "Strategije razvoja sporta i rekreacije u gradu Puli".

¹²⁵ Temelji se na anketnim upitnicima i zapisnicima radionica održanih u gradu Puli.

U tom procesu treba postići ravnotežu u stvaranju preduvjeta za djecu, mlade, vrhunske sportaše, ali i za potrebe rekreacije građana, jer su ovi preduvjeti značajan pokazatelj ukupne kvalitete života građana grada Pule. Raspoloživi kapaciteti se uspješno mogu valorizirati i turističke svrhe, što je posebno značajno za razdoblja izvan glavne turističke sezone. U tu svrhu bi se mogle namijeniti i uspješno valorizirati posebne sportsko-rekreacijske zone.

4.2.1.2.3 Socijalna politika

Sva razvijena društva poseban naglasak stavljaju na zadovoljenje općih društvenih potreba različitih ciljnih skupina, a posebno socijalno ugroženih slojeva stanovništva. To je jedan od zadataka odgovarajućih tijela grada Pule, odgovornih za donošenje i provedbu socijalne politike u ovoj jedinici lokalne samouprave. Naime u tu se svrhu izdvaja 3,3% ukupnog proračuna, što na žalost nije dostatno za realizaciju svih potreba. Navedena se sredstva prvenstveno odnose na realizaciju aktivnosti socijalnog programa usmjerenih na zadovoljenje životnih potreba socijalno ugroženih građana i kao potpora radu udruga i ustanova, sa zajedničkim ciljem podizanja razine brige o potrebitima a u skladu sa opredjeljenjem gradske uprave da, sukladno mogućnostima proračuna, pruži socijalno ugroženim građanima višu razinu skrbi od one koja je za grad Pulu kao jedinicu lokalne samouprave propisana odredbama Zakona o socijalnoj skrbi, a koja se odnosi prvenstveno na obvezu osiguranja sredstava za troškove stanovanja.

Programom javnih potreba iz područja socijalne skrbi podupiru se sljedeće grupe socijalnih programa i projekata Grada Pule: (I) Pomoć socijalno ugroženim kategorijama građana, (II) Javne ustanove i udruge u socijalnoj skrbi, (III) Čitaonica kluba umirovljenika Pula i (IV) Dom za djecu, mladež i ostale osobe sa cerebralnom paralizom i drugim posebnim potrebama.

Na području grada Pule djeluje veliki broj ustanova i udruga, koje se bave zaštitom interesa različitih ranjivih kategorija građana. Iako se podupiru različiti programi udruga i ustanova usmjerenih na brigu za stare i nemoćne osobe, osobe s invaliditetom i druge osjetljive skupine, nameće se potreba ustrojavanja visoko razvijene mreže izvaninstitucionalnih oblika skrbi, kao i servisa za povećanje kvalitete života tih skupina. Povećanje mogućnosti njihova zapošljavanja, te povećanje stupnja njihove uključenosti u svakodnevni život, svakako predstavlja prioritet u rješavanju socijalnih zahtjeva grada Pule. Pored toga veće značenje treba dati dobrim uvjetima za razvoj obitelji, pogotovo kada se teži cilju da grad Pula postane privlačan grad za život i poslovanje.

Pomnim planiranjem socijalne politike, na osnovi stručno utvrđenih pokazatelja kvalitete življenja svih, a osobito sociozdravstveno ugroženih skupina stanovnika, umrežavanjem socijalnih ustanova i udruga, koji će imati podršku u proračunu grada Pule, kao i u razvijenim socijalnim programima, grad Pula treba postati grad visoke socijalne i društvene osjetljivosti. To nalaže potrebu da se posvećuje veća briga osiguranju uvjeta za normalan život i rad osoba s invaliditetom, ali i da se sustavno podiže standard u području brige o socijalno ugroženima.

Navedeno potvrđuje da je potrebno unaprijediti ukupnu socijalnu politiku grada Pule, pri čemu se poseban naglasak stavlja na djelovanje Socijalnog vijeća grada Pule, čiji je zadatak predlaganje mjera i potpora realizaciji socijalne politike u gradu Puli.

Na ovim polazištima je iniciran i izrađen vrijedan dokument "Socijalna slika grada Pule"¹²⁶. U ovoj studiji su korišteni sljedeći socijalni indikatori: stanovništvo, kućanstva i obitelji, stambeni standard i socijalna zaštita. Većina indikatora se temelji na podacima dostupnim iz popisa stanovništva 2001. godine¹²⁷, u priopćenjima i izvješćima različitih državnih tijela, tijela regionalne i lokalne samouprave, kao i studije "Slika zdravlja građana Pule". Zaključci do kojih se došlo u izradi ove studije, vrijedan su putokaz za definiranje prioritetnih mjera povezanih sa socijalnom politikom grada Pule, u čijoj operativnoj provedbi treba poseban naglasak dati na potrebe "osoba s invaliditetom", "djecu s teškoćama u razvoju" i na potrebe različitih "ranjivih skupina"¹²⁸.

4.2.1.2.4 Institucionalna podrška civilnom društvu

Civilno društvo je nedvojbeno jedna od tekovina razvijenih društvenih zajednica, jer uspješno pokriva prostor izvan neposrednog utjecaja države, tržišta i obitelji, ali djeluje s ciljem unapređivanja zajedničkih interesa zajednice kao cjeline. U tom području je zapažen rad Zaklade za poticanje partnerstva i razvoj civilnog društva Istarske županije sa sjedištem u Puli, koja je uspješno razvila financijsku, informativnu i edukativnu funkciju. U tu svrhu se na razini grada Pule izdvaja 0,5% proračuna, od čega najviše udrugama građana i ostalim udrugama, nacionalnim zajednicama i manjinama i političkim strankama.

Istraživanja su ukazala da ne postoje dovoljno pouzdani kvalitativni kriteriji, koji bi omogućili kontrolu tih sredstva, a ovisno o tome je li visina sredstava proporcionalna ostvarenim rezultatima na polju unapređenja civilnog društva. Također se naglašava potreba ostvarenja više razine partnerstva udruga civilnog društva s jedinicom lokalne samouprave, pogotovo kada se radi o projektima i programima od zajedničkog razvojnog interesa, što nameće potrebu otvaranja dijaloga i unapređenja odnosa prema institucijama civilnog društva, koje moraju sinhronizirano djelovati od lokalne do nacionalne razine.

¹²⁶ Živković, Selak, A., Kliman, S.: "Socijalna slika grada Pule", UISP - Udruga za inicijative u socijalnoj politici, Zagreb, 2010. str. 1 - 40.

¹²⁷ "Popis stanovništva, kućanstva i stanova iz 2001. godine", a temeljen na Zakonu o popisu stanovništva, kućanstva i stanova 2001. (NN, br. 20/01).

¹²⁸ Termin "osobe s invaliditetom" za odrasle osobe i "djeca s teškoćama u razvoju", usvojeni su "Sheratonskom deklaracijom" 27. 7. 2003. godine, a temelje se na odredbama "Konvencije o pravima osobama s invaliditetom". Kategorija "ranjive skupine" prihvaćena je "Zajedničkim memorandumom o socijalnom uključivanju RH" od 5. 3. 2007. godine a u okviru djelovanja EU Komisije za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti. U "ranjive skupine spadaju osobe "s povećanim rizikom siromaštva i socijalne isključenosti" a tu spadaju osobe s niskim primanjima (nezaposleni, starije osobe bez mirovina, obitelji s jednim roditeljem, obitelji s više od dvoje djece, samohrane majke, starije žene), interno raseljene osobe i izbjeglice, ranjive etničke manjine (npr. Romi), osobe s posebnim potrebama (osobe s invaliditetom, osobe s mentalnim problemima, bolesne osobe), te skupine suočene s izazovima ekstremnog siromaštva (beskućnici, bivši ovisnici), te osobe izložene prezaduživanju i lihvarskim kreditima.

Za uspjeh aktivnosti civilnog društva, posebno značenje mogu imati istaknuti pojedinci, čija etičnost i postignuti rezultati u društvenom životu, međunarodnoj aktivnosti, humanitarnom radu ili kroz predan rad na projektima od općedruštvene koristi, mogu motivirati široke mase na podršku i prihvaćanje određenih općih vrijednosti. Značenje u tom smislu trebaju dobiti i ostale udruge, koje svojim djelovanjem podupiru aktivnosti civilnog društva, neovisno tko ih prvotno pokreće, a djeluju u pravcu oblikovanja javnog mijenja, kako bi se uvažavale tekovine civilizacije i promicala etička načela, koje opće stavljaju iznad pojedinačnog, a društveno iznad privatnog.

4.2.2 Iskorištenost gospodarskog i obrazovnog potencijala

Optimalna iskorištenost gospodarskih i obrazovnih potencijala je uvjet bez kojeg se neće moći realizirati strategija razvoja i ambiciozno postavljeni ciljevi razvoja, pri čemu prvenstveno treba otkloniti sljedeće uzroke:

- Još uvijek nedostatna poduzetnička aktivnost i diversifikacija proizvodnje
- Manjak poduzetničkog duha
- Jasna vizija i strategija gospodarskog razvoja
- Usklađenost smještajne i ukupne turističke ponude sa suvremenim trendovima
- Povezanost obrazovnih programa s potrebama tržišta
- Poticajne mjere za cjeloživotno obrazovanje
- Interes za kontinuirano stručno usavršavanje.

Povećanje domaće proizvodnje može se postići u sektorima u kojima postoje neiskorišteni resursi i kapaciteti, za koje postoji obrazovana infrastruktura i iskusna radna snaga. Industrijska politika se bavi neiskorištenim potencijalima pojedinih djelatnosti, načinima njihova iskorištavanja i svime što treba dodatno osigurati da se oni zaposle. Sastavni dio industrijske politike je politika tehnološkog razvitka, a iz nje se izvodi politika obrazovanja. I tehnologija i znanje su proizvodni inputi, zbog čega se njihove politike izvode iz industrijske politike. Industrijska politika je dominantno strukturna politika.

Takva politika ima za svrhu zaposliti sve proizvodne resurse u djelatnostima gdje će ostvariti najveću dodanu vrijednost, ali isto tako stvoriti uvjete i izgraditi fizičku i institucionalnu infrastrukturu za nove djelatnosti u kojima će proizvodni resursi rezultirati još većom dodanom vrijednošću. Njen zadatak je stvoriti uvjete za bezbolno gašenje "starih", ali i osiguranje potpore novim industrijama.

4.2.2.1 Iskorištenost gospodarskog potencijala

U gradu Puli postoje neiskorištene mogućnosti u brojnim djelatnostima. Povećanjem iskoristivosti tih mogućnosti povećavat će se domaća proizvodnja i zaposlenost i stvoriti uvjeti za tržišno prihvatljivu ponudu, koja je pretpostavka povećanja izvoza, jer povećanje tehnološke razine i odgovarajuće obrazovanje dovode do povećanja efikasnosti i konkurentnosti domaće industrije. Pod industrijom se ovdje u najširem smislu podrazumijevaju sve djelatnosti od metalne i građevinske industrije pa do turizma i bankarstva.

4.2.2.1.1 Poduzetnička aktivnost i diversifikacija

Grad Pula ima dobar gospodarski položaj i dobru cestovnu prometnu povezanost sa Slovenijom, Italijom i ostalim dijelom Hrvatske i zračnom lukom sa ostalim svijetom uz još uvijek nedovoljno razvijen željeznički i pomorski promet. Što se željezničkog prometa tiče, može se naglasiti da kvalitetnog putničkog prometa i nema, a ima tek nešto malo teretnog prometa koji se veže na Uljanik d.d. Pula također ima idealne prirodne, kulturno-povijesne i druge resurse, koji osiguravaju uvjete za još veći gospodarski i socijalni razvoj grada. Sadašnja gospodarska struktura ovisno o razvijenosti pojedinih sektora gospodarstva, grad Pulu svrstava prema postignutoj strukturi u razvijena gospodarstva sa visokim udjelom tercijarnog i kvartalnog sektora. Iako sekundarni sektor (proizvodni) čini ¼ svih aktivnosti na području grada, ipak najveći dio gospodarske strukture otpada na usluge tercijarnog sektora (54,8%) koje dominiraju (trgovina, hoteli i restorani, prijevoz), a razina usluga kvartalnog sektora primjerena je postojećoj razini organiziranosti tih institucija u Hrvatskoj (financijsko posredovanje, nekretnine, iznajmljivanje i poslovne usluge, javna uprava i obavezno socijalno osiguranje te zdravstvena zaštita i socijalna skrb), sektora koji zajedno s tercijarnim daleko premašuje 70% ukupno ostvarenog BDP-a.

Grad Pula ima raznovrsnu strukturu djelatnosti, prilično dobru diversifikaciju proizvodnje, pa mnogo lakše može kompenzirati odstupanje i udare u pojedinim granama u gospodarstvu u cjelini u odnosu na brojna druga središta u kojima prevladava monokultura pojedinih djelatnosti. To znači da Pula mora ubuduće zadržati i još više povećati pa i putem ovog strateškog razvojnog programa diversifikaciju dobara i usluga, s naglaskom na diversifikaciju gospodarskih grana. Posebno bi valjalo ovdje istaći da će grad Pula biti još više orijentiran na turistički razvoj koji omogućuje upravo bogata kulturna i prirodna baština, prateći moderne turističke trendove.

Posebna diversifikacija na ovom području trebala bi se dogoditi putem mjera i brojnih individualnih projekata, što bi doprinijelo boljem ukupnom korištenju, produženju sezone te poboljšanju ukupne kvalitete. To znači da se konkretnim mjerama mora još više povećati

opseg i kvaliteta gospodarstva svih djelatnosti, potičući konkurentna poduzeća koja će stvarati nova radna mjesta i donositi visoke prihode, kako sebi tako i gradu.

4.2.2.1.2 Poduzetnički duh

Orijentacija na nove tehnologije, ekološki čistu proizvodnju i na tržištu konkurentne projekte i proizvode, bila je samo djelomično prisutna u gospodarstvu grada Pule, što bi trebalo proširiti na sva područja aktivnosti. Kao podrška realizaciji novih poduzetničkih projekata, nužno je povezivanje znanosti i obrazovanja, ali i veće društveno priznavanje inovativnih projekata. Kako bi se znatno olakšao i ubrzao postupak kroz koji polazi poduzetnik od ideje do realizacije (posebno za male i srednje poduzetnike), nužno je osigurati sustav podrške, savjetovanja, poticaja i poreznog priznavanja, a sukladno razvojnim ciljevima definiranim na razini EU.

Nužna je uspostava mreže na gradskoj i županijskoj razini, kako bi se osigurao viši stupanj koordinacija institucija, organizacija i poduzetnika, koji su međusobno uvjetovani u procesu ostvarivanja nove koncepcije razvoja. Pulski centar za poduzetništvo trebao bi pružati logističku podršku, koordinirati s izvorima financiranja, pratiti potrebe i osiguravati tehnološku i edukacijsku podršku, kako bi se ohrabрили postojeći i motivirali novi, posebno oni iz redova mlađe populacije. Otklanjanjem postojećih prepreka sigurno će se podići razina poduzetništva, kao značajna karika budućeg razvoja.

4.2.2.1.3 Jasna vizija i strategija gospodarskog razvoja

Svrha i cilj donošenja ove Strategije razvoja grada Pule je upravo dokaz da je gradu potrebna jasna razvojna vizija, dugoročni razvojni ciljevi te strateški prioriteti koji se moraju utvrditi za svaki dugoročni cilj kao segmentni ciljevi ili kao strateški pravci djelovanja (strategija djelovanja), koji osiguravaju provedbu pojedinog dugoročnog cilja. Prisutna je potreba za rješavanjem strateških problema grada Pule.

U praksi se najčešće strateški prioriteti oblikuju i kao programski prioriteti, odnosno kao provedbeni programi. Stoga je potrebno razraditi strateške prioritete koji se baziraju s jedne strane na viziji i dugoročnim ciljevima i s druge strane na ključnim riječima strateških, odnosno problemskih pitanja. Strateška pitanja su pitanja koja usmjeravaju potrebu utvrđivanja strategije djelovanja, odnosno prioriteta, a formiraju se tijekom procesa strateškog planiranja pri utvrđivanju i obradi postojećeg stanja, pri izradi SWOT analize, te obradom anketa o ukupnom stanju i o poslovnoj (poduzetničkoj) klimi u gradu Puli.

4.2.2.1.4 Usklađenost smještajne i ukupne turističke ponude sa suvremenim trendovima

U ponudi smještajnih kapaciteta grada Pule nalaze se hoteli, turistička naselja, apartmani, hosteli, kampovi, domaćinstva i nautičke marine. Između 17 hotelskih objekata većina objekata nalazi se u vlasništvu najvećeg turističkog poduzeća Arenaturist d.d. koje ima dominantan utjecaj na cjelokupno turističko gospodarstvo u gradu Puli. Ukupna turistička ponuda nije dovoljno usklađena sa suvremenim turističkim trendovima, posebice zbog nedostatka stalnog ulaganja u modernizaciju i osuvremenjivanje turističke ponude svih smještajnih kapaciteta. Istraživanja ukazuju da grad Pula ne raspolaže odgovarajućom kvalitetom smještajnih kapaciteta, niti ih je dovoljno, a turistička ponuda nije još uvijek usklađena sa zahtjevima suvremenog turističkih tržišta, niti slijedi trendove na tom tržištu.

Posebice je naglašena potreba za povećanjem broja hotelskih smještajnih kapaciteta sa četiri i pet zvjezdica, što je osnovni nedostatak turističke ponude u usporedbi s konkurentnim destinacijama. Povećanje turističke potrošnje, što je jedan od ciljeva turističkog gospodarstva, moguće je ostvariti privlačenjem turističkog segmenta više platežne moći, koji ujedno zahtijeva višu kategoriju smještajne ponude, ali i diversificirane turističke sadržaje u smještajnom objektu (hotelu), ali i u cijeloj destinaciji (manifestacije, kulturni i sportski sadržaji).

4.2.2.2 Iskorištenost obrazovnog potencijala

U gradu Puli stvorene su pretpostavke za pružanje usluga odgoja i obrazovanja na svim razinama, od vrtića do doktorata znanosti, što rezultira visokom razinom obrazovanog stanovništva. Prema popisu 2001. godine je više od 70% stanovništva imalo srednje, više i visoko obrazovanje. No, kvalitetno ustrojene obrazovne i odgojne institucije, još uvijek nisu dovoljno dobro društveno priznate, niti je taj potencijal stavljen u funkciju razvoja gospodarstva, što bi svakako trebalo promijeniti. U tom pravcu bi trebalo pristupiti umrežavanju, kako bi se postojeći prostorni, programski i kadrovski potencijali mogli višestruko koristiti u postizanju ciljeva koji slijede restrukturiranje gospodarstva, nove trendove ukupnog društvenog razvoja, a uz prihvaćanje novih metoda prenošenja i provjere znanja, uz podršku informatičke tehnologije i uz prihvaćanje novih organizacijskih formi.

4.2.2.2.1 Povezanost obrazovnih programa s potrebama tržišta

U gradu Puli se osiguravaju široke mogućnost srednjoškolskog obrazovanja. Pored gimnazijskog programa, učenicima se nude programi za različita zanimanja u turizmu, ugostiteljstvu, trgovini, za ekonomska, medicinska i tehnička zanimanja, za područje primijenjenih umjetnosti i dizajna, za odgoj i obrazovanje, različita industrijsko-obrtnička zanimanja, kao i za strukovna znanja (kozmetičar, frizer, pekar, mesar, stolar, krojač, fotograf...), djeluje glazbena škola kao i škola na talijanskom jeziku. Nakon srednje škole, moguće je obrazovni proces nastaviti na Sveučilištu Jurja Dobrile (odjel za ekonomiju i turizam, odjel za humanističke znanosti, odjel za glazbu, odjel studija na talijanskom jeziku i odjel za obrazovanje učitelja i odgajatelja), zatim na politehničkom studiju Visoke tehničke škole, na dislociranom studiju Više trenerske škole ili na poslovnom odjelu Veleučilišta u Rijeci (stručni studij informatike).

Iako su se obrazovni programi sustavno prilagođavali zahtjevima vodećeg gospodarstva i općedruštvenim potrebama, nisu se uspjeli pozicionirati na razinu vodeće snage društva. Navedeno potvrđuju i rezultati istraživanja, koji ukazuju da je potrebna viša razina povezanosti obrazovnih programa s potrebama tržišta rada. Danas se još uvijek Sveučilište u Puli ne percipira kao vodeća institucija od značaja za gospodarski razvoj grada Pule, ali su svi svjesni spoznaje da se obrazovne mogućnosti Sveučilišta u Puli moraju znatno bolje iskoristiti, kako bi Sveučilište postalo središtem razvoja, te jedno od najznačajnijih pretpostavki suvremenog gospodarskog razvoja u gradu Puli.

U tom smislu je potrebno riješiti i neke temeljne "infrastrukturne" pretpostavke (studentski dom, studentsku menzu...). Koliko je značenje obrazovanja za razvoj suvremenog gospodarstva potvrđuje spoznaja da je izrazito visoki prioritet stavljen na kategoriju "jačati i razvijati ljudske resurse", što uz unapređenje vlastitih obrazovnih resursa, traži i izgradnju sustava poticaja, da se motivira odlazak mladih ljudi na studije, za koje ne postoje uvjeti i/ili ekonomsko opravdanje, da se ustrojavaju u gradu Puli (npr. studij elektrotehnike, brodogradnje, kemijskog inženjerstva i sl.), a nužni su za razvoj njenog gospodarstva, što je i temeljna pretpostavka ostvarivanja strateškog prioriteta da "obrazovne programe treba uskladiti s potrebama gospodarstva".

Ispitanici su svjesni činjenice da je nužno financijski i organizacijski podupirati stjecanje deficitarnih znanja, pogotovo kada kadrove treba školovati izvan sjedišta grada Pule. Na teritoriju grada Pule nužno je realizirati i stratešku opciju u kojoj će doći do neposredne povezanosti obrazovnih institucija i tržišta rada. U tu svrhu je potrebno provesti detaljnija istraživanja stvarnih mogućnosti koje postojeće obrazovne institucije nude na svim razinama obrazovnih mogućnosti, koje treba sučeliti sa stvarnim potrebama tržišta rada. U tu svrhu potrebno je izraditi "Strategiju razvoja obrazovanja i znanosti u gradu Puli", čiji će rezultati nedvojbeno imati veliko ekonomsko i društveno značenje.

4.2.2.2 Usklađenost sustava cijeloživotnog učenja sa stvarnim potrebama gospodarstva i društvene nadgradnje

Suvremeni pristup kreiranju obrazovnih programa mora biti elastičan i sagledavan kroz izgradnju uravnotežene koncepcije svih oblika formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja, koji moraju biti uspješno povezani kroz sustav cijeloživotnog učenja. Naime, uz navedene formalne oblike obrazovanja, treba istaći da na području grada Pule djeluje i Pučko otvoreno učilište, koje osigurava mogućnosti doškoloovanja i prekvalifikacije kroz trogodišnje programe za stjecanje određenih profesija, a sukladno potrebama tržišta rada (zaštitar, prodavač, kuhar, konobar, vozač, hotelijersko-turistički tehničar, komercijalist, tehničar cestovnog prometa i zaštite osoba i imovine).

Različiti oblici neformalnog i informalnog obrazovanja nude se sporadično i u okviru postojećih obrazovnih institucija, no ne sustavno i transparentno na razini grada Pule. Rezultati istraživanja to potvrđuju te podržavaju stratešku opciju izgradnje mreže obrazovnih programa kroz koje bi se moglo sagledati cjeloviti sustav formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja. U tu svrhu bi trebalo ustrojiti koordinacijsko tijelo, koje će sustavno djelovati u pravcu usklađivanja mogućnosti obrazovnih i znanstvenih institucija, te stvarnih potreba gospodarstva, društvene infrastrukture i tržišta rada.

Time se stvaraju temeljne pretpostavke da se ostvari i visoko rangirani strateški prioritet, a to je potreba da se zapošljavanje i napredovanje kadrova mora temelji na znanju, iskustvu i kompetencijama. To je moguće ostvariti interaktivnim djelovanjem na svim hijerarhijskim razinama i uz međusobno uvažavanje mogućnosti ponude i suvremene potražnje za obrazovnim programima. No, navedeno prelazi lokalne okvire te mora naći svoje mjesto u zakonskim propisima i poticajnim mjerama od lokalne preko regionalne sve do nacionalne razine. Pored zahtjeva zaposlenih, u razvijenim zajednicama se naglasak stavlja na potrebe građana, posebno onih treće dobi, kojima također treba osigurati mogućnost stjecanja novih znanja i vještina, kroz specijalistički orijentirane programe. To potvrđuju i rezultati istraživanja koji podržavaju sve akcije kroz koje će se motivirati stanovništvo i zaposleni na stručno usavršavanje, kroz uključivanje u sustav cijeloživotnog učenja.

Kao i u sustavu redovitog obrazovanja, tako i u sustavu cijeloživotnog učenja potrebno je osigurati da se financijski i organizacijski podupre stjecanje deficitarnih znanja. U tu svrhu bi bilo korisno osnovati posebne fondove ciljane namjene. Takve fondove mogu ustrojavati gospodarski sustavi ili lokalne jedinice samouprave. No daleko je učinkovitije ustrojiti posebnu ZAKLADU, čije korištenje treba temeljiti na relevantnim kriterijima, kako bi se na transparentan i učinkovit način moglo poticati (stipendije, školarine, pokriće određenih troškova, prioritet zapošljavanja...) usmjeravanje u određene obrazovne programe odnosno za stjecanje nedostajućih znanja. Obrazovanje i znanost mora sustavno pratiti tehnološki razvoj i suvremene svjetske trendove, pa se i sredstva Zaklade (odn. fondova) moraju usmjeravati i koristiti.

4.2.2.3 Značajna imovina u vlasništvu države koja nije u upotrebi

U očekivanju adekvatnog rješenja zone na Muzilu, a nakon što je vojska napustila objekte, dobar dio Puljana s ovim gradskim područjem nije dovoljno upoznata. To je jedna od najatraktivnijih zona Pule, koji još nije u upotrebi i koja čeka svoju namjenu. Radi se o izuzetno vrijednoj lokaciji u kojoj vegetacija i reljef, a posebno tzv. (pri)urbane šume čine vrlo vrijedan zeleni štit grada Pule.

Očekuje se prijenos upravljanja s Ministarstva obrane na Središnji ured za upravljanje državnom imovinom. Od ukupno 162 ha, u vlasništvu države je 102 ha, gradu Puli pripada 23 ha, tzv. društveno vlasništvo zauzima 21 ha, a privatno oko 9 ha, dok je javno i pomorsko dobro površine 6 ha. Muzil je dio politike centralizirane države, a konačan cilj je "demilitarizacija" Pule i prenamjena prostora za javne ili turističke svrhe, što bi se alternativnim projektima moralo usuglasiti te ugraditi u potrebne strateške dokumente poput Strategije kulturnog razvoja grada Pule, Strategiju razvoja visokog obrazovanja grada Pule (Sveučilišni grad), odnosno Glavni plan razvoja turizma grada Pule.

Svaka izgradnja na tom prostoru mora biti u skladu sa standardima i kriterijima u okvirima održivog razvoja. U svakom slučaju ovu zonu je nužno dobro strateški sagledati te raspisati međunarodni natječaj kao što to traže svi objekti i prostori od izuzetnog značaja i vrijednosti.

Dio objekata u vlasništvu države koji također čekaju svoju konačnu namjenu nalazi se i u zoni stare gradske jezgre. Na ovom mjestu ne spominjemo imovinu koja je u većinskom državnom vlasništvu i nalazi se u upotrebi (poput Uljanika d.d. i sl.), ali je značajan resurs za razvoj RH.

4.2.2.4 Potreba za većom decentralizacijom u državi

Građani Republike Hrvatske imaju ustavno pravo na lokalnu samoupravu, što znači i pravo sudjelovanja u odlučivanju o lokalnim potrebama i lokalnim pitanjima. Prevelika centralizacija moći u rukama države osigurava podjelu društva ipak na one koji vladaju i one kojima se vlada. Kako je izabranim dano pravo odlučivanja u ogromnom broju pitanja s kojima se do sada nisu susretali, ubrzo se uspostavlja birokratski aparat oko njih da im pomogne u odlučivanju. Vlast je centralizirana i u liberalnoj demokraciji i kao takva stavlja moć u ruke nekolicine.

Predstavnička demokracija je bazirana na delegaciji moći, biranjem drugih da vladaju većinom. Centralizam čini demokraciju besmislenom, jer je političko odlučivanje dano profesionalnim političarima u udaljenim centrima. Bez lokalne autonomije ljudi su izolirani jedni od drugih, atomizirani, i u takvoj situaciji nemaju nikakav politički forum na koji mogu

doći, te zajedno raspraviti i odlučiti među sobom, o pitanjima koja smatraju važnim za svoju zajednicu ili radni kolektiv.

Stalan problem u Hrvatskoj jest utvrđivanje kriterija za dodjelu dotacija središnje države lokalnim jedinicama. Postoji suglasnost kako je nužno transferima osigurati sredstva lokalnim jedinicama ispod prosječnoga fiskalnog kapaciteta, iako i dalje nedostaju jasni kriteriji za procjenu fiskalnog kapaciteta. Jedan od kriterija je da Hrvatska dođe do europskog prosjeka izdvajanja sredstava za lokalne i regionalne jedinice iz ukupnih javnih prihoda. Hrvatska je i dalje visoko centralizirana zemlja.

Glavni izvor prihoda lokalnih jedinica čine zajednički porezi koji se dijele između središnje države i lokalnih jedinica: porez na dohodak i porez na promet nekretnina. Svi se ti porezi u utvrđenom omjeru dijele između središnje države, županija, gradova i općina. Nažalost, oslanjanje na dijeljenje poreza i stalne promjene udjela pojedinih lokalnih jedinica bez jasno utvrđenih kriterija, stvaraju zbrku u sustavu i proces fiskalne decentralizacije se ne realizira.

Upravo zbog ovakvih nejasnih kriterija i politike, anketiranjem koje se provelo pokazalo se što se tiče istarske regije i grada Pule da VRH ne obraća dovoljno pažnje Regiji i Gradu Puli i da je prevelika centralizacija u državi i da nije stvoren optimalan odnos između dijelova i cjeline kao uvjeta bržega gospodarskog i ukupnog razvoja. Odnos VRH prema Županiji i gradu Puli percipira se kao neadekvatan i naglašava se prevelika centralizacija, koja je za grad Pulu jedan od ograničavajućih razvojnih činitelja. Ohrabruje činjenica da je prijenos poslova državne administracije na regionalnu i lokalnu - gradsku razinu uvjet za reformu javne uprave u Hrvatskoj. To je jedan i od uvjeta za pristup Hrvatske EU.

4.2.2.5 Tržište kapitala

Poslovni subjekti u gradu Puli imaju trend povećanja u posljednjih nekoliko godina. Tako je broj trgovačkih društava porastao sa 1516 subjekata u 2004. godini na 2110 subjekata u 2008. godini. Usprkos povećanju broja trgovačkih društava prosječan broj zaposlenih u subjektima nije se značajnije povećao i kreće se oko 15000 zaposlenika. Od ukupnog broja trgovačkih društava 2006. godine bilo je 39 dioničkih društava, u 2007. godini 31 dioničko društvo, dok je u 2008. godini evidentirano 28 dioničkih društava.

Povećanje broja trgovačkih društava, a posebice dioničkih društava, ukazivalo bi na povećanu dinamiku gospodarske aktivnosti i jedan je od prioriteta gospodarskih ciljeva koji je usko povezan s pitanjem kreditiranja i likvidnosti gospodarstva. Tržište kapitala i uvjeti za dobivanje kapitala u posljednjim su godinama otežani za ukupno hrvatskog gospodarstvo, pa tako i za poslovne subjekte iz grada Pule. Poslovni subjekti većinom su orijentirani na svoje poslovne banke i njihove sve restriktivnije uvjete za dobivanje kredita i sredstava, a mali broj poslovnih subjekata, uglavnom najvećih poslovnih subjekata u gradu Puli, prikuplja kapital na burzi i drugim tržištima kapitala.

Zaključno se može reći da je nužno aktivnije i dinamičnije pristupiti alternativnim oblicima financiranja i kreditiranja, što će se pokazati i kao potreba uslijed otežanih i restriktivnijih uvjeta na tržištu novca i kapitala.

4.2.3 Zaštita i upravljanje prirodnim resursima

Prirodni resursi koji čine sastavni dio grada posebno su osjetljivi i neprimjerenim planiranje daljeg razvoja Pule mogu biti ugroženi. Stoga je nužno osigurati trajnu zaštitu prirodnih resursa, u mjeri i na način koji osigurava dugoročno održivi razvoj grada. Ekonomski razvoj grada, kao složenog i dinamičnog sustava višestrukih funkcija, može dovesti do zanemarivanja brige oko prirodnih resursa te zanemarivanja vrijednosti ekoloških dobara (voda, čisti zrak, šume...).

To može dovesti do nestajanja pojedinih ekosustava prije no što spoznamo njihovu vrijednost, a upravo su ekosustavi osnovne funkcionalne jedinice ekosfere, važne etape biogeokemijskog kruženja tvari i spremišta kemijske energije, reguliraju vodene resurse u krajobrazu, pripomažu tvorbu tla i štite ga od erozije, proizvođači su i spremišta hrane za bilje i životinje, filtriraju atmosferu i akumuliraju štetne tvari, vežu ugljični dioksid i proizvode kisik, ublažuju temperaturne razlike na površini Zemlje i pridonose stabilnosti klime, sadrže za čovjeka korisne i upotrebljive kemikalije, tvore biomasu za razne potrebe, žive su genetske banke, pokazatelj zdravog okoliša te služe za rekreaciju i naša su nenadoknadiva prirodna baština. Njihova djelotvornost i njihov opstanak najuže je povezan s očuvanjem za njih svojstvene biološke raznolikosti¹²⁹.

Negativni utjecaji na prirodne resurse u pravilu se događaju postupno, ali kontinuirano, dok se posljedice tih trajnih negativnih utjecaja manifestiraju u pravilu tek s određenim vremenskim odmakom, te šira javnost nema jasnu percepciju uzrok - posljedica. (Primjerice, usporedimo trenutnu reakciju javnosti pri havariji broda i istjecanju nafte sa reakcijom te iste javnosti na trajno ispuštanje otpadnih voda u more bez potrebnog pročišćavanja ili korištenja lož ulja kao energenta koji u uvjetima neprimjerenih tehnoloških rješenja vrši pojačanu emisiju onečišćujućih tvari u okoliš - SO₂, NO_x i dr.). Globalni se ekološki problemi ne mogu rješavati samim prepuštanjem djelovanju otvorenog tržišta, već je nužna aktivna uloga države i lokalne zajednice. Na područje grada Pule pritisak na prirodne resurse izazivaju u prvom redu sljedeći čimbenici:

- Rast broja stanovništva i daljnji proces urbanizacije
- Rast broja turista i izletnika
- Ubrzani razvoj prometa
- Velike količine svih vrsta otpada
- Nedovoljno razvijena ekološka svijest

¹²⁹ Prema Črnjar, M., Črnjar, K.: *Menadžment održivog razvoja, FMTU, Opatija, 2009., str. 162, 35.*

- Ograničene tehničke i tehnološke mogućnosti (gospodarstvo, infrastruktura)
- Ograničene materijalne i organizacijske mogućnosti lokalne zajednice.

4.2.3.1 Upotreba obnovljivih izvora energije (OIE)

Rastuća zabrinutost oko klimatskih promjena i energetske ovisnosti prisiljava Europsku uniju da modernizira pristup proizvodnji i potrošnji energije i to bez odgađanja. Razvitak korištenja obnovljivih izvora energije (energija sunca, vjetra, biomase, vodotoka) je danas središnji cilj energetske politike EU i vrlo važan zadatak za Republiku Hrvatsku. Obnovljivi izvori energije imaju značajnu ulogu u obuzdavanju emisije ugljičnog dioksida (CO²) i ostalih stakleničkih plinova, što je podjednako važan cilj na razini EU, na razini Hrvatske, te njezinih regija i gradova.

Povećani udio obnovljivih izvora povećava ukupnu održivost te doprinosi sigurnosti opskrbe energijom u vremenu rastuće ovisnosti o uvozu i nestabilnih cijena energije. Obnovljivi izvori već danas mogu biti i ekonomski konkurentni u pojedinim slučajevima, a njihova puna konkurentnost s fosilnim izvorima energije očekuje se u skorom razdoblju. Obnovljivi izvori energije izrazito su složeno područje ljudskog djelovanja te zbog svojih osobitosti i različitih čimbenika koji određuju mogućnosti i načine njihova korištenja zahtijevaju multidisciplinarni pristup i sudjelovanje različitih struka i znanstvenih disciplina, što opravdava prijedlog uvođenja tehnološkog parka u Puli.

Osnovna ideja je obraditi područje energetike multidisciplinarno, uz sudjelovanje što većeg broja znanstvenika iz različitih ustanova te gospodarstvenika (poduzeća) koji bi bili zainteresirani za suradnju. Time bi se ostvarile ekonomske, društvene i nadasve ekološke koristi za sam grad Pulu kao i za regiju u cjelini.

4.2.3.2 Korištenje prostora u funkciji poboljšanja kvalitete i uvjeta života građana

U okviru provedenih radionica i anketnog istraživanja nametnuo se problem neracionalnog korištenja prostora. Prostorni plan grada Pule i Generalni urbanistički plan ističu kao prioritet razvoj i korištenje prostora u funkciji poboljšanja kvalitete i uvjeta života građana, što znači da se ne podržava intenzivni i nekontrolirani razvoj već se moraju uvažavati prirodni resursi i ciljevi održivog i uravnoteženog društvenog i gospodarskog razvoja. Ipak, slijedom stoljetnog razvoja Pule naslijeđeni su problemi neprimjerenog i neracionalnog korištenja prostora, odnosno razvoj grada i društva uopće nameće novu koncepciju organizacije prostora, traži nove namjene i stavlja pred prostorne planere velike izazove u sintezi i simbiozi sadržaja

gospodarskog karaktera, objekata društvene infrastrukture, komunalne opremljenosti i potrebe za osiguranjem uvjeta za realizaciju nove dimenzije života suvremenog čovjeka. Slobodno vrijeme postaje sve značajnije i prerasta iz društvene i u ekonomsku kategoriju (ekonomika slobodnog vremena).

Na području grada Pule postoje velike površine zemljišta i objekata u državnom portfelju, čija namjena još nije definirana nakon povlačenja vojske. Odluka o namjeni tog prostora mora biti donesena najširim društvenim konsenzusom uvažavajući potrebu daljnjeg gospodarskog razvoja grada, ali i mogućnosti za kvalitetnijim zadovoljenjem društvenih potreba njegovih stanovnika te studenata. Upravo ti veliki prostori, sada nekorišteni i na određeni način devastirani, predstavljaju ključnu razvojnu polugu grada i otvaraju realnu mogućnost realizacije vizije. *(Grad Pula, po mjeri čovjeka. Infrastrukturno i ekološki uređen grad koji je integriran u suvremene europske trendove. Pula je ekonomski razvijeno i kulturno jako središte Istarske županije i zapadne Hrvatske, nositelj vlastitog razvitka i razvitka okoline.)* Prepoznat je i problem značajne imovine u vlasništvu Republike Hrvatske, koju bi trebalo staviti u funkciju razvojnih projekata grada Pule. Učinjen je veliki napredak u području uređenosti katastra pa građani s razlogom očekuju daljnje rješavanje ove problematike.

4.2.3.3 Bespravna gradnja

Problem bespravne gradnje nije izolirana pojava samo za grad Pulu, već dio opće pojave u Republici Hrvatskoj, pa se i u gradu Puli mogu uočiti određene negativne pojave, čije su posljedice vidljive. Potrebno je naglasiti da je u posljednjem periodu učinjen značajan napredak u ovom segmentu. Prostorno-planska dokumentacija, sustav kontrole, ali i potpore građanima pri ishodovanju potrebnih dozvola i rješavanju administrativnih poteškoća donekle smanjuju pojavu bespravne gradnje, a za očekivati je da će se situacija i poboljšati.

4.2.3.4 Urbano opremljene stambene zone

Potrebe suvremenog čovjeka i njegov način života zahtijevaju visok stupanj opremljenosti stambenih zona. One nisu "spavaonice", već mjesta intenzivnog života i raznovrsnih mogućnosti koja svojim stanovnicima svih generacija i različitih interesa moraju osigurati primjerenu razinu kvalitete života. Disperziju stanovništva i izgradnju stambenih zona nije pratila adekvatna politika disperzije društvenih, edukacijskih, kulturnih, rekreacijskih i ostalih sadržaja te uređenje i osmišljavanje zelenih površina (posebno parkova kao mjesta višestruke namjene). Također, nužno je stalno unapređenje infrastrukture kako bi se eliminirao razlog nedovoljne urbane opremljenosti stambenih zona.

Stambena politika sustavno se ne vodi u Republici Hrvatskoj već godinama. Kao posljedica takvog procesa i na području grada Pule dogodila se obiteljska stambena izgradnja, posljedica čega su neprimjereno infrastrukturno opremljena područja. Organizirano provođenje obiteljske stambene izgradnje identificirano je kao problem, obzirom da je to bitan činitelj kvalitete života obitelji. Problemu stambene izgradnje bit će potrebno pristupiti na sustavan način, uz potrebu implementacije poticajnih mjera od strane države, ali i donošenje vlastitih programa na razini grada.

4.3. Misija i vizija grada Pule

Misija grada Pule mora dati odgovor na pitanje "Zašto postojimo i koji su nam glavni ciljevi i ključne informacije na putu do uspjeha - koja je naša uloga u društvu, odn. koje potrebe u tom društvu trebamo zadovoljiti". Do misije grada Pule došlo se interaktivnim pristupom traženja odgovora na gornja pitanja, u čemu su sudjelovali svi sudionici istraživanja, a može se izraziti kao:

*"KVALITETAN ŽIVOT STANOVNIŠTVA UZ OPĆI DRUŠTVENI I
GOSPODARSKI NAPREDAK POŠTUJUĆI NAČELA ODRŽIVOG
RAZVOJA"*

Vizija je sažeti prikaz budućeg željenog stanja u gradu Puli a treba pružiti odgovor na pitanje gdje vidimo našu situaciju u roku od 3 - 10 godina. Vizija se tako pojavljuje kao polazište i odredište u procesu strateškog planiranja i u implementaciji strateškog plana, smjer i putokaz kojim putem treba krenuti da bi se u određenom vremenskom razdoblju stiglo na odredište. Vizija razvoja grada Pule je definirana interaktivnim pristupom, s nastojanjem da se što realnije projicira buduće stanje koje treba ostvariti za desetak godina, a ona glasi:

*"GRAD PULA, PO MJERI ČOVJEKA. INFRASTRUKTURNO I EKOLOŠKI
UREĐEN GRAD KOJI JE INTEGRIRAN U SUVREMENE EUROPSKE
TRENDOVE. PULA JE EKONOMSKI RAZVIJENO I KULTURNO JAKO
SREDIŠTE ISTARSKE ŽUPANIJE I ZAPADNE HRVATSKE, NOSITELJ
VLASTITOG RAZVITKA I RAZVITKA OKOLINE."*

Tako prihvaćenu Viziju razvoja mogli bi podijeliti na nekoliko važnih strateških odrednica za grad Pulu. To bi se najprije odnosilo na definiranje pojmova. Strateške odrednice trebaju dati odgovor na pitanje što je to grad "po mjeri čovjeka, otvoren i privlačan za život". To znači da grad Pula mora:

- osigurati uvjete za visoku kvalitetu života
- osiguravati očuvan okoliš i sređenu infrastrukturu
- postati ekonomski razvijeno i kulturno prepoznatljivo središte

Osigurati uvjete za visoku kvalitetu života znači stvoriti uvjete za život po mjeri čovjeka. Podrazumijeva grad Pulu kao zdravu, sigurnu, održivu zajednicu i pogodno mjesto za život, rad i rekreaciju. Grad je posvećen promicanju zdravog životnog stila i stvaranju prvoklasnih rekreacijskih mogućnosti, infrastrukture i programa. Kvaliteta života znači dobro zdravlje, zadovoljavajuće prihode i razvoj obitelji. To su tri glavna čimbenika koja su, uz posao i obrazovanje, preduvjet dobrog života.

Samo razvijeno gospodarstvo može osigurati kvalitetan život stanovnika, učiniti im život zadovoljnim sa dostatnim prihodima te učiniti privlačnim čitavo područje grada ne samo stanovništvu nego i turistima i posjetiteljima. Grad Pula želi podići razinu kvalitete života za svoje stanovnike i turiste, koji će sa veseljem doći posjetiti mirnu, kulturnu, ugodnu i uređenu destinaciju s visokom kvalitetom ponude.

Očuvati okoliš i unapređivati infrastrukturu posebno se naglašava jer je očuvan okoliš pretpostavka visoke kakvoće života, a povezan s turističkom ponudom i atrakcijama, kao i s uvjetima za život na području grada Pule. **Stvoriti ekonomski razvijeno i kulturno središte** podrazumijeva razvijeno gospodarstvo i poduzetništvo, temeljeno na znanju i visokim tehnologijama, očuvanju tradicionalnih djelatnosti u jakim gospodarskim sustavima poput brodogradnje (pomorskog), prometa i turizma, koji su osnova i za razvoj malog i srednjeg poduzetništva.

Vizija Grada Pule u svom hijerarhijskom slijedu na neki način treba pratiti višu razinu planiranja Istarske županije koja se opredjeljuje za sljedeće elemente vizije razvoja:

- konkurentno gospodarstvo
- razvoj ljudskih resursa (visok društveni standard)
- uravnotežen održivi razvoj
- prepoznatljivost istarskog identiteta

Grad Pula kao podsustav Istarske županije, znači da je nužno u razvojne dokumente ugraditi, a u strateške ciljeve i razvojne prioritete integrirati strateške ciljeve i prioritete definirane razvojnim dokumentima Istarske županije. U procesu strateškog planiranja i u ovom se djelu pošlo od analize stanja, na način da su se strateški ciljevi i prioriteti usmjeravali u pravcu ostvarenja temeljne razvojne vizije grada Pule.

4.4. Ciljevi razvoja Grada Pule

Dugoročni strateški ciljevi su šira razrada vizije, a proizlaze iz ideje vizije i utvrđuju se prilikom formiranja same vizije te predstavljaju smjernice razvojnih opredjeljenja. Definiranjem dugoročnih ciljeva osigurava se postavljanje strateških prioriteta, što nalaže traženje strateških putova za njihovu realizaciju, sadržanih u provedbenim mjerama, ali i kontrolnim mehanizmima kroz koje je moguće ocjenjivati put od vizije i ciljeva do rezultata. Ciljevi su temeljna pretpostavka za ostvarenje vizije razvoja grada Pule. U tom su kontekstu definirana tri globalna dugoročna cilja i sedam strateških prioriteta, na način da se ukazuje i na niz mjera, temeljem kojih će se osigurati razvoj temeljen na ključnim prioritetima, specifičnim za grad Pulu.

4.4.1 Strateški ciljevi

Strateški ciljevi razvoja grada Pule izvide se iz vizije razvoja. Pula u tom kontekstu želi postati mjesto ugodno za život, rad i poslovanje. Cilj je stvoriti Grad u kojem žive zadovoljni građani koji svojim radom mogu ostvariti dobar životni standard i ispuniti svoje slobodno vrijeme na kvalitetan način.

Pula treba postati ekonomski prosperitetno područje, privlačno ulagačima, poznata turistička destinacija, gdje ljudi u potpunosti koriste prirodne resurse i čistu životnu sredinu, s visokim stupnjem zaposlenosti i dobro obrazovanim kadrovima te mnogobrojnim kulturnim i društvenim događanjima. Stoga će se navedeno detaljnije razraditi kroz strateške prioritete, temeljene na polazištima sljedeća tri dugoročna strateška cilja, a to su:

- ODRŽIVI RAZVOJ, OČUVANJE I OPTIMALNA ALOKACIJA RESURSA
- USPJEŠNO GOSPODARSTVO
- VISOKA KVALITETA USLUGA ZA STANOVNIŠTVO

Strateški ciljevi su oblikovani kao rezultat rasprava na radnim skupinama, temelje se na svestranom sagledavanju uvjeta u okruženju, uz uvažavanje spoznaja iz analize stanja (SWOT analiza) a s naglaskom na mogućnosti valorizacije nedovoljno iskorištenih potencijala po kojima će se komparativne prednosti pretvoriti u konkurentske.

4.4.1.1 Održivi razvoj, očuvanje i optimalna alokacija svih resursa

Održivi razvoj vodeća je paradigma s kraja dvadesetog i početka dvadeset i prvog stoljeća. Nastaje kao svojevrsna reakcija na činjenicu da ljudske aktivnosti negativno djeluju na prirodne procese i društvene sadržaje, iako se odvijaju s ciljem razvoja gospodarstva i društva uopće. Najčešće se navodi definicija Svjetskog savjeta za okoliš i razvoj (*World Commission on Environment and Development - WCED*) iz 1987. godine objavljena u publikaciji "Our Common Future" (poznato i kao Izvještaj Brundtland komisije):

"Održivi razvoj je razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnje generacije pri tome ne umanjujući mogućnost budućim generacijama da zadovolje svoje potrebe."

Definicija obuhvaća dva važna pojma: ljudske potrebe i ograničenja okoliša. Za WCED zadovoljenje ljudskih potreba i htijenja znači jednakost i/ili pravičnost u smislu dostupnosti resursa i distribucije razvojnih troškova i koristi. Ističemo dva pojma koji se intenzivno koriste u literaturi koja obrađuje pojam održivog razvoja: unutargeneracijska jednakost (*engl. intra-generational equity*) i međugeneracijska jednakost (*engl. inter-generational equity*).

Unutargeneracijska jednakost podrazumijeva mogućnost svih pripadnika iste generacije ljudi da imaju jednake mogućnosti pristupa resursima i da mogu dostići određenu kvalitetu života. Međugeneracijska jednakost podrazumijeva mogućnost da pripadnici različitih generacija ljudi, dakle sadašnje i neke buduće generacije, imaju mogućnosti pristupa resursima, tj. da ih sadašnje generacije trebaju koristiti na način da ih ne iscrpljuju do kritičnih granica. Najznačajniji dokument, koji je proistekao s Konferencije Ujedinjenih naroda održane u Rio de Janeiro-u 1992. godine - "*United Nations Conference on Environment and Development*" *UNCED* (poznat i pod nazivom Rio Earth Summit), je poznata "Agenda 21", plan akcija za budućnost koje se tiču pitanja zaštite okoliša.

Održivi razvoj ključna je koncepcija na osnovama koje je potrebno planirati budući razvoj Pule. Ova koncepcija treba postati sintagma koja povezuje ciljeve boljeg gospodarskog rasta i razvoja i poboljšanje kvalitete okoliša i uvjeta života ljudi.

Lokalne zajednice, pa tako i Pula, trebaju primjenjivati koncepciju održivog razvoja, čije glavno načelo glasi da gospodarski napredak, društveni napredak i razborito upravljanje prirodnim bogatstvom moraju ići i razvijati se usporedo. To zahtijeva primjenu novih tehnologija, uvođenje zamjene za resurse i uvođenje tržišta ekoloških i drugih dobara koja

utječu neposredno ili posredno na degradaciju okoliša. Stoga upravljanje održivim razvojem pretpostavlja različita znanja i vještine stečene izučavanjem društvenih znanosti i različitih područja prirodnih znanosti.

Potrebno je razmatrati strategije kako razvoj učiniti održivim. Konceptija održivog razvoja ne smatra svaki oblik razvoja prihvatljivim i dugoročno korisnim. Održivost nije moguće dostići u kratkom vremenu, već je potrebno poduzimati aktivnosti koje će dugoročno dovesti do 'novog' razvoja, temeljenog na načelima održivosti.

Konceptija održivog razvoja zahtijeva:

- Očuvanje prirodnih resursa i s tim u vezi temeljni zaokret u eksploataciji resursa
- Veću učinkovitost u raspodjeli resursa i preraspodjelu bogatstva
- Uvođenje novih tehnologija i poimanje razlike između rasta i razvoja
- Odustajanje od aktivnosti koje bi mogle ugroziti buduće naraštaje
- Uključivanje koncepcije održivog razvoja kao filozofije u društvene, ekonomske i političke strukture

Iako održivi razvoj nije fiksno stanje harmonije nego proces stalnih promjena, svi subjekti na razini Pule u svoje strateške planove trebaju uključiti ciljeve usklađene s koncepcijom održivosti.

4.4.1.2 Uspješno gospodarstvo

Cilj gospodarskog razvoja Grada Pule je stvoriti dugoročno održiv model privređivanja koji će uz adekvatno makroekonomsko okruženje u Hrvatskoj osigurati sustav u kojem će se efikasno i produktivno raditi, proizvoditi i izvoziti. U skladu s takvim gospodarskim razvojem grada Pule, potrebne su osim razvoja tercijarnih (turizam i promet) i kvartalnih djelatnosti i industrijska politika (s tehnološkom i obrazovnom politikom), kao i politika zaštite okoliša i obrazovanja mladih za buduće tehnologije. To bi moralo osigurati željene razvojne ciljeve.

Posljednja desetljeća 20. stoljeća predstavljala su prekretnicu u procesu globalnog razvoja. Znanje je postalo pokretač društvenog, ekonomskog i kulturnog razvoja u svijetu. Gospodarske aktivnosti bazirane na iskorištavanju informacija i znanja postale su sila ekonomskog rasta u razvijenim tržišnim ekonomijama i sve više transformiraju sve ostale dimenzije razvoja, cjelokupnog načina življenja i opstojanja čovječanstva. Gospodarstvo temeljeno na znanju posjeduje snažnu tehnološku pokretačku snagu.

Potaknuti brzim rastom tehnologija telekomunikacije i umrežavanje su prodrli u sva područja ljudskih aktivnosti i na taj ih način "prisilili" na potpuno nove načine rada i kreiranje novih područja. Znanje, koje se temelji na informacijama te kulturološkim i duhovnim vrednotama, postalo je neovisna sila te najznačajniji činilac društvene, ekonomske, tehnološke i kulturne preobrazbe. Gospodarstvo temeljeno na znanju omogućilo je brzu integraciju golemih

intelektualnih resursa ekonomija u tranziciji prema europskoj intelektualnoj bazi, istovremeno potičući razvoj tih tranzicijskih zemalja. Ekonomija utemeljena na znanju utječe na sva ostala područja društvenih aktivnosti u svakoj zemlji, uključujući institucijski i inovacijski sustav i razvoj ljudskih resursa.

Tako su, primjerice, najnovije analize stručnjaka OECD-a pokazale da su Švedska, Amerika, Koreja i Finska četiri zemlje s najrazvijenijim gospodarstvom znanja s obzirom da njihova ulaganja u znanje u užem smislu, koje obuhvaća visoko obrazovanje, privatna i javna ulaganja u istraživanje i razvoj (S&T -Science and Technology) i software, najviša i iznose između 5,2 i 6,5% BDP-a. Njihov razvoj najbrže prate nordijske zemlje, Irska i Australija čije su investicije u znanje tijekom 90- tih rasle po godišnjoj stopi od 3,4%, a bruto investicije u osnovna sredstva po nižoj stopi od 2,2% godišnje. O gospodarstvu znanja možemo, dakle, govoriti kada kapitalna ulaganja bivaju zamijenjena ulaganjem u znanje kao osnovnim faktorom gospodarskog rasta.

Evidentno je, dakle, da želi li Hrvatska ostvariti gospodarstvo znanja, njena ulaganja u S&T treba znatno povećati (sadašnje izdvajanje 0,8% BDP-a), ne samo do prosjeka europskih zemalja koji sada iznosi 1,9% BDP-a i koji sama Europa procjenjuje nedovoljnima nego valja razmotriti ciljeve Barcelonskog samita iz 2002. godine koji predviđa ulaganje EU od 3% BDP-a u S&T, s prevladavajućim ulaganjem poslovnog sektora.

Poslovne zone su mjesta koja dugoročno rješavaju potrebe poduzetnika za poslovnim prostorom te im omogućuju zajedničko korištenje infrastrukture i pospješuju njihovo međusobno povezivanje. Zone predstavljaju nezaobilazan segment razvoja i napretka svake moderne regije te kao takve postaju pokretačka snaga gospodarstva. Osnivanjem i razvojem poslovnih zona potiče se konkurentno gospodarstvo čiji je cilj povezivanje u europski i globalni sustav tržišnog natjecanja¹³⁰.

Grad Pula sa svojom gospodarskom osnovom i obrazovanom radnom snagom i sveučilišnim potencijalom svoj gospodarski razvoj mora graditi na novim iskoracima vezanim uz svojevrsne inkubatore,¹³¹ tj. tehnološke parkove u kojima se osigurava koncentracija znanja, primjena visokih tehnologija, obrazovanja i povezanosti s nacionalnim i svjetskim obrazovnim institucijama, ali vezanim na već dijelom korištenu i razvijenu resursnu osnovu

¹³⁰ Zone se mogu svrstati u četiri skupine:

1. **specijalizirane zone** odnosno tehnološki centri/parkovi, inkubatori, centri za transfer tehnologije i zone specijalizirane za određene djelatnosti;

2. **industrijske zone**, veća područja s velikom koncentracijom industrije u kojima prevladavaju velika poduzeća;

3. **poduzetničke zone** odnosno područja s velikom koncentracijom prvenstveno malih poduzeća (Utvrđene su smjernice razvoja poslovnih zona i industrijskih parkova u Istarskoj županiji. Na temelju postojeće prostorno-planske dokumentacije, infrastrukturne opremljenosti i raspoložive radne snage u okruženju, identificirane su za Istarsku županiju 24 strateške zone sa statusom prioriteta. Navedene strateške zone zauzimaju površinu veću od 1.200 ha, u koje nije uključen grad Pula.);

4. **slobodne zone** - prema Zakonu o slobodnim zonama, zona je dio teritorija Hrvatske koji je posebno ograđen i označen te u kojemu se gospodarske djelatnosti obavljaju uz posebne uvjete.

Vodič za mala i srednja trgovačka društva, Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2003.

¹³¹ S ciljem poticanja malog poduzetništva, odnosno željom da se poduzetnicima olakša pokretanje vlastitog posla, 2005. godine unutar IDA-e pokrenut je pulski poduzetnički inkubator "Izazov". Mladim školovanim ljudima koji tek pokreću posao kroz ovaj se projekt osigurava prvi poslovni prostor i savjetodavna pomoć, a pruža im se i mogućnost financiranja putem djelovanja jamstvenog fonda. - Vidi detaljnije <http://www.IDA.hr>.

kao što su nove tehnologije na području metalne industrije i građevinarstva (metali i nemetali, građevinski materijal), na području tehnologija vezanih uz preradu maslinovog ulja i vina odnosno novih tehnologija koje podižu turističku ponudu na puno višu razinu (inteligentni sustavi u hotelskoj industriji, tehnologije koje podržavaju obnovljive izvore energije i sl.)

Tehnološki park je upravo mjesto na kojem se povezuju stručnjaci i poduzetnici koji žele ostvariti svoje gospodarske ciljeve temeljene na novim tehnologijama¹³². Svrha i cilj osnivanja tehnološkog parka doprinos je gospodarskom razvoju regije, stvaranju novih poduzetničkih subjekata, otvaranju novih radnih mjesta, razvoju novih tehnologija i primjeni znanja te znanstvenih istraživanja u gospodarskoj praksi, kao i porastu kvalitete obrazovanja na učilištima u okruženju. Poslovne zone utječu na suvremeno gospodarstvo, kao i na privlačenje stranih investitora u određeno područje koji pridonosi gospodarskom razvoju.

Podizanje efikasnosti i konkurentnosti na domaćem i inozemnom tržištu predstavlja ključno razvojno pitanje. Pri stvaranju konkurentne pozicije važna je uloga države, ali i jedinica lokalne uprave i samouprave. Grad Pula, zahvaljujući izvrsnom prometnom položaju, blizini mnogih zemalja i vrijednim ljudima, kao i Istarska županija, područje je dinamičnog razvoja, otvoreno prema novim načinima razmišljanja i spremno na brze promjene. Tehnološki park zato predstavlja važan segment privlačenja mladih i visokoobrazovanih kadrova koji svojim idejama u novoosnovanim poduzećima ne mogu opstati na tržištu ukoliko im se na početku ne pomogne.

Projekt **biotehnološkog parka**, može biti od iznimne važnosti za razvoj gospodarstva i obrazovanja grada Pule i Istarske županije. Koristi ostvarene ovim projektom su višestruke:

- stvaranje adekvatne lokacije za dolazak velikih multinacionalnih korporacija, kao i malih poduzeća koja su tek osnovana
- preusmjeravanje na razvoj poduzeća koja se bave biotehnologijom te informacijsko-komunikacijskim tehnologijama¹³³

¹³² Tehnološki park je u pravilu planski organiziran, infrastrukturno opremljen te u ekološki uređenom prostoru nudi različite pogodnosti i usluge. Slični poslovnim parkovima, koji su prvenstveno okrenuti biznisu i proizvodnji, tehnološki parkovi naglasak daju razvoju i znanstveno-istraživačkim aktivnostima. Osnivaju se uglavnom u blizini visokoobrazovnih institucija i istraživačkih centara te privlače vrhunske stručnjake, ali i mlade talente koji se u njima dalje usavršavaju i obrazuju. Tehnološki su parkovi svojevrsni inkubatori, u kojima se osigurava koncentracija znanja, visoke tehnologije, obrazovanja i povezanosti s nacionalnim i svjetskim obrazovnim institucijama.

¹³³ Identifikacija DNA kao genetičkog materijala kod svih živih organizama i otkriće njene strukture 1953. godine doveli su do ogromnog napretka u razumijevanju prirodnih zakonitosti. Usmjereno manipuliranje genetskim materijalom postalo je realnost, a istraživanja su se usmjeravala na sve savršenije instrumente i metode. Razvoj biotehnologije omogućio je pristup genetičkim informacijama zapisanim u kromosomima i otvorio put novom razdoblju u biologiji. Proizvodi nastali biotehnologijom imaju potencijal pozitivnog utjecaja na okolinu i na izmjene ljudskog društva (od medicinskog napretka, poboljšanja kvalitete prinosa poljoprivrednih proizvoda, pa sve do čistije životne sredine). S druge strane, mnogo je toga još uvijek nepoznato i mogućnosti zloupotrebe znanstvenih otkrića, kao i nepredviđene posljedice znanstvenih istraživanja, još uvijek predstavljaju realnost. Mnogi prognoziraju da će se tokom sljedećeg desetljeća (upravo zahvaljujući sekvencioniranju genoma), poslovanje u razvijenim zemljama svijeta usmjeriti u pravcu biotehnologije, dok će Internet i informatika biti potisnuti sa današnje vodeće pozicije. Izradu grube sheme ljudskog genoma mnogi smatraju najvećim znanstvenim dostignućem dvadesetog stoljeća. Iščitanje genoma otvorit će nova područja u području znanosti i medicine ali i dovesti do velikih promjena u industriji, ekonomiji, u drugim područjima znanosti i u kompletnom načinu razmišljanja i gledanja na svijet. Odlučujuću ulogu u napretku biotehnoloških istraživanja imao je razvoj informacijskih tehnologija i modernizacija laboratorijskih aparata. Situacija se mijenja početkom devedesetih godina kada dolazi do osnivanja novih biotehnoloških kompanija, pogotovo nakon 1995. godine kada se bilježi značajan priljev investicijskog kapitala u ovu granu istraživanja (Pripremljeno prema: <http://www.biotehnologija.net/istorijat.html/>).

- povezivanje s obrazovnim institucijama te drugim tehnološkim parkovima u susjednim zemljama
- spostava kontakata s raznim akademskim institucijama, vladinim i nevladinim organizacijama, ali i drugim relevantnim tijelima lokalne i regionalne uprave.

Izgradnjom i samim početkom rada na ovom projektu pridonijeti će se povećanju zaposlenosti u ovom dijelu Republike Hrvatske, kao i rastu investicija, ali i rastu konkurentnosti istarske regije i RH, kao i značajnom porastu regionalnog BDP-a. U budućnosti se može očekivati kako će park postati jedan od važnijih europskih centara izvrsnosti u području biotehnologije i bio-znanosti. Lokacija svakako može biti odabrana negdje u Puli, odnosno u blizini susjednih pulskih općina (Fažana, Medulin...). Prednosti su blizina međunarodnog i lokalnog aerodroma, autoceste, željeznice te visokotehnološkog okruženja.

Na zemljištu približne veličine 100 hektara moguće je nuditi potpuno infrastrukturno opremljene čestice na kojima će se moći izgraditi veliki proizvodni pogoni, ali i manji uredski, tj. laboratorijski objekti. Kompletni park mora biti opremljen cjelokupnom komunalnom infrastrukturom te imati mogućnost prolaska nekih ruta javnog prijevoza, čime bi se poboljšali prilazi objektima, smanjili zahtjevi za parkiranjem vozila, ali i pridonijelo očuvanju okoliša. Značajnije prednosti izgradnje biotehnološkog parka su:

- obrazovana radna snaga
- snažan razvojni tim s međunarodnim iskustvom
- izvrsna lokacija
- kvalitetne mjere poticanja ulaganja
- vrhunski objekti
- visoka kvaliteta života.

Zbog potrebe velikog broja visokoobrazovanih ljudi u parku je nužna suradnja s pulskim riječkim i zagrebačkim sveučilištem, kao i drugim znanstvenim i obrazovnim institucijama, koje će pridonijeti podizanju konkurentnosti hrvatskoga gospodarstva¹³⁴. Na temelju danih činjenica može se zaključiti kako se radi o zahtjevnom i kvalitetnom projektu koji će osigurati dodanu vrijednost i povećanje osobnih dohodaka djelatnika te tako direktno utjecati na povećanje životnog standarda grada i cjelokupne regije.

¹³⁴ Biotehnološki park može u potpunosti zaživjeti u roku od 5-7 godina i zaposliti oko 1.500 novih djelatnika, od čega će preko 60% činiti inženjeri, magistri i doktori znanosti. Vidjeti: www.biospace.com/company_profile.aspx; www.wockhardt.com/wock_bio.html; www.varazdinpark.com; www.moj-posao.net/jseeker_wiki.php.

4.4.1.3 Visoka kvaliteta usluga za stanovništvo

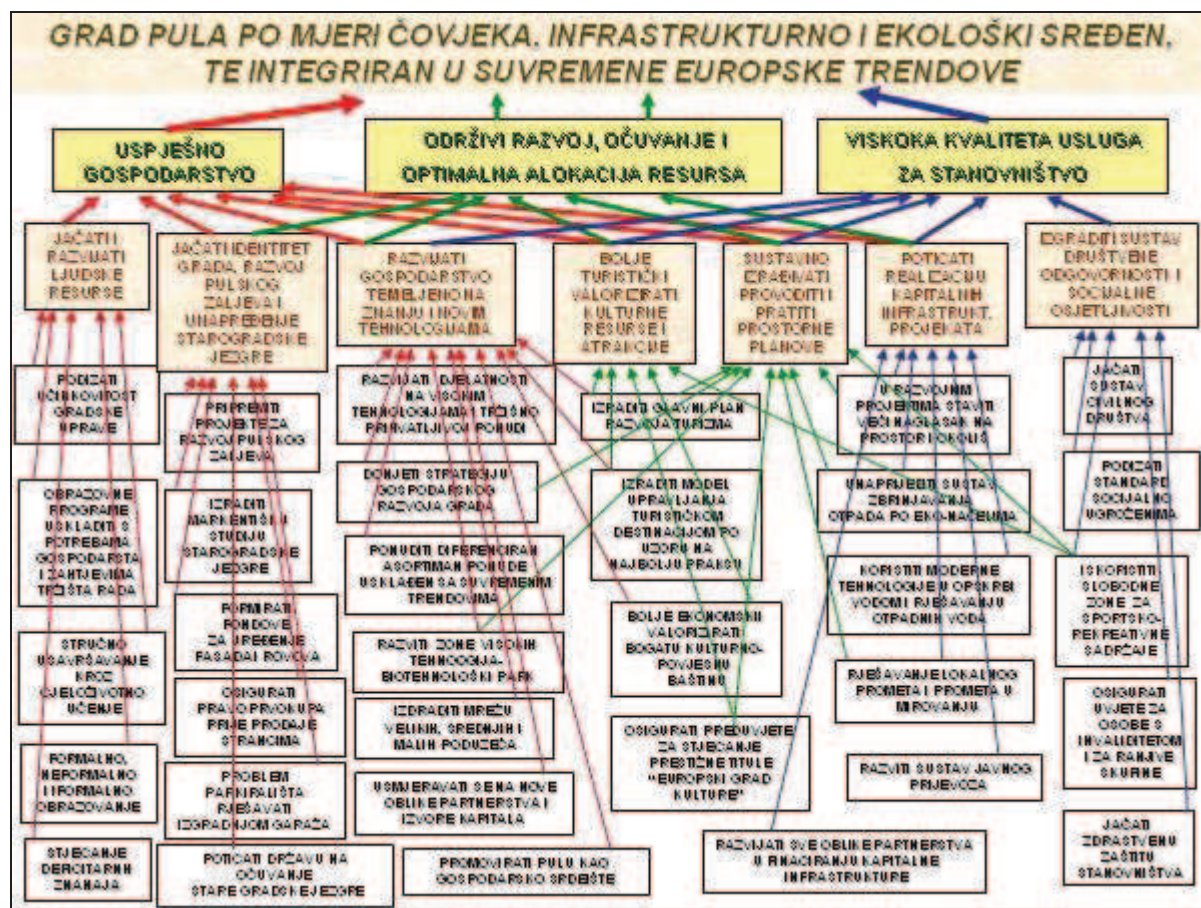
U težnji za boljim, naprednijim, ljepšim životom čovjek pronalazi nove tehnike i tehnologije, nova rješenja koja imaju za cilj svestrano poboljšanje uvjeta života i rada. Čovjek nije uvijek svjestan djelovanja i dehumanizirajućih utjecaja koje nose nova, ali ne uvijek i najbolja rješenja pa se ne često moraju otklanjati oni utjecaji ljudskog djelovanja, koje su pojedine interesne skupine stvorile, a nisu u skladu s načelima održivog razvoja. Gradska sredina u principu omogućava većem broju ljudi da s osjećanjem sigurnosti i potpunije zadovoljavaju obrazovne, kulturne, rekreacijske, zdravstvene i druge potrebe. Gradovi, naročito veći, sve nepovoljnije utječu na svoje stanovnike.

Hladna jednoličnost gradskog pejzaža (među novim naseljima), zagađenost zraka, buka, velika koncentracija stanovnika, problemi snabdijevanja, parkiranja neriješena pitanja stambene infrastrukture mnogim građanima stvaraju nevolje te ponekad čine grad neprijatnim mjestom za život. Ako većina ljudi u gradu sve teže podnosi teret bezličnosti i anonimnosti života, potrebno je osigurati podizanje društvene razine potreba življenja, kako bi se stvorili humaniji uvjeti unutar otuđene životne sredine. Zato visoka kvaliteta usluga za stanovništvo ne znači samo hranu, odjeću i smještaj, već i sva ona dobra koja ljudima osiguravaju kvalitetu življenja u uvjetima koji osiguravaju određeni stil i ljepotu ambijentalnih vrijednosti, slobodu izražavanja i civilizacijski odnos prema stečevinama suvremenog društva. Stoga se upravo naglasak stavlja na podizanje razine usluga za zaposlene, mlade, ljude treće dobi, ali i za turiste, koji u gradu Puli moraju biti dobrodošli i uživati u njenoj ukupnoj turističkoj i kulturnoj ponudi.

4.4.1.4 Stablo ciljeva grada Pule

Povezanost strateških ciljeva s vizijom i njihovu daljnju razradu na strateške prioritete i mjere, u nastavku se prikazuje kroz stablo ciljeva grada Pule

Slika 23. Stablo ciljeva grada Pule

Izvor: Rezultat istraživanja autora

4.4.2 Strateški prioriteti

Strateški prioriteti se vezuju uz svaki dugoročni strateški cilj i oni predstavljaju segmentirane ciljeve, odnosno strateške pravce djelovanja. Oni su osnova i polazište strategije djelovanja koja osigurava provedbu svakog pojedinog dugoročnog cilja. U praksi se strateški prioriteti pojavljuju kao programski prioriteti ili kao provedbeni programi. Razrada strateških prioriteta bazira se s jedne strane na viziji i dugoročnim ciljevima i s druge strane na ključnim riječima strateških, odnosno problemskih pitanja. Strateška pitanja su pitanja koja usmjeravaju potrebu utvrđivanja strategije djelovanja, odnosno prioriteta.

Strateški prioriteti grada Pule predstavljaju detaljniju razradu strateških ciljeva, a temelje se na polazištima vizije razvoja grada Pule, analizi postojeće društvene i ekonomske situacije, uz uvažavanje elemenata definiranih u okviru SWOT analize. Naglasak je na maksimalno mogućoj razini korištenja snaga grada Pule kao sustava, s tendencijom da se poduzetim mjerama uklone slabosti, iskoriste šanse i ublaže rizici iz okruženja. Naglasak se stavlja na revidiranje postojećih strategija i uključivanjem javnosti, kako bi se zajedničkim snagama pristupilo njenoj realizaciji u okvirima raspoloživih resursa i uvjeta u okruženju. Cilj je unaprijediti i pravilno usmjeriti razvoj grada Pule, a temeljeno na sljedećim *STRATEŠKIM PRIORITETIMA*:

Prioritet 1: Jačati i razvijati ljudske resurse

Prioritet 2: Razvijati gospodarstvo temeljeno na znanju i novim tehnologijama

Prioritet 3: Bolje valorizirati kulturne resurse i atrakcije i staviti ih u funkciju turističkog i ukupnog razvoja

Prioritet 4: Jačanje identiteta grada kroz razvoj pulskog zaljeva i unapređenje starogradske jezgre

Prioritet 5: Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata

Prioritet 6: Izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti

Prioritet 7: Sustavno izrađivati, provoditi i pratiti prostorne planove

Svaki pojedini strateški cilj je razrađen kroz gornje strateške prioritete, koji predstavljaju njihovu operativnu razradu. Oblikovanje ovih strateških prioriteta temeljilo se na raspravi po radnim skupinama, a uvaženi su svi relevantni prijedlozi, što je omogućilo rasvjetljavanje ove problematike u duhu specifičnosti grada Pule (uključeni su bili lokalni stručnjaci iz svih relevantnih područja rada i djelovanja). Od posebnog je značaja da se utvrdi kojem strateškom prioritetu pripada pojedina mjera, kako bi se mogla pratiti njihova realizacija.

4.4.2.1 Jačati i razvijati ljudske resurse (strateški prioritet 1)

Osposobiti kadrove da budu konkurentni na tržištu rada te još snažnije povezati gospodarstvo, Sveučilište i grad Pulu. Stvoreni su uvjeti za razvoj srednjoškolskih i visokoškolskih obrazovnih ustanova u gradu Puli u svrhu obrazovanja i edukacije kadrova potrebnih lokalnom gospodarstvu te obrazovanje stanovništva u formalnom i dopunskom obrazovnom sustavu, što čini dobru osnovu za razvoj gospodarstva i društvenih djelatnosti.

Razvoj ljudskih resursa podrazumijeva ponajprije pojačano ulaganje u obrazovanje - u svim njegovim fazama: od osnovnoškolskog, preko strukovnog, do visokoškolskog; stalno osvješćivanje važnosti i osiguranje preduvjeta za cjeloživotno učenje te stalnu prilagodbu obrazovnih programa potrebama postojećeg i planiranog gospodarstva. Visok društveni standard nije zajamčen ako se zajednica kao cjelina svjesno ne opredijeli za visok stupanj zdravstvene i socijalne zaštite.

4.4.2.2 Razvijati gospodarstvo temeljeno na znanju i novim tehnologijama (strateški prioritet 2)

Kreiranje i korištenje znanja uz razvoj ljudskih resursa najvažniji su faktori o kojima ovisi ekonomski i društveni rast i razvoj. Bez ulaganja u istraživanja i razvoj neće se stvarati nova znanja, bez ulaganja u obrazovanje neće se dogoditi primijenjena znanja i neće se osposobiti ljudi za korištenje znanja. I tada je to zatvoreni gubitnički krug iz kojeg je izlaz moguć samo ako se otklone mitovi o tome da ulaganje u obrazovanje i inovacije mogu priuštiti samo bogatiji ljudi.

Potpisan je i Sporazum o suradnji između Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa te Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva o zajedničkom radu na jačanju ulaganja u S&T u gospodarskom sektoru pa je uspostavljeno i zajedničko Vijeće Nacionalnog inovacijskog sustava. Konceptiju *nacionalnog inovacijskog sustava* (NIS) kao načina organizacije i gospodarenja znanstvenoistraživačkim resursima u cilju stvaranja tehnološke inovacije kao središnje kategorije gospodarstva znanja, koja po definiciji označava opredmećeno i komercijalizirano znanje, osnovni je preduvjet da se mogu organizirati tehnološki parkovi. Oni će pospješiti stvaranje novih poduzetničkih subjekata, otvaranje novih radnih mjesta, razvoj novih tehnologija i primjenu znanja te znanstvenih istraživanja u gospodarskoj praksi kao i porast, kvalitete obrazovanja na Sveučilištu u Puli i okruženju.

Ljudi su najvažniji resurs. U modernoj ekonomiji niti jedan resurs nije tako važan kao ljudi sa svojim znanjima i vještinama koje ih čine kompetentnim u upravljanju promjenama. Jaz između bogatih i siromašnih zemalja više nije određen prirodnim resursima, nego kvalitetom ljudskog resursa. Europska unija zaostaje u konkurentnosti za SAD-om oko 30%, a činjenica da se taj jaz ne smanjuje nego povećava, pokrenula je lavinu istraživanja o uzrocima. Glavnim uzrocima proglašena su niža ulaganja u istraživanje i razvoj (1,93% od BDP-a, a u SAD-u 2,69%, u Japanu 2,98%) i nedostatak poduzetničkog obrazovanja.

Dva osnovna zaključka proizlaze iz velikog broja empirijskih istraživanja o povezanosti formalnog obrazovanja i tržišta radne snage: više obrazovanje omogućava dobivanje kvalitetnijih poslova pa prema tome i većih plaća te je manje vjerojatno da će ljudi s takvim

obrazovanjem biti nezaposleni¹³⁵. Na takvim spoznajama EU je definirala strategiju i politiku razvoja ljudskih resursa u kojima se posebno naglašava da njihova uspješnost ovisi o tome koliko su dobro prepoznate regionalne, specifične potrebe (raspoloživost i kvaliteta ljudskog resursa, struktura gospodarstva, vizija i sl.). U Puli je razina obrazovanosti viša od hrvatskog prosjeka, a u strukturi gospodarstva dominiraju djelatnosti više i niže srednje tehnološke razine. Sveučilište u Puli mora odigrati odlučnu ulogu u promjeni tog stanja.

Tehnologija je drugi najvažniji resurs. Kada se govori o promjenama, obično ljudi prvo pomisle na tehnologiju, nove tehnološke mogućnosti, naročito podržane informatičkom tehnologijom. Međutim, razvoj nove tehnologije je samo dio procesa promjena; **primjena** novih tehnologija mnogo je sporiji i teži proces. Brojni su primjeri iz poslovnog svijeta iz kojih možemo naučiti da tehnologija nije sama sebi cilj, nego sredstvo za povećanje produktivnosti, povećanje prihoda i boljeg povezivanja.

To znači da svako poduzeće u svakoj industriji može biti produktivnije, a kroz to naravno i konkurentnije ako zna primjenjivati tehnologiju. Ali primjena tehnologije dat će veće rezultate ako se događa u sredini koja ima viši tehnološki standard, jer se tada ostvaruje tzv. umreženi efekt, koji je rezultat povezivanja mogućnosti koje pruža tehnologija. Tehnološki intenzivnija poduzeća u pravilu više inoviraju, produktivnije koriste resurse i ulaze na nova tržišta, a njihov razvoj pozitivno utječe i na ostale djelatnosti. OECD¹³⁶ klasificira industrijske grane prema tehnološkoj razini: na visoku tehnološku razinu, višu srednju, nižu srednju i nižu tehnološku razinu.

Gospodarstvo Pule karakterizirano je industrijskim granama više i niže srednje tehnološke razine. Pula bi trebala razviti, u suradnji sa Sveučilištem u Puli, Hrvatskom gospodarskom komorom i susjednim županijama poseban program **intenzivne primjene informatičke tehnologije** u sektoru malih i srednjih poduzeća, obrazovanju te jedinicama lokalne/gradske samouprave.

Konkurentnost i suradnja. Pojam konkurentnosti se dramatično promijenio u zadnjih nekoliko godina. Ono što se smatralo lokalnim tržištem, uglavnom je nestalo. Broj konkurenata raste i nitko se ne može osigurati od takvog pritiska, pa čak niti najveći. Grad Pula se ne može sakriti od konkurencije, ako sa svojim proizvodima i znanjem ne izađe izvan svojih "granica". Drugi će doći ovdje - svjetski trgovački lanci već su tu. Za sada uglavnom dolaze proizvodi, ali doći će i ljudi s novim znanjima, koji će biti velika konkurencija svima. Potrebno je osmisliti načine kako se tome suprotstaviti - zatvaranjem ne, nego znanjem i vještinama koji je svjetski konkurentni. Preporuke za povećanje konkurentnosti¹³⁷ upozoravaju na 7 ključnih područja u kojima Pula treba učiniti promjene kako bi počela "brže trčati" za onima koji to čine još brže:

¹³⁵ De la Fuente, A. and A. Ciccone: *Human capital in a global and knowledge-based economy, Final Report, European Commission, May 2002.*

¹³⁶ "Revision of the High-Technology Sector and Product Classification", OECD, 1997, iz studije "Inovacije u hrvatskim poduzećima 2001. - 2003.", Ekonomski institut, Zagreb, 2004.

¹³⁷ "Revision of the High-Technology Sector and Product Classification", OECD, 1997, iz studije "Inovacije u hrvatskim poduzećima 2001. - 2003.", Ekonomski institut, Zagreb, 2004.

- Obrazovanje za rast i razvoj
- Pravna država sukladna EU
- Troškovna i cjenovna konkurentnost
- Razvoj inovativnosti i tehnologije
- Jačanje malih i srednjih poduzeća
- Regionalni razvoj i razvoj klastera
- Stvaranje pozitivnog stava i liderstva.

I pored toga što u strukturi gospodarstva Županije dominiraju industrijske grane niske tehnološke razine, grad Pula ima tradiciju i dobro iskustvo u nekim industrijskim granama koje spadaju u višu srednju tehnološku razinu (proizvodnja brodova, proizvodnja strojeva) te u granama iz niže srednje tehnološke razine.

Suradnjom Grada Pule unutar Istarske županije i drugih županija može se pokrenuti snažan klaster u proizvodnji strojeva. Izazov je kombinirati iskustvo u jednoj industriji niske tehnološke razine, sa sofisticiranim znanjima radi proizvodnje specijalnih proizvoda (brodovi i sl.). Sveučilište u Puli mora prepoznati svoje mjesto u tim procesima. Prema tome, razvijeno gospodarstvo i poduzetništvo grada Pule temelji se na znanju i visokim tehnologijama, očuvanju tradicionalnih djelatnosti **u jakim gospodarskim sustavima poput brodogradnje, prometa (pomorskog) i turizma** koji su osnova za razvoj malog i srednjeg poduzetništva. Poticajnim mjerama i potporama Grad Pula treba ubrzavati gospodarski razvoj i jačati poduzetničku klimu.

Tradicionalno razvijeno obrtništvo i dalje treba jačati i davati još značajniji doprinos zapošljavanju. Prednost treba dati onim granama industrije za koje postoje komparativne prednosti u Puli i Istarskoj županiji (prirodni resursi, položaj, kvalificirana radna snaga, tržište, kapital i tradicija). Brodogradnja je industrijska grana koja posluje na globalnom svjetskom tržištu, ima prepoznatljiv i kvalitetan proizvod i gotovo je u cijelosti orijentirana na izvoz. Stalna strategija Brodogradilišta mora biti iskorak u područje "složenih brodova", s većom dodanom vrijednošću i manjom konkurencijom dalekoistočnih brodogradilišta. Ulazak u specifične, nevelike tržišne niše u kojima "tvornice brodova" nisu prisutne, predstavlja okosnicu opstanka na svjetskom tržištu. Turizam mora razviti svoj klaster, također orijentiran na izvoz kroz spoj malih, srednjih i velikih poduzeća. (strateški prioritet 3)¹³⁸. Neophodno je bolje iskoristiti mogućnosti željezničkog, pomorskog i zračnog prometa u funkciji razvoja gospodarstva grada Pule.

¹³⁸ Tijekom proteklih godina, Istarska razvojna agencija (IDA) uložila je mnogo truda i vremena u otkrivanje mogućih načina poticanja rasta i povećanja konkurentnosti lokalnih industrija. Međutim, nedostatak informacija koje bi mogle dati temelj i perspektivu za kreiranje strategije razvoja proizvodnog sektora bila je velika kočnica i smetnja za pronalazak kvalitetnog rješenja. Upravo stoga pokrenut je hvalevrijedan projekt "Međusektorska analiza u Istarskoj županiji" kao prvi korak u procesu formiranja klastera u Istarskoj županiji. Pokretanje i osnivanje klastera zahtijeva opsežne radnje i uključivanje gotovo svih sudionika koji na bilo koji način mogu pridonijeti uspjehu klastera, od promicanja ideje do samog zaživljavanja klastera. S aspekta gledišta Istarske razvojne agencije IDA-e, klaster predstavlja zajedništvo inicijative javnog i privatnog sektora, dakle čitavog niza tvrtki koje mogu biti povezane u tehnološki proces, ali isto tako i niza institucija, različitih razina uprava, znanosti i ostalih, koje na bilo koji način mogu pridonijeti uspostavi klastera. U svijetu klasteri obično uključuju tvrtke, vladu (državnu, regionalnu i lokalnu) i istraživačku zajednicu. Klasteri su postali općeprihvaćena komponenta nacionalnih i regionalnih planova razvoja, stoga je potreba za razumijevanjem uspješne inicijative za uspostavu klastera postala osnovni preduvjet za njegovu uspostavu. Samo vrlo jasno definirane inicijative s vrlo jasnim podjelama uloga sudionika, mogu doprinijeti pokretanju klastera.

4.4.2.3 Bolje valorizirati kulturne resurse i atrakcije i staviti ih u funkciju turističkog i ukupnog razvoja (strateški prioritet 3)

Grad Pula obiluje prepoznatljivim duhovnim i materijalnim kulturnim dobrima koja oplemenjuju ove prostore, a predstavljaju društveno naslijeđe ove zajednice. Zaštita i očuvanje kulturnih dobara grada Pule je od velikog značaja za očuvanje identiteta i Grada i Istre kao regije, njenog naroda, a ima i veliku turističku vrijednost, stoga se kulturna dobra moraju čuvati u neokrnjenom i izvornom stanju, a treba i omogućiti njihovo sustavno prenošenje budućim naraštajima, što je u skladu s načelima održivog razvoja. Idealna je sklop povezivanja kulture i turizma, gdje je turizam bitan korisnik i promotor kulture.

Sustavno treba poticati multikulturalizam, kao povijesni temelj željenog jedinstva tradicije i otvorenosti. Njegovanje istarskog identiteta i njegove prepoznatljivosti podrazumijeva i poticanje kulturnih i obrazovnih aktivnosti raznolikih segmenata kulturnog života te poticanje unutar županijske, međuregionalne i međunarodne kulturne i obrazovne suradnje, kao i suradnje s više kulturnih skupina ali i regija pri provedbi multikulturalnih projekata, u skladu sa županijskim razvojnim prioritetima.

Jedna od mogućnosti turističke valorizacije kulturnih resursa i atrakcija bila bi aplikacija grada Pule za europski grad kulture. Radi se o projektu pri EU koji se provodi od 1985. godine i čiji pokazatelji potvrđuju spregu između turizma, kulture i ekonomije. Prema projekciji EU, Hrvatska bi trebala imati svog predstavnika 2021. godine, što je prilika za grad Pulu s obzirom na ukupno raspoložive resurse. Ovaj projekt se ne odnosi samo na razvoj kulturnih i turističkih resursa nego povećava zaposlenost, potrošnju, razinu ulaganja i atraktivnost na svim razinama gospodarstva kroz čitav niz kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih koristi.

Razvijena turistička djelatnost povezuje prirodne, povijesne i ostale gospodarske resurse u kvalitetnu turističku ponudu i znatno doprinosi valorizaciji svih resursa, a posebice kulturnih. Svoj turistički identitet grad Pula bazira na očuvanju kulturne baštine i tradicije, povećanju kvalitete te ponude na višu razinu, osmišljavanju novih sadržaja i atrakcija kroz postojeće i nove kulturne i turističke resurse. Na toj osnovi može se očekivati pozitivan i dugoročan multiplikativni efekt na razvoj kulture, turizma, specifičnih vrsta obrazovanja i razvitak nove ponude grada Pule. Turistička valorizacija kulturnih resursa samo je dio ukupnih strateških odrednica dugoročnog razvoja kulture.

4.4.2.4 Jačanje identiteta grada kroz razvoj pulskog zaljeva i unapređenje starogradske jezgre (strateški prioritet 4)

Pokretanje mnogobrojnih ideja koje će stvoriti uvjete da starogradska jezgra Pule postane poželjna za život i rad i da je istovremeno sačuvana od daljnje devastacije, rasprodaje i odumiranja, a da se pritom u potpunosti zaštiti jedinstvena i neprocjenjiva kulturna baština Mediterana. Zato strateški prioritet mora biti jačanje identiteta Grada u kojemu je upravo taj starogradski biser najveći potencijal u kreiranju novog i prepoznatljivog imidža koji se mora staviti u funkciju turističkog razvoja, ali istovremeno to je i najveći doprinos najvišem postavljenom cilju čitave Strategije razvoja grada Pule, a to je kvaliteta života građana Pule.

Potrebno je razvijati alate planiranja i strategije za konzervaciju i upravljanje onih područja koja zajedno oblikuju okruženje stare gradske jezgre, a posebno je važno usklađivanje nove gradnje s povijesnim urbanim kontekstom. Treba postaviti obvezu izrade Urbanističkog plana i Konzervatorskih podloga. Radi učinkovitijeg očuvanja, zaštite i promocije baštine za zaštićenu povijesnu urbanu cjelinu treba donijeti Plan upravljanja (management plan) koji kroz participaciju sudjelovanja uključuje sve relevantne dionike (stakeholders): ustanove i tijela institucionalnog i civilnog društva na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

Već postoje veliki razvojni planovi (projekt uređenja pulske rive, izgradnja lukobrana, izgradnja ribarske luke, izgradnja putničke luke, izgradnja pročištača otpadnih voda, itd.) upravo za područje pulskog zaljeva, (koji projekti bi se kandidirali prema fondovima Europske Unije). Ujedno bi realizacija tih programa unutar pulskog zaljeva i starogradske jezgre bili u direktnoj funkciji kreiranja novog i prepoznatljivog "imagea" koji se stavlja direktno u funkciju gospodarskog, sigurnosnog, ali i ukupnog društvenog razvoja.

4.4.2.5 Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata (strateški prioritet 5)

Prometna i komunalna infrastruktura mora pratiti zahtjeve gospodarstva i potrebe građana, uz strogo poštivanje usmjerenja i okvira zacrtanim Prostornim planom uređenja grada Pule. Nužnost je odabir "čiste proizvodnje" i "čistih tehnologija", kao i potreba integracije politike zaštite okoliša u politiku razvoja grada Pule. U cilju osiguranja pretpostavki za održivi razvoj Pule poseban značaj ima realizacija kapitalnih infrastrukturnih objekata koji moraju osigurati povoljne uvjete za poslovanje i život, štiteći okoliš. Naime, očuvanje okoliša u suvremenim uvjetima života zahtijeva osiguranje kvalitetne infrastrukture razvijene uz korištenje suvremenih tehničko-tehnoloških rješenja (alternativni oblici i mreža prijevoza, sustav gospodarenja otpadom, sustav odvodnje, pročišćavanje otpadnih voda, energetska strategija i dr.).

Realizacija kapitalnih infrastrukturnih projekata u pravilu iziskuje vrlo visoka financijska ulaganja i visoku razinu stručnosti i znanja (*know-how*) za prihvatanje i implementaciju novih tehnologija. Stoga je nužno ostvariti preduvjete, administrativnu i stručnu osnovu i potrebnu razinu spremnosti projekata za financiranje iz različitih izvora. Razvoj grada Pule treba prije svega poboljšati kvalitetu života njenih građana, u funkciji čega je i realizacija projekata kapitalne infrastrukture, kao i opći društveni i ekonomski napredak.

4.4.2.6 Izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti (strateški prioritet 6)

Izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti, znači stvoriti one uvjete u kojim će postojati dobri uvjeti za rad i zapošljavanje, ali i sredinu pogodnu za življenje, osobni i profesionalni razvoj, kao i za boravak turista i drugih posjetitelja. Da bi se to ostvarilo, nužna je djelotvornost gradske uprave, koja će biti visoko profesionalna, društveno odgovorna i socijalno osjetljiva i kreativna. Pored toga je veoma značajno jačati sustav civilnog društva, kako bi se unaprijedio prostor između države, tržišta i obitelji, a kroz organizirano djelovanje pojedinaca i zajednica, u cilju ostvarivanja zajedničkih interesa, koji nisu temeljeni na profitu, već na općoj dobrobiti zajednice kao cjeline.

Socijalna i društvena osjetljivost se posebno mjeri razinom opremljenosti društva sadržajima za djecu i mlade, podršci koja se osigurava obiteljima s malom djecom i zaposlenim majkama te osobama treće dobi, posebno starim i bolesnima. Veoma je značajna razina zdravstvenog standarda i mogućnosti da svaki građanin ima mogućnost prevencije zdravlja i liječenja bolesti. No, najviši rang socijalne i društvene osjetljivosti testira se na uvjetima koji se osiguravaju osobama s posebnim potrebama, bilo da se osiguravaju programi i sadržaji za sve ciljane skupine korisnika, dostupnost javnim prostorima i sadržajima, ali i mogućnost za njihovo što aktivnije uključivanje u društvenu zajednicu, odnosno što višu razinu skrbi za one koji to nisu u mogućnosti.

Grad Pula osigurava niz pretpostavki po kojima ga se može svrstati u kategoriju onih koji brinu o svojim građanima, tim više što je osnovano Vijeće za komunalnu prevenciju, koje interaktivnim djelovanjem nastoji prepoznati i riješiti temeljne sigurnosne probleme. Naglasak je na predlaganju sustava mjera i sadržaja po kojima će se grad Pula formalno i sadržajno moći uvrstiti u mjesto ugodno za življenje, s visokom razinom socijalne osjetljivosti. Posebnu pažnju treba posvetiti osobama s invaliditetom, kao ranjivim skupinama.

4.4.2.7 Sustavno izrađivati, provoditi i pratiti prostorne planove (strateški prioritet 7)

Prostorno planiranje grada Pule je multidisciplinaran i kontinuiran postupak, rezultat kojega su prostorni planovi, najdjelotvorniji regulatorni instrumenti u zaštiti okoliša. Prostorni planovi uvažavanjem društveno-gospodarskih, prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti razrađuju načela prostornog uređenja, utvrđuju ciljeve prostornog razvoja te organizaciju, zaštitu, korištenje i namjenu prostora. Prostornim uređenjem, kao skupom aktivnosti i dokumenata, osigurava se gospodarenje, zaštita i upravljanje prostorom uređene zajednice kao osobito vrijednim i ograničenim dobrom. Gospodarenjem, zaštitom i upravljanjem prostorom ostvaruju se uvjeti za društveni i gospodarski razvoj, zaštitu okoliša, racionalno korištenje prirodnih i povijesnih dobara na načelu integralnog pristupa u planiranju prostora.

To je proces koji obuhvaća analizu i utvrđivanje općih ciljeva razvoja, uvođenja organizacijskih i pravnih mjera, prostorno planiranje, kontrolu provedbe izgradnje i praćenje funkcioniranja izgrađenih građevina. U donošenju odluka nužno sudjeluju svi relevantni akteri, a posebno javnost - građanstvo. Pri tome treba voditi računa i o usuglašenosti prostornog uređenja pojedinih dijelova prostora šire zajednice te njihovom povezivanju s europskim prostornim ustrojem. Najuobičajeniji zajednički oblici korištenja zemljišta su podjela na zone, planska kontrola građenja, odredbe o gradnji i kontrola razvoja.

5. RAZRADA MJERA PO PRIORITETIMA

5.1. Temeljna polazišta

Strategija razvoja grada Pule se usmjerava na nekoliko glavnih područja djelovanja, a koja su prepoznata već u fazi analize stanja u gradu Puli, a treba se temeljiti na razradi osnovnih razvojnih mjera i indikatora, što uključuje i pristup određivanja učinka projekata. Očekivani rezultati mjera su sastavni dio kriterija za procjenu projekata, odn. prioriteta određenog projekta u zadanom vremenskom okviru.

Mjera je ona razvojna kategorija koja predstavlja operativnu razradu svakog strateškog prioriteta i sagledava njegov utjecaj na specifična područja djelovanja (na gospodarstvo, zdravstvo i socijalnu skrb, obrazovanje, zaštitu okoliša, šport, komunalnu infrastrukturu itd.). Stoga mjere treba kategorizirati i primijeniti uz sagledavanje realnih uvjeta u kojima se one moraju provoditi. Svaka je mjera dio strateškog prioriteta, a mora slijediti koncepciju definiranu ciljem kao djelom vizije razvoja.

Cilj svake mjere je razvoj i to razvoj po načelima održivosti, što mora biti sadržano i u pojedinim programima razvoja. Stoga se svaka mjera sagledava kao podsustav određenog razvojnog cilja i pretpostavka prihvaćanja pojedinog projekta, što zahtjeva da se svaka mjera jasno definira sa formalnog i sadržajnog aspekta, što znači da je potrebno:

- Opisati način aplikacije mjere u formalnom i sadržajnom pogledu. Definira se lokacija, fazni pristup, koristi za ciljne skupine, te operativna provedba (npr. radi li se o izradi dokumentacije, o sanaciji određenog objekata, o promjeni koncepcije i sl.),
- Nositelj mjere je odgovorno tijelo, institucija ili pojedinac, a ovisno o vrsti zadatka i složenosti njegove realizacije (to npr. može biti: Grad Pula, PCP, Vodeća gradska poduzeća, Javna poduzeća, Udruge... i sl.),
- Očekivani rezultata mjere su indikatori koji osiguravaju da se može ocijeniti stupanj ostvarenja pojedine mjere u vremenskoj dimenziji.

Tablica 29: Strateški ciljevi, prioriteti i mjere u razvoju grada Pule

STRATEŠKI CILJEVI	STRATEŠKI PRIORITETI	MJERE
1. ODRŽIVI RAZVOJ, OČUVANJE I OPTIMALNA ALOKACIJA SVIH RESURSA	1.1. JAČATI I RAZVIJATI LJUDSKE RESURSE	1.1.1. U SVIM RAZVOJNIM PROJEKTIMA I PROGRAMIMA NAGLASAK STAVITI NA NAČELA ODRŽIVOG RAZVOJA 1.1.2. OBRAZOVNE PROGRAME USKLADITI S POTREBAMA GOSPODARSTVA I ZAHTEJIMA TRŽIŠTA RADA 1.1.3. MOTIVIRATI STANOVNIŠTVO I ZAPOSLENE NA STRUČNO USAVRŠAVANJE, KROZ UKLJUČIVANJE U SUSTAV CJELOŽIVOTNOG UČENJA 1.1.4. MREŽU OBRAZOVNIH INSTITUCIJA SAGLEDAVATI KROZ CJELOVIT SUSTAV FORMALNOG, NEFORMALNOG I INFORMALNOG OBRAZOVANJA 1.1.5. FINACIJSKI I ORGANIZACIJSKI PODUPRIJETI STJECANJE DEFICITARNIH ZNANJA 1.1.6. ZAPOSŁJAVANJE I NAPREDOVANJE KADROVA TEMELJITI NA ZNANJU, ISKUSTVU I KOMPETENCIJAMA
	1.2. JAČANJE IDENTITETA GRADA KROZ RAZVOJ PULSKOG ZALJEVA I UNAPREĐEN JE STAROGRAD SKE JEZGRE	1.2.1. IZRADITI MARKETINŠKU STUDIJU STAROGRADSKE JEZGRE PULE 1.2.2. FORMIRATI FONDOVE ZA GRAĐENJE, UREĐENJE, PRENAMJENU I REVITALIZACIJU STAROGRADSKE JEZGRE 1.2.3. RAZVIJATI IDENTITET STAROGRADSKE JEZGRE 1.2.4. POTICATI DRŽAVU NA OČUVANJU STARE GRADSKE JEZGRE 1.2.5. PRIPREMITI PROJEKTE ZA RAZVOJ PULSKOG ZALJEVA
	1.3. SUSTAVNO IZRAĐIVATI, PROVODITI I PRATITI PROSTORNE PLANOVE	1.3.1. KONTINUIRANA IZRADA (IZMJENE I DOPUNE) PROSTORNE DOKUMENTACIJE 1.3.2. PROVOĐENJE PROSTORNIH PLANOVA 1.3.3. PRAĆENJE PROSTORNIH PLANOVA
2. USPJEŠNO GOPODAR- STVO	2.1. RAZVIJATI GOSPODARS TVO TEMELJENO NA ZNANJU I NOVIM TEHNOLO- GIJAMA	2.1.1. PONUDITI TRŽIŠTU DIFERENCIRANI ASORTIMAN PONUDE, USKLAĐEN SA SUVREMENIM TRENDovima I ZAHTEJIMA CILJNIH SLOBODNIH TRŽIŠNIH NIŠA. 2.1.2. RAZVIJATI DJELATNOSTI TEMELJENE NA VISOKIM TEHNOLOGIJAMA I TRŽIŠNO PRIHVATLJIVOM ASORTIMANU PONUDE KROZ REALIZACIJU ZONA (ČISTI) VISOKIH TEHNOLOGIJA 2.1.3. IZGRADNJU MREŽE VELIKIH, SREDNJIH I MALIH PODUZEĆA TEMELJITI NA STVARNIM MOGUĆNOSTIMA I

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

STRATEŠKI CILJEVI	STRATEŠKI PRIORITETI	MJERE
		POTREBAMA TRŽIŠTA 2.1.4. BOLJE KORISTITI INDUSTRIJSKI POTENCIJAL I RESURSE 2.1.5. U REALIZACIJU KAPITALNIH PROJEKATA USMJERAVATI SE NA NOVE OBLIKE PARTNERSTVA I IZVORE KAPITALA 2.1.6. PROMOVIRATI GRAD PULU KAO GOSPODARSKO SREDIŠTE 2.1.7. DONIJETI STRATEGIJU GOSPODARSKOG RAZVOJA GRADA PULE
	2.2. BOLJE VALORIZIRATI KULTURNE RESURSE I ATRAKCIJE I STAVITI IH U FUNKCIJU TURISTIČKOG I UKUPNOG RAZVOJA	2.2.1. IZRADITI GLAVNI PLAN RAZVOJA TURIZMA GRADA PULE S NAGLASKOM NA SADRŽAJE KULTURNOG TURIZMA 2.2.2. IZGRADITI MODEL UPRAVLJANJA TURISTIČKOM DESTINACIJOM PO UZORU NA NAJBOLJU PRAKSU RAZVIJENIH TURISTIČKIH SREDIŠTA U EU 2.2.3. UMREŽIVANJEM OSIGURATI ORGANIZACIJSKE PRETPOSTAVKE ZA BOLJU EKONOMSKU VALORIZACIJU BOGATE KULTURNO - POVIJESNE BAŠTINE I PREPOZNATLJIVIH KULTURNIH DOGAĐANJA 2.2.4. OSIGURATI PREDUVJETE ZA STJECANJE PRESTIŽNE TITULE "EUROPSKI GRAD KULTURE"
3. VISOKA KVALITETA USLUGA ZA STANOVNIŠTVO	3.1. POTICATI REALIZACIJU U KAPITALNIH INFRASTRUKTURNIH PROJEKATA	3.1.1.. PODIZANJE UČINKOVITOSTI GRADSKJE UPRAVE 3.1.2. UNAPREĐIVATI SUSTAV ZBRINJAVANJA OTPADA PO EKONAČELIMA 3.1.3. KORISTITI MODERNE TEHNOLOGIJE U OPSKRBI PITKOM VODOM I U RJEŠAVANJU OTPADNIH VODA 3.1.4. PRIORITETNO RIJEŠITI NEDOSTATKE U PROMETU U PODRUČJU PROMETNICA, PROMETA U MIROVANJU TE KULTURI PONAŠANJA VOZAČA 3.1.5. RAZVITI SUSTAVA JAVNOG PRIJEVOZA KOJI OLAKŠAVA GRAĐANIMA PRISTUP, SMANJUJE GUŽVE, ŠTITI KVALITETU ZRAKA i sl. 3.1.6: PROBLEM PARKIRALIŠTA RJEŠAVATI IZGRADNJOM GARAŽA 3.1.7. INTENZIVIRATI RJEŠAVANJE KAPITALNIH OBJEKATA DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE U SURADNJI SA GRADOM I ŽUPANIJOM 3.1.8. RAZRADITI SUSTAV SVIH OBLIKA PRIVATNOG PARTNERSTVA U FINANCIRANJU KAPITALNE

STRATEŠKI CILJEVI	STRATEŠKI PRIORITETI	MJERE
		INFRASTRUKTURE
	3.2. IZGRADITI GRAD VISOKE DRUŠTVENE ODGOVORNOSTI I SOCIJALNE OSJETLJIVOSTI	3.2.1. VODITI BRIGU O OSIGURANJU UVJETA ZA KVALITETAN ŽIVOT I RAD OSOBA S INVALIDITETOM, DJECE S TEŠKOĆAM U RAZVOJU I RANJIVIH SKUPINA 3.2.2. SUSTAVNO PODIZATI STANDARD U PODRUČJU BRIGE O SOCIJALNO UGROŽENIMA 3.2.3. IZGRAĐIVATI SVE ELEMENTE JAČANJA SUSTAVA CIVILOG DRUŠTVA 3.2.4. JAČATI PREVENTIVNE PROGRAME ZA ZDRASTVENU ZAŠTITU STANOVNIŠTVA 3.2.5. ISKORISTITI SLOBODNE ZONE ZA SPORTSKO-REKREATIVNE SADRŽAJE

Izvor: Rezultat zajedničkog istraživanja i rezultata autora, Radne grupe i Partnerskog odbora

Gornja tablica sadrži strukturu strateških ciljeva, na njima temeljenim prioritetima, kao i razvojnih mjera, koje će u nastavku biti predmetom detaljnije razrade.

5.2. Razrada mjera po strateškim prioritetima

Strateški prioriteti razvoja su usmjereni na nekoliko glavnih područja djelovanja, uz uvažavanje razvojnih mogućnosti, a temeljeno na sagledavanju trendova razvoja u svijetu, analizi stanja u gradu Puli, uz uvažavanje prijedloga prikupljenih anketnim ispitivanjem na raspravama sa sudionicima radnih skupina i radionica. U nastavku će se elaborirati svaki strateški prioritet, u kontekstu prethodno definiranog strateškog cilja, a predložiti će se i elaborirati mjere, njihovi nositelji i očekivani rezultati.

Tablica 30: Strateški prioriteti i mjere na kojima se temelji Strategija razvoja grada Pule

STRATEŠKI PRIORITET: 1.1.: Jačati i razvijati ljudske resurse	
TEMELJI SE NA STRATEŠKOM CILJU: 1: Održivi razvoj, očuvanje i optimalna alokacija svih resursa	
MJERA 1.1.1.: U svim razvojnim projektima i programima naglasak staviti na načela održivog razvoja	
CILJ MJERE	Održivi razvoj temeljna je razvojna koncepcija na čijim načelima je potrebno planirati budući razvoj grada Pule. Stoga je potrebno osigurati stalnu promociju koncepcije održivog razvoja, te educiranje i informiranje svih subjekata o važnosti primjene ovih načela i društveno odgovornog ponašanja. Održivi razvoj treba postati nova sintagma koja povezuje ciljeve boljeg gospodarskog rasta i razvoja i poboljšanje kvalitete okoliša. Nužno je, dakle, primjenjivati koncepciju održivog razvoja, čije glavno načelo glasi da gospodarski napredak, društveni napredak i razborito upravljanje prirodnim bogatstvom moraju ići i razvijati se

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

	<i>usporedo. To zahtijeva primjenu novih tehnologija, uvođenje zamjene za resurse koji utječu neposredno ili posredno na degradaciju okoliša i uvođenje tržišta ekoloških i drugih dobara. Potrebno je razmatrati strategije kako razvoj učiniti održivim. Konceptcija održivog razvoja ne smatra svaki oblik razvoja prihvatljivim i dugoročno korisnim. Održivost nije moguće dostići u kratkom vremenu, već je potrebno poduzimati aktivnosti koje će dugoročno dovesti do 'novog' razvoja, temeljenog na načelima održivosti, kako na razini Grada, tako i na razini poduzeća (korporacije). Svi poslovni subjekti u svoje strateške planove trebaju uključiti ciljeve usklađene s koncepcijom održivosti.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	▪ Kao preduvjet za oživljavanje održivog razvoja u praksi potrebno je u strateške dokumente (kako opće, tako i granske) ugraditi načela održivog razvoja a institucionalnu organizaciju prilagoditi provođenju tih načela, u maksimalnoj mogućoj mjeri i uz pomoć instrumenata i mjera koje stoje na raspolaganju lokalnoj samoupravi. ▪ Osigurati povezanost ekonomske i ekološke politike, koje moraju biti povezane na način da ekologija i njena temeljna načela postanu ishodište svih ciljeva i instrumenata ekonomske politike, što se ponajprije odnosi na uvažavanje načela održivog razvoja. ▪ Treba osigurati pretpostavke za ostvarenje ciljeva održivog razvoja, a to je donošenje temeljnog dokumenta na razini grada Pule koji proklamira politiku održivog razvoja kao razvojnu opciju. Stoga je i ova Strategija razvoja grada Pule temeljena na ovoj koncepciji. ▪ Održivi razvoj zasnovan je na četiri glavna načela: ekološkoj održivosti, socio-kulturnoj održivosti, ekonomskoj održivosti, tehnološkoj održivosti. Pri tome se posebno ističe značaj zadovoljenja interesa lokalne zajednice, odnosno lokalnog stanovništva i o tom segmentu treba posebno voditi računa. ▪ Razvojne programe i projekte koji su u suprotnosti s načelima održivog razvoja potrebno je argumentirano odbaciti.
NOSITELJI MJERE	Grad Pula, Poslovni subjekti, Udruge
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	Pri evaluaciji razvojnih programa i projekata, potrebno je izvršiti provjeru udovoljavaju li temeljnim načelima održivog razvoja: a) Razvojne programe i projekte koji udovoljavaju načelima održivog razvoja potrebno je prihvatiti b) Razvojne programe i projekte koji ne udovoljavaju načelima održivog razvoja potrebno je odbaciti.
MJERA 1.1.2. Obrazovne programe uskladiti s potrebama gospodarstva i tržišta rada	
CILJ MJERE	<i>Obrazovanje je temeljna pokretačka snaga rasta i razvoja svakog sustava, te mora biti u funkciji realizacije dugoročne koncepcije razvoja gospodarstva i društva u cjelini, što znači da mora biti i tržišno valorizirano. Obrazovanje je najjeftiniji i najučinkovitiji put za brzi razvoj gospodarstva, pa se te mogućnosti trebaju bolje koristiti. Budući da grad Pula raspolaže sa značajnim obrazovnim potencijalima na svim hijerarhijskim razinama (od vrtića do doktorata znanosti), potrebno ih je sustavno usmjeravati kako bi se ostvarili opći i pojedinačni ciljevi, kroz sinergijsko djelovanje svih subjekata i institucija na različitim razinama obrazovanja, a s naglaskom na stalni dijalog s ostalim nositeljima razvoja u gradu Puli.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Da bi se mogli ostvariti navedeni ciljevi, potrebno je donijeti Strategiju obrazovanja na razini grada Pule, u okviru koje će se poseban naglasak dati na: ▪ definiranje mreže obrazovnih institucija, a temeljeno na istraživanjima populacijske osnovice koja gravitira gradu Puli i stvarnim potrebama za obrazovnim profilima ▪ definirati specifična znanja koja bi trebala biti obuhvaćena nastavnim planovima i programima obrazovnih institucija srednjeg i visokog obrazovanja, a za koje postoji realna potreba ustrojavanja na području grada Pule ▪ razraditi sustav suradnje sa ostalim visokoškolskim institucijama, ali i sustav poticaja za pojedince, kako bi se određena nužna specifična znanja mogla stjecati i izvan Pule

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

	(jer ne postoji ekonomsko opravdanje i/ili mogućnost da se određeni studiji uspješno ustroje u gradu Puli) ili da se određeni studiji povremeno otvaraju u gradu Pula, u suradnji i pod licencom poznatih i priznatih obrazovnih institucija iz zemlje i inozemstva - nova znanja, koja do sada nisu bila predmetom izučavanja u formalnim oblicima obrazovanja, ponuditi zaposlenima i ostalim ciljnim skupinama u obliku dobro razrađenog i tržišno prihvatljivog oblika neformalnih i informalnih sadržaja, a sukladno koncepciji cjeloživotnog učenja - uložiti napore da se Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, razvija sukladno potrebama gospodarstva i društva uopće, te da postane vodeća obrazovna i istraživačka institucija koja će djelovati na temeljima strateški orijentirane razvojne koncepcije grada Pula.
NOSITELJI MJERE	Grad Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Ostale obrazovne i istraživačke institucije, Udruge građana, Zavod za zapošljavanje
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	Usklađivanje nastavnih planova i programa sa stvarnim potrebama stjecanja znanja, koje mora biti u funkciji razvoja gospodarstva i ukupnog društvenog razvoja. Ostvareni rezultati mjerljivi su kroz ocjenu nastavnih planova i programa, na način da se sagledaju: - broj i profili novozaposlenih u gospodarstvu, ali i u ostalim sektorima, a sagledano u kontekstu raspoloživih obrazovnih profila u gradu Puli - profili koji se najčešće traže u oglasima za novo zapošljavanje (preferencije) i mogućnosti obrazovnih institucija da tom zahtjevu udovolje - broj i profili koji čine značajnu komponentu u strukturi nezaposlenih, a prijavljeni su na Zavodu za zapošljavanje - profili koji nedostaju na tržištu rada (ako nema programa za stjecanje takvog obrazovnog profila, dozvoljeni su kontingenti za "uvoz" ljudi takvih zanimanja, novi profili, koji se povezuju s uvođenjem novih tehnologija....) - rezultati anketiranja učenika, studenata, nastavnika, obrazovnih tijela u nadgradnji, gospodarstvenika, nezavisnih agencija, ostalih struktura u gradu Puli.
MJERA 1.1.3.: Motivirati stanovništvo i zaposlene na stručno usavršavanje, kroz uključivanje u sustav cjeloživotnog učenja	
CILJ MJERE	<i>Jednom stečena znanja brzo zastarijevaju, a sustavno se javlja potreba i za stjecanjem novih znanja, nužnih da bi se mogao pratiti društveni, ekonomski i tehnološki razvoj. U tom pravcu se naglasak stavlja na izgradnju sustava cjeloživotnog učenja, koji uključuje sve oblike formalnog, neformalnog i informalnog učenja, što znači da se na redoviti obrazovni sustav moraju nadovezati svi oni ostali obrazovni profili, koji će osigurati da se jednom stečeno znanje nadopuni i prilagodi novim zahtjevima. To je moguće razradom sustava mjera na nacionalnom, regionalnom, lokalnom i poslovnom planu, gdje se poreznim sustavom i nizom drugih mjera može utjecati na što šire uključivanje u taj proces, kako bi se stjecanje novih znanja povežalo sa sustavom nagrađivanja i drugih stimulativnih osnova.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Cilj je poboljšati obrazovnu strukturu radno sposobnog stanovništva, ali i omogućiti povećanje uključenosti ostalih građana grada Pule u programe cjeloživotnog obrazovanja. U sustav treba uključiti mogućnost da se financijski i na drugi način, na svim razinama (nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj) podupru programi koji su od općeg nacionalnog interesa (opismenjavanje nepismenih, omogućavanje stjecanja osnovnog obrazovanja i prve kvalifikacije, odn. sustavno provođenje prekvalifikacija nezaposlenih za deficitarna zanimanja), ali i da se na razini gospodarskih sustava, razrade pravila stimulativnog nagrađivanja (studij uz rad, tečajevi, seminari, dobivanje certifikata, licenciranje stečenih znanja, sudjelovanje na znanstvenim i stručnim skupovima, okruglim stolovima, radionicama, radnim timovima i sl.), ali i da im se postignuća priznaju u sustavu nagrađivanja, napredovanja i za dobivanje drugih beneficija u struci. Na svim razinama u društvu treba djelovati u cilju unapređenja statističkog praćenja ulaganja u sustav obrazovanja i utjecaja na obrazovnu strukturu stanovništva, a s pozicija ostvarenja boljih rezultata i više kvalitete življenja.
NOSITELJI	Grad Pula, HGK ŽK Pula, Zavod za zapošljavanje, Obrazovne institucije, Udruge,

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

MJERE	<i>Nacionalno vijeće za konkurentnost, Donositelji poreznih propisa</i>
OČEKIVAN I REZULTAT I OVE MJERE	Rezultate treba mjeriti na svim razinama, a na način da se broj ponuđenih programa i stimulativnih mjera nadoknade nedostajućih znanja stavlja u korelaciju sa: ▪ postignućima ostvarenim na podizanju ukupne obrazovne strukture stanovništva grada Pule, ▪ smanjenjem ukupnog broja nezaposlenog, a radno sposobnog stanovništva iz područja suficitarnih zanimanja, a kroz njihovo uključivanje u sustav osposobljavanja za deficitarna zanimanja, ▪ ostvarenim rezultatima poslovanja u gospodarstvu i kvaliteti javnog djelovanja, koji nastaju kao rezultat sustavnog (permanentnog) osposobljavanja, za nedostajuća znanja i vještine, a sukladno novim tehnološkim zahtjevima i tržišnim trendovima, ▪ kvalitetom poreznih propisa i njihovim utjecajem na porezno priznavanje troškova pojedincima i sustavima, vezanim za proces cjeloživotnog učenja.
MJERA 1.1.4. Mrežu obrazovnih institucija sagledavati kroz cjelovit sustav formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja	
CILJ MJERE	<i>Konkurentnost nacionalnog, regionalnog i lokalnog obrazovnog sustava temelji se na njegovoj sposobnosti da ciljnim korisnicima osigura kadrove koji su stekli relevantne sposobnosti, vještine i kompetencije, najprije kroz formalne oblike obrazovanja (hijerarhija javnih i privatnih obrazovnih institucija), a zatim kroz nadogradnju nedostajućih znanja kroz ostale oblike obrazovanja, za koje treba osigurati institucionalne, financijske, organizacijske, kadrovske i društvene uvjete. Upravo u tom kontekstu i na ovim osnovama treba planirati mrežu obrazovnih institucija. No, mrežu treba sagledavati u svjetlu novih zahtjeva svjetskog tržišta, a na način da se naglasak stavi na moderniziranje institucija postojećeg obrazovnog sustava na svim razinama. Nužne su intervencije u sadržaje nastavnih planova i programa (inoviranje), prilagođavanje načina prenošenja i provjere znanja novim zahtjevima, strukturi polaznika i njihovoj obrazovnoj razini, uz prihvaćanje višeg stupnja odgovornosti i od strane onih koji prenose i od strane onih koji trebaju usvojiti nova znanja, vještine i kompetencije.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Mrežu obrazovnih institucija treba sagledati integrirano, kroz povezanost svih oblika formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja. Tako se naglasak stavlja na svaki pojedini segment u krugu cjeloživotnog učenja, koji se nude ili bi se trebali ponuditi na razini grada Pule. Potrebno je realno procijeniti svaki od navedenih segmenata, koji djeluju u sustavu cjeloživotnog odgoja i obrazovanja, a to znači u području: ▪ odgoja i obrazovanja djece jaslične, vrtićke i predškolske dobi ▪ školski sustav (obavezno, srednje i visoko sveučilišno i stručno obrazovanje...) ▪ obrazovanje vezano za sustav rada (prekvalifikacije, dokvalifikacije, nadoknada nedostajućeg znanja, programi ubrzanog učenja, stručni ispiti, ovlaštenja, licence, osposobljavanje za nove izazove...) ▪ obrazovanje nezaposlenih (opismenjivanje, stjecanje temeljnih znanja, stjecanje kvalifikacije, prekvalifikacije i dokvalifikacije, nadogradnja znanja, tečajevi...) ▪ obrazovanje određenih ciljnih skupina (nastavak obrazovanja mladih, koji su prekinuli školovanje, stjecanje novih znanja radno sposobnih umirovljenika, stjecanje općih znanja radi podizanja opće kulture, stjecanje određenih kvalifikacija, informatičkih znanja, znanja o kvaliteti života, znanja vezana za druge kulture...).
NOSITELJI MJERE	<i>Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Sve odgojne i obrazovne institucije u gradu Puli, Zavod za statistiku, HGK ŽK Pula, Udruge građana i strukovne udruge, Gospodarski i ostali sustavi</i>
OČEKIVAN I REZULTAT I OVE MJERE	Usklađivanje suvremenih potreba gospodarstva i drugih korisnika s mogućnostima koje osigurava postojeći, a koje bi trebao osigurati optimalni sustav odgojnih i obrazovnih institucija u sustavu cjeloživotnog učenja. Ustrojavanjem statističkog praćenja, potrebno je na razini grada Pule osigurati informacije o (ne)postignutom unapređenju u području: ▪ zadovoljenje ciljnih potreba gospodarstva za specifičnim obrazovnim profilima ▪ usklađenost postojećih nastavnih planova i programa sa suvremenim trendovima u svijetu ▪ razina uključenosti građana grada Pula u različite dopunske sustave obrazovanja

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

	▪ učinkovitost mjera financijske potpore različitim oblicima obrazovanja u sustavu cjeloživotnog učenja.
MJERA 1.1.5.: Financijski i organizacijski poduprijeti stjecanje deficitarnih znanja	
CILJ MJERE	<i>Nedostajuća znanja na svim razinama obrazovanja nije uvijek moguće steći u okviru postojeće mreže obrazovnih institucija u gradu Puli, pa je potrebno izgraditi sustav da se kadrovski potencijali usmjeravaju na referentne institucije u zemlji i inozemstvu, ili da se određena znanja pružaju na teritoriju grada Pule, a u suradnji domaćih obrazovnih institucija s referentnim institucijama i uz njihovu licencu. U okviru Strategije razvoja potrebno je jasno definirati koja su znanja potrebna, s posebnim naglaskom na ona znanja koja se vezuju za uvođenje novih tehnologija i koje traže nova znanja, koja do sada nisu bila pokrivena postojećim nastavnim planovima i programima, niti je te programe moguće ustrojiti u kratkom roku.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Da bi se uspješno mogli realizirati ovi složeni zadaci, potrebno je i na razini grada Pula ustrojiti ZAKLADU, u čijem bi se djelovanju trebalo naglasak staviti na: ▪ izradu kriterija za financijsko podupiranje stjecanja nedostajućih znanja, koja ne nude obrazovne i znanstvene institucije na području grada Pule ili za takve obrazovne profile ne postoji ekonomsko opravdanje, ali nedvojbeno potreba gospodarstva ili drugih subjekata ▪ prihvaćanje konsenzusa o osiguranju financijske potpore rješavanju ovog značajnog kadrovskog problema ▪ osiguranje prostornih, kadrovskih i organizacijskih pretpostavki za povremeno ili kontinuirano ustrojavanje određenih zajedničkih nastavnih i / ili studijskih programa s poznatim i priznatim institucijama u zemlji i inozemstvu ▪ uvođenje zajedničkih međunarodno priznatih obrazovnih programa uz potporu EU fondova, s mogućnošću dobivanja međunarodnih i / ili dvostrukih diploma.
NOSITELJ MJERE	<i>Grad Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, HGK ŽK Pula</i>
OČEKIVANI REZULTATI I OVE MJERE	<i>Pokretanje inicijative za ustrojavanje Zaklade Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, te sustavno izvješćivanje o ulaganju i ostvarenim koristima od stjecanja deficitarnih znanja izvan već ustrojenog sustava obrazovanja u gradu Puli.</i>
MJERA 1.1.6.: Zapošljavanje i napredovanje kadrova temeljiti na znanju, iskustvu i kompetencijama	
CILJ MJERE	<i>Upravljanje kadrovima mora se temeljiti na relevantnim pravilnicima, u čijoj se izradi mora poštovati Zakon o radu, opći i granski kolektivni ugovori, standardi i pravila struke, što je od posebnog značaja za zaštitu nacionalnih interesa i standarda djelatnosti u uvjetima kada se isti od različitih investitora žele zaobići. Nove tehnologije traže kadrove koji imaju odgovarajuće formalno znanje, radno iskustvo, vještine i kompetencije, čije se prepoznavanje mora temeljiti na relevantnim kriterijima, čiju obveznost primjene treba propisati zakonom i definirati strategijama razvoja određenih djelatnosti. Sustavno treba djelovati da se na nacionalnom planu definira obaveza stjecanja određenih znanja (ovlaštenja), koja su nužna za uspješno obavljanje određenih složenih i specifičnih poslova i radnih zadataka. Zadovolje li se prethodni uvjeti, postignute radne uspjehe treba na adekvatan način i valorizirati. Za to treba osigurati i relevantnu informacijsku osnovicu, na razini pojedinih sustava (gospodarstvo i javni sektor), koja bi trebala biti dostupna i za eksternu usporedbu ostvarenih rezultata. Iako su rezultati stimulativnog nagrađivanja tajna, kriteriji po kojima se to provodi moraju biti jasni i unaprijed poznati. Dobar sustav stimulativnog nagrađivanja i lojalnost ključnih kadrova, ključni su za rast i razvoj poslovnih i ostalih sustava u gradu Puli.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<i>Da bi se zapošljavanje i napredovanje kadrova moglo temeljiti na znanju, iskustvu i kompetencijama, potrebno je uvažavati načela korporacijskog upravljanja, te na razini velikih poslovnih sustava i u javnom sektoru ustrojiti posebna odjeljenja ili službe za upravljanje</i>

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

	kadrovima, koje će voditi odgovorni ljudi, a temeljeno na relevantnim kriterijima struke, sadržanim u: ▪ pravilniku o zapošljavanju ▪ pravilniku o ustroju radnih mjesta (znanja, vještine, kompetencije...) ▪ granskom kolektivnom ugovoru ▪ pravilniku o razvoju kadrova ▪ pravilniku o stimulativnom nagrađivanju ▪ bazi podataka podržanoj odgovarajućom informatičkom podrškom.
NOSITELJI MJERE	<i>Menadžment gospodarskih subjekata, Jedinice lokalne samouprave, Zavod za statistiku, Saborski zastupnici</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	Na razini grada Pule ustrojiti sustav statističkog praćenja i izvješćivanja o razvoju kadrovske strukture u gospodarstvu i sustavima javnog sektora, a radi osiguranja društvene kontrole zapošljavanja, koje mora biti temeljeno na znanju, iskustvu, kompetencijama, a radi mogućnosti usporedbe sa drugim činiteljima, od značaja na postizanje pojedinačnih i globalnih rezultata u različitim područjima djelovanja.
STRATEŠKI PRIORITET 1.2.: Jačanje identiteta grada kroz razvoj pulskog zaljeva i unapređenje starogradske jezgre	
TEMELJI SE NA STRATEŠKOM CILJU 1.: Održivi razvoj, očuvanje i optimalna alokacija svih resursa	
MJERA 1.2.1.: Izraditi marketinšku studiju starogradske jezgre Pule	
CILJ MJERE	<i>Konkurencija na domaćem i inozemnim tržištima je sve izraženija, pa se nameće potreba za djelotvornim marketingom, koji sve više dobiva na značaju. Potreba za izradom marketinške studije starogradske jezgre grada Pule je nesporna. Posebno se to odnosi na marketinšku politiku prema starogradske jezgre Pule kao razvoju novog proizvoda i upravljanju tom novom "markom", upravljanju uslugama u starogradske jezgre, promidžbi, direktnome marketingu, medijima, unapređenju prodaje, odnosima s javnošću, upravljanju maloprodajom i konačno neophodnim stalnim istraživanjima tržišta. Budući da je upravljanje proizvodima i "markama" sigurno temelj rasta cilj ove mjere je da pripremi javni menadžment da može i zna izgraditi od stare gradske jezgre Pule tržišnu "marku" koja će imati dugoročnu prednost na tržištu.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Strateška analiza obilježja stanja povijesne jezgre grada Pule, s jedne strane, te, s druge strane, odrednice postavljene vizije njezinog dugoročnog korištenja, ukazuju na tri ključna područja djelovanja koja samostalno i međusobno određuju korištenje jezgre, što bi sve trebalo definirati kvalitetnom izradom marketinške studije u kojoj bi se posebna pažnja posvetila: ▪ stanovanju na području jezgre ▪ gospodarskoj i društvenoj aktivnosti na području jezgre i u njezinom okruženju te ▪ uređenju jezgre. Svako od navedenih područja djelovanja pretpostavlja definiranje ciljeva kao i strategije njihova ostvarivanja. Moguće je pri tome ustvrditi da upravo odnos postavljenih ciljeva, njihova moguća konfliktnost, kao i postavljeni cilj uspostavljanja jezgre kao živog i životnog uređenog prostora za njegove stanovnike, stanovnike grada kao i posjetitelje, zahtijeva integrirani pristup poduzimanju svih aktivnosti. Integrirani u smislu osiguranja međusobno povezanog i usklađenog djelovanja mjera i aktivnosti usmjerenih na postizanje ciljeva definiranih za svako pojedino područje.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Pula; Turistička zajednica grada Pule</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	Izrada marketinške studije grada Pule

MJERA 1.2.2.: Formirati fondove za građenje, uređenje, prenamjenu i revitalizaciju starogradske jezgre	
CILJ MJERE	Ukazati na devastacije u staroj gradskoj jezgri te pomiriti ekonomsku, povijesnu i ekološku dimenziju u cilju dugoročne održivosti starogradske jezgre Pule. Cilj je vratiti izvorni izgled starogradske jezgre, uspostavljanje platforme urbanističkog i arhitektonskog osmišljavanja jezgre i projekata koji će i osigurati zaštitu baštine, ali i inovativno i kreativno uređenje jezgre te istu staviti u funkciju turističke i kulturne ponude.
OPIS I SADRŽAJ MJERE	- Formirati fond Grada za građenje, uređenje, prenamjenu i revitalizaciju starogradske jezgre - Organizirati upravljanje stambenim fondom - Među osnovnim načinima popravljanja ukupnog dojma središta Pule je svakako sustavno obnavljanje uličnih pročelja, isprva na glavnim trgovima i ulicama, a potom i u dvorištima. - Poticanja uređenja i kupnje stanova na području jezgre u privatnom vlasništvu - Podizanje razine svijesti o vrijednosti prostora jezgre kao i o oblicima utjecaja jezgre na poslovanje - Edukacija o uređenju poslovnih prostora i kulturi usluživanja - Edukacija o podizanju kvalitete ponude namijenjene turističkoj potražnji u jezgri
NOSITELJI MJERE	Grad Pula
OČEKIVAN I REZULTAT IOVE MJERE	- Formiranje fonda za građenje, uređenje, prenamjenu i revitalizaciju starogradske jezgre - Korištenje fondova za definiranu namjenu - (m2 novouređenih zgrada (krovova i fasada), prenamjenjenih prostora) - Uređeni stambeni prostori (m2) - Poticaji za uređenje fasada i krovova (Broj i visina poticaja) - Održavanje edukativnih seminara i radionica o uređenju prostora i podizanju kvalitete ponude u starogradskoj jezgri (broj)
MJERA 1.2.3.: Razvijati identitet starogradske jezgre	
CILJ MJERE	Vrijednost stare gradske jezgre Pule, ali i drugih objekata i cjeline izvan stare gradske jezgre a koji su dio kulturne baštine pokazuju da su upravo te vrijednosti objekata i cjeline dio kulturne baštine, a ovise o razvijenosti naše svijesti vezane na zavičaj, kulturu i povijest. Ako se ti objekti ili cjelina unište, nema više "živih" sjećanja o našim korijenima, zato je potrebno razvijati identitet cijeloga grada Pule i posebno starogradske jezgre, kako materijalne tako i brojne nematerijalne vrijednosti Grada. Cilj ove mjere je očuvanje cjelokupne kulture i povijesne baštine Pule, te njezino korištenje za ukupan društveni (ali i turistički) razvoj. Posebno se to odnosi na starogradsku jezgru koja treba dobiti svoj nekadašnji izgled i ugled.
OPIS I SADRŽAJ MJERE	- Očuvanje/obnova autentičnih arhitektonskih obilježja prostora/zgrade - Očuvanje ugleda i izgleda stare gradske jezgre - Višenamjensko korištenje prostora - komercijalne djelatnosti u prizemlju - Pretežito "manji" komercijalni prostori, tercijarne aktivnosti i obrt - Osmišljavanje atraktivnih sadržaja u staroj gradskoj jezgri - Uređenje i korištenje pojedinih prostora i objekata: - Širenje i uređenje pješačke zone - Shock projekti - Interpolacije - Obnova - Parkovi i vrtovi - Novi javni sadržaji - Projekti uljepšavanja - Arheološka nalazišta grada Pule koja nisu dovoljno uključena u turističku ponudu treba valorizirati, dodatno zaštititi i uključiti u novu ponudu

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

	Podržavanje ulaska na UNESCO-vu listu svjetske kulturne baštine (materijalne i nematerijalne).
NOSITELJI MJERE	Grad Pula; TZ grada Pule; Pulska biskupija
OČEKIVAN I REZULTAT I OVE MJERE	Obnova i uređenje povijesnih zgrada i objekata unutar zaštićenih cjelina (broj) Izrađena studija djelatnosti u staroj gradskoj jezgri Povećanje broja kulturnih turista (broj) Pripremiti proizvod "kulturna baština" Povećati broj zaštićenih nalazišta (broj)

MJERA 1.2.4.: Poticati državu na očuvanje stare gradske jezgre

CILJ MJERE	<i>Iz spoznaje da je grad Pula i njezina starogradska jezgra spomenik kulture ne samo Istre već i nacionalno kulturno blago sa svim elementima mediteranske, europske i svjetske kulturne baštine, slijedi i cilj ove mjere da se mora trajno poticati država na očuvanje stare gradske jezgre Pule.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	- Pozitivan stav lokalne samouprave prema vrijednosti starogradske jezgre - Uklapljenost u postojeći sustav planiranja, institucija i odgovornosti kao i nadogradnja za nove funkcije (vođenje i monitoring fondova i programa) - Partnerstva javnog sektora s različitim interesnim skupinama (uključujući privatne investitore, zadruge, agencije i sl.) - Korištenje (aplikacije) EU pretpripravnih i strukturnih fondova - Model prikupljanja sredstava za programe u sferi gospodarske i društvene aktivnosti i poticanja provedbe strateških programa odnosno pojedinih aktivnosti (izvori sredstava: proračun Grada, odnosno proračuni upravnih odjela, proračun Županije, državni proračun RH, donacije, sponzorstva, komercijalna aktivnost, spomenička renta na neiskorištene privatne prostore, EU pretpripravnih i strukturnih programa, zaduživanje, javno-privatna partnerstva).
NOSITELJI MJERE	Grad Pula; Konzervatorski odjel u Puli; Civilna društva;
OČEKIVAN I REZULTAT I OVE MJERE	- Poslani zahtjevi za financiranje i podršku prema državi i njenim ministarstvima (broj) - Odobreni zahtjevi za financiranje i pomoć od strane države (broj) - Zahtjevi za korištenje EU pretpripravnih (pristupnih) i strukturnih fondova (broj) - Korištena i odobrena sredstva iz EU pretpripravnih (pristupnih) i strukturnih fondova uz podršku države i ministarstava. (broj)

MJERA 1.2.5. Pripremiti projekte za razvoj pulskog zaljeva

CILJ MJERE	<i>Unutar pulskog zaljeva nužno je realizirati projekte koji bi svojom kvalitetom unaprijedili i maksimalno iskoristili taj prirodni resurs. Prema tome cilj ove mjere bio bi povećanje kapaciteta i proširenje rive u funkciji građana Pule i turista, posebno izgradnja ribarske luke kao i izgradnja putničke luke, te radikalna sanacija lukobrana koji ima zadaću obrane Pule od plimnog vala, ali i polivalentnu funkciju za prihvata velikih putničkih brodova (crusera).</i> <i>Cilj bi bio također i izgradnja pročistača otpadnih voda koji bi konačno riješio problem oborinskih i otpadnih voda unutar pulskog zaljeva.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Postoje već veliki razvojni planovi za proširenje rive, izgradnju lukobrana, izgradnju ribarske luke, izgradnju putničke luke...) upravo za područje pulskog zaljeva. Osim toga, plan je navedene projekte kandidirati prema fondovima europske unije. Ujedno je jedan od projekata unutar pulskog zaljeva prema europskim fondovima i izgradnja

	pročištača otpadnih voda. Kako bi lukobran mogao obraniti Pulu od plimnog vala i biti funkcionalan za gospodarsku i rekreativnu namjenu, potrebna je njegova sanacija (tri faze). Nakon provedene sanacije lukobran bi trebao ispunjavati zadaću za koju je prvotno bio namijenjen.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Pula; Komunalna poduzeća Grada; Lučka uprava Pula;</i>
OČEKIVANI REZULTATI I OVE MJERE	Ostvarit će se viša razina sigurnosti i zadovoljstva građana i veća kvaliteta života u gradu Puli, te steći preduvjeti razvoja gospodarstva, a posebno za kvalitetniji nivo prometnih i drugih usluga, kao i obrana Pule od plimnog vala.

STRATEŠKI PRIORITET 1.3.: Izrada, provođenje i praćenje prostornih planova

TEMELJI SE NA STRATEŠKOM CILJU 1.: Održivi razvoj, očuvanje i optimalna alokacija svih resursa

MJERA 1.3.1. Kontinuirana izrada (izmjene i dopune) prostorne dokumentacije

CILJ MJERE	- Omogućiti ostvarenje dugoročnih ciljeva grada Pule, na taj način da će biti sredstvo za usmjeravanje razvoja k ostvarenju tih ciljeva - Utvrditi ciljeve razvoja - Izraditi prostorni plan koji će subjekte planiranja upoznati sa svim mogućnostima razvoja i s posljedicama izbora ponuđenoga rješenja
OPIS I SADRŽAJ MJERE	- Organizacija prostora grada Pule (održavanje cjeline) - Uređenje prostora (ostvariti sklad u prostoru) - Opremanje prostora (objekti, uređaji, instalacije) - Usmjeravanje razvoja (upravljanje k najboljim rješenjima) - Stvaranje funkcionalnog prostora (rad, stanovanje, rekreacija) - Stvaranje ekonomskog prostora (uvjeti za život i rad) - Stvaranje humane sredine (za čovjekove potrebe) - Stvaranje estetski oblikovanog prostora - Zadovoljenje općih potreba u gradu Puli
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Pula</i>
OČEKIVANI REZULTATI I OVE MJERE	- Ostvarenje i kontrola ciljeva razvoja - Ostvarenje sklada u prostoru - Opremanje prostora objektima, uređajima i instalacijama - Stvaranje prostora za rad, stanovanje i rekreaciju - Stvaranje estetski oblikovane i humane sredine

MJERA 1.3.2. Provođenje prostornih planova

CILJ MJERE	- Usmjeravanje razvoja - Realizacija životnih potreba ljudi
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Ublažavanje i eliminiranje brojnih proturječnosti - između proizvodnih i neproizvodnih aktivnosti - između prostora i objekata u njemu - Između aktivnosti i mreže infrastrukture - Između tehnologije i ekologije - Između razvijenih i nerazvijenih dijelova Grada - između potreba razvoja i nedostatka investicija itd.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Pula</i>
OČEKIVANI REZULTATI I OVE MJERE	Smanjenje i eliminiranje brojnih proturječnosti u prostoru

REZULTAT IOVE MJERE	
MJERA 1.3.3.: Praćenje (monitoring) prostornih planova	
CILJ MJERE	<i>Provjeru rješenja (tumačenja) kao i utvrđivanje potrebe za njegovim izmjenama vrši organ nadležan za njegovo donošenje</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	▪ Odstupanja od plana najčešće se javljaju zbog neefikasnosti organa zaduženih za provođenje prostorne dokumentacije ▪ Podnošenje <i>godišnjih izvještaja o realizaciji prostornih planova</i>
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Pula</i>
OČEKIVAN I REZULTAT IOVE MJERE	Plansko ponašanje uz što manja nekontrolirana odstupanja od prostornog plana
STRATEŠKI PRIORITET 2.1.: Razvijati gospodarstvo temeljeno na znanju i novim tehnologijama	
TEMELJI SE NA STRATEŠKOM CILJU 2.: Uspješno gospodarstvo	
MJERA 2.1.1.: Ponuditi tržištu diferencirani asortiman ponude, usklađen sa suvremenim trendovima i zahtjevima ciljnih slobodnih tržišnih niša	
CILJ MJERE	<i>Cilj mjere je da Pula mora ubuduće zadržati i još više povećati diversifikaciju dobara i usluga, s naglaskom na diversifikaciju gospodarskih grana. To znači da se konkretnim mjerama mora još više povećati opseg i kvaliteta gospodarstva svih djelatnosti, potičući konkurentna poduzeća, koja će stvarati nova radna mjesta i donositi visoke prihode, kako sebi tako i Gradu.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Brodogradnja je industrijska grana koja posluje na globalnom svjetskom tržištu, ima prepoznatljiv i kvalitetan proizvod i gotovo je u cijelosti orijentirana na izvoz, što je potrebno i dalje nastaviti i podržati. ▪ Stalna strategija Brodogradilišta mora biti iskorak u područje "složenih brodova", s većom dodanom vrijednošću i manjom konkurencijom daleko-istočnih brodogradilišta. ▪ Ulazak u specifične, nevelike tržišne niše u kojima "tvornice brodova" nisu prisutne, predstavlja okosnicu opstanka na svjetskom tržištu. Turizam mora razviti svoj klaster također orijentiran na izvoz kroz spoj malih, srednjih i velikih poduzeća. (Vidjeti strateški prioritet 3.) ▪ Grad Pula će biti još više orijentiran na turistički razvoj koji omogućuje upravo bogata kulturna i prirodna baština, prateći moderne turističke trendove. ▪ Posebna diversifikacija na ovom području trebala bi se dogoditi putem mjera i brojnih individualnih projekata, što bi doprinijelo boljem ukupnom korištenju, produženju sezone te poboljšanju ukupne kvalitete. Bolje iskoristiti mogućnosti željezničkog, pomorskog i zračnog prometa u funkciji razvoja gospodarstva grada Pule.
NOSITELJI MJERE	<i>Uljanik d.d.; Tehnomont brodogradilište; Arenaturist d.d. ; Grad Pula; HGK ŽK Pula</i>
OČEKIVAN I REZULTAT	Realizirati više individualnih projekta u turizmu (broj) Učešće i rang u svjetskoj proizvodnji specifičnih vrsta složenih brodova (broj; rang) Prevezeni putnici u željezničkom, pomorskom i zračnom prijevozu (broj)

I OVE MJERE	Prevezeni teret u željezničkom, pomorskom i zračnom prijevozu (količina) Ankete o zadovoljstvu putnika u prometu (sve vrste putnika- mjerenje zadovoljstva) Ankete o zadovoljstvu kvalitetom prevezenog tereta (sve vrste tereta - mjerenje zadovoljstva)
MJERA 2.1.2.: Razvijati djelatnosti temeljene na visokim tehnologijama i tržišno prihvatljivom asortimanu ponude kroz realizaciju zona (čistih) visokih tehnologija	
CILJ MJERE	<i>Cilj osnivanja tehnološkog parka doprinos je gospodarskom razvoju regije, stvaranju novih poduzetničkih subjekata, otvaranju novih radnih mjesta, razvoju novih tehnologija i primjeni znanja te znanstvenih istraživanja u gospodarskoj praksi kao i porast kvalitete obrazovanja na Sveučilištu u Puli i učilištima u okruženju.</i> <i>Putem tehnološkog parka osigurati koncentraciju znanja, visokih tehnologija, obrazovanja i povezanosti s nacionalnim i svjetskim obrazovnim institucijama. Organiziranje i gospodarenje znanstvenoistraživačkim resursima u cilju stvaranja tehnološke inovacije kao središnje kategorije gospodarstva znanja, koja po definiciji označava opredmećeno i komercijalizirano znanje.</i> <i>Cilj ove mjere je da grad Pula sa svojom gospodarskom osnovom i obrazovanom radnom snagom i sveučilišnim potencijalom, svoj gospodarski razvoj mora graditi na novim iskoracima vezanim uz svojevrstne inkubatore, tj. tehnološke parkove u kojima se osigurava koncentracija znanja, primjena visokih tehnologija, obrazovanja i povezanosti s nacionalnim i svjetskim obrazovnim institucijama, ali vezanim dobrim dijelom na već korištenu i razvijenu resursnu osnovu kao što su nove tehnologije na području metalne industrije (metali i nemetali); na području tehnologija vezanih uz preradu maslinovog ulja; vina; odnosno nove tehnologije koje podižu turističku ponudu na puno višu razinu (inteligentni sustavi u hotelskoj industriji; tehnologije koje podržavaju obnovljive izvore energije i sl.).</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Tehnološki park u startu bio bi Odjel Istarske razvojne agencije d.o.o za uspostavu inkubacijskog centra za inovativna tehnološka start-up poduzeća, uspostavu mehanizma za unapređenje postojećih tehnološki inovativnih poduzeća, poboljšanje transfera znanja s učilišta i razvojnih centara u gospodarstvo, umrežavanje poduzeća, obrazovnih institucija, razvojnih agencija i inovativnih pojedinaca te promjenu percepcije prema inovativnosti kao temelju novog gospodarstva. Stanovanje u prostorima za inkubaciju bilo bi beneficirano, što znači da se kreće u prvoj godini od 100% beneficija pa do četvrte godine gdje se postigne puna tržišna cijena. Usluge koje će zaposlenici Tehnološkog parka nuditi stanarima su besplatne i bit će raspoređene jednako prema svim stanarima koji su u procesu inkubacije. Nalazio bi se na području Grada Vodnjana, poslovna zona TISON na 1 ha zemljišta koje je u vlasništvu Vodnjana. (Istarska razvojna agencija d.o.o. je operativno tijelo za provedbu razvojnih programa i u suvlasništvu je Grada Pule (24,22%). Što se tiče poduzetničkih zona, sukladno navedenim potrebama utvrđene su smjernice razvoja poslovnih zona i industrijskih parkova u Istarskoj županiji. Na temelju postojeće prostorno-planske dokumentacije, infrastrukturne opremljenosti i raspoložive radne snage u okruženju, identificirane su 24 strateške zone sa statusom prioriteta. Planirana zona je u <u>dijelu VALMARIN</u> - Odjel za prostorno planiranje grada bi trebao definirati potreban prostor za ove namjene. - Na regionalnoj i inter-regionalnoj razini ostvariti efikasniju suradnju između Sveučilišta, "konzorcija" grada Pule i predstavnika gospodarstva u stvaranju regije čiji razvoj se temelji na znanju i novim tehnologijama. Političkim zagovaranjem mogu se ubrzati procesi fiskalne decentralizacije, koja bi takvu suradnju i financijski osnažila na regionalnoj i lokalnoj (gradskoj) razini. - Izvršiti temeljit uvid u raspoloživost i kvalitetu ljudskog kapitala u Istarskoj županiji i gradu Puli, kao zajednički projekt s Istarskom županijom i Sveučilištem u Puli.

	▪ Imajući u vidu viziju i ciljeve definirane ovom Strategijom razvoja, rezultate istraživanja koristiti za intenziviranje rasprave sa Sveučilištem u Puli radi definiranja njegovog doprinosa razvoju Grada, te posebno podržati napore Sveučilišta u primjeni Bolonjske deklaracije, te projekte koji intenziviraju inovativni i poduzetnički kapacitet mladih i ostalih stanovnika regije. ▪ U cilju povećanja komercijalizacije znanja koncentriranog u Sveučilištu te povezivanja sveučilišnih istraživanja s problemima prakse radi povećanja tehnološke razine gospodarstva, razviti Tehnologijsko-razvojni centar u Puli, koji bi se mogao vezati uz novootvoreni Centar za istraživanje metala METRIS (http://www.metriss-research.com/) koji se nalazi u budućem sveučilišnom kampusu i oko kojeg se može vezati jedan tehnološko i/ili sveučilišni inkubator (zgrada bivše kirugije gdje se nalazi je prazna i ima velike mogućnosti za tu namjenu). ▪ Za povećanje konkurentnosti, HGK ŽK Pula i Hrvatska udruga poslodavaca bi u suradnji sa Sveučilištem u Puli trebala pokrenuti široku kampanju povećanja konkurentnosti gospodarstva Pule, korištenjem metode 20 ključeva, jednog od najsnažnijih upravljačkih i organizacijskih alata za povećanje efikasnosti poslovanja, čiju je primjenu u hrvatskim poduzećima subvencionirala Vlada Republike Hrvatske u 2005. godini. ▪ HGK ŽK Pula, Hrvatska udruga poslodavaca, PCP, bi trebali razviti koordinirani projekt podrške inicijativama pokretanja klastera. ▪ Tehnologija nije sama sebi cilj, nego sredstvo za povećanje produktivnosti, povećanje prihoda i boljeg povezivanja. ▪ Tehnologiju treba promatrati kao važnu komponentu stvaranja opće konkurentnosti, od osobne do institucionalne razine. ▪ Primjena tehnologije dat će veće rezultate ako se događa u sredini koja ima viši tehnološki standard, jer se tada ostvaruje tzv. umreženi efekt, koji je rezultat povezivanja mogućnosti koje pruža tehnologija. ▪ Tehnološki intenzivnija poduzeća u pravilu više inoviraju, produktivnije koriste resurse i ulaze na nova tržišta, a njihov razvoj pozitivno utječe i na ostale djelatnosti. ▪ Projekt Biotehnološkog parka, ima iznimnu važnost za razvoj gospodarstva i obrazovanja grada Pule i Istarske županije. ▪ Potrebno je stvoriti adekvatnu lokaciju za dolazak velikih multinacionalnih korporacija kao i malih poduzeća koja su tek osnovana. ▪ Preusmjeriti se na razvoj poduzeća koja se bave biotehnologijom, te informacijsko-komunikacijskim tehnologijama. ▪ Povezivanje s obrazovnim institucijama te drugim tehnološkim parkovima u susjednim zemljama. Uspostava kontakata s raznim akademskim institucijama, vladinim i nevladinim organizacijama, ali i drugim relevantnim tijelima lokalne i regionalne uprave.
NOSITELJI MJERE	Istarska razvojna agencija d.o.o.; Grad Pula; PCP; Sveučilište u Puli; HGK ŽK Pula Pula; HOK Pula
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	▪ Ulaganja poduzetnika i grada Pule u inovacije i tehnologiju (iznos i broj) ▪ Vrsta tehnoloških institucija (broj) ▪ Tehnološki i inovacijski programi (broj) ▪ Poduzetnici uključeni u programe (broj) ▪ Povećanje inovacija i patenata (broj) ▪ Vrsta programa suradnje s visokoškolskim i istraživačkim institucijama (broj) ▪ Novozaposleni i intenzitet samozapošljavanja mladih (broj)
MJERA 2.1.3.: Izgradnju mreže velikih, srednjih i malih poduzeća temeljiti na stvarnim mogućnostima i potrebama tržišta	
CILJ MJERE	Očuvanje tradicionalnih djelatnosti u jakim gospodarskim sustavima poput brodogradnje, prometa (pomorskog) i turizma koji su osnova i za razvoj malog i srednjeg poduzetništva. Prednost treba dati onim granama industrije za koje postoje komparativne prednosti u Puli i

	<i>Istarskoj županiji (prirodni resursi, položaj, kvalificirana radna snaga, tržište, kapital i tradicija).</i> <i>Kada se govori o pulskom srednjem i velikom poduzetništvu u okvirima hrvatske realnosti, treba se naglasiti da je riječ o onim poduzećima koja mogu konkurirati na europskom i svjetskom tržištu te koja će pridonijeti povećanju izvoza i uravnoteženju hrvatske platne bilance.</i> <i>Cilj mjere je pokrenuti aktivnosti izgradnjom mreže velikih, srednjih i malih poduzeća, uz preuzimanje određenog rizika, u svrhu stvaranja novog tržišta, a posebno organiziranosti i sposobnosti kod nadolazećih procesa uključivanja u veliko europsko tržište uključivanjem u EU. Glavni je cilj stvoriti nove vrijednosti pokretanjem i razvojem novih poduzeća, što uključuje sve djelatnosti usmjerene na ulaganje i kombinaciju potrebnih resursa, širenje na nova tržišta, stvaranje novih proizvoda, novih potrošača, novih tehnologija i tehnoloških rješenja.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	▪ Poticajnim mjerama i potporama grad Pula treba ubrzavati gospodarski razvoj i jačati poduzetničku klimu. ▪ Tradicionalno razvijeno malo poduzetništvo i obrtništvo i dalje treba jačati i davati još značajniji doprinos zapošljavanju. ▪ Mala poduzeća zbog svoje veličine su mnogo fleksibilnija, što im omogućuje vrlo elastičnu ponudu i prilagodbu kretanjima potražnje na tržištu. Unatoč vrlo uspješnom početku, uspjeh malog poduzeća naglo može narušiti pojava konkurencije u okruženju, stoga je nužno povezati i izgraditi mrežu sa srednjim i velikim poduzećima. ▪ Razvoj srednjeg i velikog poduzetništva nije nužno vezan uz lokalne prilike i prijetnje te je često razvoj srednjeg, a posebno velikog poduzetništva vezan uz niz elemenata koji su egzogene prirode, koji sežu izvan regionalnog, pa čak i nacionalnoga gospodarstva. ▪ Svako poduzeće u svakoj industriji može biti produktivnije, a kroz to naravno i konkurentnije ako zna primjenjivati tehnologiju.
NOSITELJI MJERE	PCP; Grad Pula; IDA; HGK ŽK Pula; HOK Pula
OČEKIVAN I REZULTAT I OVE MJERE	▪ <i>Financijski rezultati poslovanja velikih srednjih i malih poduzeća (novčane vrijednosti)</i> ▪ <i>Vrijednost izvoza velikih srednjih i malih poduzeća (novčane vrijednosti)</i> ▪ <i>Mjerenje produktivnosti i konkurentnosti svakog pulskog poduzeća (odgovarajući parametri)</i> ▪ <i>Doprinos zapošljavanju svakog pulskog poduzeća (broj, indeks).</i>
MJERA 2.1.4.: Bolje koristiti industrijski potencijal i resurse (podupiranje i ojačavanje već postojećih klastera koji imaju sjedište u Puli)	
CILJ MJERE	<i>Omogućiti daljnji razvoj postojećih gospodarskih subjekata za što postoje neiskorištene mogućnosti u brojnim djelatnostima. Cilj gospodarskog razvoja grada Pule je da se na temelju novijih iskustava dođe do prijedloga za promjenu dosadašnjeg modela privređivanja u model privređivanja koji će osigurati uz adekvatno makroekonomsko okruženje u Hrvatskoj, sustav u kojem će se isplatiti raditi, proizvoditi i izvoziti. U skladu s takvim gospodarskim razvojem grada Pule, potrebne su i industrijska politika (s tehnološkom i obrazovnom politikom), kao i politika zaštite okoliša i obrazovanja mladih za buduće tehnologije. To bi moralo osigurati željene razvojne ciljeve. Povećanjem iskoristivosti tih mogućnosti povećavat će se domaća proizvodnja i zaposlenost i stvarati uvjeti za još veće povećanje izvoza. Povećanje tehnološke razine i odgovarajuće obrazovanje povećava efikasnost i konkurentnost domaće industrije. Pod industrijom se ovdje u najširem smislu podrazumijevaju sve djelatnosti od metalne i građevinske industrije pa do turizma i bankarstva. Cilj je interesno povezivanje gospodarstvenika sa svrhom zajedničkog nastupa na tržištu ili stvaranja zajedničkog proizvoda putem strateških saveza ili u formi</i>

	<i>"klastera", tj. modela koji se danas primjenjuje za jačanje konkurentne sposobnosti i poslovne održivosti. Stvaranje "klastera" određenih gospodarskih djelatnosti u programu je poticajnih mjera gospodarskog razvoja Vlade Republike Hrvatske. U tom smislu grad Pula će poticati gospodarstvo na stvaranje "klastera" kao posebnu provedbenu mjeru koja će pojačati rezultate prethodnih mjera i globalno utjecati na jačanje gospodarstva.</i> <i>Program klastera u industriji povezuje (tehnološko-inovacijski, proizvodno, poslovno i dr.) mala i srednja poduzeća s velikim poduzećima radi postizanja veće konkurentnosti određenog područja na kojem poduzeća posluju. Konkretno su aktivnosti IDA-e usredotočene prema ROP-u IŽ na inicijative za pokretanje klastera i uspostavljanje i rad klastera vezano na Uljanik d.d. Pula, (projekt VIBO), kao i na Informacijsko-tehnološki klaster Istre.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	▪ Povećanje domaće proizvodnje može se postići u sektorima u kojima postoje neiskorišteni resursi, neiskorišteni kapaciteti, za koje postoji infrastruktura i obrazovana i iskusna radna snaga. ▪ Industrijska politika se bavi neiskorištenim potencijalima pojedinih djelatnosti, načinima njihova iskorištavanja i svime što treba dodatno osigurati da se oni zaposle. ▪ Sastavni dio industrijske politike je politika tehnološkog razvitka, a iz nje se izvodi politika obrazovanja. ▪ I tehnologija i obrazovanje su proizvodni inputi, zbog čega se njihove politike izvode iz industrijske politike. Industrijska politika je dominantno strukturna politika. ▪ Politika kojoj je svrha zaposliti sve proizvodne resurse u djelatnostima gdje će ostvariti najveću dodanu vrijednost, ali isto tako stvoriti uvjete i izgraditi fizičku i institucionalnu infrastrukturu za nove djelatnosti u kojima će proizvodni resursi rezultirati još većom dodanom vrijednošću. ▪ Njen zadatak je da osigura bezbolno gašenje "starih" te da osigura potpore novim industrijama. Organiziranje klastera u svim područjima koje to omogućuju a posebno vazano na Uljanik d.d. Pula, Informacijsko-tehnološki klaster Istre i Arenaturist d.d. Pula. ▪ Uljanik je počeo razvijati tzv. projekt VIBO (vanjska izrada brodske opreme). Kako isključivo radi za izvoz, Uljanik namjerava zadržati bitne poslove, od projektiranja do gradnje trupa i drugih vitalnih funkcija broda, a ostalo kroz dugoročne ugovore prepušta partnerskim tvrtkama. Već danas ima ih 38 u pet županija, testiraju se mogućnosti u još osam. U cijeni broda VIBO partneri sudjeluju sa 5 posto, odnosno godišnje ostvare 7,200.000 dolara. Na taj način u izvoz se uključuju manji poduzetnici koji bi se teško nosili na inozemnom tržištu, a Uljanik se rješava balasta netipičnih proizvodnji. ▪ Informacijsko-tehnološki klaster Istre osnovan je u studenom 2007. godine u Puli na inicijativu Istarske razvojne agencije, Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli i šest poduzetnika iz Pule. Ideja o osnivanju Informacijsko-tehnološkog klastera Istre proizašla je kao rješenje za svladavanje prepreka i barijera s kojima se suočavaju gospodarski subjekti koji direktno ili indirektno djeluju u informacijsko-tehnološkom sektoru Pule, Istre i Hrvatske. Glavni cilj Informacijsko-tehnološkog klastera Istre je promicanje, razvitak i unapređivanje informatičko komunikacijskih tehnologija informatičkih tvrtki Istarske županije te zalaganje za zaštitu domaće tehnologije i znanja. ▪ Turizam mora razviti svoj klaster također orijentiran na izvoz kroz spoj malih, srednjih i velikih poduzeća. (Vidjeti strateški prioritet 3.)

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

NOSITELJI MJERE	<i>IDA; PCP; Uljanik d.d.; Arenaturist d.d.; HGK ŽK Pula; HOK Pula</i>
OČEKIVAN I REZULTAT IOVE MJERE	▪ Formiranje klastera (broj i tp) ▪ Poduzeća uključena u klastere (broj) ▪ Broj povećanja ulaganja u razvoj i tehnologiju ▪ Vrsta inovacija i novih tehnoloških rješenja (broj) ▪ Tehnološki složeniji proizvodi (broj) ▪ Zapošljavanje visokoobrazovanih stručnjaka (broj) ▪ Porast izvoza (iznos) ▪ Održivost poslovanja poduzeća u klasterima (prema rezultatima poslovanjaj) ▪ Generiranje novih tvrtki iz djelatnosti klastera (broj).
MJERA 2.1.5.: U realizaciji kapitalnih projekata usmjeravati se na nove oblike partnerstva i izvore kapitala	
CILJ MJERE	<i>Prema Smjernicama Vlade RH za primjenu ugovornih oblika javno-privatnog partnerstva (JPP) (NN br.98/2006), cilj partnerstva je osigurati financiranje, izgradnju, obnovu, upravljanje ili održavanje infrastrukture ili pružanje usluga, s time da se JPP-om ne smatra čisto financiranje javnih projekata iz privatnih izvora.</i> <i>Cilj je isto tako da se raznim izvorima kapitala i modelima financiranja stavi na raspolaganje lokalnoj samoupravi kao i gospodarskim subjektima različita sredstva da bi se svaka mjera mogla i ostvariti, a kroz tu mjeru i jedan ili više konkretnih projekata koji njoj pripadaju.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	JPP-om obuhvaćeni su različiti oblici suradnje javnog s privatnim partnerom u kojima se JPP definira kao model ugovorom uređene dugoročne suradnje između pravne javne osobe i privatnog poduzetnika, radi izvršavanja poslova od javnog interesa, odnosno realizacije određenih infrastrukturnih projekata ili izvršavanja javnih radova (financiranje, projektiranje, izgradnja i obnova cesta, bolnica, škola, sportskih dvorana, aerodroma, vodoopskrbe i kanalizacije i sl., te održavanje i upravljanje tim građevinama kroz ugovorom određeno vrijeme) uz naknadu. Sadržajno koristiti razne izvore kapitala i modele financiranja znači od korištenja vlastitih izvora - proračun Grada, kreditnih izvora, izdavanja vrijednosnih papira, leasinga, potpora i donacija, EU fondova, kreditnih institucija, fondova, poslovno-inovacijskog centra Hrvatske pa do ostalih izvora financiranja. Grad Pula u suradnji s Istarskom županijom treba i dalje razvijati i podupirati malo i srednje poduzetništva i to: ▪ plasiranjem kreditnih linija po znatno povoljnijim uvjetima od tržišnih ▪ davati jamstva/garancije MSP preko već uspostavljenog Konzorcija za jamstva "Istra 21" ▪ edukacija/usavršavanje MSP - taj je segment izuzetno potreban i značajan za daljnji razvoj obrta te malog i srednjeg poduzetništva u gradu.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Pula; javna poduzeća Grada Pule; privatni poduzetnici</i>
OČEKIVAN I REZULTAT IOVE	▪ Povećanje broja JPP (broj) ▪ Praćenje modela financiranja i njihovih učinaka (odgovarajući parametri) ▪ Analizirati efekte korištenja EU fondova (broj i iznos) ▪ Analizirati korištenja vlastitih izvora kapitala kroz analizu proračuna Grada

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

MJERE	(broj i iznos).
MJERA 2.1.6.: Promovirati grad Pulu kao gospodarsko središte	
CILJ MJERE	<i>Cilj je stvoriti grad Pulu kao razvojno gospodarsko središte koje će svojom promocijom tehnoloških zona i razvojnog središta stvoriti poduzetničku klimu za privlačenje malih poduzetnika i velikih investitora. Isto tako osigurati se mora i podrška javnosti projektima gospodarskog razvoja Grada, koji ne ugrožavaju ekološke standarde i izraz su kvalitetnog infrastrukturnog razvojnog plana</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Razvijati gospodarstvo temeljeno na znanju i novim tehnologijama znači: ▪ pozicionirati Pulu kao privlačan Grad u Hrvatskoj za poslovne aktivnosti kroz definiranje konkurentnih prednosti Pule (vidjeti SWOT matricu) ▪ identificirati sve moguće ciljne grupe od potencijalnih investitora, poslovnih partnera pojedinim tvrtkama ▪ definirati načine pristupa ciljnim grupama od: - sajamskih aktivnosti (specijalizirani sajmovi: katalog izlagača, tiskovna konferencija, prezentacije, radionice, nastupi na općim sajmovima, tim agenata za promociju izvoznih niša i stvaranje poslovnih mogućnosti, promotivna kampanja: medijska pokrivenost, web stranice, brošure, CD-i, video kazete i dr. materijal) ▪ poticanje međuregionalnih veza ▪ upoznavanje gospodarskih delegacija s poslovnim mogućnostima ▪ izložbe, promocije, radionice, tiskovne konferencije ▪ drugi skupovi, sastanci u zemlji i inozemstvu ▪ osobni kontakti gradonačelnika i drugih gradskih dužnosnika s gospodarstvenicima i poduzetnicima
NOSITELJI MJERE	<i>HGK ŽK Pula; HOK Pula</i>
OČEKIVAN I REZULTAT I OVE MJERE	▪ Povećanje investitora (broj i iznos) ▪ Poslovni partneri izvan Pule (broj) ▪ Sajamske aktivnosti (broj) ▪ Prisutnost na WEB stranicama (broj) ▪ Izdani propagandni materijal (broj) ▪ Međuregionalne veze (broj) ▪ Izložbe, promocija i tiskovne konferencije (broj) ▪ Skupovi i sastanci u zemlji i inozemstvu (broj)
MJERA 2.1.7.: Donijeti strategiju gospodarskog razvoja grada Pule	
CILJ MJERE	<i>Cilj ove mjere je da se strateškim planiranjem gospodarskog razvoja dođe do prilagođavanja okolini s promjenama, i da se utvrde prioritete i pomogne usmjeriti resurse grada Pule kako bi se što efikasnije upotrijebili.</i> <i>Strateško planiranje je proces koji traje ("to je putovanje, a ne destinacija").</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Pretpostavka sadržana u Strateškom planu je da u tržišnom gospodarstvu, lokalna samouprava promiče gospodarski razvoj stvaranjem okruženja koje pogoduje poduzetničkoj aktivnosti. Strateški plan gospodarskog razvoja služi kao okvir za lokalna nastojanja na stvaranju i održavanju tog povoljnog okruženja, preporučuje pojedine visoko prioritetne intervencije za implementaciju tijekom idućih pet godina.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Pula; HGK GK Pula;</i>
OČEKIVAN I REZULTAT I OVE MJERE	▪ Poštivanje prihvaćenih termina za donošenje gospodarske strategije (kontrola termina) ▪ Prihvaćena strategija (1.)

STRATEŠKI PRIORITET 2.2.: Bolje valorizirati kulturne resurse i atrakcije i staviti ih u funkciju turističkog i ukupnog razvoja

TEMELJI SE NA STRATEŠKOM CILJU 2.: Razvijeno gospodarstvo

MJERA 2.2.1.: Izraditi glavni plan razvoja turizma grada Pule s naglaskom na sadržaje kulturnog turizma

CILJ MJERE	<i>Izraditi Glavni plan razvoja turizma grada Pule kao jedan od strateških razvojnih dokumenata, kojim se želi potaknuti razvoj turizma s naglaskom na sadržaje kulturnog turizma. Opći cilj Glavnog plana je povećanje konkurentnosti turističke ponude Pule, uz istodobni porast blagostanja građana. Plan razrađuje ekonomske, ekološke i društvene ciljeve. Time se značenje Glavnog plana širi na područje kojem se određuje budućnost uz moguće pravce daljnjeg razvoja turističkog gospodarstva na prostoru grada i Istarske županije, kao jasno prepoznatljive turističke destinacije.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Turizam bitno pridonosi sveukupnom gospodarskom razvoju, podizanju standarda i kvalitete života lokalnog stanovništva, uz uvjet da se Pula pozicionira kao kulturno-turistička destinacija. Glavni plan razvoja turizma je teorijski utemeljen i praktično provediv model, koji iznosi konkretne odgovore na sva pitanja grada Pule (vizija, održivi razvoj, potencijali ulaganja, ekonomski učinci, prosperitet...). Glavni plan turizma uključuje partnerstvo u ostvarivanju ciljeva svih činitelja razvoja javnog i privatnog sektora te definira smjernice i aktivnosti prema nositeljima (što se mora učiniti, tko mora učiniti, potrebni resursi, kada se to mora učiniti, razina prioriteta, prateći rizici). Glavni plan treba biti podloga i polazište za oblikovanje destinacijskog menadžmenta koji bi vodio razvoj turizma Pule na novim osnovama.
NOSITELJI MJERE	<i>TZ Pula, Grad Pula, HGK ŽK Pula, turistički subjekti, gospodarski subjekti</i>
OČEKIVAN I REZULTAT I OVE MJERE	▪ Jačanje pozicije međusobno povezanih kulturnih i turističkih subjekata u ponudi jedinstvenoga turističkog proizvoda destinacije (broj) ▪ Povećanje kvalitete usluge i ponude (broj) ▪ Bolja struktura i viši stupanj iskorištenosti smještajnih kapaciteta, (odgovarajući parametri) ▪ Razvoj selektivnih oblika turizma (vrste i broj) ▪ Produženje turističke sezone (broj dana korištenja) ▪ Povoljnija ulagačka klima za investitore (provedene ankete) ▪ Porast proizvodnosti i stope povrata ulaganja (odgovarajući parametar).

MJERA 2.2.2.: Izgraditi model upravljanja turističkom destinacijom po uzoru na najbolju praksu razvijenih turističkih središta u EU

CILJ MJERE	<i>Pula kao turistička destinacija čini prostornu cjelinu ponude i raspolaže dostatnim elementima ponude, orijentirana je tržištu i turistima i njome se mora upravljati. Upravljanje turističkom destinacijom može samo inovativni i integralni destinacijski menadžment, koji ima znanje i jasnu viziju da izgradi model upravljanja destinacijom po uzoru na najbolju praksu razvijenih konkurentnih turističkih odredišta u Europskoj uniji.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Destinacijski menadžment je skup turističkih aktivnosti koje angažiraju lokalne interese unutar svrsishodne poslovne suradnje s nositeljima ponude, u svrhu stvaranja destinacijskog proizvoda. Inkorporiran je u različitim destinacijskim podsustavima. Decentraliziranost i fragmentiranost turističke ponude često su danas limitirajući čimbenik konkurentnosti turističke destinacije, stoga je veoma važno koordinirano djelovanje i upravljanje svih razina destinacijskog menadžmenta, isto kao i poslovni odnosi koji postaju nezaobilazni u jačanju konkurentne sposobnosti destinacije. Na grad Pulu kao turističku destinaciju će u budućnosti utjecati mnogo čimbenika, ali najvažniji će biti tehnologija i zahtjevi novih turista. Tehnologija prožima razvoj destinacije na mnogo načina, od sustava komunikacije i osiguranja potrebne energije, kroz informacijski i računalni sustav, te sustav rezervacija koji omogućava brže i bolje udovoljavanje potražnje. Nove destinacije zahtijevat će učinkovitiji menadžment u svim svojim podsustavima, te će se morati više brinuti o svojoj okolini i

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

	lokalnom stanovništvu, nego što su to činili njihovi raniji konkurenti.
NOSITELJI MJERE	<i>TZ Pula, Grad Pula, organi uprave zaduženi za planiranje i aktivnosti privatnog sektora</i>
OČEKIVAN I REZULTAT I OVE MJERE	▪ Zadovoljstvo turista i svih sudionika lokalne turističke ponude (provedene ankete) ▪ Bolja kvaliteta života u turističkoj destinaciji (provedene ankete) ▪ Učinkovitiji menadžment orijentiran prema razvoju (broj novih ponuđenih sadržaja) ▪ Znanje, vještine i sposobnosti zaposlenih u turizmu (provedene ankete).
MJERA 2.2.3.: Umrežavanjem osigurati organizacijske pretpostavke za bolju ekonomsku valorizaciju bogate kulturno-povijesne baštine i prepoznatljivih kulturnih događanja	
CILJ MJERE	<i>Grad Pula obiluje mnoštvom kulturno povijesnih, tradicijskih i prirodnih atraktivnosti koje se nedovoljno valoriziraju kroz ukupnu turističku ponudu grada i cijele Istre. Blizina Pule emitivnim tržištima kao i izuzetan geoprometni položaj predstavlja značajan faktor atraktivnosti koji turizmu osigurava značajan potencijal za razvoj turističke ponude. Stoga je cilj mjere umreženjem novih i postojećih institucija osigurati organizacijske pretpostavke za još bolju ekonomsku valorizaciju kulturno-povijesne baštine i prepoznatljivih kulturnih događanja.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Upoznavanje turista s kulturno-povijesnim naslijeđem jedne zemlje ili destinacije jedan je od primarnih zadataka i to kako s aspekta omogućavanja individualnog doživljaja kojima suvremeni turisti sve više teže, tako i s aspekta turističke ponude i valorizacije tih resursa. Promjenom tradicionalnog koncepta "sunce i more" koji se temeljio na boravku na plaži i koji je predstavljao primarni motiv i aktivnost turista, nastao je novi dopunjeni, odnosno obogaćeni koncept koji uz sunce i more nudi puno više raznovrsnih sadržaja destinacije. Kulturno-povijesni lokaliteti Pule kao turističke destinacije s tradicijskim i prirodnim atraktivnostima, bogatom ponudom kulturnih događanja, mogu postati ključan činitelj u odabiru destinacije Pule i Istre kao mjesta za kombinirani boravak na suncu i moru i doživljaju drugih sadržaja. Bogata antička povijesna baština predstavlja potencijalne vrijednosti i veliki značaj za budući razvoj. Zaštita, briga i unapređenje arhitektonskog naslijeđa, stoljećima stvaranih kulturnih krajobrazu, trebaju poticati svijest javnosti i vlasti o regionalnom i lokalnom identitetu. Nužan je kvalitetan i ravnopravan dodir povijesnog i suvremenog kulturno-turističkog izraza. Temeljem stručno utemeljene valorizacije prostora treba se definirati cjelovita koncepcija valorizacije, zaštite, očuvanja i uređenja kulturno-povijesne baštine. To uključuje zaštitu, očuvanje i obnovu povijesne jezgre, održavanje i unapređivanje funkcija povijesne jezgre s naglaskom na kulturno-povijesnim vrijednostima uz očuvanje tradicijske namjene karakterističnih javnih građevina i prostora simbola grada Pule, u cilju još kvalitetnijeg uključivanja u turističku ponudu grada i Županije.
NOSITELJI MJERE	<i>TZ Pula, Grad Pula - odjel za kulturu, Muzeji, Knjižnice, Novoosnovane institucije</i>
OČEKIVAN I REZULTAT I OVE MJERE	▪ Manifestacije i kulturna događanja (broj) ▪ Promovirana kulturno-povijesna baština (Broj) ▪ Očuvanje i zaštita baštine (broj novo-zaštićenih kulturno povijesnih spomenika) ▪ Razvoj <i>novih usluga</i> (broj)
MJERA 2.2.4.: Osigurati preduvjete za stjecanje prestižne titule "Europski grad kulture"	
CILJ MJERE	<i>Materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu treba turistički valorizirati, jer je to važan element očuvanja autohtone kulture, a time i prepoznatljivosti grada Pule. Osiguranjem preduvjeta za stjecanje prestižne titule "Europski grad kulture" grad Pula postaje nezaobilazna kulturna destinacija koju turisti rado posjećuju.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Titula "Europski grad kulture" afirmira kulturnu ponudu kao važan segment ukupne turističke ponude te ostvaruje i značajan financijski efekt. Stvaraju se uvjeti koji omogućuju kulturnim i turističkim djelatnicima da se uključe u organiziranje kulturno-turističkih programa, uz

	međusobno povezivanje, dostupnost informacija, a sve u cilju promocije grada Pule u zemlji i svijetu. Edukacijom se kod ključnih aktera kulturno-turističkog razvoja moraju prezentirati koristi koje razvoj oslonjen na kulturni turizam može donijeti, te ih motivirati na suradnju. Kulturne resurse s kojima Pula raspolaže treba pretvoriti u kulturne atrakcije, koje mogu nositi daljnji razvoj destinacije, učiniti je atraktivnijom i povećati njezinu tržišnu privlačnost. Ovakva titula potaknula bi interes potražnje za objektima i sadržajima kulturnog karaktera, tj. materijalnom (kulturno-povijesni spomenici, muzeji, galerije) i nematerijalnom (kulturne priredbe, kulturne manifestacije) kulturnom baštinom. Bitna prednost je i neovisnost s obzirom na prirodne uvjete, što znači izbjegavanje negativnih efekata sezonalnosti. Naslov "Europski grad kulture" u pravilu privlači turiste zahtjevnijih specifičnih interesa, najčešće većih platežnih mogućnosti. Stjecanjem tog naslova Pula bi ostala upisana među središtima kulturnog turizma, što i ubuduće donosi promotivnu i financijsku dobit.
NOSITELJI MJERE	<i>Gradska uprava, Kulturne i turističke institucije, Turističke agencije, Tvrtke koje se bave smještajem gostiju i osmišljavanjem boravka domaćih i stranih gostiju</i>
OČEKIVANI REZULTATI I OVE MJERE	▪ Očuvanje autohtone kulture (broj zaštićenih spomenika) ▪ Produženje turističke sezone (dani korištenja) ▪ Adaptacija i očuvanje kulturne baštine (broj adaptiranih objekata) ▪ Bolja struktura gostiju (vrijednost turističke potrošnje)

STRATEŠKI PRIORITET 3.1.: Razvijati projekte kapitalne infrastrukture

TEMELJI SE NA STRATEŠKOM CILJU 3.: Visoka kvaliteta usluga za stanovništvo

MJERA 3.1.1.: Podizati učinkovitost gradske uprave

CILJ MJERE	<i>Približavanje gradske uprave potrebama gospodarstva i stanovništva. Da bi gradska uprava učinkovitije udovoljavala potrebama gospodarskih subjekata i opće društvenim potrebama stanovništva, nužno je da bude ustrojena na stvarnim zahtjevima i potrebama suvremenog razvoja. Temeljni je cilj gradske uprave stvoriti infrastrukturne pretpostavke za uspješno i koordinirano djelovanje svih segmenata u gradu, kako bi se iskoristili pozitivni sinergijski učinci takvog oblika djelovanja.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Naglasak staviti na: ▪ Dobivanje certifikata ISO 9001, kao dokaz kvalitete JLS, a što znači uspostaviti takav sustav nadzora kvalitete rada, pravovremeno odlučivanje o svim pitanjima koja postavljaju stanovnici Pule. ▪ Učinkovito djelovanje Grupe za razvoj. Ista će uključivati manji broj ljudi (10-12), koji će svake godine odrediti prioritetne projekte i sastaje se povremeno prema potrebi. ▪ Formiranje posebnog tijela, koje će sustavno i operativno biti uključeno u praćenje mogućnosti, a radi tekuće prijave relevantnih EU projekata, na način da oni po svom karakteru i učinkovitosti bitno doprinesu razvoju infrastrukture i unapređenju života i rada na ovim prostorima ▪ Aktivno uključivanje javnosti (različite ciljne skupine i stanovništvo) u sve razvojne projekte, na način da se u okviru gradske uprave zaduži jedna osoba za kontakte sa ciljnim skupinama, ali i da sve značajnije informacije budu dostupne javnosti (oglasna ploča, internetske stranice, tisak, ostali mediji...) ▪ Ustrojavanje posebnog stručnog tima, koji će zaprimati prijedloge fizičkih i pravnih lica, koja mogu i žele ponuditi određene razvojne projekte, te druge prijedloge vezane za unapređenje života i rada u gradu Puli, na način da se isti sagledavaju i klasificiraju, a ovisno o njihovoj operativnoj prihvatljivosti i mogućnosti realizacije u kontekstu jasno definiranih razvojnih prioriteta ▪ Sustavno osiguranje uvjeta za dobivanje certifikata ISO 14001, a kao potvrde da se slijede načela održivog razvoja, a sve s ciljem da se grad Pula može percipirati i kao ekološki prihvatljiva destinacija.

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

NOSITELJI MJERE	<i>Grad Pula, Nezavisne agencije za ispitivanje javnog mijenja</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	Ostvariti će se viša razina zadovoljstva građana i veća kvaliteta života u gradu Puli, te steći imidž koji donosi certifikat ISO 9001 (ev. i certifikat ISO 14001), podići će se razina informiranosti građana i bolja koordinacija sa službama u Gradu Pula, skratiti prosječno vrijeme rješavanja problema, demokratskim putem će se provoditi izbor ključnih razvojnih projekata značajnih za grad Pulu i sl. Ocjenu dostignutog stupnja podizanja učinkovitosti gradske uprave, treba temeljiti na rezultatima dobivenim obradom anketnog istraživanja zadovoljstva pojedinih ciljnih skupina i javnosti, na način da informacije budu dostupne javnosti, te da se na primjeren način ukazuje na ostvarena postignuća.
MJERA 3.1.2.: Unapređivati sustav zbrinjavanja otpada po eko-načelima	
CILJ MJERE	<i>Cilj je mjere uskladiti sustav zbrinjavanja otpada s direktivama EU, te uspostava sustava koji je primjeren najvišim eko-načelima na dobrobit lokalnog stanovništva.</i> <i>Također, realizacija ovo cilja podrazumijeva i eliminiranje divljih deponija, te negativnih utjecaja koje oni imaju na stanje okoliša i vizualni identitet grada.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	▪ <i>Kontinuirano unapređenje sustava zbrinjavanja otpada</i> ▪ <i>Podizanje razine svijesti o značaju selektivnog prikupljanja otpada kod lokalnog stanovništva - edukacijski programi za sve dobne skupine i ciljne korisnike</i> ▪ <i>Primjena 4 R načela</i> ▪ <i>Diferencirana politika cijena u funkciji poticaja ekološki odgovornog ponašanja</i> ▪ <i>Korištenje suvremene tehnologije u funkciji zbrinjavanja otpada</i> ▪ <i>Priprema projekata za financiranje iz programa EU iz domene sustavnog zbrinjavanja otpadom</i>
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Pula, Pula Herculanea</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	Količina prikupljenog otpada Količina selektivno prikupljenog otpada Broj saniranih "divljih odlagališta" Broj edukacijskih programa
MJERA 3.1.3.: Koristiti moderne tehnologije u opskrbi pitkom vodom i u rješavanju otpadnih voda	
CILJ MJERE	<i>Neprimjerena infrastruktura u sektoru vodoopskrbe i odvodnje glavna je infrastrukturna teškoća gradova. Ujedno, opskrba pitkom vodom i primjereno riješen sustav otpadnih voda jedan je od osnovnih zadataka i obilježja gradova.</i> <i>Konačni cilj ove mjere je riješena vodoopskrba, kao i priključenost na suvremeni sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda cijelog područja grada Pule.</i> <i>Realizacija ovog cilja:</i> ▪ <i>Unaprijedit će kvalitetu života lokalnog stanovništva</i> ▪ <i>Osigurat će primjeren odnos prema okolišu, posebno moru i pozitivno utjecati na njegovo očuvanje</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	▪ <i>Poboljšanja u postojećem sustavu</i> ▪ <i>Primjena najsuvremenijih tehnoloških rješenja; pročišćivači</i> ▪ <i>Rast investicija u području vodoopskrbe i rješavanja odvodnje</i> ▪ <i>Sustavno obrazovanje o značaju vodoopskrbe i rješenja odvodnje za kvalitetu života lokalnog stanovništva</i> ▪ <i>Mjere zaštite izvorišta pitke vode</i> ▪ <i>Osiguranje sredstava za financijsku podršku priključenju korisnika na sustav odvodnje otpadnih voda</i> ▪ <i>Priprema projekata vodoopskrbe i odvodnje otpadnih voda za financiranje iz programa EU</i>

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

	Razvijanje svijesti kod građana o značaju i važnosti kvalitete vode
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Pula, lokalna komunalna tvrtka</i>
OČEKIVAN I REZULTAT I OVE MJERE	- Kilometri novoizgrađene vodoopskrbne mreže - Kilometri rekonstrukcije postojeće vodoopskrbne mreže - Udio stanova i poslovnih objekata priključenih na sustav javne vodoopskrbe - Kilometri novoizgrađenog sustava odvodnje - Kilometri rekonstruiranog sustava odvodnje - Udio stanova i poslovnih objekata priključenih na kanalizaciju - Kvaliteta tehnoloških rješenja koja se primjenjuju - Ekološki nadzor kvalitete vode
MJERA 3.1.4.: Prioritetno riješiti nedostatke u prometu u području prometnica, prometa u mirovanju te kulturi ponašanja vozača	
CILJ MJERE	<i>Eliminirati zastoje i riješiti uska grla u području lokalnog prometa. Rješenje ovog problema bitno bi unaprijedilo percepciju kvalitete života u gradu Puli, kako od strane lokalnog stanovništva, tako i turista.</i> <i>Drugi značajan cilj je rješavanje problema parkiranja (promet u mirovanju). Naime, Pula kao i druge urbane sredine ima permanentan i sve izraženiji problem parkiranja. Problem se javlja i u središtu grada, ali i u gradskim naseljima koja nemaju na raspolaganju primjeren broj parkirališnih mjesta, sukladno broju automobila koji kontinuirano raste.</i> <i>Također, ovaj problem pojačava prisustvo turista koji najvećim dijelom dolaze osobnim automobilima, bilo da borave na području grada Pule ili da dolaze na jednodnevni izlet iz obližnjih turističkih gradova.</i> <i>Cilj je ove mjere ponuditi različite alternative i mogućnost odabira od strane korisnika i sudionika u prometu grada Pule.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	- Kontinuirano praćenje stanja prometa i donošenje prikladnih mjera i eventualnu prerregulaciju prometa - Formiranje alternativnih koncepta javno-privatnog ili privatno-privatnog partnerstva u cilju izgradnje novih parkirališnih prostora - Jasna cjenovna politika parkirališnih prostora - Suvremeni koncepti prijevoza prihvatljivi lokalnom stanovništvu i turistima
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Pula, koordinacija s državom i županijom (u području cesta koje su u njihovoj nadležnosti), investitori</i>
OČEKIVAN I REZULTAT I OVE MJERE	- Smanjenje uskih grla u lokalnom prometu - Veća protočnost - Rast zadovoljstva korisnika (lokalnog stanovništva i turista) stanjem u prometu - Broj raspoloživih parkirališnih mjesta po zonama
MJERA 3.1.5.: Razviti sustav javnog prijevoza koji olakšava građanima pristup, smanjuje gužve, štiti kvalitetu zraka i sl.	
CILJ MJERE	<i>Povećati zadovoljstvo i broj korisnika javnog prijevoza u Puli. Potrebno je kontinuirano prilagođavati mrežu javnog prijevoza potrebama građana. Veće korištenje javnog prijevoza smanjilo bi prometne gužve u gradu, smanjilo bi problem parkiranja u gradu i u konačnici povećalo sigurnost prometa u gradu.</i> <i>Suvremena prometna sredstva, uz razmatranje korištenja alternativnog pogonskog goriva (npr. plin) smanjila bi emisiju štetnih tvari u okoliš.</i> <i>Posebno je potrebno voditi računa o usaglašavanju potreba lokalnog stanovništva i potreba turista za javnim gradskim prijevozom.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	- Unaprijeđivati sustav javnog prijevoza - Uvoditi mrežu prometnica namijenjenih isključivo javnom gradskom prijevozu - Kontinuirano obnavljati vozni park - Uvoditi ekološki prihvatljiva pogonska goriva

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

	Unapređivati kvalitetu javnog prijevoza, kako bi i po kvaliteti usluge postao konkurentan
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Pula, Pula promet</i>
OČEKIVANI REZULTATI I OVE MJERE	Percepcija kvalitete javnog gradskog prijevoza od strane lokalnog stanovništva Percepcija kvalitete javnog gradskog prijevoza od strane turista Smanjenje emisije štetnih tvari u zrak
MJERA 3.1.6.: Problem parkirališta rješavati izgradnjom garaža	
CILJ MJERE	<i>Rješavanje prometa u mirovanju u starogradskoj jezgri različitim modelima garažnih prostora u cilju ne samo kvalitetnijeg rješenja za stanovnike Pule, nego i za kvalitetno rješavanje prostora uvažavajući načela održivog razvoja.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Planirati javne garaže u blizini starogradske jezgre a valjalo bi u cilju osiguranja pretpostavki za širenje pješačke zone razmotriti izgradnju dvije do tri dopunske garaže za potrebe domicilnog stanovništva i posjetitelja u cijelosti. Stanovnici bi dobili povlašten parking. Na taj bi se način iz proširene pješačke zone uklonio automobil, dok bi se interventni i opskrbni promet zadržao.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Pula</i>
OČEKIVANI REZULTATI I OVE MJERE	- Izgradnja garaža (broj) - Parkirališna mjesta (broj)
MJERA 3.1.7.: Razraditi sustav svih oblika privatnog partnerstva u financiranju kapitalne infrastrukture	
CILJ MJERE	Osiguranje visoke razine kvalitete usluga za stanovništvo putem realizacije projekata kapitalne infrastrukture, kao i osiguranje sredstava za održavanje infrastrukture nameće gradu Puli i poduzećima u njenom vlasništvu iznimno velika financijska opterećenja. Također, suvremena kapitalna infrastruktura zahtjeva: - Značajna financijska sredstava - Suvremena znanja (know-how) Osiguranje ovih preduvjeta moguće i dugoročno održivo na način da se osmisli sustav partnerstva (bilo javno-privatnog, javno-javno, privatno-privatno) kojim bi se zaštitili temeljni interesi Grada Pule i njenih građana, ali i osigurali traženi preduvjeti koji osiguravaju novi razvojni iskorak grada. Potrebno je izvršiti analizu stanja i planiranih projekata kapitalne infrastrukture, te usporediti ih s raspoloživim financijskim sredstvima. Sukladno zakonskoj regulativi i interesima Grada Pule potrebno je nakon dubinske analize procijeniti u kojim područjima i na kojim kapitalnim projektima infrastrukture bi angažman i partnerstvo bilo opravdano i donijelo znatne koristi Puli (financijska sredstva, know-how, transfer suvremen tehnologije). Partnerstva su moguća između susjednih jedinica lokalne samouprave, sa tvrtkama iz RH i inozemstva.
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Analiza planiranih projekata kapitalne infrastrukture Analiza izvora financiranja planiranih projekata kapitalne infrastrukture Osmišljavanje primjerenog koncepta partnerstva za pojedini kapitalni projekt infrastrukture Konsenzus sa svim ključnim dionicima u gradu Puli oko novih partnerskih odnosa Pronalazak novih strateških partnera
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Pula; lokalne komunalne tvrtke i trgovačka društva</i>
OČEKIVANI REZULTATI I OVE MJERE	- Dinamika realizacije projekata kapitalne infrastrukture (u uvjetima partnerstva) - Porast kvalitete usluga za stanovništvo

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

REZULTAT I OVE MJERE	Primjena suvremene tehnologije i usvajanje novih znanja
MJERA 3.1.8. INTENZIVIRATI RJEŠAVANJE KAPITALNIH OBJEKATA DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE U SURADNJI S GRADOM I ŽUPANIJOM	
CILJ MJERE	<i>Zajedničkim snagama odgovarajuće institucije iz područja odgoja i obrazovanja, socijalne skrbi i zdrastva, te sporta i kulture te Grada Pule i Istarske županije poticati bržu realizaciju kapitalnih objekata društvene infrastrukture.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Grad Pula da bude grad znanja s uređenim i opremljenim odgojno-obrazovnim ustanovama, posebnim programima za povećanje studentskog i učeničkog standarda, kao i daljnjim naporima u stvaranju uvjeta da sva djeca pohađaju školu u jutarnjoj smjeni ... da Pula postane grad sporta s uređenim i opremljenim sportskim objektima, s naglaskom na uređenje zatvorenih i otvorenih javnih i školskih sportskih igrališta, uz informatizaciju i transparentnost rada sportskih klubova i udruga tehničke kulture. Da grad Pula bude grad sa visokim zdravstvenim standardima razvojem domova zdravlja i bolničkog sustava.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Pula, Istarska županija;</i>
OČEKIVANI REZULTAT I OVE MJERE	Dinamika realizacije projekata kapitalne infrastrukture (u uvjetima partnerstva) Porast kvalitete usluga za stanovništvo

STRATEŠKI PRIORITET 3.2.: *Izgraditi grad visoke socijalne i društvene osjetljivosti*

TEMELJI SE NA STRATEŠKOM CILJU 3.: Visoka kvaliteta usluga za stanovništvo

MJERA 3.2.1.: Voditi brigu o osiguranju uvjeta kvalitetan život i rad osoba s invaliditetom, djece s teškoćama u razvoju i ranjivih skupina	
CILJ MJERE	<i>Razvijena društva karakterizira visoki stupanj brige o osiguranju uvjeta za normalan život i rad osoba s invaliditetom, djece s teškoćama u razvoju i ranjivih skupina, što djelomično spada u okvire programa socijalne skrbi, djelomično u zadatke poslovnih i drugih sustava, a djelomično u tom resoru djeluju udruge civilnog društva. Grad Pula pokazuje visoku razinu brige prema ovim ciljnim skupinama, kroz veliki broj ustanova socijalne skrbi ali i kroz djelovanje specijaliziranih udruga, koje se u svom programu usmjeravaju na zadovoljenje stvarnih potreba osoba s invaliditetom, djece s teškoćama u razvoju i u rješavanju specifičnih potreba određene kategorije ranjivih skupina. Naglasak treba staviti na one kapitalne investicije, kojima će se rješavati specifični zahtjevi osoba s invaliditetom, kako bi im se osigurao pristup javnim objektima i uključivanje u radnu sredinu. Poticajnim mjerama potrebno je sustavno stimulirati zapošljavanje osoba s invaliditetom i drugih ranjivih skupina, a posebnim programima stimulirati obrazovnu razinu i stjecanje radnih navika djece s teškoćama u razvoju, kako bi se sukladno mogućnostima, što uspješnije uključivali u radnu i životnu sredinu grada Pule.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Unaprijediti sadržaj, podignuti kvalitetu skrbi i osigurati potrebna financijska sredstva za brigu o osobama s invaliditetom, djece s teškoćama u razvoju, te ranjivih skupina, bilo da ih pruža grad Pula samostalno ili u suradnji sa Istarskom županijom ili državnim institucijama. To se prvenstveno odnosi na brigu o osobama sa psihičkim i srodnim smetnjama (dom "Vila Maria"), radno angažiranje i rekreativno rehabilitacijske aktivnosti osoba s mentalnom retardacijom (centar za rehabilitaciju, dnevni centar za radnu terapiju i rehabilitaciju), usluge medicinske i psihosocijalne rehabilitacije za osobe sa downovim sindromom (Down sindrom centar Pula), zapošljavanje osoba s invaliditetom (zaštitna radionica Tekop Nova), brigu o obitelji, djeci, mladeži i drugim socijalno osjetljivim skupinama stanovništva (edukativne

	radionice za roditelje), ali i raznim ciljnim skupinama o kojima brinu udruge (Udruga slijepih IŽ, udruga gluhih i nagluhih IŽ, udruga osoba s kombiniranim smetnjama u psihofizičkom razvoju IŽ, udruga civilnih invalida rata, društvo distrofičara, udruga invalida rada, udruga cerebralne paralize, društvo osoba s tjelesnim invaliditetom, udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom, udruga paraplegičara i tetraplegičara, centar za inkluziju i podršku i druge), a čiji rad treba objediniti i koordinirati. Sustavno pratiti potrebe, odrediti kriterije financiranja, te uvesti mjere kontrole njihove provedbe u praksi.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Pula, Vijeće za socijalnu politiku Grada Pule, Članovi udruga, Civilno društvo</i>
OČEKIVAN I REZULTAT IOVE MJERE	▪ Prihvaćanje "socijalnih indikatora" kao kriterija za izradu i sustavnu kontrolu provedbe socijalne politike grada Pule, koja će se utvrditi "Strategijom razvoja socijalne politike grada Pule" uz umrežavanje svih stručnih, institucionalnih i vaninstitucionalnih oblika socijalne skrbi ▪ Sustavno praćenje i ocjenjivanje postignuća u području unapređenja brige o osobama s invaliditetom, za djecu s teškoćama u razvoju i stanja u strukturi ranjivih skupina, primjenom "socijalnih indikatora" (inicirane nove mogućnosti, rezultati rehabilitacija, nova zapošljavanja, nova zbrinjavanja...) ▪ Kapitalna ulaganja u nove objekte i opremu (broj i rezultati) i nove programske sadržaje (udruge, centri...) usmjereni na poboljšanje socijalne slike grada Pule.

MJERA 3.2.2.: Sustavno podizati standard u području brige o socijalno ugroženima

CILJ MJERE	<i>Brigu o socijalno ugroženim osobama uz obitelj vode ustanove i za to posebno ustrojene službe. Socijalna sigurnost građana je jedna od temeljnih stečevina civilizacije, a grad Pula sustavno djeluje na putu suzbijanja siromaštva, socijalne ugroženosti i sprečavanja isključenosti pojedinih ciljnih skupina iz civilizacijskog kruga. Socijalno ugrožene osobe ostvaruju pravo na dopunsku materijalnu zaštitu, pomoći i potpore temeljem posebnih odluka o socijalnoj skrbi, o dopunskoj materijalnoj zaštiti vojnih i civilnih invalida rata i članova njihovih obitelji, sufinanciranju troškova prijevoza učenika, novčane pomoći za umirovljenike, novorođenčad i sl. Organiziraju se i usluge savjetodavnog i preventivnog rada i pružanje drugih oblika pomoći za obitelj, djecu, mladež i druge socijalno osjetljive skupine stanovništva. U tom području djeluju i mnoge udruge, poput udruge udomitelja, za poticanje kreativnosti, SOS telefon, Sigurna kuća, te dom za smještaj djece i odraslih osoba s cerebralnom paralizom i drugim posebnim potrebama. Uočava se problem nedostatka kvalitetnog prostora za smještaj starijih osoba i hospicija za pružanje pomoći "umirućim" ili "terminalnim" bolesnicima i njihovim obiteljima, pa bi njegova izgradnja trebala biti jedan od prioriteta u ovom području djelovanja.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Briga za mlade, obitelj, te starije i nemoćne osobe još uvijek nije dovoljno prepoznata u društvu, a mora se sagledati u znatno širem kontekstu ukoliko se želi osigurati visoka kvaliteta života te govoriti o gradu viske socijalne osjetljivosti. U tom kontekstu se svaka dobna skupna može pojaviti kao socijalno ugrožena skupina, a da bi se to spriječilo, potrebno je pravovremeno naglasak staviti na unapređenje odnosa prema svim ciljnim skupinama, a posebno prema: ▪ djeci i mladima osigurati odrastanje i razvoj u sigurnoj i zdravoj sredini koja nudi dovoljno kvalitetnih i kreativnih sadržaja (sport, kultura, zabava, mogućnost za slobodne aktivnosti, prehrana, obrazovanje, ustanove i klubovi za djecu s teškoćama u razvoju, psihološka pomoć...) ▪ obiteljima normalne uvjete za opstanak, razvoj i kvalitetu života (sigurna primanja, visoku razinu usluga na radnom mjestu i okruženju, mogućnost kulturnog i društvenog razvoja, sigurnost, socijalna i zdravstvena skrb, potpora institucija sustava...) ▪ ljudima treće dobi, starima i nemoćnima potrebno je osigurati relevantne sadržaje i mogućnost da zadovolje svoje stvarne potrebe, primjerene njihovoj dobi i interesu, a u cilju osiguranja kvalitete življenja (obrazovanje za treću dob, kreativno djelovanje u lokalnoj zajednici, pomoć u kući, kvalitetne domove za starije osobe, zdravstvenu skrb, klubovi penzionera, čitaonice i klubovi, pozitivan odnos društva prema starijim

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

	osobama....) - sustavno unapređivati rad sa djecom i odraslim osobama koji boluju od cerebralne paralize ili imaju druge posebne potrebe, kojima treba ponuditi odgovarajuće sadržaje i aktivnosti. - Preventivne mjere djelovanja na navedene ciljne skupine, smanjit će se broj i razina problema koje se prepoznaju kao socijalno ugrožene skupine.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Pula u suradnji s Istarskom županijom i drugim jedinicama lokalne samouprave u Istarskoj županiji, Socijalno vijeće, Centar za socijalni rad - obiteljska savjetovališta, Udruga civilnog društva</i>
OČEKIVAN I REZULTAT I OVE MJERE	- Izgradnja doma za zbrinjavanje starih i nemoćnih i hospicija za pružanje pomoći bolesnicima i njihovim obiteljima - Osiguranje usluga za kvalitetniji život obitelji - Prenamijeniti određene objekte, za potrebe sadržajnog djelovanja djece i mladih - Statistički pratiti kretanja socijalno ugroženih kategorija, kako bi se ukazalo na potrebe i istaknula postignuća

MJERA 3.2.3.: Izgrađivati sve elemente jačanja sustava civilnog društva

CILJ MJERE	<i>Izgradnja kapaciteta civilnog društva i socijalno poduzetništvo je prisutno u gradu Puli i ima tendenciju uključivanja u sve segmente društva, a sve s ciljem poticanja partnerstva između i unutar javnog, privatnog i civilnog sektora, kako bi se podignula svijest o važnosti djelovanja u okviru lokalne zajednice, a radi podizanja razine blagostanja društva i smanjenja razine socijalno potrebitih. Sukladno financijskim mogućnostima proračuna, izdvajaju se namjenska sredstava za djelovanje vjerskih zajednica, nacionalnih zajednica i manjina, udruga građana i političkih stranaka, udruga proizašlih iz rata, sindikalnih organizacija, te za prevenciju kriminaliteta na području grada Pule. Građani se sve aktivnije uključuju u rad udruga civilnog društva i na tom planu postižu određene rezultate.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Da bi se unaprijedilo djelovanje udruga civilnog društva, potrebno je da se udruge u gradu Pula postaju prepoznatljive u sklopu sveukupnog djelovanja udruga civilnog društva Istarske županije, na način da se usmjere na rješavanje specifičnih problema za grad Pulu. Potrebno je bolje razraditi kriterije financiranja udruga civilnog društva, a ovisno o njihovu pojedinačnom doprinosu u stvaranju javnog mišljenja, te u promicanju vrijednosti civilnog društva. U tom pravcu je potrebno raditi na podizanju profesionalnosti djelovanja, te u preuzimanju odgovornosti za (ne)postignute rezultate, a temeljeno na primjeni standarda kvalitete, primjenjivih za javni sektor. Poseban naglasak treba staviti na područje djelovanja u području unapređenja i zaštite okoliša u okviru koncepta održivog razvoja, te borbe za demokratizaciju društva i ljudska prava, različitih ciljnih skupina, a radi osiguranja dostojanstva rada i čovjeka, pogotovo u uvjetima sve agresivnije vladavine kapitala.
NOSITELJI MJERE	<i>Udruge civilnog društva, Grad Pula, Udruga građana</i>
OČEKIVAN I REZULTAT I OVE MJERE	- Donošenje standarda djelovanja udruga civilnog društva - Donošenja kriterija financiranja. - Kontrola postignutih rezultata udruga civilnog društva, a temeljeno na standardima djelovanja i pravdanja dobivenih financijskih sredstava.

MJERA 3.2.4.: Jačati zdravstvenu zaštitu stanovništva

CILJ MJERE	<i>Reforma zdravstvenog sustava i nedostatak financijskih sredstava nisu trenutno usmjereni ka unapređenju zdravstvene zaštite stanovništva, pogotovo ne socijalno ugroženima i ciljnim skupinama niže platežne moći. Grad Pula osigurava primarnu, sekundarnu i tercijarnu razinu zdravstvene zaštite. Opća zdravstvena zaštita se nudi u ambulantama domova zdravlja i Općoj bolnici Pula, ali isto tako i u određenom broju privatnih poliklinika i ambulanti, a sve s ciljem da se osigura kvalitetno zdravstveno zbrinjavanje svih ciljnih skupina građana grada Pule.</i>
-------------------	---

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

OPIS I SADRŽAJ MJERE	Kvalitetna zdravstvena zaštita je jedna od temeljnih usluga, na kojima se temelji kvaliteta življenja svih ciljnih skupina u gradu Puli, od najranije do kasne životne dobi, a i baza radne sposobnosti zaposlenih. Stoga je od posebnog značaja da se, sukladno standardima, broj ustanova i medicinskog osoblja prilagodi stvarnim potrebama stanovništva, te da se infrastrukturno, sadržajno i organizacijski definira konačno rješenje djelovanja Opće bolnice, koja sada radi na dvije lokacije i sa velikim poteškoćama. Značajno je umrežiti cijeli sustav zdravstvene skrbi u gradu Puli, na način da se poveže privatni i javni sektor. Moguće je pristupiti i razvoju zdravstvenog i medicinskog turizma, obzirom da dobar geoprometni položaj i razvijena mreža medicinskih ustanova za to osigurava pretpostavke.
NOSITELJI MJERE	<i>Opća bolnica Pula, Dom zdravlja Pula, Istarska županija, Grad Pula</i>
OČEKIVAN I REZULTAT I OVE MJERE	▪ Ustrojavanje mreže javnih i privatnih institucija zdravstvene zaštite stanovnika grada Pule u suradnji sa Istarskom županijom ▪ Rješavanje problema lokacije i integriranog djelovanja Opće bolnice pula ▪ Unapređenje zdravstvene skrbi turista, kroz kvalitetno djelovanje turističkih ambulanti. ▪ Razviti ponudu zdravstvenog turizma (preventiva) i medicine turizma (lječenje i rehabilitacija), zbog mogućnosti korištenja medicinskih i turističkih potencijala izvan glavne turističke sezone.
MJERA 3.2.5.: Iskoristiti slobodne zone za sportsko-rekreativne sadržaje	
CILJ MJERE	<i>Cilj mjere je da se slobodne zone u gradu Puli otvore za građane i iskoriste za sportsko-rekreativne sadržaje kako bi takvi sadržaji postali životna potreba i svakodnevna navika. Glavni je cilj izravno i neizravno pridonijeti aktivnom uključivanju u sportsku rekreaciju, poboljšanju zdravlja te uspješnijoj socijalnoj integraciji građana, posebice mladih, osoba s invaliditetom i starijih osoba, uz korištenje raspoloživih prostornih kapaciteta u objektima mjesne samouprave u gradskim četvrtima.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Sportska rekreacija postaje osnovni sadržaj aktivnog odmora, a može se provoditi i u pauzama tijekom radnog vremena. Rekreacijsko vježbanje postaje civilizacijska i kulturološka potreba za unapređenje zdravlja, humanizaciju života i rada, te osmišljenog provođenja slobodnog vremena. Zdrav i aktivan odmor i prevencija zdravlja predstavljaju osnovu za oblikovanje i ponudu selektivnih oblika turizma, koji mogu biti značajni resurs obogaćivanja turističkog proizvoda izvan glavne turističke sezone. Sportsko-rekreacijski centri bi uz postojeće korisnike, trebali nuditi one sadržaje koji se mogu bolje turistički valorizirati.. Stoga je u okviru "Strategije razvoja sporta i rekreacije grada Pule" nužno ovu problematiku sagledati cjelovito, na način da se uravnoteže zahtjevi mlade populacije, građana srednje i starije dobi, ali i turista, kako bi se mogao nuditi i ovaj oblik selektivne turističke ponude.
NOSITELJI MJERE	<i>Gradska uprava, Sportske udruge, Klubovi i savezi</i>
OČEKIVAN I REZULTAT I OVE MJERE	▪ Poboljšanje zdravlja, kvalitetniji život, socijalna integracija građana (provedene ankete) ▪ Izraditi studiju "Strategije razvoja sporta i rekreacije grada Pule"

Izvor: Obrada autora nakon provedenih radionica s Radnom grupom i Partnerskim odborom

6. KRITERIJI ODABIRA PROJEKATA ZA REALIZACIJU STRATEGIJE RAZVOJA GRADA PULE

6.1. *Pristup problemu*

Strategiju razvoja grada Pule treba sagledati kao dio strategije razvoja Istarske županije (IŽ), uz uvažavanje i prihvaćanje kriterija definiranih u okviru ROP-a IŽ, ali u onim segmentima koji su relevantni za grad Pulu. Neki kapitalni projekti koji su definirani na razini IŽ, istovremeno su i kapitalni projekti koji trebaju biti prihvaćeni i razrađeni u okviru strategije razvoja grada Pule. To znači da se mogu prihvatiti isti oni kriteriji koji su već prihvaćeni u okviru ROP-a IŽ, a odnose se na grad Pulu, a logičnim slijedom vrednuju se po istim kriterijima, odnosno moguće ih je mjeriti istim "metrom".

Prihvate li se navedena polazišta, upućuju se gospodarski sustavi, organizacije, institucije i privatne osobe s područja grada Pule na prijavljivanje projekata, koji će biti u skladu sa prihvaćenim ciljevima, strateškim prioritetima, a posebno pojedinim mjerama, koje su prethodno detaljno elaborirane. Projektni zadaci moraju biti usmjereni k rješavanju strateških prioriteta u pojedinim specifičnim područjima, koja su definirana u ROP-u a od značaja su za razvoj grada Pule. Svrha je javnog poziva identificirati i prikupiti relevantne ideje, prijedloge i projekte, koji jesu ili mogu biti od vitalnog značaja za razvoj grada Pule, a u skladu su sa strateškim prioritetima koji proizlaze iz strateških ciljeva razvoja grada Pule.

Sukladno prethodno navedenom, potrebno je na razini grada Pule, ustrojiti bazu podataka, u koju će se sustavno uključivati sve prikupljene ideje, tj. prijedlozi i projekti, kako bi se osigurao transparentan izbor informacija za sve interne i eksterne korisnike. Baza podataka o mreži ponuđenih projekata, prvenstveno je informacija Gradonačelniku o temeljima rješavanja razvojnih ciljeva grada Pule, a gradskoj upravi podloga za tekuće djelovanje u skladu sa Strategijom razvoja grada Pule. Rasprave koje će se i ubuduće voditi na radnoj grupi i na partnerskom odboru, biti će temeljene na ovoj bazi podataka, koja mora osigurati dovoljno kvalitetnih informacija, koje će omogućiti da se izaberu, kandidiraju za financiranje i provode oni projekti, koji predstavljaju kapitalne projekte razvoja, temeljene na ciljevima strateškim pravcima razvoja i razvojnim mjerama.

Poziv na iskazivanje interesa za prijavljivanje idejnih rješenja, prijedloga i projekata, će se temeljem odredbi iz Strategije razvoja grada Pule, objavljivati najmanje dva (2) puta godišnje. Na ovaj poziv mogu se prijaviti projekti u svim područjima razvoja (gospodarstvo, javni sektor, društvene djelatnosti...). Prednost u odabiru će imati oni projekti, čijom se primjenom izravno doprinosi ostvarenju strateških ciljeva, prioriteta i mjera utvrđenih Strategijom razvoja grada Pule (Strateški ciljevi grada Pule su "Održivi razvoj, očuvanje i optimalna

alokacija resursa", "Razvijeno gospodarstvo" i "Visoka kvaliteta usluga za stanovništvo"). Odabrani projekti biti će uvršteni u bazu podataka, a po završetku postupka kandidirat će se za financiranje i to kroz:

- programe koji se dijelom ili u cijelosti financiraju iz gradskog proračuna Grada Pule
- programe koji se dijelom ili u cijelosti financiraju po kriterijima definiranih u ROP-u IŽ-e
- programe koji se financiraju po kriterijima pred-pristupnih i strukturnih fondova EU ili drugih međunarodnih institucija (Svjetska banka, Europska banka za obnovu i razvoj, zaklade...)
- programe koje financijski podržavaju institucije RH (ministarstva, fondovi, javna poduzeća..)
- programe koji se financiraju na županijskoj razini
- programe koji se financiraju iz drugih izvora (banke, privatni izvori, javno-privatno partnerstvo i sl...).

Svi prijedlozi moraju biti podneseni na jedinstvenom obrascu, koji je sastavni dio ove Strategije i dostavlja se u privitku. Pored toga, se na web stranici Grada Pule, omogućava pristup obrascu za prijavu, te ukazuje na razvojne ciljeve, prioritete i mjere, koje treba slijediti, a utvrđeni su u Strategiji razvoja grada Pule. Idejna rješenja i projekti, šalju se "Pulskom centru za poduzetništvo" (PCP), isključivo na ovim obrascima a nakon objavljenog "Javnog poziva". Radna grupa i Partnerski odbor grada Pule zajednički donose odluku o odabiru onih projekata koji najbolje slijede temeljne smjernice definirane Strategijom razvoja grada Pule. U odabiru projekata treba slijediti temeljne faze odlučivanja i pripadajuće kriterije, opisane u tablici 31. pri čemu se vodilo računa da isti budu u skladu s odredbama definiranim na razini ROP-a, a to znači da projekti na razini grada Pule budu u skladu s već prihvaćenim strategijama na razini županije i s nacionalnim razvojnim planovima (tablica 33).

Tablica 31: Kriteriji za odabir projekata za Strategiju razvoja grada Pule

FAZA	KRITERIJ	REZULTATI
(1) IDENTIFIKACIJA (U ovoj se fazi utvrđuju projekti)	OBVEZNI KRITERIJI Projekti mogu biti u bilo kojoj fazi razvoja, od početne zamisli do iscrpnog plana, ali moraju slijediti strateške prioritete definirane u Strategiji razvoja grada Pule. To znači da slijede šanse iz SWOT analize, doprinose rješavanju problema (stabla razvojnih izazova), mogu doprinijeti ostvarenju ciljeva (stablo ciljeva), odnosno nekog od prioriteta i na njima temeljenih mjera. Također moraju biti u skladu sa razvojnim planovima (nacionalni ili županijski plan, ROP IŽ, prostorni plan grada Pule, sektorskim i drugi planovi...)	U procesu odabira između svih ponuđenih projekata, izdvajaju se oni koji zadovoljavaju kriterije. Projekti se razvrstavaju po uobičajenim (EU i nacionalnim) sektorima, kao što su: ▪ razvoj poduzetništva (gospodarstvo) ▪ infrastruktura (kanalizacija, odlagališta otpada, vodoopskrba i sl.) ▪ obrazovanje i razvoj ljudskih resursa ▪ zdravstvo i socijalna skrb ▪ kulturna baština, okoliš i turizam....
(2) VREDNOVANJE ODABIRA	POŽELJNI KRITERIJI: Kvalitetu projekta ocjenjuje se i ovisno da li doprinosi: ▪ održivom razvoju, očuvanju i optimalnoj alokaciji resursa ▪ razvoju gospodarstva ▪ podizanju kvalitete usluga za stanovništvo Prioritet dobivaju oni koji su usklađeni s prioritetima definiranim za EU projekte, za razdoblje 2007. - 2013. godine	
(1) RANGIRANJE Da bi se mogli primijeniti ovi kriteriji, potrebni su neki preliminarni podaci o projektima kao što su opcije, opseg, troškovi i dobit.	OBAVEZNI KRITERIJI ▪ Mora biti od strane Radne grupe i Partnerskog odbora, označen kao projekt s pravom prvenstva ▪ Može se brzo (bez većih problema tehničke, ekološke, financijske, privredne, društvene ili druge prirode) pripremiti do studije izvedivosti i detaljnog osmišljavanja ▪ Može se brzo realizirati (npr. nabava zemljišta ne predstavlja problem, postoji lokacijska / građevinska dozvola, projektna dokumentacija..) ▪ Raspoloživo se i sredstvima sufinanciranja (osigurano sufinanciranje u iznosu od najmanje 10% troškova projekta) ▪ Početna procjena dokazuje veće koristi od troškova (cost / benefit pristup) ▪ Institucija koja projekt predlaže je sposobna upravljati projektom i uspješno ga realizirati	Sastavlja se popis visoko prioritetnih projekata za svaki pojedini sektor (S), uz uvjet da u većem dijelu zadovoljavaju preliminarnu procjenu izvedljivosti (pre-feasibility).

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

FAZA	KRITERIJ	REZULTATI
	SVI PRIORITETNI PROJEKTI TREBAJU SADRŽAVATI: ▪ predmet, prioritet i mjeru za koju se veže prijedlog projekta ▪ kratak opis stanja ▪ kratak opis prijedloga rješenja koji sadržava mogućnosti, ciljne korisnike, dopunske projekte i operativne odgovornosti ▪ trenutačan status pripreme ▪ sva ključna pitanja u vezi s okolišem ili nabavkom zemljišta ▪ uključanje u prostorni plan PROJEKTI VISOKOG PRIORITETA SADRŽE: ▪ procjena troškova s točnošću od oko 25% ▪ početnu procjenu koristi od projekta ▪ definiranje organizacija koje su prihvatile sufinanciranje (i fondovi) ▪ kratak pregled plana provedbe s definiranim rokovima i odgovornostima	Matrica za projekte s pravom prvenstva prema sektoru (S1 S2 S3 S4): S1 S2 S3 S4 VISOKI PRIORITET Projekt 1 P1 P1 P1 Projekt 2 P2 P2 P2 Projekt 3 P3 P3 P3 Projekt 4 P4 P4 P4 Projekt 5 P5 P5 P5 Itđ. itđ. itđ. itđ. PRIORITET (Drugi identificirani projekti koji nemaju dovoljno podataka za pravo prvenstva) Projekt 1 P1 P1 P1 Projekt 2 P2 P2 P2 Projekt 3 P3 P3 P3 Projekt 4 P4 P4 P4 Projekt 5 P5 P5 P5 Itđ. itđ. itđ. itđ. itđ.

Izvor: Prilagođeno prema Regionalnom Operativnom Programu (ROP-a) Istarske i Primorsko-goranske županije

6.2. Ocjenjivanje i rangiranje projekata

Ocjenjivanje i rangiranje projekata¹³⁹ treba se temeljiti na softverskom rješenju, koje osigurava upravljanje bazom projekata. Sve započinje pozivom za podnošenje projekata što će biti kontinuiran proces, te će putem web-a, biti omogućeno obnavljanje i nadopuna statusa projekata periodično pristupom samih korisnika. **Pulski centar za poduzetništvo (PCP)** će za prikupljene projektne ideje napraviti procjenu značaja za provedbu Strategije razvoja neovisno o razini dostavljenih informacija u osnovnom obrascu. Ukoliko je projekt izgledno od ključnog značaja za razvoj grada Pule, PCP će prikupiti dodatne informacije potrebne za kompletiranje projekta za fazu ocjene prioriteta telefonski, elektronski ili putem sastanka sa nadležnom institucijom.

6.2.1 Kriteriji za ocjenjivanje projekata

PCP, koristeći usluge vanjskih stručnjaka relevantnih za pojedina područja, izradit će osnovnu analizu pristiglih projektnih ideja koja služi kao podloga za odabir prioritetnih projekata. Prijedlog kriterija za odabir projekata je dan u nastavku. Da bi se mogla kvalitetno provoditi procjena projekata i njihovo rangiranje, kriterije je potrebno operacionalizirati. U prvom koraku su označeni kriteriji u stupnju Identifikacije i Određivanja prvenstva.

I. korak - Identifikacija projekata u skladu sa Strategijom razvoja grada Pule

U ovoj se fazi utvrđuju projekti prema navedenim obaveznim i poželjnim kriterijima. Ukoliko određeni projekt nije u skladu s prioritetima Strategije razvoja grada Pule, ne može se u programskom periodu naći na listi prioritetnih projekata. Projekt koji se ne može svrstati ni u jednu od skupina mjera i prioriteta opisanih u Strategiji razvoja neće se dalje ocjenjivati, no neće se brisati iz baze projekata. Isto tako, podnositeljima projekata koji nisu zadovoljili nužan uvjet ne može se zabraniti kandidiranje projekta na neke vanjske izvore sredstava financiranja ili financiranje vlastitim sredstvima, no oni bi trebali znati da se u većini slučajeva traži povezanost sa planovima razvoja itd. Projekti mogu biti u bilo kojoj fazi razvoja, od početne zamisli do detaljnog plana izvedbe, ali moraju zadovoljiti dva nužna kriterija:

¹³⁹ Prilagođeno prema Regionalnom Operativnom Programu (ROP-a) Istarske županije i (ROP-a) Primorsko-goranske županije (<http://www.pgz.hr/rop/dokumenti/>).

- a) **Biti u skladu sa Strategijom razvoja grada Pule** - odgovarati na probleme iz osnovne i SWOT analize (stabla razvojnih izazova i stabla ciljeva) i proizlaziti iz prioriteta i mjera Strategije razvoja grada Pule.
- b) **Biti u skladu sa ostalim usvojenim planovima** - usvojenim nacionalnim /županijskim/ prostornim planovima grada Pule.

Rezultat prvog koraka: projekti se svrstavaju u dvije skupine:

- projekti za daljnju ocjenu i
- ostali projekti

II. korak - Ocjena projekata u skladu sa razvojnim prioritetima Strategije razvoja grada Pule

Odluka o prioritetu projekta može se donijeti jedino na osnovu ocjenjivanja temeljem kriterija koji su međusobno ovisni:

Utjecaj projekta na zacrtane prioritete: max 20 + 5 bodova

- Od velikog značaja (odrediti kategoriju) 20
- Srednji značaj 10
- Malen značaj 5

Ovaj kriterij traži zasebnu procjenu sukladno ranije predloženim indikatorima. Ukoliko bi se poznavale odrednice za mjerenje uspjeha svakog indikatora, jednostavnije bi bilo definirati pondere za utjecaj na ukupnu ocjenu. Dok god to nije slučaj, potrebno je što je moguće više objektivno procijeniti učinak projekta. Udio u ukupnom značenju u odnosu na ostale teme nosi 20%. Dodatnih 5 bodova može se dodijeliti projektu koji ima izravan i posredno veliki utjecaj na određene ciljane skupine.

Realno dostupna sredstva financiranja u promatranom periodu: max 10 + 10 bodova:

- izvođenje projekta (radovi, usluge, nabava) 10
- izradu tehničke dokumentacije, raznih potrebnih studija 5
- dodatno* + 10

Ukoliko postoje realno dostupna sredstva za financiranje projekta (i to značajna sredstva fondova ili nacionalna) u skorije vrijeme, projekt će dobiti višu ocjenu, tj 10 bodova. Nije nužno da se projekt svodi na izradu tehničke dokumentacije već je moguće da je još u ranoj fazi razrade. Manja ocjena se dodjeljuje projektima koji imaju izgledna sredstva financiranja limitiranog opsega (soft mjere, izrade studija, istraživanja manjih obima, itd.). Ukoliko su sredstva dostupna u skorijoj budućnosti, te su poznati uvjeti za dodjelu sredstava, iznosi i ostalo, u ovoj kategoriji se dodjeljuje dodatnih 5 bodova.

Pripremljenost dokumentacije/gotovost projekta: max 15 bodova

- spreman za provedbu 15
- spreman do natječaja 10
- djelomično gotova dokumentacija (postoje određeni rizici) 5
- dokumentacija nije spremna 0

Procjena kod prve kategorije se vrši na osnovu usporedbe dostupnih izvora financiranja sa statusom projektne dokumentacije. U procjeni obuhvaćena dokumentacija odnosi se na tehničku (idejni, glavni provedbeni projekt), dozvole (lokacijska, građevinska), te studije izvedivosti (Cost Benefit Analisa CBA; Predinvesticijska studija izvedivosti).

Ukoliko je procijenjeno da je dokumentacija potrebna za obuhvat projekta moguće spremna do realnih rokova natječaja za predlaganje projekta, projekt se svrstava u prvu grupu "sva dokumentacija spremna" i dodjeljuje mu se 10 bodova:

- 5 bodova se dodjeljuje projektima koji će moguće imati spremnu dokumentaciju za 12-18 mjeseci
- projekti za čiju je pripremu dokumentacije potrebno više od 18 mjeseci ne dobivaju bodove u ovoj kategoriji.

Kako se prioritet projekata radi periodično, realno je za očekivati da se projekti u narednom promatranom godišnjem periodu penju na ljestvici prioriteta na osnovu napretka u pripremi dokumentacije.

Osigurani kapaciteti za kvalitetnu provedbu i održivost: max 20 bodova

- *HR max 6*

Osiguran kadrovski kapaciteti za vođenje i provedbu 2

Iskustvo u rukovođenju sličnih projekata 2

Kvalitetan i iskusan partner 2

- *Vlastita financijska sredstva, max 6*

Osigurano 35-50% potrebnih sredstava 6

Osigurano 20-35% potrebnih sredstava 4

Osigurano 10% potrebnih sredstava 2

Manje od 10% 0

- *Održivost projekta max 8*

postoje financijski preduvjeti za održivost 2

institucionalni preduvjeti 2

multiplikacijski efekti 2

značajan učinak na ciljane skupine 2

Procjena učinaka projekta na: max 10 bodova

- Okoliš (3 kategorije) max 6

Doprinosi održivom upravljanju i očuvanju okoliša 6

Nema veliki negativan utjecaj na okoliša 0

Ima značajke mogućih rizičnih utjecaja po okoliš - 6

- Socijalnu uključenost, ravnopravnost spolova max 4

Promovira socijalnu uključenost i ravnopravnost spolova 4

Ne uzima u obzir 2

Narušava pravila jednakosti i uključenje 0

Utjecaj na uravnotežen održivi razvoj 10 bodova

Dodatna procjena važnosti projekta odnosi se na projekte koji će svojim djelovanjem pridonijeti očuvanju starogradske jezgre Pule, tj. prvenstveno su usmjereni na stvaranje identiteta Grada i estetskog izgleda starogradske jezgre.

6.2.2 Rangiranje ocijenjenih projekata

Projekt može biti maksimalno ocijenjen sa 100 bodova. Na ovaj način ocijenjeni projekti rangiraju se po broju dodijeljenih bodova. Uz svaku ocjenu se upisuju komentari vezani za svaki projekt koji uključuju:

- Potrebne aktivnosti za poboljšanje projekta,
- zadane rokove i podjelu odgovornosti za finalizaciju projekta,
- moguće rizike.

Projekti se upisuju na obrasce koji na pregledan način sažeto daju pregled svih značajki i potrebnih prepravki te dinamički plan. Za ovu svrhu moguće je koristiti tablicu (u nastavku) uz dodatne kategorije (dokumentacija, odgovorna osoba, vremenski raspored aktivnosti).

PCP podnosi izvještaj o rangiranju prioriternih projekata Radnoj skupini i Partnerskom odboru ili ga izrađuje zajedno sa Radnom skupinom (bolja varijanta). Prioritetna rang lista projekata, način ocjenjivanja i prijedlozi za aktivnosti na svakom od projekata prezentirati će se na sastanku Partnerskog odbora i nakon diskusije zatražiti usvajanje prioritete liste projekata za tekuću godinu na Gradskom vijeću. Kako je u određenom trenutku potrebno evaluirati projekte i izvršiti rangiranje sukladno njihovom značenju za razvoj zajednice sukladno Strategiji razvoja grada Pule, sustav je potrebno usuglasiti sa uvriježenim terminima za donošenje financijskih proračuna Grada Pule i Istarske županije.

6.2.3 Odluke o načinu ostvarenja potpore za svaki od prioriternih projekata (pomoć u pripremi i/ili realizaciji)

PCP će Radnoj grupi iznijeti plan potpore prioriternim projektima i u smislu stručne pomoći za izradu odgovarajuće popratne dokumentacije, te prijavnih obrazaca za financiranje iz fondova EU (pretpriступnih i eventualno strukturnih fondova EU), resornih ministarstava, itd, ili eventualno izrade akcijskog plana za svaki projekt kako bi se time olakšalo nositeljima projekata gdje je to potrebno uvid u sve korake koje moraju poduzeti do ostvarenja zacrtanih rokova za provedbu. Radna grupa će odobriti plan aktivnosti PCP-a i usvojiti odluku za preporuku Partnerskom odboru i Gradskom vijeću. Prihvaćenim prioriternim projektnim idejama se dodjeljuje prvenstvo:

- Tehnička pomoć u fazi pripreme projekta i ostale dokumentacije ovisno o tipu i vrsti natječaja (izvoru sredstava financiranja)
- Dodatna tehnička pomoć ako je dostupna (npr. od strane Županije, ministarstava i sl.)
- Angažiranje sredstava/stručnjaka za dodatnu dokumentacije (npr. za studije izvedivosti i natječajnu dokumentaciju)
- Daju se ovlasti predstavnicima Grada Pule za prioritet pri evaluaciji projekata na pojedinim natječajima ukoliko je njihovo sudjelovanje u odboru za evaluaciju predviđeno u samom programu

6.3. Procedura formiranja, izmjena i dopuna baze razvojnih projekata Strategije razvoja grada Pule

Procedura formiranja baze razvojnih projekata za grad Pulu slijedi načela prihvaćena ROP-om¹⁴⁰. Projekti su onaj dio "okvira Strategije razvoja" koji proizlaze iz vizije i ciljeva. Prijedlozi projekata identificiraju se i prikupljaju redovitom procedurom kroz barem dva ciklusa godišnje, a potom se kroz proces vrednovanja i selekcije (tablice 29., 30. i 31.), kako bi se temeljem projektnih prijedloga formirala "baza razvojnih projekata".

U bazu ulaze svi projekti koji zadovoljavaju osnovni kriterij odabira: usklađenost sa Strategijom razvoja grada Pule, određenim ciljevima, prioritetima i mjerama, kroz što je implicitno utvrđena i usklađenost s državnim i programima EU-a, te brojni drugi kriteriji koji su uzeti u obzir pri formuliranju Strategije razvoja. Prednost imaju projekti koji pridonose ostvarenju većeg broja Strategijom utvrđenih prioriteta i ciljeva. Odabrani tzv. "prioritetni projekti" potom prolaze klasifikaciju prema stupnju spremnosti za provedbu, odnosno bivaju razvrstani u neku od sljedeće četiri moguće kategorije:

1. projekti spremni za provedbu (posjeduju sve potrebne dozvole, završena je procjena izvedivosti koja je pozitivno ocijenila projekt);
2. projekti koji zahtijevaju potpunu procjenu izvedivosti (moguće imaju pozitivnu studiju pred-izvedivosti, ali potrebna je potpuna studija izvedivosti, detaljni plan i/ili procjena troškova i koristi);
3. projekti za koje tek treba načiniti studije pred-izvedivosti i početne procjene učinaka;
4. projektni prijedlozi (projektne ideje koje tek treba razviti u projekte).
5. nakon dovršetka vrednovanja prikupljenih prijedloga, nastavlja se raditi na svim navedenim kategorijama odabranih projekata:
 - provedba projekta, u slučaju projekata spremnih za provedbu,
 - izrada studija (pred-izvedivosti, izvedivosti, troškova i koristi, utjecaja na okoliš i sl.)
 - dorada projektne dokumentacije u svim drugim slučajevima.

Tablica 32. Obrazac za prijavu razvojnih projekata u okviru strateških prioriteta razvoja grada Pula

1. NAZIV PROJEKTA	<i>Upisati puni naziv projekta</i>
2. POVEZANOST PROJEKTA S STRATEGIJOM RAZVOJA	
2.1. Na koji je cilj iz strategije razvoja vezan projekt (vidi popis ciljeva u strategiji razvoja)	<i>Upisati broj strateškog cilja iz Strategije razvoja</i> <i>Upisati puni naziv strateškog cilja iz Strategije razvoja</i>

¹⁴⁰ ROP-a Istarske županije op. cit., str. 153-154.

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

2.2. Na koji je prioritet iz strategije razvoja vezan projekt (vidi popis prioriteta u strategiji razvoja)	Upisati broj strateškog prioriteta iz Strategije razvoja Upisati puni naziv strateškog prioriteta iz Strategije razvoja
2.3. Na koju je mjeru iz strategije razvoja vezan projekt (vidi mjere u strategiji)	
3. PODNOSITELJ PRIJAVE /PREDLAGAČA PROJEKTA	Upisati naziv podnositelja Upisati organizacijski oblik predlagača (uprava, javna institucija, javno poduzeće, udruga i dr.) Adresa - Telefon, e-mail, fax Ime i prezime nadležne osobe, funkcija
4. OPIS PROJEKTA	
4.1. Svrha projekta	Opisati koji je smisao projekta? Zašto je pokrenut projekt?
4.2. Ciljevi projekta	Opisati što se projektom želi postići? Koji su konkretni koraci da se postigne svrha projekta?
4.3. Rezultati projekta	Opisati što je to što će projekt dati korisnicima? Što je učinak projekta za korisnike?
5. Konačni korisnici	Broj korisnika Opisati korisnike, tko su korisnici, ciljane grupe
6. PODRUČJE NA KOJEM SE IZVODI PROJEKT	Navedi mjesto na kojem se izvodi projekt.
7. SEKTOR I VRSTA PROJEKTA	Upisati sektor npr. industrija, poljoprivreda, obrazovanje, okoliš i dr. Upisati vrstu projekta npr. proizvodni, infrastrukturni, prijenos znanja i dr.
8. U KOJOJ JE FAZI PREDLOŽENI PROJEKT	X u tijeku X pripremljen u potpunosti za provedbu ali nije počeo X u tijeku je priprema X prijedlog (Zaokružite jednog od navedenih X)
9. PREDVIĐENI POČETAK IZVEDBE PROJEKTA	Dan, mjesec, godina
10. PROCJENA UKUPNOG VREMENA TRAJANJA PROJEKTA	Broj mjeseci

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

11. KOJI JE UKUPAN PRORAČUN PROJEKTA	<i>Iznos proračuna projekta u kunama/eurima.</i>
12. STRUKTURA FINANCIRANJA PROJEKTA	<i>% vlastitih (od predlagača) sredstava</i> <i>% sredstva drugih izvora u Županiji</i> <i>% sredstva iz državnog proračuna i državnih ustanova</i> <i>% sredstva iz programa EU</i> <i>% sredstava drugih inozemnih izvora</i> <i>% sredstva kredita</i> <i>% privatna sredstva</i> <i>% ostali izvori (navesti koji)</i> <i>Za projekte koji su u izvedbi, a imaju sufinanciranje priložiti potvrdu.</i> <i>Za projekte koji su u pripremi navesti moguće prijedloge.</i>
13. PRIJEDLOZI ZA SUFINANCIRANJE	<i>Naveći da li je projekt predložen drugom vanjskom izvoru financiranja.</i> <i>Naveći kojem.</i> <i>Naveći kada.</i>
14. VLASNIČKA PITANJA	<i>Naveći da li su svi vlasnički problemi riješeni ako projekt obuhvaća i građenje.</i> <i>Priložiti pismenu potvrdu u prilogu</i>
15. LOKACIJSKE I GRAĐEVINSKE DOZVOLE	<i>Naveći da li su sve lokacijske / građevinske dozvole za projekt pribavljene.</i> <i>(Priložiti pismenu potvrdu u prilogu. Ukoliko nisu, navesti se mogu dozvole koje se realno mogu dobiti u roku od 6 mjeseci.)</i>
16. TEHNIČKA DOKUMENTACIJA	<i>Naveći da li je sva tehnička dokumentacija (dizajn, planovi, specifikacije opreme) na raspolaganju za projekt.</i> <i>(Priložiti pismene potvrde u prilogu. Ukoliko nije, navesti može li se realno očekivati da će tehnička dokumentacija biti pripremljena u roku od 6 mjeseci)</i>
17. ANALIZE ZA PROJEKT	<i>Naveći da li su izrađene neke od analiza i koje, npr. pred-investicijske, cost benefit (CBA), utjecaj na okoliš i dr.</i>
18. PODRŠKA NADLEŽNIH INSTITUCIJA	<i>Naveći da li postoji podrška nadležne institucije i koje.</i> <i>Priložite pismenu potvrdu u prilogu.</i>
19. POVEZANOST PROJEKTA S DRUGIM RAZVOJNIM PROGRAMIMA/	<i>Navedite da li je projekt povezan s nekim razvojnim programom, sektorskim ili područnim (npr. Strategija razvoja građevinarstva, turizma, obrtništva i sl.) i ime tog programa.</i>

STRATEGIJAMA	
20. ZAJEDNIČKI PROJEKT VIŠE JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE	<i>Navedite koje su to jedinice lokalne samouprave.</i>
21. MEĐUŽUPANIJSKI PROJEKT	<i>Navedite koje su to županije.</i>
22. PREKOGRANIČNI PROJEKT	<i>Navedite koje su to inozemne regije.</i>
23. PROVEDBENA ORGANIZACIJA I PARTNERI	<i>Ime provedbene organizacije</i> <i>Ime partnera provedbene organizacije</i>
24. BILO KAKVI DODATNI PODATAK ILI INFORMACIJA VAŽNA ZA PROJEKT	
25. MJESTO I DATUM	<i>Mjesto datum</i>
26. KONTAKT OSOBA	<i>Ime i prezime, adresa, broj telefona, e-mail</i>
27. POTPIS I FUNKCIJA PREDLAGAČA	<i>Ime, prezime, funkcija</i>

Izvor: Prilagođeno prema obrascu iz ROP-a Istarske županije (str. 179-182)

U vezi s takvim pristupom, za očekivati je da će znatan broj projekata biti formiran u svoj konačni oblik kroz konstruktivni dijalog predlagatelja i "recenzenata" projektnih prijedloga s ciljem da konačni projektni prijedlog bude što kvalitetniji i što privlačniji za financiranje te što učinkovitiji u provedbi. **Iznimno je važno naglasiti da se radi o trajnom procesu te da je posljedično i baza razvojnih projekata promjenjiva.**

Primjerice, to znači da projekt prijavljen u nekom od kasnijih poziva na iskazivanje interesa, ukoliko je dobro "pogođen" s obzirom na aktualne uvjete u okružju, Strategijom definiranu hijerarhiju ciljeva te druge opisane kriterije može odmah dobiti visoku razinu prioriteta i krenuti u provedbu bez ikakvog čekanja. Slično tome, projekt koji je zbog svoje usklađenosti sa svim definiranim kriterijima odabira u nekom od ranih poziva na iskazivanje interesa odmah prepoznat i odabran kao visoko prioritetni projekt baze projekata Strategije razvoja grada Pule može zbog neispunjenosti ili promjene nekog preduvjeta za provedbu (npr. nedostatak financijskih sredstava ili nemogućnost ostvarenja potrebnog konsenzusa svih relevantnih dionika) dugo čekati pa čak i trajno ispasti iz baze projekata u svom izvornom obliku.

7. POVEZANOST I USKLAĐENOST CILJEVA, PRIORITETA I MJERA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA PULE S CILJEVIMA ROP-A IŽ, NACIONALNIM RAZVOJNIM CILJEVIMA I CILJEVIMA EU

Usklađenost s ciljevima na višoj razini posebno se uzimala u obzir kod utvrđivanja ciljeva i prioriteta, koji slijede zadane ciljeve i prioritete Istarske županije, RH i EU.

7.1. *Usklađenost ciljeva Strategije razvoja grada Pule s razvojnim ciljevima ROP-a Istarske županije*

Strateški ciljevi razvoja grada Pule su povezani i usklađeni sa strateškim ciljevima i prioritetnim ciljevima razvoja Istarske županije i važećim Regionalnim operativnim programom Istarske županije. Samo ako usporedimo tri strateška cilja grada Pule kojima se žele postići:

1. održivi razvoj, očuvanje i optimalna alokacija resursa,
2. razvijeno gospodarstvo i
3. visoka kvaliteta usluga za stanovništvo

vidi se jaka korelativna veza.

Prvi razvojni cilj grada Pule, kao i strateški prioritetni ciljevi koji ga prate, odgovaraju strateškom cilju 3 iz ROP-a (Uravnotežen i održivi razvoj) i prioritetnim ciljevima koji ga prate. Isto vrijedi i za drugi razvojni cilj grada Pule (razvijeno gospodarstvo) i njegove prioritetne ciljeve koji odgovaraju prvom cilju iz ROP-a (Konkurentno gospodarstvo) i njegovim prioritetima.

I konačno, treći razvojni cilj grada Pule (Visoka kvaliteta usluga za stanovništvo) odgovara drugom strateškom cilju iz ROP-a (Razvoj ljudskih resursa i visok društveni standard) sa svim pratećim prioritetnim ciljevima. Prioritetni cilj grada Pule pod 4 (Jačanje identiteta i estetskog izgleda starogradske jezgre) odgovara strateškom cilju broj 4 iz ROP-a (Prepoznatljiv istarski identitet). Nakon ovako visoko usaglašenih ciljeva Strategije razvoja grada Pule i ROP-a IŽ,

jasno je da i niža razina ciljeva koja je usklađena na obje razine, svaki u svojem obimu i kvaliteti sadržaja i specifičnosti, imaju itekako dodirne točke.

7.2. Usklađenost ciljeva Strategije razvoja grada Pule s nacionalnim razvojnim ciljevima

Premda u RH ne postoji integralna razvojna strategije, kao ni operativni programi za razvoj pojedinih područja, ciljevi, prioriteti i mjere Strategije razvoja grada Pule uspoređeni su s nekoliko postojećih nacionalnih strateških dokumenata:

- Nacrt Nacionalne razvojne strategije za razdoblje 2006. - 2013;
- Nacrt Nacionalne strategije regionalnog razvoja Hrvatske
- Strategija prostornog uređenja RH
- Strategija zaštite okoliša

Tablica 33. Usklađenost ciljeva Strategije razvoja grada Pule s ciljevima nacionalne razvojne strategije

Prioritetna područja Nacionalne razvojne strategije	Ciljevi i prioriteti Strategije razvoja grada Pule
1. Ljudi i znanje	Strateški cilj 1: Održivi razvoj, očuvanje i optimalna alokacija svih resursa ▪ prioritet 1: jačati i razvijati ljudske resurse (mjere 1-8) Strateški cilj 2: Razvijeno gospodarstvo ▪ prioritet 1: razvijati gospodarstvo temeljeno na znanju i novim tehnologijama (mjere 1-7)
2. Socijalna kohezija i socijalna pravda	Strateški cilj 3: Visoka kvaliteta usluga za stanovništvo ▪ prioritet 1. izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti (mjere 1-5)
3. Promet i energija	Strateški cilj 3: Visoka kvaliteta usluga za stanovništvo ▪ prioritet 1: Razvijati projekte kapitalne infrastrukture (mjere 1-7)
4. Priroda, prostor i regionalni razvitak	Strateški cilj 1: Održivi razvoj, očuvanje i optimalna alokacija svih resursa ▪ prioritet 1: Jačati i razvijati ljudske resurse (mjere 1-7) Strateški cilj 2: Razvijeno gospodarstvo ▪ prioritet 2: Jačanje identiteta grada, razvoj pulskog zaljeva i unapređenje starogradske jezgre (mjere 1-5) Strateški cilj 3: Visoka kvaliteta usluga za stanovništvo

Prioritetna područja Nacionalne razvojne strategije	Ciljevi i prioriteti Strategije razvoja grada Pule
	- prioritet 1: razvijati projekte kapitalne infrastrukture (mjera 1-7) - prioritet 2: izgraditi grad visoke socijalne osjetljivosti i društvene odgovornosti (mjere 1-5)
5. Makroekonomska stabilnost i gospodarska otvorenost	Strateški cilj 2: Razvijeno gospodarstvo prioritet 1. Razvijeno gospodarstvo temeljeno na znanju i novim tehnologijama (mjere 1-7)
6. Financije i kapital	Strateški cilj 2: Razvijeno gospodarstvo prioritet 1: Razvijeno gospodarstvo temeljeno na znanju i novim tehnologijama (mjere 1-7) Strateški cilj 2: Razvijeno gospodarstvo
7. Poduzetnička klima	Strateški cilj 2: Razvijeno gospodarstvo prioritet 1: Razvijeno gospodarstvo temeljeno na znanju i novim tehnologijama (mjere 1-7)
8. Znanost, tehnologija i informacijsko-komunikacijska tehnologija	Strateški cilj 2: Razvijeno gospodarstvo prioritet 1: Razvijeno gospodarstvo temeljeno na znanju i novim tehnologijama (mjere 1-7)
9. Privatizacija i restrukturiranje	Strateški cilj 1: Razvijeno gospodarstvo prioritet 1: Razvijeno gospodarstvo temeljeno na znanju i novim tehnologijama (mjere 1-7)
10. Nova uloga države	Strateški cilj 3: Visoka kvaliteta usluga za stanovništvo prioritet 2: izgraditi grad visoke društvene odgovornosti socijalne osjetljivosti (mjere 1-5)

Izvor: Nacrt nacionalne razvojne strategije 2006. - 2013., kao i rezultati istraživanja autora

Navedene nacionalne strategije / planovi u najvećoj se mjeri odnose na strateški cilj 1 (održivi razvoj, očuvanje i optimalna alokacija svih resursa) i strateški cilj 3 (Visoka kvaliteta usluga za stanovništvo, odnosno uz njih vezane prioritete i mjere). Usporedba ciljeva i prioriteta određenih u nacionalnim strategijama s prioritetima i mjerama određenim Strategijom razvoja grada Pule pokazuje visoku razinu podudarnosti, odnosno usklađenosti.

Nacionalna strategija zaštite okoliša prepoznaje gospodarenje otpadom i zaštitu voda (u prvom redu zaštitu od onečišćenja otpadnim vodama) kao najveće probleme i posljedično najviše prioritete u sektoru zaštite okoliša, što je posve u skladu sa Strategijom razvoja grada Pule određenom strateškim ciljem broj 3 (Visoka kvaliteta usluga za stanovništvo) i strateškim prioritetom 1 (Razvijati projekte kapitalne infrastrukture) i mjerama broj 1. (U razvojnim projektima naglasak staviti na očuvanje prostora i okoliša), broj 2. (Unapređivati

sustav zbrinjavanja otpada po eko-načelima) i broj 3. (Koristiti moderne tehnologije u opskrbi pitkom vodom i u rješavanju otpadnih voda).

Očito je da grad Pula poklanja veliku pažnju upravo razvoju komunalne infrastrukture, odnosno uz njega vezanim mjerama izgradnje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda i uspostavljanja cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, a sve u cilju uspostave integriranog sustava gospodarenja okolišem.

7.3. *Usklađenost ciljeva grada Pule s razvojnim ciljevima EU*

Kod izrade Strategije razvoja grada Pule, odnosno prije svega strateškog dijela, posebna se pozornost obraćala i na njegovu usklađenost s programskim ciljevima EU za razdoblje 2007. - 2013. godine. Posebno se naglašava usklađenost ciljeva razvoja gospodarstva utemeljenog na znanju i novim tehnologijama, valorizaciji i korištenju konkurentskih prednosti, promicanju održivog razvoja industrije, ulaganja u ljudske resurse, jačanja infrastrukturne podrške razvoju te jačanja znanja i vještina u području upravljanja razvojem.

U razmatranju se pošlo od važećih odredbi "Lisabonske strategije"¹⁴¹ koja je jedan od temeljnih dokumenata EU, a koja je bila polazištem donošenja nacionalnih strategija zemalja članica, što znači da je bila i putokaz u izradi strateških dokumenata zemalja pristupnica. Lisabonskom strategijom bilo je obuhvaćeno razdoblje od 2000. do 2010. godine, s naglaskom na pozicioniranje EU kao najkonkurentnijeg i najdinamičnijeg svjetskog gospodarstva, utemeljenog na znanju. Godine 2005. revidirana je strategija na način da je naglasak stavljen na "rast i zapošljavanje".

Općenito, temeljni postulati na kojima se temelji Lisabonska strategija su "veći i stabilniji gospodarski rast" te "ostvarenje većeg broja visokokvalitetnih radnih mjesta u EU". Poseban je naglasak bio na potrebi jačanja konkurentnosti nacionalnih gospodarstava, a kroz jačanje unutarnjih tržišta. U fokusu su istraživanje i razvoj, obrazovanje, inovacije i poduzetništvo, a s ciljem da se postigne viša razina zaposlenosti i socijalne kohezije. Promovirano je i načelo održivog razvoja, s posebnim naglaskom na implementaciju sadržaja unapređenja i zaštite okoliša.

U ožujku 2010. godine EU komisija je izradila i na raspravu stavila prijedlog nove gospodarske strategije EU, koja je prepoznatljiva pod nazivom "EUROPA 2020 - strategija za pametan, održiv i uključiv rast"¹⁴². Donošenje strategije očekuje se u 2010. godini, što znači da je treba uvažavati kao uporište u donošenju Strategije razvoja grada Pule, te da se slijede

¹⁴¹ Donesena je na Europskom vijeću u Lisabonu 2000., a revidirana 2005. godine (više o tome na http://europa.eu/scadplus/glossary/lisbon_strategy_en.htm i na <http://www.delhrv.ec.europa.eu/?lang=hr>).

¹⁴² "Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth", Communication from the Commission, Bruxelles (http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs_2009 i Zaključci Europskog vijeća od 25. i 26. ožujka 2010. (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/7ec/113591.pdf)).

postulati kako treba razvijati "pametno, održivo i uključivo gospodarstvo, koje proizvodi visoku zaposlenost, produktivnost i društvenu koheziju", a to znači da se u okviru Strategije mogu izdvojiti sljedeća tri prioriteta:

- PAMETAN RAST - razvoj gospodarstva zasnovanog na znanju i inovacijama
- ODRŽIVI RAST - poticanje gospodarstva koje je resursno učinkovitije, ekološki osvještenije i konkurentnije
- UKLJUČIVI RAST - gospodarstvo zasnovano na visokoj zaposlenosti, treba doprinijeti društvenoj i teritorijalnoj koheziji

Da bi se ovi prioriteti mogli ostvariti, potrebno je postići konsenzus svih zemalja članica oko prihvaćanja strateških ciljeva, ali i područja operativnog djelovanja (glavne inicijative), čija dosljedna primjena stvara preduvjete za ostvarenje načela definiranih prijedlogom strategije "EUROPA 2020". Naime, preuzima se prethodno zacrtani klimatsko-energetski cilj "20/20/20"¹⁴³, ali i naglašava potreba da se stvore uvjeti kako bi 75% aktivnog stanovništva u dobi od 20. do 64. godine bilo zaposleno, da se 3% BDP-a ulaže u istraživanje i razvoj, da se udio osoba koje rano napuštaju školu smanji na ispod 10%, da najmanje 40% mlade generacije završi visoko obrazovanje i da se bitno smanji broj ljudi izloženih riziku od siromaštva (20 milijuna ljudi manje). Područja operativnog djelovanja definirana su kroz sljedećih sedam glavnih inicijativa:

UNIJA INOVACIJA - naglasak stavlja na **istraživanja** (jačanje istraživačkih sposobnosti, strateške istraživačke agende zajedničkog EU istraživačkog prostora...), **razvoj** (komercijalizacija i implementacija rezultata istraživanja - izgradnja bio gospodarstva, pokretačke tehnologije...) i politiku **inovacija** (fondovi, programi, partnerstva, potpore mladim inovatorima, stvaranje EU patenata, specijaliziranog suda za patente, prava intelektualnog vlasništva...) u području klimatskih promjena, energetske i resursne učinkovitosti (sigurnost energije, promet, ekološke metode proizvodnje...), zdravlje i demografske promjene (starenje populacije, tehnologije za omogućavanje starijim ljudima da žive neovisno i budu aktivni u društvu). Očekuje se provođenje **nacionalne i regionalne reforme** koje će poticati izvrsnost s naglaskom na suradnju sveučilišta, istraživanja i gospodarstva, a s ciljem da se nastavni planovi i programi fokusiraju na "kreativnost, inovacije i poduzetništvo", kao i na "porezno priznavanje" svih oblika ulaganja u sustav obrazovanja, istraživanje i razvoj.

MLADI U POKRETU - naglasak je na osiguranju potpore svim oblicima mobilnosti u prostoru visokoškolskih ustanova (Erasmus, Erasmus Mundus, Tempus, Marie Curie...) u cilju njihove integracije i povezivanja s nacionalnim programima, a radi podizanja razine i kvalitete obrazovanja mladih, koji moraju udovoljiti zahtjevima tržišta rada u EU. Potrebno je promicati sve neformalne oblike obrazovanja u okviru sustava cjeloživotnog učenja i međusobnog priznavanja ostvarenih ECTS bodova. Isto tako treba promovirati suradnju obrazovnih institucija i gospodarstva, radi osiguranja uvjeta za stručnu praksu, druge oblike

¹⁴³ 20-postotno povećanje energetske učinkovitosti uz istodobno 20 posto manju emisiju stakleničkih plinova, praćenu dobivanjem 20 posto energije iz obnovljivih izvora. Rok za postizanje navedenih ciljeva je 2020. godina (klimatski paket 20-20-20 do 2020. godine), što znači zaokret ka resursno učinkovitom gospodarstvu, temeljenom na smanjenju emisija CO₂ za 20% i većoj energetske sigurnosti.

praktičnog rada, otvaranja mogućnosti za stjecanje znanja kroz pripravnički staž, a sve s ciljem paralelnog stjecanja znanja i radnog iskustva u cilju smanjenja broja nezaposlenih iz redova mladih.

DIGITALNI PLAN ZA EUROPU - naglasak na korištenju suvremenih mogućnosti interneta, međuoperativnih aplikacija i širokopojasnom pristupu (ICT - informacijsko-komunikacijske tehnologije) kako bi više od 50% domaćinstava koristilo internet veze iznad 100Mbps-a, a kao jedne od pretpostavki da se inovativne ideje pretvore u nove proizvode i usluge. U tu svrhu je potreban stabilan zakonodavni okvir, kao podrška funkcioniranju online tržišta, inovativni obrazovni programi te podrška EU fondova za istraživanja, ali i strukturnih fondova na nacionalnoj razini, kojima će se poticati online-servisi (npr. e-vlada, online-zdravlje, pametne kuće, itd.).

RESURSNO UČINKOVITA EUROPA - naglasak stavlja na održivi rast i razvoj, u okviru kojeg se promovira (već spomenuti) koncept "20/20/20", kroz koji se želi ostvariti energetska sigurnost, uštede, otvaranje novih radnih mjesta u sklopu primjene novih tehnologija vezanih za obnovljive izvore energije (OIE), kao putu ka ostvarenju učinkovitog i održivog gospodarstva. Potrebno je poboljšati okvir za korištenje tržišno utemeljenih instrumenata (trgovanje emisijama stakleničkih plinova, revizija sustava oporezivanja temeljena na ekofikasnosti, državne potpore za ulaganja u OIE...), poticanje modernizacije korištenja energenata u području svih oblika prometa temeljenog na načelima održivosti, homogenizirati jedinstveno energetska tržišta Europe i implementirati plan strateških energetska tehnologija, kao i učinkovito korištenje prirodnih resursa. Definirati **viziju nužnih strukturnih i tehnoloških promjena**, kako bi do 2050. godine Europa postala ekonomski, ekološki i društveno uravnotežena destinacija, a to zahtijeva od zemalja članica da uskrate potporu aktivnostima koje štete okolišu (iznimke su socijalno ugrožene skupine), a promoviraju uštedu energije, potiču OIE i druge oblike racionalizacije korištenja resursa. Naglasak je na fiskalnim poticajima i zaokretu u javnoj nabavi, koja mora favorizirati nove (održive) metode proizvodnje i potrošnje.

GOSPODARSKA POLITIKA U GLOBALIZACIJSKIM PROCESIMA - naglasak stavlja na sagledavanje mogućnosti oporavka i rasta u pojedinim sektorima u uvjetima gospodarske krize, s posebnim osvrtom na mala i srednja poduzeća. Naglasak je na partnerstvu poslodavaca, sindikata, akademske zajednice, nevladinih udrugama, organizacijama potrošača i sl., a radi potpore poduzetništvu u ostvarivanju tržišno prihvatljive ponude (konkurentnost) u globalnim procesima i s naglaskom na zelenu ekonomiju, a radi podizanja konkurentnosti, posebno u području europskog turističkog sektora. Zadatak je poboljšati poslovno okruženje kroz stvaranje klastera i olakšavanje procedure malim i srednjim poduzećima za pristup tržištu kapitala. Potrebno je poticati restrukturiranje sektora s poteškoćama, na način da se potiče orijentacija na obnovljive izvore energije uz minimalnu eksploataciju prirodnih resursa, s naglaskom na društveno odgovorno ponašanje. Zadatak je zemalja članica poboljšati poslovno okruženje, posebno za mala i srednja poduzeća, na način da se otklone barijere koje priječe razvoj. Naglasak je na zadržavanju snažne industrijske baze i baze znanja, koje treba usmjeriti u pravcu ostvarenja načela održivog razvoja.

PLAN ZA NOVE KOMPETENCIJE I POSLOVE - naglasak stavlja na ekonomsku, društvenu i teritorijalnu koheziju radi modernizacije tržišta rada, a s ciljem podizanja razine zaposlenosti i osiguranja održivosti EU socijalnih modela. Treba ostvariti veću fleksibilnost tržišta rada i višu razinu upravljanja promjenama u gospodarstvu, kroz partnerstvo sviju, udruženih u borbi protiv nezaposlenosti. Nužne su prilagodbe zakonodavnog okvira novim uvjetima na tržištu rada, uz uvažavanje potrebe za osiguranjem sigurnosnih i zdravstvenih uvjeta na mjestu rada.

Trebalo bi ustrojiti **nacionalne oblike fleksibilnog zapošljavanja** (sigurnost kroz fleksibilnost), smanjiti segmentaciju tržišta rada, poboljšati **usuglašavanje poslovnog i obiteljskog života**, redovito pratiti **učinkovitost sustava poreza i beneficija**, stimulirati samozapošljavanje, sustavno smanjivati otuđivanje i uspostavljanje ravnoteže na relaciji posao-život, stimulirati politiku aktivnog starenja, povećati jednakost spolova te dati snažan poticaj implementaciji **Europskog kvalifikacijskog okvira**, kroz stvaranje **nacionalnih kvalifikacijskih okvira**. Ostvariti partnerstvo između poslodavaca, zaposlenih i obrazovnih institucija, kako bi se uskladile potrebe i mogućnosti obrazovnog procesa, na način da se tražene kompetencije stječu u sustavu **cjeloživotnog učenja**, na način da se stimulira stjecanje nedostajućih znanja, dokvalifikacija i prekvalifikacija, što mora imati potporu u planovima gospodarskog razvoja, zakonodavstvu, a posebno u poreznim propisima i poticajnim mjerama. Kako znanje brzo zastarijeva, naglasak je na kompetencijama stečenim kroz razne oblike neformalnog i informalnog obrazovanja, prilagođenog novim tehnologijama, trendovima i inovativnim procesima suvremenog tržišta rada.

EUROPSKA PLATFORMA PROTIV SIROMAŠTVA - naglasak stavlja na gospodarsku, društvenu i teritorijalnu koheziju u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti, radi osiguranja ljudskih prava i dostojanstva isključenih socijalnih kategorija, koje treba aktivno uključiti u društvo. Temeljeno na iskustvima dobre prakse, pristupit će se rješavanju problema ranjivih skupina, prvenstveno kroz uključivanje u obrazovni sustav, doškolovanje, zapošljavanje, uključivanjem osoba s invaliditetom i sl. Poseban program predviđa se za imigrante. Preispituje se sustav socijalne zaštite i mirovinskog sustava, kako bi se stvorio bolji i učinkovitiji sustav zdravstvene zaštite. Zahtijeva se od zemalja članica da potiču stvaranje zajedničke i individualne odgovornosti u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti, što zahtijeva da se definiraju i implementiraju mjere, koje se odnose na ranjive skupine čiji je status vezan za visoki rizik siromaštva (obitelji s jednim roditeljem, starije žene, manjine, Romi, osobe s invaliditetom, beskućnici...), što uključuje društvenu, zdravstvenu i financijsku podršku.

Može se uočiti da je "Strategijom razvoja grada Pule" postignut visoki stupanj usklađenosti sa strateškim pravcima i prioritetima definiranim u okviru dokumenta "EUROPA 2020 - strategija za pametan, održiv i uključiv rast", ali i spoznaje da su isti prepoznati u formalnom i sadržajnom pogledu i na odgovarajući način elaborirani.

8. IZVORI FINANCIRANJA PRIORITETNIH PROJEKATA

U okviru Strategije razvoja grada Pule dva su ključna odstupanja od standardne metodologije izrade:

- nisu pripremljene financijske projekcije, tj. proračun potrebnih sredstava i izvori financiranja za realizaciju pojedine mjere i
- projekti i projektne ideje nisu poredani prema prioritetu provedbe i slijedu izvođenja, već su dati Kriteriji za odabir projekata za Strategiju razvoja grada Pule (vidi poglavlje 6), koje će provoditi Radna grupa i Partnerski odbor.

Razlozi za ovakav pristup su dvojaki: a) procjena izvora financiranja i dostupnosti financijskih sredstava ovisi o procesu i brzini pridruživanja Hrvatske EU, b) raspoloživosti međunarodnih fondova kao i procesu decentralizacije državne uprave i povećanju ovlasti županija i jedinica lokalne samouprave u prikupljanju i raspolaganju sredstvima na lokalnoj razini. Veliki broj projektnih ideja je prikupljen bez definiranih troškova provedbe, što se pokazalo u fazi rada na ROP-u Istarske županije, kao i ostalim ROP-ovima. Kako se Strategija razvoja grada Pule izrađuje za određeno razdoblje, za očekivati je niz promjena u gradu Puli i u njezinom okruženju vezano za izvore financiranja i za dostupna financijska sredstva.

Strategija razvoja po usvajanju postaje dokument koji zahtijeva operacionalizaciju na sljedeći način: a) prikupljanje projekata putem natječaja; b) njihovo rangiranje prema kriterijima iz ove Strategije i c) definiranje načina njihovog financiranja. Trenutno su na raspolaganju brojni izvori sredstava i modeli financiranja izvedbe projekta. Dok su za određene projekte na raspolaganju sredstva bez obveze povrata, najveći dio sredstava dostupan je kroz različite kreditne linije.

8.1. Domaće linije financiranja

Strateški projekti mogu se financirati iz gospodarstva ili posredstvom javnog sektora. Gospodarski sektor financiranje provodi kroz istraživačke i razvojne odjele pojedinih tvrtki. S druge strane država financiranje obavlja kroz institucionalne okvire, odnosno proračun i izvanproračunske fondove Grada i Županije, ali i projektnim financiranjem (sredstva dobivena temeljem objavljenih natječaja od strane raznih Ministarstava).

8.1.1 Proračun Grada

Proračun, kao najosnovniji izvor financiranja, formira se iz sredstava prihoda i rashoda. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave osiguravaju prihode za financiranje svojih aktivnosti i slobodno njima raspolazu. Sustav financiranja lokalne samouprave prilično je složen i obuhvaća različite izvore prihoda, uključujući poreze (vlastite poreze i zajedničke poreze koji se dijele između lokalne samouprave, županija i države), prihode od imovine, kapitalne prihode i subvencije, pomoći i primitke (kreditna sredstva). Sljedeća tablica prikazuje prihode županija, gradova i općina. Proračunom se financiraju programi i projekti iz samoupravnog djelokruga, odnosno oni projekti koji su od strateškog interesa samog Grada.

Tablica 34. Prihodi županija, gradova i općina

PRIHODI ŽUPANIJA	PRIHODI GRADOVA I OPĆINA
1.1.1.1. Prihodi od imovine - Prihodi od nekretnina i vlasničko-imovinskih prava - Prihodi od tvrtki i drugih pravnih osoba u vlasništvu ili suvlasništvu županije - Naknade za koncesije koje dodjeljuje županijska skupština	1. Prihodi od imovine · Prihodi od nekretnina i vlasničko-imovinskih prava · Prihodi od tvrtki i drugih pravnih osoba u vlasništvu ili suvlasništvu grada ili općine · Naknade za koncesije dodijeljene od strane gradskog ili općinskog vijeća
1.1.1.2. Županijski porezi · Porez na nasljedstva i darove · Porez na cestovna motorna vozila · Porez na plovila · Porez na automate za zabavne igre	2. Gradski i općinski porezi · Prirez porezu na dohodak <i>Općina do 10%</i> <i>Grad s manje od 30.000 stanovnika do 12%,</i> <i>Grad s više od 30.000 stanovnika do 15%,</i> <i>Grad Zagreb do 30%</i> · Porez na potrošnju alkoholnih napitaka u ugostiteljskim objektima · Porez na kuće za odmor · Porez na tvrtku ili naziv · Porez na korištenje javnih površina
3. Prihodi od kazni i imovine stečene ovrhom zbog prekršaja na razini županije	1.1.1.3. Zajednički porezi · Porez na dohodak u iznosu od 52% · Porez na promet nekretnina u iznosu 60%
4. Drugi prihodi određeni posebnim zakonom	4. Prihodi od kazni i imovine stečene ovrhom zbog prekršaja na razini općine ili grada
	5. Upravne pristojbe u skladu s posebnim zakonima
	6. Boravišna pristojba u skladu s posebnim zakonima
	7. Komunalne naknade, doprinosi i druge pristojbe određeni posebnim zakonom
	8. Naknade za korištenje javnih površina
	9. Drugi prihodi određeni posebnim zakonom

Izvor: obrada autora sukladno Zakonu o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

8.1.2 Ostali oblici domaćeg financiranja

Osim financiranja iz vlastitog proračuna, jedinica lokalne samouprave može se **zadužiti u** bankama. Ove oblike financiranja jedinice lokalne samouprave koriste vrlo često, iako njihova mogućnost zaduživanja nije ovisna samo o vlastitoj odluci. Zaduzivanje ne može biti veće od 20% prihoda ostvarenih u godini koja prethodi godini u kojoj se zadužuje¹⁴⁴.

Jedinice lokalne samouprave mogu se financirati i putem **lizinga**, koji predstavlja oblik financiranja u kojem davatelj lizinga, odnosno lizing društvo odobrava pravo korištenja određenog objekta lizinga na određeno razdoblje. Pogodnost ovog načina financiranja je njegova fleksibilnost budući se uvjeti otplate mogu prilagoditi kupcu. Za razliku od bankarskog kredita za čije osiguranje treba, u pravilu, založiti nepokretnu imovinu veće vrijednosti od iznosa kredita, za lizing nisu potrebna dodatna osiguranja ili su potrebna u manjoj mjeri.

Izdavanje vrijednosnih papira, odnosno municipalnih obveznica, koriste neki gradovi poput Rijeke, Malog Lošinja, Zadra, Koprivnice, Splita, Zagreba, itd. Budući je riječ o zaduživanju, i u ovom slučaju jedinica lokalne samouprave mora udovoljiti prethodno navedenim propisima i načinima, okvirima i postupcima zaduženja, a također i Zakonu o tržištu vrijednosnih papira.

Pojedina Ministarstva Republike Hrvatske sudjeluju u financiranju raznih projekata kako jedinica lokalne samouprave tako i njezinih gospodarskih subjekata. Kroz određeni vremenski period projekti se mijenjaju te se aktualni projekti mogu naći na internetskim stranicama ministarstava¹⁴⁵. Osim toga sredstva se mogu pribaviti i putem Hrvatske banke za obnovu i razvitak (HBOR), Istarske razvojne agencije, Pulskeg centra za poduzetništvo, raznih županijskih Agencija i Fondova, Hrvatske agencije za malo gospodarstvo (HAMAG), Poslovno-inovacijskog centra Hrvatske (BICRO), itd. Trenutno raspoloživi projekti i metode financiranja također se mogu naći na internetskim stranicama ovih institucija.

8.2. Strani izvori financiranja projekata

EU je jedan od najvećih donatora razvojne pomoći u svijetu te se koristi širokim spektrom financijskih instrumenata. Danas EU pruža predpristupnu pomoć Hrvatskoj putem integriranog instrumenta predpristupne pomoći IPA (Instrument for Pre-Accession Assistance) kako bi poduprla političke, gospodarske i institucionalne reforme, prekograničnu suradnju,

¹⁴⁴ Zakon o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske, NN, br. 28/08.

¹⁴⁵ Adrese internetskih stranica raznih ministarstava su: www.mingorp.hr; www.min-kulture.hr; www.mmpi.hr; www.mps.hr; www.mvpei.hr; www.mzss.hr; www.mint.hr; www.mrrsvg.hr.

regionalnu konkurentnost, regionalni razvoj, razvoj ljudskih resursa te poljoprivredu i ribarstvo. Pretpristupni fond IPA kojega koriste sve zemlje kandidatkinje za ulazak u EU (Republika Hrvatska, Turska i Republika Makedonija) i potencijalne zemlje koje će u kraćem razdoblju ući u EU, imaju na raspolaganju 11,5 milijardi USD u okviru Financijske perspektive 2007. - 2013. Program IPA zamijenio je fondove ISPA, Phare, SAPARD i CARDS koji su korišteni u razdoblju 2000. - 2006. godine.

Program IPA je kompleksan program koji obuhvaća pet područja djelovanja usmjerenih na smanjenje nejednakosti između regija, rast životnog standarda i kvalitete života, gospodarsku i društvenu koheziju i solidarnost između država članica te obuhvaća sljedeće programe: 1. Pomoć u tranziciji i izgradnja ustanova; 2. Prekogranična suradnja; 3. Regionalni razvoj (promet, okoliš i regionalna konkurentnost); 4. Razvoj ljudskih potencijala; 5. Ruralni razvoj.

Komponente programa IPA provode se kroz razne projekte. Neki od njih se ostvaruju podnošenjem prijedloga za njihovo ostvarenje, dok se drugi provode putem javne nabave. Obavijesti o otvorenim natječajima objavljuju se na internetskim stranicama provedbenih tijela pojedinih komponenti¹⁴⁶. Osim Programa IPA, u Hrvatskoj su dostupni i sljedeći raspoloživi programi EU za financiranje projekata:

- Programi Zajednice (Community Programmes)¹⁴⁷ - odnosi se na integriran niz aktivnosti koje usvaja Europska zajednica ili Unija kako bi promicala suradnju među državama članicama u različitim područjima povezanim s politikama Zajednice u razdoblju od nekoliko godina. U načelu programi su namijenjeni isključivo državama članicama, no prema odluci Europskog vijeća iz studenoga 2004. zemlje zapadnog Balkana mogu sudjelovati u ukupno dvadeset i četiri programa, koji se odnose na borbu protiv diskriminacije, borbu protiv socijalnog isključivanja i pomoć politici zaštite potrošača. Spomenuti programi podupiru posebne aktivnosti u obrazovanju i daljnjem školovanju, promiču aktivno europsko građanstvo ili djeluju u javnom zdravstvu. Najznačajniji Programi Zajednice dopstupni u Hrvatskoj su:
 - Program "Europa za građane" (sufinancira projekte nevladinih organizacija na temu aktivnog europskog građanstva)¹⁴⁸
 - Program "Kultura" (sufinancira projekte međudržavne suradnje i partnerstva iz područja kulture)¹⁴⁹
 - Program "Mladi na djelu" (sastoji se od potpora za razmjene mladih, projekte mladih i Europske volonterske službe)¹⁵⁰
 - Okvirni program za konkurentnost i inovacije - CIP (glavna ciljna skupina programa su mala i srednja poduzeća i povećanje njihove konkurentnosti u poslovnom i inovacijskom aspektu)¹⁵¹
 - Sedmi okvirni program za istraživanje i razvoj (FP7) (financira tehnološki razvoj kroz europske istraživačke projekte i mobilnost istraživača na području Europe i zemalja trećeg Svijeta)¹⁵²

¹⁴⁶ Može se vidjeti na stranicama različitih Ministarstava, ali i na www.strategija.hr; www.safu.hr.

¹⁴⁷ <http://www.entereurope.hr/page.aspx?PageID=158#dodatniizvori>.

¹⁴⁸ Više o tome: www.uzuvrh.hr/stranica.aspx?pageID=45.

¹⁴⁹ Više o tome: www.min-kulture.hr/ccp/.

¹⁵⁰ Više o tome: www.mobilnost.hr/index.php?id*227.

¹⁵¹ Više o tome: <http://ec.europa.eu/cip/>.

- Program "Cjeloživotno učenje" (potiče sve segmente obrazovanja od osnovnoškolskog do obrazovanja odraslih kroz razmjene učenika i nastavnog osoblja te projekte zajedničke suradnje)¹⁵³
- Program Ljudi ljudima (People 2 People) - Program namijenjen poticanju razmjene znanja i umrežavanja organizacija civilnog društva iz Hrvatske te EU institucija, europskih organizacija civilnog društva i drugih relevantnih aktera unutar EU-a. Programom se, uglavnom, financiraju studijski posjeti (teme određuje Opća uprava za proširenje Europske komisije), a odabir sudionika studijskih posjeta obavlja Delagacija Europske unije u Hrvatskoj¹⁵⁴.

Ulaskom u Europsku uniju Republika Hrvatska će za povećanje gospodarskog razvoja, posebno na regionalnoj razini, te za konvergenciju prema razvijenijim zemljama EU moći koristiti **Strukturne fondove Europske unije**, a u službi Kohezijske politike. Cilj ove politike, koja iznosi preko trećine proračuna EU, je ostvariti gospodarsku i društvenu koheziju odnosno ujednačen razvoj unutar Europske unije. Iz Strukturnih fondova financiraju se razvojni projekti koji doprinose smanjivanju razlika između razvijenijih i manje razvijenih dijelova EU, kao i promicanju ukupne konkurentnosti europskog društva i gospodarstva.

Fondovi iz kojih se financira Kohezijska politika EU jesu:

1. Europski socijalni fond (European Social Fund, ESF)
2. Europski fond za regionalni razvoj (European Fund for Regional Development, ERDF)
3. Kohezijski fond (Cohesion Fund, CF)

Ad₁) Europski socijalni fond (ESF) predstavlja glavni financijski instrument Europske unije za ostvarivanje strateških ciljeva politike zapošljavanja. Fond osigurava podršku europskim regijama koje su pogođene visokom stopom nezaposlenosti. Prihvatljiva područja djelovanja u okviru ESF fonda su: a) privlačenje i zadržavanje ljudi u zaposlenosti i modernizacija sustava socijalne zaštite; b) poboljšanje prilagodljivosti radnika i tvrtki te fleksibilnost tržišta rada; c) povećanje investicija u ljudski kapital kroz bolje obrazovanje i stjecanje vještina; d) jačanje administrativnih kapaciteta; e) pomoć u održavanju zdrave radne snage.

Intervencije koje je moguće financirati iz ESF fonda su: a) poticanje ulaganja u ljudske resurse - unaprjeđivanje vještina radne snage kroz cjeloživotno učenje, inovacije i poduzetništvo, ICT i usavršavanje vještina upravljanja, profesionalno usmjeravanje, obuku predavača u različitim stručnim područjima i sl.; b) prilagodba gospodarskim promjenama - produktivnija organizacija rada, ciljanje znanja i vještina, zapošljavanje i obuka; c) poboljšanje pristupa tržištu rada kroz modernizaciju i jačanje institucija, aktivnim mjerama zapošljavanja, uključanje žena i imigranata; d) socijalna uključenost koja se odnosi na osjetljive skupine, njihovo zapošljavanje, relevantnu pomoć usluge te borba protiv svakog vida diskriminacije; d) podržavanje rada službi za zapošljavanje i njihovo umrežavanje s

¹⁵² Više o tome: www.hit.hr/FP7/?I=hr i <http://cordis.europa.eu>.

¹⁵³ Više o tome: www.mobilnost.hr/indec.php?id=2.

¹⁵⁴ www.uzuvrh.hr/userfiles/file/P2P-leaflet_EN_2010.pdf.

istraživačkim centrima, provođenje studija o potrebama za određenim profilom radne snage; e) partnerstvom do reformi, reforma znanosti i obrazovanja, jačanje ljudskih potencijala u istraživanju i razvoju, mjere cjeloživotnog učenja. U tu svrhu državama članicama EU je za razdoblje 2010. - 2013. dodijeljeno 75 milijardi eura.

Ad₂) Europski fond za regionalni razvoj (ERDF) ima za cilj jačanje ekonomske i socijalne kohezije te smanjivanje razlika u razvoju između regija unutar EU. Većinom je usmjeren na infrastrukturne investicije, proizvodne investicije u cilju otvaranja radnih mjesta, te na lokalni razvoj i razvoj malog i srednjeg poduzetništva. Sredstva iz ovog fonda usmjerava se na statističke prostorne jedinice prema EU klasifikaciji tzv. NUTS regije. U okviru kohezijske politike EU te regije služe kako bi se utvrdila razina i vrsta pomoći kojom EU financira kohezijsku politiku, tj. razvojne aktivnosti zemalja članica sukladno strateškim smjernicama donesenim na razini EU.¹⁵⁵

Ad₃) Kohezijski fond je financijski mehanizam za financiranje velikih infrastrukturnih projekata u EU na području prometa i zaštite okoliša u svrhu postizanja gospodarske i socijalne kohezije Europske Unije te poticanja održivog razvoja. U Financijskoj perspektivi 2007. - 2013. vrijednost mu je oko 55 milijardi eura. Na sufinanciranje projekata u iznosu od najviše 85% pravo imaju države članice čiji je bruto domaći proizvod ispod 90% prosjeka EU i koje primjenjuju nacionalni program konvergencije prema gospodarskoj i monetarnoj uniji. Kohezijski fond otvoren je Grčkoj, Portugalu i Španjolskoj, te nakon proširenja u svibnju 2004. godine i novim državama članicama Unije. Kohezijski fond financira intervencije na području:

- a) okolišne infrastrukture s ciljem preuzimanja EU standarda zaštite okoliša;
- b) učinkovitog korištenja energije i korištenja obnovljivih izvora energije;
- c) Trans-europske transportne mreže (Trans-European Transport Networks);
- d) Transportne infrastrukture (izvan TEN-T mreže),

koja doprinosi okolišno održivom urbanom i javnom prometu, inter-operabilnosti transportnih mreža diljem EU te potiče inter-modalne prometne sustave. Osim ovih fondova postoje još i:

- Financijski instrument za okoliš (LIFE +, Financing Instrument for the Environment)¹⁵⁶
- Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (European Agricultural Fund for Rural Development, EAFRD)¹⁵⁷
- Europski ribarski fond (European Fisheries Fund, EFF)¹⁵⁸.

¹⁵⁵ Prema NUTS metodologiji Hrvatska je podijeljena na tri NUTS II regije za koje se očekuje da će najviše koristiti kategoriju intervencija iz cilja "konvergencija". Cilj "konvergencija" obuhvaća regije koje odgovaraju razini NUTS II regije u kojima je BDP po glavi stanovnika ispod 75% EU prosjeka. Ima za zadatak ubrzati približavanje najslabije razvijenih zemalja članica i regija poboljšanjem uvjeta za rast i zapošljavanje kroz povećanje i poboljšanje kvalitete investiranja u fizički i ljudski kapital te razvoj inovacija i društva znanja, prilagodljivost gospodarskih i društvenih promjena, zaštitu i poboljšanje okoliša, kao i administrativne učinkovitosti.

¹⁵⁶ <http://ec.europa.eu/environment/life/index.htm>.

¹⁵⁷ http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_en.htm.

¹⁵⁸ http://ec.europa.eu/fisheries/cfp_en.htm.

8.3. Ostali izvori financiranja

Uz navedene oblike financiranja koriste se i ostali izvori, među kojima posebno model javno-privatnog partnerstva. **Javno-privatno partnerstvo** je model financiranja koji je u primjeni u razvijenim ekonomijama više od desetljeća i sve više zauzima učešća u financiranju kapitalnih investicija javnog sektora. Ono pokazuje brojne prednosti: brža gradnja infrastrukture, brža provedba, manji ukupni troškovi, bolja alokacija rizika, kvalitetnija usluga, stvaranje dodatnih prihoda, učinkovitije upravljanje. Uz prednosti ovakav oblik financiranja ima i određene nedostatke: obostrano nepovjerenje i nedostatak razumijevanja interesa i potreba druge strane, nepostojanje informacija na lokalnoj razini te iskustva, postojeće zakonske, političke i institucionalne prepreke za uspostavljanje učinkovitih odnosa. Javno-privatno partnerstvo odnosi se na oblike suradnje između javnih i privatnih partnera čiji je cilj osigurati financiranje, izgradnju, obnovu, upravljanje ili održavanje infrastrukture ili pružanje usluga.¹⁵⁹

Zajedničko ulaganje (joint venture) je poduhvat ugovoren između dvije ili više osoba koje će udružiti sredstva i znanje u svrhu njegovog ostvarenja. Po ostvarenju cilja stranke iz ugovora se razdružuju i sukladno uloženom ili ugovorenom snose posljedice, povlače dobit ili snose gubitak. Karakteristika ovog ulaganja je ostvarivanje ulaganja bez potrebe da se osniva novi pravni subjekt. Razlikuje se od partnerstva po tome što se odnosi na unaprijed određenu poslovnu operaciju koja se ostvaruje u određenom vremenu, a prednost mu je što partneri ostaju neovisni u drugom dijelu svojeg poslovanja koje je dugoročno usmjereno.

¹⁵⁹ Temeljni zakonski okvir javno-privatnog partnerstva u Republici Hrvatskoj definiran je u okviru Smjernice za primjenu ugovornih oblika javno-privatnog partnerstva (NN, br. 98/06), Zakona o izvršavanju Državnog proračuna za 2008. godinu (NN, br. 28/08), Zakona o Državnom proračunu (NN, br. 87/08), Uredea o davanju prethodne suglasnosti za sklapanje ugovora o javno-privatnom partnerstvu po modelu privatne financijske inicijative (NN, br. 20/07), Zakona o javno-privatnom partnerstvu (NN, br. 129/08).

9. PLAN PROVEDBE STRATEGIJE RAZVOJA GRADA PULE

Strategija razvoja grada Pule sastoji se od niza razrađenih mjera s razvojnim učincima koji doprinose postizanju strateških ciljeva i ostvarenju vizije. Mjere se prvenstveno odnose na intervencije u poduzetničku i tehnološku infrastrukturu, na poboljšanje obrazovne strukture stanovništva i sposobnosti za upravljanje razvojem te na ostvarivanje održivog razvoja tj. održivo gospodarenje otpadnim vodama i otpadom, očuvanje izrazito bogate kulturne i prirodne baštine Pule, te konačno bolje korištenje svih raspoloživih resursa. Osnovni aspekti provedbe Strategije razvoja su:

Institucionalna podrška Strategiji razvoja grada Pule - Najvažniju ulogu u provedbi Strategije razvoja ima Grad Pula, odnosno njene institucije, čiji se institucionalni kapaciteti moraju dodatno ojačati osnivanjem Radne grupe (iste kao kod izrade Strategije razvoja ili dopunjene) koja prati provedbu Strategije razvoja.

Mogućnosti financiranja predloženih projekata - Putem Strategije razvoja grada Pule prezentirat će se dobro strukturirani razvojni plan raznim izvorima financiranja, uključujući gradski proračun, Istarsku županiju, Vladu Republike Hrvatske, Europsku komisiju i brojne bilateralne i multilateralne izvore financiranja.

Praćenje i evaluacija provedbe Strategije razvoja grada Pule - Budući je da Strategija razvoja "promjenljiv" razvojni plan, ovisno o promjenama okolnosti pristupa se i reviziji Strategije razvoja, njezine provedbe i pripadajućih projekata. Vrednovanje projekata je predviđeno svake godine.

Budućnost Strategije razvoja - Strategija razvoja je "promjenljiv" razvojni plan kojeg je potrebno vrednovati, mijenjati i poboljšavati nakon određenog razdoblja, odnosno kad god to okolnosti nalažu. Izabiru se ciljevi, koji će dovesti do učinkovitije provedbe projekata te korištenja nacionalnih ili sredstava EU fondova. Kao što je to bio slučaj kod same pripreme Strategije razvoja i kod definiranja provedbenih procedura nastojat će se u najvećoj mjeri primjenjivati model koji se koristi u okviru EU programa, čime će se postići dva cilja:

- a) povećana i standardizirana kvaliteta projekata,
- b) svi projekti postaju kandidati za EU sredstva uz minimalne dorade.

9.1. Institucije i mehanizmi provedbe

Provedba Strategije razvoja grada Pule, odnosno projekata u okviru Strategije razvoja u najvećoj je mjeri u nadležnosti javnog sektora. Međutim, za ostvarivanje postavljene vizije i razvojnih ciljeva nužno je da se u provedbu ravnopravno uključe i privatni sektor i civilno društvo, budući da velik dio predloženih mjera potiče gospodarski razvoj i kroz njega razvoj privatnog sektora te razvoj civilnog društva koji je važan element željene visoke kvalitete života u gradu Puli. Značajan aspekt pripreme provedbe i same provedbe Strategije razvoja jest osiguravanje odgovarajuće stručne i kadrovske kapacitiranosti i ekipiranosti javne uprave jer je Strategija razvoja grada Pule nužna za učinkovito korištenje trenutno, ali i ubuduće, dostupnih domaćih i inozemnih financijskih sredstava. Za potrebe provedbe Strategije razvoja grada Pule predlaže se formiranje tijela - Radne grupe za provedbu - koje će biti zaduženo za koordinaciju i praćenje provedbe Strategije razvoja grada Pule i određivanje nositelja provedbe Strategije razvoja.

Radna grupa za provedbu imat će sljedeće zadaće:

- Usvaja Pravilnik o provedbi Strategije razvoja
- Na bazi kriterija za vrednovanje projekata predlaže prioritetne projekte
- Prati indikatore za praćenje Strategije razvoja
- Predlaže projekte gradonačelniku i Partnerskom odboru
- Redovito prati provedbu Strategije razvoja
- Prati vrednovanje ostvarenih rezultata projekata s obzirom na korištena sredstva
- Predlaže korektivne mjere gradonačelniku

Sastav Radne grupe za provedbu je isti sastav po funkcijama koji je bio i zadužen za izradu Strategije razvoja. Nositelj provedbe Strategije razvoja grada Pule je ***Pulski centar za poduzetništvo (PCP) koji će bit zadužen za obavljanje sljedećih zadataka:***

- Praćenje i provođenje Pravilnika o provedbi Strategije razvoja grada Pule (uključujući način pripreme, selekcije i praćenja projekata u okviru Strategije razvoja i prijedlog kriterija za odabir projekata),
- Izrada obrazaca za prikupljanje projektnih ideja te priprema i objava natječaja,
- Uspostava i ažuriranje baze projekata i projektnih ideja,
- Praćenje indikatora provedbe Strategije razvoja,
- Izrada provedbenog plana Strategije razvoja,
- Uspostava suradnje s odgovarajućim domaćim i stranim institucijama značajnim za provedbu Strategije razvoja i razvojnih projekata,
- Sazivanje, priprema i organiziranje sastanaka Radne grupe i Partnerskog odbora,
- Pripremanje stručnih podloga i izvješća za tijela Grada Pule,
- Provedba postupka izmjene i dopune Strategije razvoja.

9.2. Monitoring

Monitoring napretka provedbe odvijat će se na godišnjoj bazi. Takav godišnji monitoring osigurat će informacije o provedenim aktivnostima s podacima o nositeljima provedbe, uključenim financijskim sredstvima i njihovim izvorima te ostvarenim ili anticipiranim rezultatima. Izvješća o napretku podnosit će PCP, a usvajat će ih Radna grupa i Partnerski odbor. U Strategiji je naglasak na mehanizmu praćenja Strategije, tj. dozvoljena je mogućnost da se promjene unose i kod samog usvajanja Strategije. Takav mehanizam počiva na stalnim promjenama i potrebi inoviranja, odnosno na mogućnostima da se konkretni sadržaji po ocjeni naručitelja unesu u Strategiju s ciljem njene kvalitete i provedivosti i želje da ona i dalje ostane "živi dokument", fleksibilan i adaptabilan, kako je i zamišljen.

Obrazovanje korisnika Strategije razvoja predstavlja jedan od temeljnih zadataka u okviru monitoringa, što nameće potrebu da se realno sagledaju potrebe te da se sustav permanentnog obrazovanja prilagodi stvarnim mogućnostima korisnika. Stoga bi sustav permanentnog obrazovanja korisnika Strategije razvoja grada Pule trebalo provesti kroz nekoliko međusobno povezanih, ali u koncepciji izvođenja, obuhvatnosti područja ili u obveznosti provođenja različitih koncepata, što znači da se predlažu sljedeći obrazovni oblici: PREDAVANJA, RADIONICE, SEMINARI, OKRUGLI STOLOVI, SAVJETOVANJA te KONZULTANTSKE USLUGE.

Izbor oblika permanentnog obrazovanja ovisan je o vrsti problema i potrebi korisnika, ali se uvijek treba temeljiti na posebno osmišljenim akcijama koje će stimulirati što veći broj korisnika da stječu nova znanja te doprinesu većoj kreativnosti, ekonomskoj učinkovitosti i lakšoj provedbi Strategije razvoja. Dokazano je da se ulaganja u sve oblike obrazovanja, pa i u permanentno obrazovanje, društvenoj zajednici vraćaju kroz bolje ekonomske rezultate u kratkom i dugom roku. Svijet je davno spoznao da bez znanja nema kreacije, niti prave pregovaračke sposobnosti za uspješno uključivanje u svjetsku podjelu rada temeljenu na konkurentskim prednostima. U okviru monitoringa predviđaju se:

- a) predavanja, seminari i radionice ugovoreni projektnim zadatkom
- b) ostali oblici cjeloživotnog obrazovanja uz posebnu naknadu
- c) aktivnosti svih članova Radnog tima na unapređenju sustava obrazovanja kroz udruge i tijela gradske uprave.

Članovi istraživačkog tima predlažu da se za korisnike Strategije razvoja grada Pule organizira sustav predavanja, radionica i seminara u suradnji i uz potporu grada Pule, i to u razdoblju od listopada 2010. do svibnja 2011. Ovime se želi pridonijeti boljem razumijevanju odrednica Strategije razvoja, razmjeni mišljenja o ključnim točkama njezinog uspješnog provođenja u praksi i mogućnostima njezine operativne provedbe sukladno njezinim temeljnim odrednicama. U tom se smislu nudi interaktivni rad istraživačkog tima i javnog menadžmenta na način da se zajednički izvrši izbor između relevantnih tema (što je predmet posebnih ugovora).

Okrugli stol i savjetovanje je specifičan oblik permanentnog obrazovanja, kojim se na zahtjev i uz posebnu naknadu korisnika određena problematika osvjetljava s različitih aspekata (znanstvenog, stručnog, praktičnog, zakonskog, organizacijskog...), a sa svrhom osiguravanja uvjeta za što učinkovitije rješavanje otvorenih pitanja, uz elaboraciju stavova za prijedlog različitih rješenja. To je prigoda i da se okupe ljudi iste interesne skupine s ciljem rješavanja otvorenih pitanja od zajedničkog interesa. Održavanje okruglog stola ili savjetovanja nalaže profesionalnost u pristupu. Kako se ovaj oblik aktivnosti medijski prati, predstavlja pogodan oblik za senzibiliziranje javnosti za određenu temu ili problematiku. Rezultati okruglog stola se najčešće publiciraju, što olakšava implementaciju zaključaka u praksi i omogućava sagledavanje mogućnosti teorijskih polazišta u praksi te ima i veliku edukativnu vrijednost za učenike, studente i druge korisnike.

Konzultantske usluge su veoma koristan oblik suradnje na implementaciji Strategije razvoja, koje se realiziraju na zahtjev i uz posebnu naknadu korisnika. One će biti nezaobilazni oblik stjecanja znanja korisnika oko izbora modela upravljanja, izbora modela financiranja kapitalnih projekata (Strategije financiranja), provedbe koncepta javno-privatnog partnerstva, oblikovanja jedinstvene baze podataka, osiguranje informacijske osnovice upravljanja, informatizacije sustava i sl.

U proces obrazovanja trebaju se uključiti svi oni subjekti koji su direktno ili indirektno uključeni u provedbu zacrtanih ciljeva Strategije razvoja, ali i one koji to direktno ili indirektno omogućavaju ili unapređuju.

Strategija razvoja grada Pule, kao što je naglašeno i u samom dokumentu, tek je prvi korak nakon kojeg počinje ustrajan i ozbiljan rad na njejoj implementaciji, uvažavajući potrebu za stalnom dopunom i adaptacijom novonastalim okolnostima. To je razlog što ova Strategija ne nudi konkretne projekte i njihov akcijski plan, jer tek treba da prema dovoljno širokim ali mjerljivim kriterijima iz Strategije te budu takvi projekti koji će se lako prepoznati i prema kojima će se Strategija i realizirati.

Provjera rezultata istraživanja vršit će se kontinuirano kroz uspostavu trajne kontrole i prilagođavanja Strategije razvoja, sukladno ostvarenju utvrđenih ciljeva. Naime, u vremenu kada su "promjene jedina stalnost", definirana su kvantitativna i kvalitativna uporišta (vidi poglavlje 6. "Kriteriji odabira projekata za realizaciju strategije razvoja grada Pule") neophodna u procesu ostvarivanja i funkcioniranja Strategije. Važno je stoga naglasiti da predviđeni **monitoring** mora prerasti u **trajan kontrolni mehanizam**. To je i potvrda da se izradom Strategije razvoja grada Pule proces ne završava, već se članovi tima (Glavni tim, Radna grupa i Partnerski odbor) kontinuirano uključuju u monitoring, čime razvoj postaje predmetom kontinuiranog stručnog i znanstvenog istraživanja u interesu svih zainteresiranih javnih i privatnih subjekata, kao i stanovništva grada Pule. Time se ostvaruje trajno partnerstvo svih zainteresiranih, što je suvremeni trend i trajni interes grada Pule, čiji se ukupni potencijali trebaju još više adekvatno valorizirati.

9.3. *Evaluacija*

Evaluacija, koja će se provesti krajem 2011. godine (ex-post evaluacija) ocijenit će rezultate koji su postignuti primjenom ovog pristupa strateškom planiranju te kvalitetu procesa odabira projekata i njihovog upravljanja. Monitoring napretka i evaluacija utjecaja osigurat će informacije u svrhu javne debate i mogućeg reprogramiranja strateških dokumenata.

10. ZAKLJUČNE NAPOMENE

Strategija razvoja grada Pule izrađena je uz izuzetnu podršku i suradnju naručitelja i svih njegovih sastavnica od Radne grupe u kojoj su zastupljeni svi profesionalni nosioci javnih funkcija do Partnerskog odbora koji su sačinjavali predstavnici najšireg kruga zainteresiranih građana, javnih i poslovnih subjekata grada Pule.

Strategija se objektivno odnosi na razdoblje od 10-ak godina, tj. razdoblje u kojem je realno moguće i provesti zacrtane ciljeve razvoja.

U mjeri u kojoj je to moguće, Strategija razvoja grada Pule nastoji biti razumljiv i jednostavan dokument, primjenjiv u osmišljavanju razvoja grada Pule. Postojeće komparativne prednosti treba iskoristiti na taj način da Pula postane prema utvrđenoj viziji razvoja: "Grad po mjeri čovjeka, infrastrukturno i ekološki sređen te integriran u suvremene europske trendove". Iz tog se razloga Strategija razvoja bazira na osnovnim strateškim ciljevima, kao što su Uspješno gospodarstvo, Održivi razvoj, očuvanje i optimalna alokacija resursa, kao i na Visokoj kvaliteti usluga za stanovništvo. Iz tako definiranih strateških ciljeva proizašlo je i sedam strateških razvojnih prioriteta, kao što su:

- jačati i razvijati ljudske resurse
- razvijati gospodarstvo temeljeno na znanju i novim tehnologijama
- bolje turistički valorizirati kulturne resurse i atrakcije
- jačanje identiteta grada, razvoj pulskog zaljeva i unapređenje starogradske jezgre
- poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata
- izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti
- sustavno izrađivati, provoditi i pratiti prostorne planove.

Ovako postavljenim strateškim prioritetima određene su provedbene mjere kao važan operativni podsustav razvojnih ciljeva, koji čine solidnu osnovu za dugoročno provođenje Strategije putem konkretnih razvojnih projekata koji moraju slijediti prikazanu razvojnu piramidu i logički i sadržajno.

Završetkom i predajom Strategije razvoja grada Pule istraživanje nije okončano, jer operativna konkretizacija zadataka realizacije Strategije logički slijedi spremnost naručitelja za oživotvorenjem planiranog razvoja.

Za operacionalizaciju Strategije razvoja grada Pule radni tim je učinio i korak više definiranjem Kriterija odabira projekata za realizaciju Strategije razvoja grada Pule. Prema navedenim polazištima i kriterijima, upućuju se gospodarski sustavi, organizacije, institucije i privatne osobe s područja grada Pule, na prijavljivanje projekata koji će biti u skladu s prihvaćenim ciljevima, strateškim prioritetima, a posebno pojedinim mjerama, koje su detaljno elaborirane. Projektni zadaci moraju biti usmjereni ka rješavanju strateških prioriteta u pojedinim specifičnim područjima od značaja za razvoj grada Pule. Sukladno prethodno navedenom, potrebno je na razini Grada Pule ustrojiti bazu podataka u koju će se sustavno

uključivati sve prikupljene ideje, prijedlozi i projekti kako bi se osigurao transparentan izbor informacija za sve interne i eksterne korisnike.

Značajan aspekt pripreme provedbe i same provedbe Strategije razvoja jest osiguravanje odgovarajuće stručne i kadrovske kapacitiranosti i ekipiranosti javne uprave jer je Strategija razvoja grada Pule nužna za učinkovito korištenje trenutno, ali i ubuduće, dostupnih domaćih i inozemnih financijskih sredstava. Za potrebe provedbe Strategije razvoja grada Pule predlaže se formiranje tijela - Radne grupe za provedbu - koje će biti zaduženo za koordinaciju i praćenje provedbe Strategije razvoja grada Pule. Sastav Radne grupe za provedbu je isti sastav po funkcijama koji je bio i zadužen za izradu Strategije razvoja. Nositelj provedbe Strategije razvoja grada Pule je Pulski centar za poduzetništvo (PCP) sa zadatkom da sam ili u suradnji s vanjskim partnerima provodi kompletnu stručnu pripremu za kvalitetno donošenje odluka.

Navedeno upućuje na zaključak koji je sadržajno naglašen i u samoj Strategiji, a to je da prihvaćena Strategija ne čini kraj zadatka, već predstavlja temeljac ustrajnog stručnog i znanstvenog, partnerskog promišljanja razvoja grada Pule. Zadovoljstvo stanovništva, zaposlenika, turista i poslodavaca grada Pule krajnji je i najviši cilj ove Strategije. Iskustvo dobiveno njezinom izradom i spremnost za njezinu provedbu nedvojbeno upućuje na izglednost njene realizacije.

Popis tablica

Tablica 1: Srednja temperatura zraka u gradu Puli.....	19
Tablica 2: Starosna struktura stanovništva grada Pule u 2001. godini.....	21
Tablica 3: Projekti vezani za promet uključeni u Generalni urbanistički plan.....	23
Tablica 4: Promet putnika i teret u tonama u zračnoj luci Pula od 1998.-2007.	25
Tablica 5: SWOT ANALIZA - Prostor, okoliš, infrastruktura.....	33
Tablica 6: Popis, područje obuhvata i druge karakteristike mjesnih odbora Grada Pule	37
Tablica 7: Prihodi i primici u strukturi proračuna Grada Pule za 2009. godinu.....	39
Tablica 8: Rashodi i izdaci u strukturi proračuna Grada Pule za 2009. godinu	40
Tablica 9: Izvješće o globalnoj konkurentnosti 2008. - 2009.....	44
Tablica 10: Obrazovna razina stanovništva starog 15 i više godina prema popisu 2001. godine	45
Tablica 11: Mreža osnovnih škola u gradu Puli	46
Tablica 12: Broj korisnika i pomoći iz sustava socijalne skrbi (CZSS Pula).....	58
Tablica 13: SWOT analiza društvene infrastrukture grada Pule	82
Tablica 14: Turistički kapaciteti u gradu Puli od 2000. do 2008. godine.....	94
Tablica 15: Smještajni kapaciteti u gradu Puli u 2007. godini	94
Tablica 16: Smještajni kapaciteti (postelje) razvrstani po kategorizaciji 2008. godine	96
Tablica 17: Ostvarena noćenja u gradu Puli u razdoblju 2000. - 2008.....	98
Tablica 18: Turistički pokazatelji Arenaturist d.d. za 2006. godinu	101
Tablica 19: Ukupni prihodi u trgovačkim društvima u gradu Puli - Hoteli i restorani.....	101
Tablica 20: Prosječan broj zaposlenih u trgovačkim društvima u gradu Puli - Hoteli i restorani prema veličini (klasifikacija FINA)	102
Tablica 21: SWOT analiza - Turizam	103
Tablica 22: Usporedba ostvarenja društvenog proizvoda i BDP nekih područja RH = 100%.....	104
Tablica 23: Bruto domaći proizvod na području grada Pule u 2008. (NKD 2002.) (vrijednosti u 000 kn).....	106
Tablica 24: Zaposlenost u pravnim subjektima i obrtništvu u gradu Puli u 2008.	107
Tablica 25: Procjena broja zaposlenih u obrtništvu grada Pule u 2008.....	108
Tablica 26: Financijski rezultati gospodarstva grada Pule 2007. - 2008. godine po djelatnostima (prema NKD 2007.) U 000 kn.....	110
Tablica 27: Gospodarski objekti grada Pule od značaja za RH i Istarsku županiju	113
Tablica 28: SWOT analiza gospodarskog sutava grada Pule	127
Tablica 29: Strateški ciljevi, prioriteti i mjere u razvoju grada Pule	171
Tablica 30: Strateški prioriteti i mjere na kojima se temelji Strategija razvoja grada Pule.....	173
Tablica 31: Kriteriji za odabir projekata za Strategiju razvoja grada Pule.....	201
Tablica 32: Obrazac za prijavu razvojnih projekata u okviru strateških prioriteta razvoja grada Pula.....	208
Tablica 33: Usklađenost ciljeva Strategije razvoja grada Pule s ciljevima nacionalne razvojne strategije	213
Tablica 34. Prihodi županija, gradova i općina	220

Popis slika

Slika 1: Geografski položaj grada Pule	17
Slika 2: Pulski zaljev	18
Slika 3: Broj stanovnika grada Pule od 1948.-2001. (2007.) godine.....	21
Slika 4: Promet putnika na području Lučke uprave Pula od 2001. - 2007.	27
Slika 5: Promet tereta na području Lučke uprave Pula od 2001. - 2007.	27
Slika 6: Turistički promet Istarske županije i Hrvatske u razdoblju 2000. - 2008.	92
Slika 7: Noćenje turista u gradu Puli u razdoblju od 2000. - 2008.....	99
Slika 8: Struktura stranih gostiju u gradu Puli prema zemlji podrijetla	100
Slika 9: Turisti grada Pule prema dobnim skupinama.....	100
Slika 10: Udio ostvarenog BDP po sektorima grada Pule.....	105
Slika 12: Udio zaposlenih grada Pule po sektorima.....	107
Slika 13: Ukupni prihodi i rashodi poduzetnika grada Pule u 2008. godini.....	109
Slika 13: Ostvarena razina ukupnih prihoda, dobiti i investicija poduzetnika grada Pule	111
Slika 14: Prosječna plaća ostvarena u gospodarstvu grada Pule od 1996. do 2007.	111
Slika 15: Vanjskotrgovinska razmjena grada Pule u razdoblju od 1995. do 2008.	112
Slika 17: Orijentacija Uljanika na specijalne brodove Jaruzala i za prijevoz stoke	121
Slika 18: Orijentacija Uljanika na niše specifičnih (kompleksnih) brodova	121
Slika 19: Ostvarena razina ukupne dobiti i investicija u djelatnosti trgovina u razdoblju od 2004. do 2008.....	123
Slika 20: Ostvarena ukupna razina prihoda, neto dobiti i investicija u djelatnosti građevinarstvo grada Pule u periodu od 2004-2008. godine.....	125

LITERATURA

- Barić, V.: *Temelji financiranja javnog sektora i društvenih djelatnosti*, Ekonomski fakultet, Zagreb (preuzeto prema <http://web.efzg.hr/dok/MGR/vbaric/fdd/FDD%205.ppt>.)
- Bežovan, G. et al.: *Indeks civilnog društva (ICD) u Hrvatskoj 2009. - 2010.*, Civicus, World Allovance for Citizen Participation, 2009. (PPP)
- Blažević, B. (2007.), *Turizam u gospodarskom sustavu*, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija
- Buršić, E. (2009.) *Analiza odgovora na pred upitnik namijenjen fokus grupama za izradu strategije u kulturi grada Pule, dionica projekta Strategija kulturnog razvitka Grada Pule (rukopis) str. 34-36.*
- Družić, I., i dr. (2003.), *"Hrvatski gospodarski razvoj"*, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 312.
- *Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, Communication from the Commission, Bruxelles (http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs_2009 i *Zaključci Europskog vijeća od 25. i 26. ožujka 2010. g.* (http://www.consilium.eurpa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en7ec/113591.pdf))
- Franz, H.W., R.I. Sarcina: *Building Leadership in Project and Network Management - A Facilitator's Tools Set*, Springer, Berlin, Heidelberg, 2009.
- *Generalni urbanistički plan Grada Pule*, Pula, 2008.
- *Godišnji financijski izvještaj poduzetnika; FINA Pula (2008.)*
- H. W. Franz, R. Sarcina: *Building Leadership in Project and Network Management - A Facilitator's Tools Set*, Springer, Berlin, Heidelberg, 2009.; <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/issues-tools/tools/ZOPP.html>; <http://www.lvdg.com/gopp1.htm>; <http://portals.wi.wur.nl/ppme/?OOPP/ZOPP/GOPP>; <http://www.responsenetwork.org/index.php?sid=1857> i sl.
- HGK ŽK Pula i TZ Istarske županije
- Hrvatska obrtnička komora, područna služba Pula
- Hrvatski zavod za zapošljavanje područna uprava Pula
- http://ec.europa.eu/fisheries/cfp_en.htm
- <http://europa.eu>; <http://www.delhrv.ec.europa.eu>
- <http://hr.wikipedia.org/>
- <http://web.efzg.hr/dok/MGR/vbaric/fdd/FDD%205.ppt>.
- <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/issues-tools/tools/ZOPP.html>
- <http://www.efpu.hr>
- <http://www.ida.hr/fileadmin/sadrzaji/datoteke/ROP.pdf>
- <http://www.istra-istria.hr/index.php?id=2411>
- <http://www.istrapedia.hr/hrv/263/bolnice/istra-a-z/>
- <http://www.lvdg.com/gopp1.htm>; <http://portals.wi.wur.nl/ppme/?OOPP/ZOPP/GOPP>
- <http://www.pula.hr>
- <http://www.responsenetwork.org/index.php?sid=1857> i sl.
- <http://www.udu-istra.hr>
- <http://www.veleri.hr/>
- http://www.vlada.hr/Download/2004/12/16/Strategija_POSS_V2.pdf
- http://www.zzjiz.hr/uploads/media/2001_4.pdf
- <http://www.hrvatska21.hr/>

- Imamović, D. (2005.), 'Ka društvu bez siromaštva'- deset razloga za socijalni program, ALDI, Agencija za lokalne razvojne inicijative (http://www.aldi.ba/files/ALDI_Deset_razloga_za_program_ka_društvu_bez_siromastva.pdf)
- Nefat, N., Benčić, N. (2009.) Grad Pula - Strategija kulturnog razvoja (rukopis)
- Odluka o dodjeli mjesečnih pomoći korisnicima PZU-a s prebivalištem u Gradu Puli
- Odluka o dodjeli novčanog poklon-bona za novorođenčad s prebivalištem u Gradu Puli
- Odluka o donošenju GUP-a Grada Pule, Službene novine Grada Pule br. 5a/08. od 14. 7. 2008.
- Odluka o socijalnoj skrbi Grada Pule
- Odluka o dopunskoj materijalnoj zaštiti vojnih i civilnih invalida rata i članova njihovih obitelji
- Odluka o uvjetima i načinu sufinanciranja troškova prijevoza redovitih učenika srednjih škola sa sjedištem u Gradu Puli
- Plan gospodarenja otpadom Istarske županije, Službene novine Istarske županije, broj 14/2008.
- Plinara d.o.o. Pula, Petogodišnji plan razvoja distribucijskog sustava za razdoblje 2009. - 2013., prosinac 2008.
- Podaci tvrtke "Pula promet" d.o.o.
- Popis stanovništva 2001.
- Porter, M. E.: Clusters and the New Economics of Competition", Harvard Business Review, November/December 1998.
- Poslovnik Gradskog vijeća
- Pravilnik o proračunskom računovodstvu i računskom planu (NN, br. 27/05, 127/07)
- Pravilnik o utvrđivanju proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna i proračunskih i izvanproračunskih korisnika proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te o načinu vođenja registra proračunskih i izvanproračunskih korisnika (NN, br. 128/09)
- Pravilnik o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu (NN, br. 27/05, 2/07)
- Črnjar, M., Črnjar, K.: Menadžment održivog razvoja, FMTU, Opatija, 2009.
- Pripremljeno prema Prostornom planu grada Pule, Generalnom urbanističkom planu grada Pule
- Program javnih potreba Upravnog odjela za odgoj, obrazovanje, sport i tehničku kulturu Grada Pule
- Prometna strategija grada Pule
- Prostorni plan grada Pule
- Prostorni plan Istarske županije
- ROP-a Istarske županije
- Službene novine Istarske županije
- SLJ, Državni zavod za statistiku, adekvatna godišta
- Statut Grada Pule
- Statut Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, Pula http://www.efpu.hr/fileadmin/dokumenti/Vazni_dokumenti/StatutSveuciliste.pdf
- TZ Istarske županije za 2008. godinu
- Uljanik d.d. Pula, Izvadak iz opisa Društva - 31. 12. 2008.
- Vašiček, D. et al. (2007.): Računovodstvo proračuna, HZRFD, Zagreb.

- *Vodič za mala i srednja trgovačka društva*, Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2003.
- www.duip.hr
- www.dzs.hr
- www.dzs.hr,
- www.fina.hr;
- www.varazdinpark.com;
- www.moj-posao.net/jseeker_wiki.php...
- www.zaklada.civilnodrustvo-istra.hr/
- Zaključak o usvajanju Programa javnih potreba Grada Pule za 2009. godinu, (<http://www.pula.hr/slikeid/Program>)
- Zakon o energiji, NN, br. 68/01 i 177/04
- Zakon o financiranju javnih potreba u kulturi (NN, br. 47/90, 27/93)
- Zakon o financiranju vodnog gospodarstva, NN, br. 107/95, 19/96, 88/98 i 150/05
- Zakon o izvlaštenju, NN, br. 9/94, 35/94, 112/00, 114/01 i 79/06
- Zakon o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske, NN, br. 28/08
- Zakon o kazalištima
- Zakon o kinematografiji
- Zakon o knjižnicama
- Zakon o komunalnom gospodarstvu, NN, br. 26/03, 82/04 i 178/04
- Zakon o koncesijama, NN, br. 89/92
- Zakon o muzejima
- Zakon o normizaciji, NN, br. 163/03
- Zakon o očuvanju i zaštiti kulturnih dobara, čl. 2, NN, br. 69/99, 151/03 i 157/03
- Zakon o plovidbi i lukama unutarnjih voda, NN, br. 109/07
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu, NN, br. 66/01, 87/02, 48/05 i 90/05
- Zakon o proračunu (NN, br. 87/08)
- Zakon o prostornom uređenju i gradnji, NN, br. 76/07
- Zakon o rudarstvu, NN, br. 27/91, 26/93, 92/94, 35/95 i 114/01
- Zakon o sustavu provedbe programa Europske unije i sustavu provedbe projekata financiranih iz sredstava zajmova i darovnica iz ostalih inozemnih izvora, NN, br. 58/06
- Zakon o sustavu provedbe programa Europske unije i sustavu provedbe projekata financiranih iz sredstava zajmova i darovnica iz ostalih inozemnih izvora, NN, br. 58/06.
- Zakon o šumama, NN, br. 140/05 i 82/06.
- Zakon o ustanovama, NN, br. 76/93, 29/97, 47/99 i 35/08
- Zakon o vodama, NN, br. 107/95 i 150/05
- Zakon o zaštiti od elementarnih nepogoda, NN, br. 73/97
- Zakon o zaštiti okoliša, NN, br. 110/07
- Zakon o zaštiti prirode, NN, br. 70/05
- Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, NN, br. 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08 i 36/09
- Zakon o financiranju javnih potreba u kulturi, NN, br. 47/90, 27/93
- Zakon o kulturnim vijećima, NN, br. 48/04
- Zakon o udrugama, NN, br. 88/01, 11/02
- Zakon o upravljanju javnim ustanovama u kulturi, NN, br. 96/01
- Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, NN, br. 69/99, 151/03 i 157/03

- Zdravstvena zaštita / Health Care, Državni zavod za statistiku RH, Statistički ljetopis 2006. /Statistical Yearbook, http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2006/29-Binder.pdf)
- Živković, Selak, A., Kliman, S.: "Socijalna slika grada Pule 2008.", UISP - Udruga za inicijative u socijalnoj politici, Zagreb, 2010.

PRILOG I.

ANKETNI UPITNIK

Strategija razvoja grada Pule

ispitivanje stavova i očekivanja članova PARTNERSKOG ODBORA

Svrha je ovog anketnog istraživanja da članovi RADNE GRUPE, PARTNERSKOG ODBORA I ŠIRE, izraze svoje stavove i očekivanja o ključnim činiteljima značajnim za oblikovanje STRATEGIJE RAZVOJA GRADA PULE. Sudjelovanje u ovom istraživanju je rezultat zajedničkog dogovora, a dobiveni odgovori nedvojbeno će pomoći u oblikovanju konačnog prijedloga. Stoga Vas molimo da **PREKRIŽITE isključivo jedan odgovor za svako pitanje** unutar deset mogućih odgovora, uz naznaku da ocjena **1** znači **izrazito niska ocjena**, a ocjena **10** znači **izrazito visoka ocjena**. Pored navedenog, molimo Vas da izrazite svoj stav i o ostalim otvorenim pitanjima razvoja.

ANKETA 1: NAJČEŠĆE IZRAŽENI PROBLEMI GRADA PULE

Viša ocjena znači da je **PROBLEM** jače izražen

Br. pit.	MOLIMO VAS DA RANGIRATE NAJČEŠĆE IZRAŽENE PROBLEME GRADA PULE, ALI I DA PONUĐENO DOPUNITE VLASTITIM PRIJEDLOZIMA (prekrižite rang prema uputi)	IZRAZITO OCJENA	NISKA	IZRAZITO VISOKA OCJENA
1.	Decentralizacija na nacionalnoj razini	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩		
2.	Jasna vizija i strategija gospodarskog razvoja Pule	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩		
3.	Transparentna privatizacija	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩		
4.	Jasna strategija u korištenju gospodarskih resursa	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩		
5.	Povezanost obrazovnih programa i potreba tržišta rada	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩		
6.	Birokracija u društvu	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩		
7.	Poduzetnički duh	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩		
8.	Valorizacija kulturnih vrijednosti	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩		

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

9.	Značajna imovina u vlasništvu RH koja nije u funkciji	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
10.	Sustav zbrinjavanja otpadnih voda	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
11.	Dostatno investiranje	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
12.	Racionalno korištenje prostora	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
13.	Organizirano provođenje obiteljske stambene izgradnje	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
14.	Bespravna izgradnja	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
15.	Ukupno stanje prometa u gradu	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
16.	Politički utjecaj na gospodarstvo	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
17.	Vladavina prava	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
18.	Sredenost katastra	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
19.	Razina poduzetničke aktivnosti	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
20.	Obrazovanje u skladu sa zahtjevima tržišta	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
21.	Kompetentan menadžment	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
22.	Odlazak sposobnih menadžera	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
23.	Nekompetentni političari	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
24.	Organiziranost prometa u mirovanju (parkirališta)	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
25.	Prometna infrastruktura (zaobilaznica / ulaz u Pulu)	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
26.	Sveučilišna infrastruktura (studenski dom, menza)	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
27.	Jasno definirana socijalna politika	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
28.	Sadržaji primjereni zahtjevima mlađe populacije	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
29.	Efikasno zbrinjavanje otpada	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
30.	Urbano opremljene stambene zone	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
31.	Dostatni kapaciteti u športu	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
32.	Odnos Vlade prema Županiji i gradu Puli	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
33.	Aдекватna gradska cestovna infrastruktura	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
34.	Turistička ponuda usklađena sa suvremenim trendovima na turističkom tržištu	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
35.	Odgovarajući smještajni kapaciteti	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
36.	Kulturna dobra adekvatno valorizirana	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
37.	Dostatna briga za stare i nemoćne	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
38.	Dobri uvjeti za razvoj obitelji	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
39.	Novi prijedlozi ????	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩

ANKETA 2: STRATEŠKE OPCIJE ILI KRITIČNA STRATEŠKA PITANJA ZA GRAD PULU

Viša ocjena znači da je ponuđena opcija prihvatljivija

Br. pit.	MOLIMO VAS DA RANGIRATE STRATEŠKE OPCIJE ILI KRITIČNA STRATEŠKA PITANJA, ALI I DA PONUĐENO DOPUNITE VLASTITIM PRIJEDLOZIMA (prekrižite rang prema uputi)	IZRAZITO NEZADOVOLJAN										IZRAZITO ZADOVOLJAN									
		ponuđenom STRATEŠKOM OPCIJOM										ponuđenom STRATEŠKOM OPCIJOM									
1.	Jačati i razvijati ljudske resurse	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
2.	U razvojnim projektima naglasak staviti na očuvanje prostora i okoliša	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
3.	Obrazovne programe uskladiti s potrebama gospodarstva	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
4.	Prioritetno riješiti uska grla u području lokalnih prometnica i prometa u mirovanju	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
5.	Razvijati gospodarstvo temeljeno na znanju i novim tehnologijama	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
6.	Izraditi glavni plan razvoja turizma grada Pule s naglaskom na sadržaje kulturnog turizma	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
7.	Osigurati bolju povezanost obrazovnih institucija i tržišta rada	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
8.	Ponuditi tržištu diferencirani asortiman ponude, usklađen sa suvremenim trendovima i zahtjevima ciljnih slobodnih tržišnih niša	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
9.	Promovirati grad Pulu kao gospodarsko središte regije	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
10.	Bolje turistički valorizirati kulturne resurse i atrakcije	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
11.	Ponuditi širi asortiman ponude usluga za sve ciljne skupine	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
12.	Izgrađivati i jačati sustav civilnog društva	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
13.	Motivirati stanovništvo i zaposlene na stručno usavršavanje kroz uključivanje u sustav cjeloživotnog učenja	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
14.	Izgraditi model upravljanja turističkom destinacijom po uzoru na najbolju praksu razvijenih turističkih središta u EU	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
15.	U realizaciji kapitalnih projekata u gospodarstvu usmjeravati se na sve oblike partnerstva i na nove izvore kapitala	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
16.	Podizanje učinkovitosti gradske uprave	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
17.	Razvijati projekte kapitalne infrastrukture	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
18.	Donijeti strategiju gospodarskog RAZVOJA GRADA PULE	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE

19.	Zapošljavanje i napredovanje kadrova temeljiti na znanju, iskustvu i kompetencijama	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
20.	Osigurati preduvjete za stjecanje prestižne titule "EUROPSKI GRAD KULTURE"	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
21.	Izgraditi grad visoke socijalne i društvene osjetljivosti	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
22.	Izgradnju mreže velikih, srednjih i malih poduzeća temeljiti na stvarnim mogućnostima i potrebama tržišta	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
23.	Bolje koristiti industrijski potencijal i resurse	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
24.	Mrežu obrazovnih programa sagledavati kroz cjeloviti sustav formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
25.	Kapitalne objekte društvene infrastrukture realizirati kroz partnerstvo gospodarstva, grada i županije	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
26.	Financijski i organizacijski poduprijeti stjecanje deficitarnih znanja	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
27.	Unapređivati sustav zbrinjavanja otpada po eko-načelima	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
28.	Umrežavanjem osigurati pretpostavke za bolju ekonomsku valorizaciju kulturno - povijesne baštine i kulturnih događanja	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
29.	Voditi brigu o osiguranju uvjeta za normalan život i rad osoba s posebnim potrebama	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
30.	Razraditi sustav svih oblika privatnog partnerstva u financiranju kapitalne infrastrukture	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
31.	Sustavno podizati standard u području brige o socijalno ugroženima	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
32.	Razvijati poduzetničke projekte u poslovnim zonama (industrijska zona, zona malog poduzetništva i zona visokih tehnologija.....)	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
33.	Bolje ekonomski valorizirati objekte i zemljišta u vlasništvu države i grada	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
34.	Poticati izvrsnost na svim razinama	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
35.	Veći naglasak staviti na primjenu načela održivog razvoja	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
36.	Podignuti razinu usluga za stanovništvo	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
37.	Novi prijedlozi ????	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩

ANKETA 3

Misija:	IZRAZITI STAV - zaokružite i / ili dopunite:	
OSIGURATI KVALITETAN ŽIVOT STANOVNIŠTVA PULE UZ OPĆI DRUŠTVENI I GOSPODARSKI NAPREDAK	▪ SLAŽEM SE ▪ NE SLAŽEM SE ▪ PRIJEDLOG _____ ▪ _____	
Vizija:		
GRAD PO MJERI ČOVJEKA, EKOLOŠKI I INFRASTRUKTURNO SREĐEN, INTEGRIRAN U SUVREMENE EUROPSKE TOKOVE, EKONOMSKI I KULTURNO RAZVIJENO SREDIŠTE ISTARSKE ŽUPANIJE I ZAPADNE HRVATSKE TE NOSITELJ VLASTITOG RAZVITKA I RAZVITKA OKOLINE	▪ SLAŽEM SE ▪ NE SLAŽEM SE ▪ PRIJEDLOG _____ ▪ _____ ▪ _____ ▪ _____ ▪ _____	
PULA TREBA POSTATI PRIVLAČAN GRAD ZA ŽIVLJENJE DO 2020. (zaokružite)	▪ DA ▪ NE ▪ NE ZNAM	
PULA TREBA POSTATI PRIVLAČAN GRAD ZA POSLOVANJE DO 2020. (zaokružite)	▪ DA ▪ NE ▪ NE ZNAM	
GOSPODARSKO STANJE U PULI BITIĆE 2020. (zaokružite)	▪ BOLJE ▪ JEDNAKO ▪ LOŠIJE ▪ BEZ ODGOVORA	
RANGIRAJTE ZNAČAJ POJEDINIH INSTITUCIJA ZA GOSPODARSKI RAZVOJ PULE (rang od 1 najmanje do 10 najviše)	DO SADA	U BUDUĆNOSTI
• Vlada s ministarstvima		
• Lokalna/područna samouprava		
• Sveučilište s fakultetima		
• Banke i druge financijske institucije		
• Mala i srednja poduzeća		
• Velika poduzeća		

• Komore (obrtnička, gospodarska)		
• Poduzetničke infrastrukturne organizacije		

Zahvaljujemo na suradnji !

Molimo Vas da navedete i Vaša ostala zapažanja, prijedloge i sugestije:

Anketni upitnik popunio/la:

Prezime i ime:

Funkcija:

Vlastoručni potpis: